

วารสาร

ศรีปทุม ปริทัศน์

ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ISSN : 2985 - 1718 (Print)

ISSN : 2985 - 1726 (Online)

SRIPATUM REVIEW
OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES

SRIPATUM REVIEW

SRIPATUM
UNIVERSITY

ปีที่ 24 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2567

Vol. 24 No. 1 January - June 2024

SPU
SRIPATUM
UNIVERSITY

วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ SRIPATUM REVIEW OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นวารสารทางวิชาการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการแก่บุคคลทั่วไป ทั้งแวดวงวิชาการและสังคม ส่งเสริม และกระตุ้นให้เกิดการวิจัยและการพัฒนาองค์ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยสาขาของบทความที่รับตีพิมพ์ ประกอบด้วย (1) General Arts and Humanities (2) General Business, Management and Accounting และ (3) General Social Sciences โดยจัดพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับในเดือนมกราคม-มิถุนายน และกรกฎาคม-ธันวาคม โดยจัดส่งให้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) หน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่างๆ

กองบรรณาธิการวารสารศรีปทุมปริทัศน์ มีความยินดีรับบทความวิจัย (Research Article) บทความทางวิชาการ (Academic Article) และบทความปริทัศน์ (Review Article) ที่ยังไม่เคยเผยแพร่ในวารสารฉบับอื่นมาก่อน ผู้สนใจสามารถดูรายละเอียดได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/spurhs>

กองบรรณาธิการ วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ศูนย์ส่งเสริมการวิจัยและการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

2410/2 ถนนพหลโยธิน แขวงเสนานิคม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ : 0-2579-1111 ต่อ 1331, 1336, 1155

โทรสาร : 0-2579-1111 ต่อ 2187

Email : research@spu.ac.th

- กองบรรณาธิการสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาและตัดสินใจตีพิมพ์บทความในวารสาร
- บทความทุกเรื่องจะได้รับการตรวจสอบทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ แต่ข้อความและเนื้อหาในบทความที่ตีพิมพ์เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว มิใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยศรีปทุม
- การคัดลอกอ้างอิงต้องดำเนินการตามการปฏิบัติในหมู่นักวิชาการโดยทั่วไป และสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

บทบรรณาธิการ

วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Sripatum Review of Humanities and Social Sciences) เป็นวารสารระดับชาติที่ออกปีละ 2 ฉบับ สำหรับฉบับนี้เป็นปีที่ 24 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-มิถุนายน 2567 ซึ่งปัจจุบันอยู่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre: TCI) กลุ่มที่ 1 โดยวารสารศรีปทุมปริทัศน์เกิดมาจากปณิธานของมหาวิทยาลัยศรีปทุม คือ “ปัญญา เชี่ยวชาญ เบิกบาน คุณธรรม” และปรัชญาที่ว่า “การศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ” โดยมุ่งหวังว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นแหล่งข้อมูลทางการวิจัยและทางวิชาการระดับชาติทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สำหรับคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ ตลอดจนนิสิตและนักศึกษาในระดับปริญญาเอก

วารสารศรีปทุมปริทัศน์ฉบับนี้ ยังคงเข้มข้นไปด้วยเนื้อหาสาระทางวิชาการ กองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญในการพิจารณาและคัดเลือกบทความที่มีคุณภาพมาลงตีพิมพ์ โดยทุกบทความได้ผ่านการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ตรงสาขาเพื่อตรวจสอบคุณภาพของบทความก่อนลงตีพิมพ์ โดยผู้ประเมินไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้ประเมินบทความ (Double-blind peer review) สำหรับวารสารฉบับนี้ ประกอบด้วย บทความวิจัยจำนวน 14 เรื่อง เช่น “การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา” “แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย” “Capability Development on Supply Chain Management of Processed Agriculture Products Based on Local Identity of Young Smart Farmers” เป็นต้น

กองบรรณาธิการวารสารศรีปทุมปริทัศน์ มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพสูงขึ้นจนถึงระดับนานาชาติในอนาคต ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกทุกท่านที่กรุณาเป็นผู้ประเมินบทความอย่างมีคุณภาพให้กับกองบรรณาธิการ และขอเชิญชวนคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิตและนักศึกษาในระดับปริญญาเอก เสนอบทความเข้ารับการพิจารณากลั่นกรองตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะ และอาจนำไปสู่การใช้ประโยชน์ต่อไป โดยท่านสามารถส่งบทความต้นฉบับได้ที่ กองบรรณาธิการวารสารศรีปทุมปริทัศน์ (ดังรายละเอียดท้ายเล่ม) และหากท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะประการใดที่จะนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงวารสารให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการยินดีรับข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะนั้นด้วยความขอบคุณยิ่ง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยุระรัช)

บรรณาธิการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์แก่อาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ทั้งแวดวงวิชาการและสังคมทั่วไป
2. เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการวิจัยและการพัฒนาองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยสาขาของบทความที่รับตีพิมพ์ ประกอบด้วย (1) General Arts and Humanities (2) General Business, Management and Accounting และ (3) General Social Sciences

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยุระรัช

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยุระรัช

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภาษ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์ โรจนกิจอำนวย	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยากร หวังมหาพร	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุระทิน ชัยทองคำ	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ ดร.พลพงศ์ สุขสว่าง	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ รุ่งฤดี แผลงศรี	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศานต์ สหัสสพาศน์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณคุณ ธรณีนิตติญาณ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ฝ่ายจัดการ และเลขานุการกองบรรณาธิการ

ดร.ศิริพร ทองแก้ว

ฝ่ายประชาสัมพันธ์

นายอภิมุข สดมพฤกษ์

ฝ่ายศิลปกรรมและจัดทำรูปเล่ม

นางฉวีวรรณ สภาพ

นายสุรคณชัย ชื่นตา

ฝ่ายพิสูจน์อักษร

ว่าที่ร้อยตรี สมเกียรติ แสงอรุณเฉลิมสุข

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน และ กรกฎาคม-ธันวาคม

สถานที่จัดพิมพ์

บริษัท สยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด (มหาชน) โทร. 0 2508 8000

CONTENTS

SRIPATUM REVIEW OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

บทความวิจัย

- 11 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับ
นิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา
: กุลธิดา กุลคง, จตุพล ยงคร, จักรกฤษณ์ โปณะทอง
- 26 แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานของ
โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย
: นเรศ ดวงทิพย์
- 39 Capability Development on Supply Chain Management of Processed
Agriculture Products Based on Local Identity of Young Smart Farmers
: Usanee Jittimane, Chirawan Somwang
- 53 Current situation and relationship between hospital workers' out-group
trust and job satisfaction before hospital mergers — a merger study
based on a combined Grade A tertiary hospital in Ningbo, China
: Zheyun Zheng, Davud Shahidi
- 68 กระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม
ของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มทอผ้าบ้านชาวหลวง ตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน
: อรุณา พันไพศาล, นิชภา โมราถบ
- 82 การมีส่วนร่วมของธุรกิจนาเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming
เชิงสร้างสรรค์
: รุ่งโรจน์ เย็นชัยพฤกษ์, จิราณัฐ โสภา, ธนะวิทย์ เพียรดี, กาญจนรัตน์ รัตนสนธิ,
รักษ์ศิริ ชุมพพันธรักษ์
- 95 ศึกษาเปรียบเทียบกลไกการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารในกลุ่มประเทศที่ประสบ
ผลสำเร็จในการควบคุมราคายา
: ช้องนาง วิษณุพงษ์, พิทยา ไชยมหาพฤกษ์, สุริยฉาย พลวัน, สุภัตสร ภูเจริญศิลป์,
สินีนภา กริชชาญชัย
- 109 การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อลดการใช้
คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี
: สรรเสริญ เลาสถิตย์
- 122 อิทธิพลของความสัมพันธ์ทางธุรกิจและนวัตกรรมองค์กรต่อความได้เปรียบใน
การแข่งขัน และคุณภาพการบริการในฐานะตัวกลาง ของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง
ขนาดกลางและขนาดย่อม สำหรับงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม
: สุพจน์ วงศ์คำลือ, วัชรินทร์ อูปรมย์, ปุริมาปรัชญ์ คณินพศุทธิ์
- 138 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีสมมติฐานที่เน้นกระบวนการ
ทางสังคมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารและซอฟต์แวร์สื่อดิจิทัลของผู้เรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ
: รมชิต อภัยวาทีน, เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกิด, วิไลภรณ์ วิชญาวัฒน์, ลำไย สีหามาตย์
- 151 กระบวนการพัฒนาสื่อรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแล
สุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ
: นิรมล บางพระ
- 165 ปัจจัยเชิงสาเหตุของการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของ
นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของประเทศไทย
: ธนภรณ์ กริยาผล, วิจิต อุ๋อัน
- 179 การพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน
: พรชูลี สังกา, นิศารัตน์ อิศระมโนรส, วรรัตน์ อินทสระ, ขวัญใจ จริยาทัศน์กร,
ณัฐพล แยมฉิม
- 194 Gender Differences in Coping Strategies of Cyberbullying of University
Students in Thailand: The Role of Socio-Emotional Skills
: Supavadee Nontakao

จริยธรรมการตีพิมพ์ผลงานในวารสารศรีปทุมปริทัศน์

ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1. บทบาทของบรรณาธิการ (Editor)

1.1 บรรณาธิการมีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาคุณภาพของบทความให้สอดคล้องกับจุดเน้นและขอบเขต (Focus and Scope) ของวารสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของการลอกเลียนวรรณกรรม (Plagiarism) ก่อนตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร

1.2 คัดเลือกบทความที่ผ่านการพิจารณาคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับแก้จากผู้เขียนบทความจนครบถ้วนสมบูรณ์ตามผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว

1.3 พิจารณาบทความที่จะตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร โดยบทความต้องมีความครบถ้วนตามองค์ประกอบที่ระบุไว้ในคำแนะนำสำหรับผู้เขียน (Author Guidelines) กรณีเป็นบทความวิจัยต้องมีวิธีการวิจัยที่ถูกต้อง มีผลการวิจัยที่ชัดเจน น่าเชื่อถือ มีข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกับวิธีการวิจัยและผลการวิจัย

1.4 ทำความเข้าใจกับผู้เขียนถึงประเด็นที่ไม่ชัดเจนในบทความ เช่น ข้อค้นพบที่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัย ความผิดพลาดของตัวเลข หรือภาพประกอบไม่ชัดเจน และสื่อสารไปยังผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความที่ได้รับทราบ

1.5 ปฏิเสธการรับตีพิมพ์เผยแพร่บทความที่เคยมีการเผยแพร่ไปแล้วก่อนหน้านี้ บทความที่ไม่มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูล หรือแหล่งข้อมูลไม่อนุญาตให้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ เผยแพร่ซ้ำ หรือมีการละเมิดลิขสิทธิ์ รวมทั้งบทความที่ขาดจริยธรรม ใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม แสดงออกถึงความรุนแรง และความไม่เสมอภาค

1.6 ไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

1.7 ไม่นำข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความไปเผยแพร่ต่อในทางใดทางหนึ่ง

1.8 ไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทั้งหมดในบทความมาไปเป็นส่วนหนึ่งของผลงานตนเอง

2. บทบาทของผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Reviewer)

2.1 ทราบถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิตามนโยบายของวารสาร รับทราบนโยบายของวารสาร และกระบวนการพิจารณาบทความของวารสาร ทั้งวิธีการพิจารณา ระยะเวลา การรายงานผลการพิจารณา และการนำเสนอผลการพิจารณาเป็นอย่างดี

2.2 รับพิจารณาบทความเฉพาะสาขาที่มีความเชี่ยวชาญ

2.3 พิจารณาบทความโดยไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนบทความ

2.4 หากพบว่าบทความที่กำลังพิจารณาอยู่เป็นบทความที่มีการลอกเลียนวรรณกรรมหรือละเมิดลิขสิทธิ์ ต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที

2.5 ให้ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์เพื่อช่วยเหลือผู้เขียนบทความ ให้สามารถเขียนบทความได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยปราศจากอคติทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา เพศ และความเชื่อส่วนบุคคล

2.6 ประสานงานกับบรรณาธิการเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติม เมื่อพบปัญหาในระหว่างการพิจารณาคุณภาพบทความ โดยไม่สืบทายาทช่องทางการติดต่อกับผู้เขียนด้วยตนเอง

2.7 ไม่ปรับแก้บทความตามแนวทางการเขียนของตนเองหากบทความนั้นมีการใช้ภาษาที่เหมาะสมและชัดเจนอยู่แล้ว อาจดำเนินการเพียงให้ความคิดเห็นเท่าที่สำคัญและจำเป็นเพื่อให้ผู้เขียนบทความปรับแก้บทความให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.8 ไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทั้งหมดในบทความไปเป็นส่วนหนึ่งของผลงานตนเอง

3. บทบาทของผู้เขียน (Author)

3.1 ผู้เขียนได้รับทราบนโยบายและข้อกำหนดของวารสารเป็นอย่างดี รวมทั้งศึกษารายละเอียดคำแนะนำสำหรับผู้เขียน (Author Guidelines) อย่างดีแล้ว

3.2 ทำหน้าที่เป็นผู้เขียนบทความ หรือผู้เขียนร่วมอย่างแท้จริง

3.3 ทราบถึงการไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การลอกเลียนวรรณกรรม และผลประโยชน์ทับซ้อน และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

3.4 บทความที่ผู้เขียนส่งมายังวารสาร ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ หรือเป็นส่วนหนึ่งของบทความที่เคยตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อนหน้าแล้ว

3.5 ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบการอ้างอิงเอกสารตามที่วารสารกำหนด

3.6 ผู้เขียนต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขบทความตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด

3.7 ผู้เขียนต้องมีความซื่อสัตย์ในการรายงานผลการวิจัย โดยไม่สรุปและอภิปรายผลการวิจัยตามความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเอง

4. จริยธรรมการวิจัยในคนหรือสัตว์ (ถ้ามี)

หากผลงานมีการใช้ข้อมูลจากการทำวิจัยในคนหรือสัตว์ ผู้เขียนต้องแสดงให้เห็นถึงการได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนและสัตว์ในบทความให้ชัดเจน

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ

Reviewers

ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.ดิน ปรัชญพฤทธิ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ สิ้นเดชารักษ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภาษ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ลีมนานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.อัมพร อารักษ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ นพ.วันชัย วัฒนศัพท์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ นวลจันทร์ ทศนชัยกุล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศาสตราจารย์ พล.ต.ทันตแพทย์ รังษิต บุญคุ้ม	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.จำเนียร จวงตระกูล	Far East University, South Korea
ศาสตราจารย์พิเศษ จำนงค์ ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต	ราชบัณฑิตสถาน
รองศาสตราจารย์ ดร.กมลรัฐ อินทรทัศน์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ ดงชนกานนท์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญามน กาญจนนาทิกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญามน อินทวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญิณี นิลโรจน์ธนัท	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.กัณฑ์ภัทย์ คลังพหล	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยารัตน์ ธีระชนชัยกุล	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.เกตุวดี สมบูรณ์ทวี	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.กรรชิต ทะกอง	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.จรัสดาว อินทรทัศน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ชื่นทอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ชญาสินี โคโณ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนกกรณ์ กุณทลบุตร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิดา จิตตฤทธะ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวิชิต เขียวชนะ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชาติ พ่วงสมจิตร	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชีพ พิพัฒน์ดิถี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.เชาว์ ไรจนแสง	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.ฐิตินันท์ ชัยวัฒน์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์ โกศพลภรณ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ทองฟู ศิริวงศ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.เทพฤทธิ์ บัณฑิตวัฒนวงศ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.เทียน ทองแก้ว	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ธชชัย ภูวนาภวิจิตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา วสุศรี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ธารณี พงษ์สุพัฒน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรนาถ พุคักดิ์ศรีกิจ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.นฤมล กิมภรณ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ บรรณรุจิ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญศรี พรหมมาพันธุ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.ประจิต หวັตร
รองศาสตราจารย์ ดร.ประพนธ์ เจียรกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรโมทย์ ประจณปัจจนิก
รองศาสตราจารย์ ดร.ปริญญ์ อภิบุญโยภาส
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยากร หวังมหาพร
รองศาสตราจารย์ ดร.พรสวรรค์ ศิริกัญจนารณ
รองศาสตราจารย์ ดร.พูลพงศ์ สุขสว่าง
รองศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ แฉล้มวงษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ ประเสริฐศรี
รองศาสตราจารย์ ดร.รัชฎ์กุล ภิญโญภาณุวัฒน์
รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัศมี บุญดาว
รองศาสตราจารย์ ดร.ลัดดา กิติวิภาต
รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณดี แสงประทีปทอง
รองศาสตราจารย์ ดร.วรัชญ์ ครุจิต
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลย์ลดา วิวัฒน์พนชาติ
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัชต์ตรานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ สุขสวัสดิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ วรรณจรรย์ยา
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชนก ภาสกรจรัส
รองศาสตราจารย์ ดร.สมถวิล วิจิตรวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.สังวรณ์ จัตุระโทก
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ อัญชลีบุญกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ เหมะประสิทธิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยุระรัช
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ บุญวิเศษ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพิน เกษาคุต์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุภมาศ อังคุโชติ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ ฉิมะสังคันท
รองศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ มุ่งวัฒนา
รองศาสตราจารย์ ดร.อมรา ตีระศรีวัฒน์
รองศาสตราจารย์ ดร.อรอนพ จินะวัฒน์
รองศาสตราจารย์ ดร.อัศม์เดช วาณิชชินชัย
รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน แสงพิกุล
รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.ธวัช สุดสาคร
รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ.หญิง ดร.ทิพย์มัมพร เกษโกมล
รองศาสตราจารย์ จรินทร์ เทศวานิช
รองศาสตราจารย์ จำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย
รองศาสตราจารย์ ไฉไล ศักดิวงค์
รองศาสตราจารย์ ชารี มณีศรี
รองศาสตราจารย์ ชื่นจิตต์ แจ่มเจนกิจ
รองศาสตราจารย์ ชีร์ศักดิ์ หมาภิน
รองศาสตราจารย์ นิตยา เงินประเสริฐศรี
รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์
รองศาสตราจารย์ ประทุมวรรณ อุดมสุวรรณกุล
รองศาสตราจารย์ ปราชญา กล้าผจญ
รองศาสตราจารย์ รุ่งฤดี แผลงศร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
มหาวิทยาลัยบูรพา
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ วิรัช ธเนศวร
รองศาสตราจารย์ ศิริชัย พงษ์วิชัย
รองศาสตราจารย์ เรือเอก ดร.สราวุธ ลักษณะโต
รองศาสตราจารย์ สุธรรม พงษ์สำราญ
รองศาสตราจารย์ สุธี พลพงษ์
รองศาสตราจารย์ สุรางค์รัตน์ วศินารมณ
รองศาสตราจารย์ อภิญา เวชชัย
รองศาสตราจารย์ อลิตา จันฝิ่งเพ็ชร
รองศาสตราจารย์ เอกธิตา เสริมทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพัชร กอประเสริฐ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมล จิราพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ อยู่วัฒนะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กันยารัตน์ ศรีวิสัยกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา พันธุ์เอี่ยม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลชลี จงเจริญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลวรา สุวรรณพิมล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียง กิจบำรุงรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญนรี กล้าปรมโชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ โปณะทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราณุช บุตติจัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจนสมุทร แสงพันธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรรัตน์ โหตระไวศยะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชพงศ์ ตั้งมณี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติเมธี หงษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชียง เกาซิด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณัญญา ศิริภัทร์ธาดา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณคุณ ธรณินิธิญาณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ ขำวิจิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวุฒิ เปரியนิตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวุฒิ อัสวโกวิทวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร อารีราษฎร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพรัตน์ พงศ์ธนาพานิช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวรรณ แสงสุวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรีนิ มณีศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธารทัศน์ โมกขมรรคกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีทัต ขวีสจินดา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิภา แก้วศรีงาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษอริ ยี่หมะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปนายุ ไชยรัตนานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประณต บุญไชยอภิสิทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ สิทธิจิรพัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณวิช ทักวิมล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พจนา พิชาติปัจจา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ เย็นจะบก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ สวัสดิสิงห์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ นันทแพทย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรี กล่อมเมือง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์วิมล มะณีวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ระวี ไรจน์รุ่งสัต์ย์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีร วงศ์อุปราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสวาศน์ โกวิทยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวี จูฑศฤงค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐสภา แก่นแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งกัสสรณ์ ศรีธธาธนพัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ ไทโยมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสวัตดี สุตินุญญามณี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัดสาตรี ดิถียนต์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันทนี บงเสน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ลิ้มถาวรานันต์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศวะ อนุยะวงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ลิ้มสมบุญชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร บัวทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร วชิรปัญญาพงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศานิตย์ ศรีคุณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริรัตน์ พ่วงแสงสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมทบ ฐิตะฐาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สาระพัด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาคร สมเสริฐ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินธร สิ้นจินดาวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงศ์ บุญผดุง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพักตรา สุทธสุภา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์ เข้มทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภณ เจริญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยพันธ์ สุนทรพิพิธ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุพงศ์ อวิรุทธา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิภา ปรัชญพฤทธิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรา ติรศรีวัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครเดช ไชยเพิ่ม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฌาณัญญ์ธัญ วงศ์บ้านดู่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฌณณ สมหวัง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธรรมศักดิ์ เอื้อรักสกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธานี ขาญกิจชัยโณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิชัย บุญวาต
ดร.กฤษ เอี่ยมฐานนท์
ดร.กฤต พิริยธัญกุล
ดร.กฤษดา ตั้งขวาล
ดร.กฤษดา เขียววัฒนสุข
ดร.เกวลิณ ศิลพิพัฒน์
ดร.คณพล จันทรหอม
ดร.คมศร วงษ์รักษา
ดร.จันทนา สุทธิจารี
ดร.จิตติมา กตัญญู
ดร.โหมยง โต๊ะทอง
ดร.ชัชวล วงศ์วัฒนกิจ
ดร.ชิตพงษ์ อัยสานนท์
ดร.ณัฐชานนท์ โกมทพุดพิงศ์
ดร.ธีรายุ อินทร์แปลง
ดร.ทวี จันทชัยชนะ

มหาวิทยาลัยบูรพา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยรังสิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
มหาวิทยาลัยสยาม

ดร.ธงชัย จีระดิษฐ์
ดร.ธนภัทร สีสดใส
ดร.นันทนา นันทวโรภาส
ดร.นันทวุฒิ ลือมรสิริ
ดร.นาวัน มีนะกรรม
ดร.นิลาวรรณ งามข้า
ดร.นิพัทธ์พนธ์ นันทะวงศ์
ดร.นิธมน รัตนะรัต
ดร.ปวิฑ์พัทธ์ ตันมิ่ง
ดร.ปิยาภัสร์ดี เจียรสุคนธ์
ดร.มณฑิชา เครือสุวรรณ
ดร.มรกต ไมยเออร์
ดร.รังสิริศม์ วงศ์อุปราช
ดร.วรพงษ์ ลีวัฒนกิจ
ดร.วิจิตรบุษบา มารมย์
ดร.วิชชุกร ทองหล่อ
ดร.วิโรจน์ วาทินพงศ์พันธ์
ดร.ศุภกร ปุณณฤทธิ
ดร.สหภาพ กลีบลำเจียก
ดร.สุทิน ลีปิยะชาติ

ดร.สุริย์ฉาย พลวัน
ดร.อมรวิทย์ นาครทรรพ
ดร.อรนนท์ กลันทปุระ
พลเอกเอกชัย ศรีวิลาศ

บริษัท การบินไทย จำกัด
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
มหาวิทยาลัยเกริก
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
มหาวิทยาลัยนครพนม
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สถาบันพระปกเกล้า

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะความฉลาดทางดิจิทัล สำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา

กุลธิดา กุลคง^{1,*}, จตุพล ยงศรี², จักรกฤษณ์ โปณะทอง³
^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Received: 19 October 2023

Revised: 8 December 2023

Accepted: 25 December 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน และนิสิตนักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษา ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และแบบสอบถามองค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 50 ข้อคำถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .962 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาที่สร้างขึ้นสามารถนำมาอธิบายทักษะความฉลาดทางดิจิทัลได้ และสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) = 899.24, df = 895, p = 0.454, CFI = 1.00, AGFI = 0.90, RMSEA = 0.003 โดยประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการแสดงตัวตนบนโลกดิจิทัล (0.84) 2) ด้านการใช้เครื่องมือและสื่อดิจิทัล (0.90) 3) ด้านความปลอดภัยทางดิจิทัล (0.92) 4) ด้านความมั่นคงทางดิจิทัล (0.90) 5) ด้านความฉลาดทางอารมณ์บนโลกดิจิทัล (0.90) 6) ด้านการสื่อสารดิจิทัล (0.96) 7) ด้านการรู้ดิจิทัล (0.95) และ 8) ด้านสิทธิทางดิจิทัล (0.91) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: องค์ประกอบเชิงยืนยัน ทักษะความฉลาดทางดิจิทัล สถาบันอุดมศึกษา

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: kunthida.ku@gmail.com

The Confirmatory Factor Analysis of Digital Intelligence Skills for Students in Higher Education Institutions

Kunthida Kunkhong^{1,*}, Chatupol Yongsorn², Chakrit Ponathong³

^{1,2,3}Faculty of Education, Srinakharinwirot University

Received: 19 October 2023

Revised: 8 December 2023

Accepted: 25 December 2023

Abstract

The objective of this research was to analyze the confirmatory factors of digital intelligence skills for students of higher education institutions. The sample group were 10 experts and 400 students from higher education institutions in the academic year 2022, obtained by using the stratified random sampling method. The research tools was a semi-structured interview form and a questionnaire on the factors of digital intelligence skills of 8 factors with 50 items. The reliability value is .962. The data were analysed by content analysis, mean, standard deviation, and Confirmatory Factor Analysis. The results shown that the measurement model of digital intelligence skills fit with the empirical data (chi-square statistic (χ^2) = 899.24, df = 895, p = 0.454, CFI = 1.00, AGFI = 0.90, RMSEA = 0.003) The model consists of 8 factors and factor Loading as follows: 1) Digital Identity (0.84) 2) Digital Use (0.90) 3) Digital Safety (0.92) 4) Digital Security (0.90) 5) Digital Emotional Intelligence (0.90) 6) Digital Communication (0.96) 7) Digital Literacy (0.95) and 8) Digital Right (0.91) at the 0.01 significance level.

Keywords: The Confirmatory Factor Analysis, Digital Intelligence Skills, Higher Education Institutions

* Corresponding Author; E-mail: kunthida.ku@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมปัจจุบันจะเห็นได้ว่าโลกของเรากำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก ที่กำลังเปลี่ยนไปสู่ “สังคมดิจิทัล” ที่การติดต่อสื่อสารเชื่อมต่อกันแบบไม่มีที่สิ้นสุด อุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ ในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น และรัฐบาลได้มุ่งเน้นเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ที่ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศ การเชื่อมต่อสื่อสารสารสนเทศเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจจากแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้มีแนวคิดปฏิรูปประเทศไทยสู่ดิจิทัลไทยแลนด์ เพื่อมุ่งเน้นการสร้างสรรค์ การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเต็มศักยภาพเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง Ministry of Information and Communication Technology (2016) ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารคมนาคม ทำให้ปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร จะเห็นได้จากการที่บุคคลสามารถรับส่งข้อมูล แลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดเห็นได้โดยปราศจากอุปสรรคในเรื่องของระยะทาง เวลา และสถานที่ การรับรู้ข่าวสารข้อมูลจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชีวิตประจำวัน เนื่องจากบุคคลต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน จึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความสามารถในการรับรู้ ประเมิน พิจารณา ไตร่ตรอง และตัดสินใจสถานการณ์ที่กำลังเผชิญได้ถูกต้อง Roopleam (2017)

แม้ว่าการใช้ประโยชน์จากข้อมูลและสารสนเทศออนไลน์ รวมถึงใช้เครื่องมือดิจิทัลในการศึกษา การสื่อสาร ทำงานร่วมกับผู้อื่น การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลความรู้นั้นมีประโยชน์มหาศาลกับพลเมืองดิจิทัล แต่ข้อดีเหล่านั้นก็มาพร้อมกับความเสี่ยงในหลากหลายมิติเช่นกัน เพราะฉะนั้นเราต้องเรียนรู้ ที่ปรับตัวไปกับการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัล และเรียนรู้วิธีรับมือกับความเสี่ยงเหล่านั้นอย่างเท่าทัน หรือแม้กระทั่งการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษา นั้น จึงทำให้สถาบันอุดมศึกษาได้ให้ความสำคัญกับนโยบายการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น เพื่อเกิดการตระหนักและให้การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นไปอย่างเหมาะสม สร้างสรรค์ และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามการกำกับหรือควบคุมการใช้งานของผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์นั้น นับว่าเป็นเรื่องยาก สิ่งที่ทำได้ คือ ต้องพัฒนาคนให้สามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างสร้างสรรค์ พยายามหาทางให้ผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เกิดความตระหนักรู้ เท่าทันถึงภัยคุกคามจากสื่อสังคมออนไลน์ ให้ทุกคนรู้จักนำไปใช้งานอย่างไตร่ตรองและเลือกสรร จึงจะถือว่ามีความคุ้มค่ากันที่ที่ดีที่สุด นอกจากนั้น Thianthai (2020) กล่าวว่าสื่อสังคมออนไลน์สร้างการดำเนินชีวิตรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า Mobile Life หรือพลวัตวิถี ทำให้ข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่หายไป ส่งผลให้การติดต่อสื่อสารและการใช้งานต่าง ๆ สามารถทำได้ในทุกที่ทุกเวลา ผลกระทบที่เป็นลักษณะเด่น คือ สื่อสังคมออนไลน์ที่เข้ามานั้นก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งทางความคิดและพฤติกรรมของคนในสังคม เนื่องจากโลกออนไลน์ได้สร้างพื้นที่ใหม่ในการนำเสนอตนเอง บุคคลมีความกล้าในการนำเสนอตนเองมากขึ้นในสื่อของตน ทำให้การปฏิสัมพันธ์กับคนแปลกหน้าเป็นเรื่องปกติ อีกทั้งการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ในสังคมไทย (Cyber/Internet Bullying) ในปัจจุบันกลับพบว่ามีมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นเพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าวเราจึงควรที่จะเรียนรู้และป้องกัน เพื่อให้ปัญหาเรื่องนี้จะเกิดขึ้นน้อยลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wongsopa et al. (2015) ที่ได้ดำเนินการศึกษาผลกระทบจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊กต่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษา พบว่าเกิดผลกระทบด้านสุขภาพ อย่างไรก็ตามการใช้สื่อสังคมออนไลน์นำพาปัญหาต่าง ๆ เข้ามาในสังคมเป็นอย่างมาก เพราะผู้ใช้ต่างใช้สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น จะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม

ความฉลาดทางดิจิทัล เป็นผลจากการศึกษาและพัฒนาของสถาบันดีคิว DQ Institute (2017) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกิดจากความร่วมมือกันของภาครัฐและเอกชนทั่วโลก ประสานงานร่วมกับสภาเศรษฐกิจโลก (WEF)

ที่มุ่งมั่นให้เยาวชน ๆ ทุกประเทศได้รับการศึกษาด้านทักษะพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพและใช้ชีวิตบนโลกออนไลน์อย่างปลอดภัย ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ความฉลาดทางดิจิทัลเป็นกรอบแนวคิดที่ครอบคลุมของความสามารถทางเทคนิคความรู้ความเข้าใจและความคิดทางสังคมที่มีพื้นฐานอยู่ในค่านิยมทางศีลธรรมที่ช่วยให้บุคคลที่จะเผชิญกับความท้าทายทางดิจิทัล โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ 8 ด้าน และ 24 สมรรถนะ ซึ่งประกอบด้วยความรู้ ทักษะ ทักษะคิดและค่านิยม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wannapiroon and Wattananaiya (2017) Park (2017) และ Roopleam (2017)

จากการศึกษาการใช้เทคโนโลยีและสื่อในโลกยุคดิจิทัลของนิสิตนักศึกษาที่ผู้วิจัยค้นคว้ารวบรวมข้อมูลพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นมีผลมาจากการขาดทักษะความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence) ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดการอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองทั้งในโลกออนไลน์และโลกความจริง ความสามารถในการควบคุมตนเอง ความสามารถในการจัดสรรเวลาในการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัล ความสามารถในการป้องกันตนเอง สามารถรับมือและจัดการกับสถานการณ์การกลั่นแกล้งบนอินเทอร์เน็ต ความสามารถในการวิเคราะห์แยกแยะระหว่างข้อมูลที่ถูกต้องและการแชร์ข่าวสารหรือข้อมูลอันเป็นเท็จ โดยปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจในการศึกษาองค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัล โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะทำให้ได้องค์ประกอบและข้อมูลเชิงประจักษ์ที่นำไปสู่การพัฒนาทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาและการหาแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสาน (Mixed-Methods Research) แบบ Exploratory Sequential Design แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ (1) การศึกษาองค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา เป็นวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) และ (2) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและตัวอย่าง

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์องค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา คือ (1) อาจารย์สถาบันอุดมศึกษาจากกลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และมหาวิทยาลัยเอกชน (2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีและ

นวัตกรรมดิจิทัล (3) ผู้แทนจากสถาบันหรือองค์กร ที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล จำนวน 10 คน โดยมีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

2. การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร คือ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 ในปีการศึกษา 2565 จากสถาบันอุดมศึกษาที่มีความพร้อมทางด้านวิชาการ ได้รับการยอมรับทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ และมีหน่วยงานวิจัยและพัฒนาหรือคณะสาขาวิชา ด้านเทคโนโลยีการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมดิจิทัล จำนวน 133,379 คน

ตัวอย่าง คือ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 400 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้ขนาดตัวอย่าง 400 คน ซึ่งพบว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปตามหลักเกณฑ์การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตามแนวคิดของ Schumacker and Lomax (2010) และ Hair et al. (2010) เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 400 คนแล้ว จึงคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละสถาบัน โดยคำนวณสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อรวบรวมข้อมูลประเด็นสำคัญขององค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา โดยกำหนดขอบเขตของข้อคำถามและมีการปรับปรุงให้มีความชัดเจน เหมาะสม และสอดคล้องครอบคลุมและการใช้ภาษา

2. แบบสอบถามเพื่อศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ชั้นปีที่ คณะ และสถาบันที่กำลังศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา 8 องค์ประกอบ 50 ข้อคำถาม โดยประเมินความสอดคล้องและถูกต้องเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.80-1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน คำนวณหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยใช้ร้อยละ 25 ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แล้วนำมาเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยแต่ละข้อโดยใช้การทดสอบที (t-test) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าที (t) ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ได้ข้อคำถาม 50 ข้อ จากข้อคำถามทั้งหมด 56 ข้อและหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) (Cronbach, 1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .962

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์เชิงลึกจากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน จากกลุ่มอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาจากกลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 6 คน กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล จำนวน 2 คน กลุ่มผู้แทนจากสถาบันหรือองค์กรที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล จำนวน 2 คน

2. แบบสอบถามองค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา สำหรับนิสิตนักศึกษา จำนวน 400 คน โดยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ด้วย Google Forms ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนกลับมา จำนวน 400 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยถอดเนื้อหาคำสัมภาษณ์จากวิดีโอที่บันทึกผ่านโปรแกรม Zoom เปรียบเทียบข้อมูลระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่าน และนำข้อมูลที่ได้อาจจัดกลุ่มของข้อมูลตามคีย์เวิร์ดสำคัญ แล้วจึงสร้างข้อสรุปผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำเสนอผลที่ได้เป็นแบบบรรยาย

2. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป LISREL

ผลการวิจัย

1. ผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อศึกษาองค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อมูลองค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารงานวิชาการ แนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ดังนี้

ด้านที่ 1 การแสดงตัวตนบนโลกดิจิทัล (Digital Identity) สามารถสร้างอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองไว้ได้ สามารถสร้างเอกลักษณ์ของตนเองในโลกออนไลน์ และใช้ในการสร้างชื่อเสียงได้ ควรให้ความสำคัญตัวตนที่แท้จริง และตรวจสอบได้ทั้งโลกดิจิทัลและโลกความจริง และควรตระหนักทุกครั้งที่ใช้งานบนโลกออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความรู้สึก หรือการกระทำต่าง ๆ รวมถึงการตระหนักถึงข้อจำกัดในการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม เมื่อได้รับผลกระทบจากโลกออนไลน์ต้องรู้จักการรับมือที่ดี ดูแลฟื้นฟูจิตใจให้ผ่านไปได้

ด้านที่ 2 การใช้เครื่องมือและสื่อดิจิทัล (Digital Use) การใช้เครื่องมือเป็นสิ่งจำเป็นของคนในยุคปัจจุบันที่ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันต่อการทำงานหรือการใช้ชีวิต รู้ถึงการแบ่งหรือจัดสรรเวลาที่ดีได้ สร้างความสมดุลระหว่างการใช้ชีวิตในโลกออนไลน์ กับชีวิตจริง ควรมีการกำกับและควบคุมตนเองในการอยู่กับหน้าจอ รวมถึงตระหนักถึงอันตรายจากการใช้สื่อดิจิทัล และผลเสียที่จะตามมาจากการใช้สื่อดิจิทัล เช่น ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ร่างกายอ่อนเพลีย สายตาทำงานผิดปกติ และอาการของออฟฟิศซินโดรม

ด้านที่ 3 ความปลอดภัยทางดิจิทัล (Digital Safety) นักศึกษาควรคิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง เกี่ยวกับสิ่งที่โพสต์ การแสดงความคิดเห็น การแชร์ ในเรื่องต่าง ๆ ให้ถี่ถ้วนเสมอว่าจะไม่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ควรมีมารยาทในการสื่อสารและการใช้ภาษาให้ถูกต้อง และควรให้ความสำคัญกับโลกความเป็นจริงมากกว่าโลกออนไลน์ มีทักษะการรับมือให้ได้เมื่อเจอภัยคุกคาม หรือการกลั่นแกล้งบนอินเทอร์เน็ตให้ได้

ด้านที่ 4 ความมั่นคงทางดิจิทัล (Digital Security) ควรมีความสามารถในการเลือกใช้เครื่องมือดิจิทัลที่ปลอดภัย เนื่องจากปัญหาที่พบมี web/app หลอกลวงมากมายในปัจจุบัน ต้องรู้จักป้องกันการถูกหลอกลวง และมีมารยาทไม่ไปหลอกลวงหรือขโมยข้อมูลของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต แม้จะมีโอกาส และควรรู้จักการป้องกันการโพสต์ข้อมูลส่วนตัวลงบนโลกออนไลน์

ด้านที่ 5 ความฉลาดทางอารมณ์บนโลกดิจิทัล (Digital Emotional Intelligence) ควรต้องมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นบนโลกออนไลน์ ไม่โพสต์ แชร์ หรือแสดงความคิดเห็นในขณะที่มีอารมณ์โกรธ โมโห หรือไม่พอใจ หรือการประชดประชัน เพราะสิ่งเหล่านั้นจะส่งผลกระทบต่อจิตใจตามมาในอนาคต

ด้านที่ 6 การสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) รู้จักการใช้ประโยชน์ของการใช้ดิจิทัลในการสื่อสารทำให้โลกแคบลง และการสื่อสารสะดวก รวดเร็วยิ่งมากขึ้น ลดขั้นตอนการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ง่ายผ่านเทคโนโลยี ทั้งยังควรเข้าใจว่าข้อมูลที่ใช้ในการสื่อสารทั้งทางบวกและทางลบที่เป็นสาธารณะ อาจส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วย จึงควรพิจารณาผลกระทบในการสื่อสารด้วย ตระหนักว่าข้อมูลที่โพสต์ลงบนโลกอินเทอร์เน็ตแล้ว จะคงอยู่ตลอดไป

ด้านที่ 7 การรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) ควรมีทักษะในการค้นหาข้อมูล และการนำข้อมูลได้มาเรียบเรียงข้อมูล และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถพิจารณาการเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล ความน่าเชื่อถือ

ด้านที่ 8 สิทธิทางดิจิทัล (Digital Right) กฎหมายทางดิจิทัลต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญเพื่อป้องกัน และรักษาสสิทธิที่ตนเองควรได้รับ เคารพสิทธิ ขอบเขตของตนเองและผู้อื่น ทั้งการแสดงออกด้วยคำพูด ข้อความ ที่จะกระทบต่อผู้อื่น ตระหนักถึงลิขสิทธิ์ทางปัญญาต่าง ๆ ที่เราได้เผยแพร่ออกไป และของผู้อื่นที่เรานำมาใช้

จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยนำมาจัดหมวดหมู่และกลุ่มข้อคำถามเพื่อนำไปสู่การพัฒนาแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 8 องค์ประกอบ 50 ข้อคำถาม

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ขององค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่ง (First Order) ได้รับค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading: b) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error: SE) การทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ (t-values) ของค่าน้ำหนักองค์ประกอบ และค่าความเชื่อมั่นของข้อมูล (Coefficient of Determination: R^2) ของตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบ ดังแสดงในตารางที่ 1 กล่าวคือ องค์ประกอบทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา มี 8 องค์ประกอบ รวมตัวบ่งชี้ 50 ตัว และข้อคำถามทั้งหมด 50 ข้อ และผลการวิเคราะห์ทำให้ได้รับค่าต่าง ๆ ดังนี้

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading: b) ของตัวบ่งชี้ทั้ง 50 ตัว ใน 8 องค์ประกอบเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวบ่งชี้ทั้ง 7 ด้าน ขององค์ประกอบที่ 1 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.35-0.78 ตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ด้านขององค์ประกอบที่ 2 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.49-0.84 ตัวบ่งชี้ทั้ง 6 ด้าน ขององค์ประกอบที่ 3 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.56-0.70 ตัวบ่งชี้ทั้ง 6 ด้าน ขององค์ประกอบที่ 4 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.61-0.85 ตัวบ่งชี้ทั้ง 7 ด้าน ขององค์ประกอบที่ 5 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.43-0.78 ตัวบ่งชี้ทั้ง 6 ด้าน ขององค์ประกอบที่ 6 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.71-0.83 ตัวบ่งชี้ทั้ง 6 ด้าน ขององค์ประกอบที่ 7 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.74-0.76 และตัวบ่งชี้ทั้ง 7 ด้าน ขององค์ประกอบที่ 8 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.74-0.83

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง

ตัวบ่งชี้	องค์ประกอบทักษะความฉลาดทางดิจิทัล	b	SE	t	R ²
องค์ประกอบที่ 1 ด้านการแสดงตัวตนบนโลกดิจิทัล					
ID1	ท่านสามารถใช้สื่อดิจิทัลสร้างและจัดการอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ รวมถึงชื่อเสียงบนโลกออนไลน์ ของตนเองได้เป็นอย่างดี	0.35	0.05	6.18**	0.13
ID2	ท่านสามารถสร้างโปรไฟล์ โดยใช้ชื่อและรูป ในแพลตฟอร์มออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม	0.48	0.04	8.69**	0.23
ID3	ท่านมีความระมัดระวังในการแสดงออกบนโลกออนไลน์	0.56	0.04	9.94**	0.31
ID4	หากท่านรู้สึกว่าการสื่อสารกับผู้ที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมในสื่อดิจิทัล ท่านจะหยุดการสื่อสารทันที	0.51	0.04	9.26**	0.26
ID5	ท่านมีพฤติกรรมการแสดงออกในทางที่ดี ทั้งโลกแห่งความเป็นจริงและโลกเสมือน	0.78	0.04	14.38**	0.60
ID6	หากท่านรู้สึกว่ามีคนไม่เห็นด้วยกับความคิดของตนเองในสื่อดิจิทัล ท่านจะเพิกเฉยทันที	0.44	0.06	7.69**	0.20
ID7	ท่านสามารถจัดการผลกระทบที่เกิดจากการแสดงตัวตนบนโลกดิจิทัลของตนเองได้	0.61	0.04	11.24**	0.37
องค์ประกอบที่ 2 ด้านการใช้เครื่องมือและสื่อดิจิทัล					
Use1	ท่านสามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นคว้าข้อมูลและการหาความรู้ได้ อย่างถูกต้อง	0.54	0.04	9.13**	0.29
Use2	ท่านสามารถบริหารเวลาในการใช้งานสื่อดิจิทัลได้และอุปกรณ์เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (การบริหารจัดการเวลาบนโลกดิจิทัล - Screen Time Management)	0.67	0.05	13.02**	0.45
Use3	ท่านสามารถควบคุมตนเองในการจัดสรรเวลาการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) และเกมออนไลน์ (Online Games) ได้ด้วยความรับผิดชอบต่องานตนเอง	0.84	0.05	15.67**	0.71
Use4	ท่านตระหนักถึงอันตรายจากการใช้เวลาที่หน้าจอจนเกินไป	0.49	0.05	8.92**	0.24
Use5	ท่านสามารถดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจให้ดี ทั้งโลกแห่งความเป็นจริงและโลกเสมือน	0.63	0.04	12.15**	0.40
องค์ประกอบที่ 3 ด้านความปลอดภัยทางดิจิทัล					
Safe1	ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งผ่านโลกไซเบอร์ (Cyberbullying Management)	0.70	0.04	13.44**	0.49
Safe2	ท่านสามารถโพสต์ หรือแชร์สิ่งต่าง ๆ บนสื่อสังคมออนไลน์ ได้อย่างถูกต้องโดยไม่กระทบทั้งตนเองและผู้อื่น เช่น การไม่โพสต์รูปที่น่าเกลียดของเพื่อนลงในสื่อสังคมออนไลน์	0.59	0.04	11.64**	0.35
Safe3	ท่านสามารถรับมือ หรือสามารถหลีกเลี่ยงจากการคุกคามล่วงละเมิดและการกลั่นแกล้งบนโลกอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ได้	0.68	0.04	13.23**	0.46
Safe4	ท่านสามารถจัดการกับสถานการณ์การกลั่นแกล้งบนอินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพ	0.64	0.04	12.40**	0.42
Safe5	ท่านมีความระมัดระวังต่อการเข้าถึงเนื้อหาที่ผิดกฎหมายหรือเป็นอันตราย เช่น เนื้อหาที่มีความรุนแรง สื่อลามกอนาจาร	0.64	0.04	11.30**	0.41
Safe6	ท่านไม่แสดงข้อมูลส่วนตัว เช่น เบอร์โทรศัพท์ ที่อยู่บนสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อรักษาความปลอดภัยของตนเอง	0.56	0.04	10.58**	0.32

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	องค์ประกอบทักษะความฉลาดทางดิจิทัล	b	SE	t	R ²
องค์ประกอบที่ 4 ด้านความมั่นคงทางดิจิทัล					
Secure1	ท่านสามารถสำรวจ ตรวจสอบ ป้องกัน และการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลของตนเองในระบบเครือข่ายออนไลน์ได้ (Cybersecurity Management)	0.67	0.04	13.88**	0.45
Secure2	ท่านสามารถป้องกันการโจรกรรมข้อมูลด้วยการสร้างระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็ง เช่น การตั้งรหัสผ่านที่คาดเดายาก, การเปลี่ยนรหัสผ่านบ่อยครั้งเพื่อความปลอดภัย, ไม่บอกรหัสผ่านแก่บุคคลอื่น	0.61	0.04	12.29**	0.37
Secure3	ท่านไม่เข้าถึงข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต แม้จะมีโอกาส เช่น หากมีผู้อื่นลืมนำเอกสารออกจากโต๊ะใช้เพื่อบันทึกในคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด	0.62	0.03	12.65**	0.38
Secure4	ท่านจะไม่สื่อสารกับบุคคลนั้น หากรู้สึกสงสัยในพฤติกรรมของตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เช่น การถูกหลอกลวงจากแกลมเมอร์	0.58	0.04	11.39**	0.34
Secure5	ท่านสามารถรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ได้ เช่น การป้องกันการล้วงข้อมูลส่วนบุคคล	0.85	0.03	18.72**	0.71
Secure6	ท่านทราบถึงวิธีการหลีกเลี่ยงภัยคุกคามในโลกออนไลน์ เช่น การหลอกลวง (Scams) การแฮก (Hacking)	0.71	0.03	15.05**	0.51
องค์ประกอบที่ 5 ด้านความฉลาดทางอารมณ์บนโลกดิจิทัล					
Emo1	ท่านมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อคนรอบข้าง ไม่ว่าพ่อแม่ ครู เพื่อนทั้งในโลกออนไลน์และในชีวิตจริง	0.65	0.04	13.61**	0.43
Emo2	ท่านปฏิบัติตนกับผู้อื่นในทางที่ดี อย่างเดียวกับที่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อเรา	0.78	0.03	17.03**	0.60
Emo3	ท่านมีความเห็นอกเห็นใจ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นบนโลกออนไลน์ (ความเอาใจใส่ทางดิจิทัล Digital Empathy)	0.74	0.03	16.00**	0.55
Emo4	ท่านจะไม่โพสต์ข้อความแสดงความรู้สึกน้อยใจ หรือรู้สึกโกรธเพื่อนหรือคนรู้จักลงบนสื่อสังคมออนไลน์	0.54	0.04	10.44**	0.29
Emo5	ท่านแสดงความเห็นใจและแสดงน้ำใจต่อผู้อื่นบนโลกดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม	0.74	0.03	15.83**	0.55
Emo6	ท่านเป็นกระบอกเสียงให้ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือในโลกออนไลน์ เช่น เมื่อเห็นข้อความขอความช่วยเหลือ ท่านจะโพสต์คำแนะนำให้กลับไปให้เขา โดยไม่เพิกเฉย	0.43	0.05	7.56**	0.18
Emo7	ท่านสามารถจัดการ และควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ เมื่อได้รับรู้ข้อมูลทางลบเกี่ยวกับตนเอง เช่น การถูกต้อท หรือการถูกกลั่นแกล้งผ่านโลกออนไลน์	0.49	0.04	9.54**	0.24
องค์ประกอบที่ 6 ด้านการสื่อสารดิจิทัล					
Commu1	ท่านใช้สื่อดิจิทัลเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารที่สามารถช่วยให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	0.71	0.03	15.95**	0.51
Commu2	ท่านจะไม่บังคับให้ผู้อื่นใช้ช่องทางการสื่อสารที่ท่านถนัดเท่านั้น ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	0.73	0.03	15.90**	0.54
Commu3	ท่านจะใช้คำพูดที่สุภาพอยู่เสมอ ในการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางการใช้สื่อดิจิทัลในทักทายเพื่อนและคนรู้จัก รวมถึงการทำงาน	0.72	0.03	15.18**	0.51
Commu4	ท่านทราบว่าผลกระทบที่ผิดกฎหมายหรือศีลธรรม อาจส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของผู้กระทำได้	0.74	0.03	16.32**	0.55
Commu5	ท่านสามารถเข้าใจธรรมชาติของการใช้ชีวิตในโลกดิจิทัลว่าจะหลงเหลือร่องรอยข้อมูลทิ้งไว้เสมอ (Digital Footprints)	0.83	0.03	18.89**	0.69
Commu6	ท่านตระหนักว่าข้อมูลร่องรอยทางดิจิทัล เช่น การลงทะเบียน อีเมล การโพสต์ข้อความหรือรูปภาพ ไฟล์งานต่าง ๆ เมื่อถูกส่งเข้าโลกอินเทอร์เน็ตแล้ว จะทิ้งร่องรอยข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้งานไว้ ให้ผู้อื่นสามารถสืบค้นติดตามได้	0.80	0.03	18.41**	0.65

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	องค์ประกอบทักษะความฉลาดทางดิจิทัล	b	SE	t	R ²
องค์ประกอบที่ 7 ด้านการรู้ดิจิทัล					
Lit1	ท่านมีความรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ และสามารถสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตได้อย่างเหมาะสม	0.76	0.03	17.11**	0.58
Lit2	ท่านสามารถพิจารณาข้อมูลที่มีเนื้อหาเป็นประโยชน์และข้อมูลที่เข้าข่ายอันตราย ข้อมูลติดต่อทางออนไลน์ที่น่าตั้งข้อสงสัยและน่าเชื่อถือได้	0.74	0.03	16.30**	0.55
Lit3	ท่านสามารถวิเคราะห์และประเมินข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ก่อนนำมาใช้ได้	0.77	0.03	17.40**	0.59
Lit4	ท่านมีความเข้าใจรูปแบบการหลอกลวงต่างๆ ในโลกไซเบอร์ เช่น ข่วปลอม เว็บบปลอม ภาพตัดต่อ	0.76	0.03	16.96**	0.57
Lit5	ท่านค้นหาข้อมูลในชีวิตประจำวัน โดยการเลือกใช้แหล่งข้อมูลดิจิทัลที่เชื่อถือได้ และถูกต้องเท่านั้น	0.75	0.03	16.53**	0.57
Lit6	ท่านสามารถใช้สื่อดิจิทัลเพื่อสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้	0.74	0.03	16.04**	0.54
องค์ประกอบที่ 8 ด้านสิทธิทางดิจิทัล					
Right1	ท่านมีความสามารถในการเข้าใจและรักษาสีส่วนบุคคลของตนเอง	0.76	0.03	17.53**	0.58
Right2	ท่านไม่ละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวส่วนตัวของบุคคลอื่น เช่น การไม่กล่าวพาดพิงถึงบุคคลอื่น	0.75	0.03	17.06**	0.56
Right3	ท่านสามารถแบ่งปันข้อมูลในสื่อดิจิทัล โดยไม่ละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวส่วนตัวและกฎหมายลิขสิทธิ์ เช่น การไม่ดาวน์โหลดโปรแกรมที่ผิดลิขสิทธิ์	0.79	0.03	18.33**	0.63
Right4	ท่านไม่นำผลงานของของบุคคลอื่นในอินเทอร์เน็ตมาใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต	0.79	0.03	18.14**	0.62
Right5	ท่านต้องการใช้ผลงานของผู้อื่น ท่านจะอ้างอิงแหล่งที่มาเสมอทุกครั้ง	0.74	0.03	16.94**	0.55
Right6	ท่านมีความพร้อมที่จะรับผิดชอบ หากข้อมูลหรือภาพนั้นไปละเมิดหรือทำให้บุคคลอื่นเกิดความเสียหาย	0.78	0.03	18.13**	0.61
Right7	ท่านตระหนักว่าสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นบนโลกออนไลน์อย่างสร้างสรรค์เป็นความรับผิดชอบต่อสังคม	0.83	0.03	19.53**	0.69

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second Order) คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading: b) ของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลองค์ประกอบที่ 1 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.84 องค์ประกอบที่ 2 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.90 องค์ประกอบที่ 3 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.92 องค์ประกอบที่ 4 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.90 องค์ประกอบที่ 5 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.90 องค์ประกอบที่ 6 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.96 องค์ประกอบที่ 7 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.95 และองค์ประกอบที่ 8 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.91 จากตารางที่ 3 พบว่า โมเดลทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $df = 895$, $p = .454$, $RMSEA = 0.003$, $CFI = 1.00$, $AGFI = .90$, ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) (χ^2) = 899.24

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง

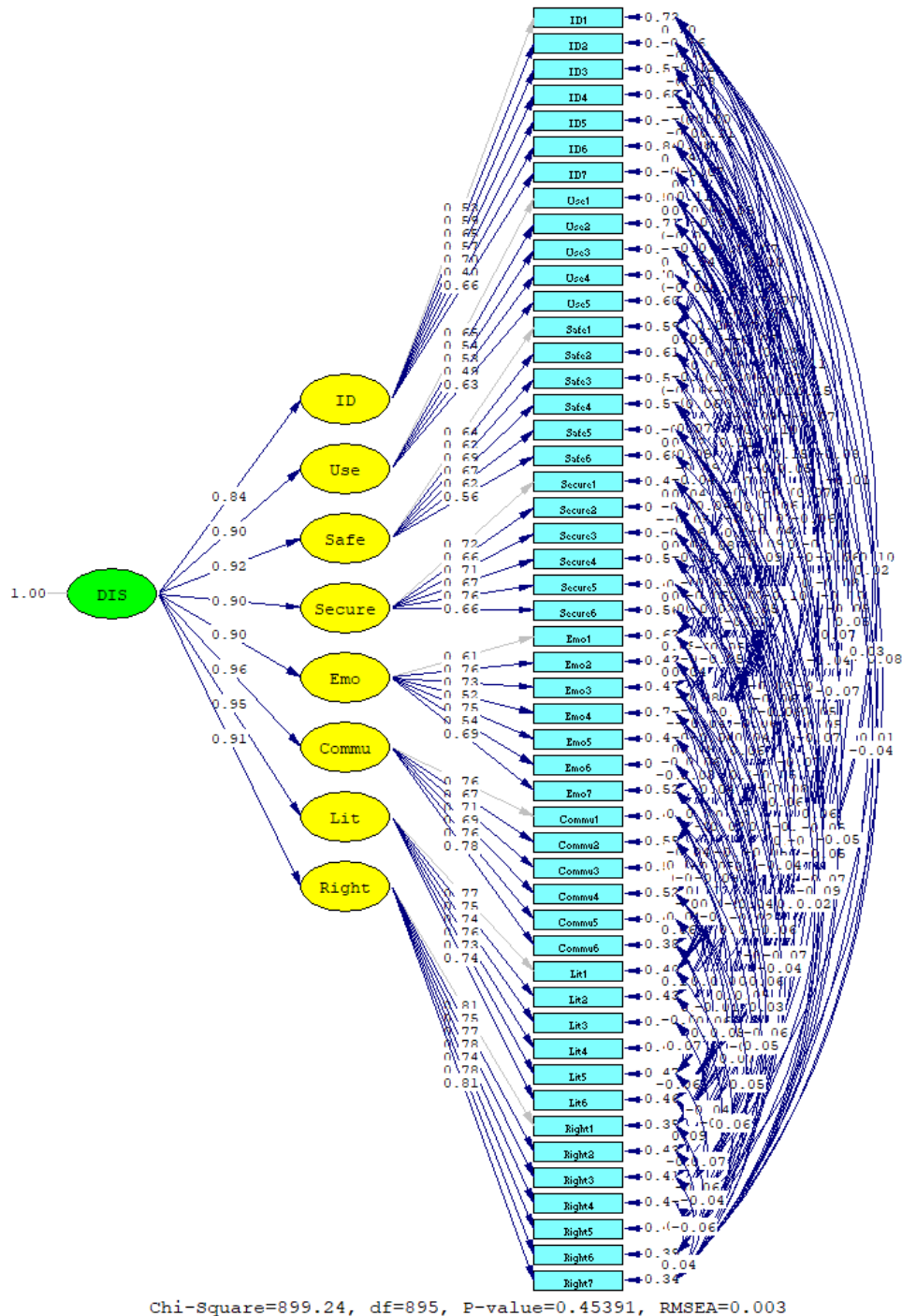
องค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัล	b	SE	t	R ²
องค์ประกอบที่ 1 ด้านการแสดงตัวตนบนโลกดิจิทัล (Digital Identity)	0.84	0.09	9.54**	0.70
องค์ประกอบที่ 2 ด้านการใช้เครื่องมือและสื่อดิจิทัล (Digital Use)	0.90	0.08	12.54**	0.81
องค์ประกอบที่ 3 ด้านความปลอดภัยทางดิจิทัล (Digital Safety)	0.92	0.07	12.85**	0.85
องค์ประกอบที่ 4 ด้านความมั่นคงทางดิจิทัล (Digital Security)	0.90	0.06	14.52**	0.81
องค์ประกอบที่ 5 ด้านความฉลาดทางอารมณ์บนโลกดิจิทัล (Digital Emotional Intelligence)	0.90	0.07	12.18**	0.82
องค์ประกอบที่ 6 ด้านการสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication)	0.96	0.06	16.89**	0.92
องค์ประกอบที่ 7 ด้านการรู้ดิจิทัล (Digital Literacy)	0.95	0.05	17.05**	0.90
องค์ประกอบที่ 8 ด้านสิทธิทางดิจิทัล (Digital Right)	0.91	0.05	17.36**	0.83
Chi-square = 899.24, df = 895, p-value = 0.454, χ^2/df = 1.00, GFI = 0.92, CFI = 1.00, AGFI = 0.90, RMSEA = 0.003				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง ขององค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัล สำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา หลังการปรับแก้โมเดลตามคำแนะนำของดัชนีการปรับแก้ (Modification Indices, MI) พบว่า โมเดลที่สร้างขึ้นสามารถนำมาอธิบายทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาได้ โดยทักษะทักษะความฉลาดทางดิจิทัล มี 8 องค์ประกอบ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ด้านการแสดงตัวตนบนโลกดิจิทัล (Digital Identity) องค์ประกอบที่ 2 ด้านการใช้เครื่องมือและสื่อดิจิทัล (Digital Use) องค์ประกอบที่ 3 ด้านความปลอดภัยทางดิจิทัล (Digital Safety) องค์ประกอบที่ 4 ด้านความมั่นคงทางดิจิทัล (Digital Security) องค์ประกอบที่ 5 ด้านความฉลาดทางอารมณ์บนโลกดิจิทัล (Digital Emotional Intelligence) องค์ประกอบที่ 6 ด้านการสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) องค์ประกอบที่ 7 ด้านการรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) องค์ประกอบที่ 8 ด้านสิทธิทางดิจิทัล (Digital Right) โดยแสดงผลในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าดัชนีการตรวจสอบความสอดคล้องและค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดลทักษะความฉลาดทางดิจิทัล

ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืน	เกณฑ์การพิจารณา	ก่อนการปรับโมเดล		หลังการปรับโมเดล	
		ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
χ^2/df	มีค่าน้อยกว่า 2	2.81	ไม่ผ่านเกณฑ์	1.00	ผ่านเกณฑ์
GFI	มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .90	0.75	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.92	ผ่านเกณฑ์
CFI	มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .95	0.98	ผ่านเกณฑ์	1.00	ผ่านเกณฑ์
IFI	มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .95	0.98	ผ่านเกณฑ์	1.00	ผ่านเกณฑ์
NFI	มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .95	0.97	ผ่านเกณฑ์	0.99	ผ่านเกณฑ์
RFI	มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .95	0.96	ผ่านเกณฑ์	0.98	ผ่านเกณฑ์
AGFI	มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .90	0.73	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.90	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	มีค่าน้อยกว่า .05	0.067	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.003	ผ่านเกณฑ์
SRMR	มีค่าน้อยกว่า .05	0.058	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.035	ผ่านเกณฑ์
CN	มีค่ามากกว่า 200	189.39	ไม่ผ่านเกณฑ์	441.92	ผ่านเกณฑ์

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัล หลังการปรับแก้

อภิปรายผล

1. การศึกษาองค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เอกสารงานวิชาการ แนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทักษะความฉลาดทางดิจิทัล และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ที่ประกอบไปด้วย 8 องค์ประกอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ DQInstitute, (2017) Park (2017) Roopleam (2017)

Wannapiroon and Wattananaiya (2017) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของทักษะนี้ประกอบไปด้วยทักษะ 8 ด้าน คือ ด้านการแสดงตัวตนบนโลกดิจิทัล (Digital Identity) ด้านการใช้เครื่องมือและสื่อดิจิทัล (Digital Use) ด้านความปลอดภัยทางดิจิทัล (Digital Safety) ด้านความมั่นคงทางดิจิทัล (Digital Security) ด้านความฉลาดทางอารมณ์บนโลกดิจิทัล (Digital Emotional Intelligence) ด้านการสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) ด้านการรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) และด้านสิทธิทางดิจิทัล (Digital Right) จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยนำมาจัดหมวดหมู่ กลุ่มข้อคำถามเพื่อนำไปสู่การพัฒนาแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 50 ข้อคำถาม เพื่อการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา โดยผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าโมเดลทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ทั้ง 8 องค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งทักษะดังกล่าวเป็นผลรวมของความสามารถด้านการรับรู้ สถิติปัญญา อารมณ์ และสังคม ที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตยุคดิจิทัล เพื่อให้สามารถเผชิญหน้ากับความท้าทายและปรับตัวให้เข้ากับสังคมในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม เมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักและความสำคัญมากที่สุดในการชี้วัดถึงทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา สามารถเรียงลำดับค่าน้ำหนักจากมากไปน้อยได้ดังต่อไปนี้ 1) ด้านการสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) 2) ด้านการรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) 3) ด้านความปลอดภัยทางดิจิทัล (Digital Safety) 4) ด้านสิทธิทางดิจิทัล (Digital Right) 5) ด้านความฉลาดทางอารมณ์บนโลกดิจิทัล (Digital Emotional Intelligence) 6) ด้านการใช้เครื่องมือและสื่อดิจิทัล (Digital Use) 7) ด้านความมั่นคงทางดิจิทัล (Digital Security) และ 8) ด้านการแสดงตัวตนบนโลกดิจิทัล (Digital Identity) อาจกล่าวได้ว่าโมเดลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความตรงและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปใช้วัดทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำองค์ประกอบของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลไปใช้อาจพิจารณาเลือกเฉพาะองค์ประกอบที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) 2) ด้านการรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) 3) ด้านความปลอดภัยทางดิจิทัล (Digital Safety) หรือนำทุกองค์ประกอบไปใช้ในการพัฒนาชุดกิจกรรมหรือโปรแกรมการส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาได้

1.2 แบบวัดทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาที่ได้ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในสถาบันอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

1.3 สามารถนำองค์ประกอบความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา ไปออกแบบการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาศึกษาทั่วไป บูรณาการเข้ากับการจัดกิจกรรมให้กับนักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนในโลกปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบนี้ ไปพัฒนาเป็นรูปแบบหรือโปรแกรมการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ และทดลองใช้กับนิสิตนักศึกษาของสถาบัน โดยจัดให้เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการพัฒนานิสิตนักศึกษาของสถาบัน หรือในกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษา และเอกชน

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการนำผลการศึกษาในเรื่องขององค์ประกอบความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาไปประยุกต์ใช้หรือการสอดแทรกในหลักสูตรการเรียนการสอนของนักศึกษาและศึกษาเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการประยุกต์ใช้ดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing*. 3rd ed. New York: Harper & Row.
- DQInstitute. (2017). *Digital Intelligence*. [Online]. Retrieved May 25, 2021, from:
<https://www.dqinstitute.org/what-is-dq>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., and Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective*. 7th ed. New Jersey: Pearson Education.
- Krejcie, R.V., and Morgan, D.W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Ministry of Information and Communication Technology. (2016). *National Digital Economy and Society Development Plan and Policy*. Bangkok: Ministry of Information and Communication Technology. (in Thai)
- Park, Y. (2017). *8 digital life skill all children need - and a plan for teaching them*. [Online]. Retrieved May 25, 2021, from: <https://www.weforum.org/agenda/2016/06/8-digital-skills-we-must-teach-our-children/>
- Roopleam, T. (2017). *Development of Digital Intelligence Quotient Program for Elementary School Students*. Thesis of the Degree of Master of Education in Educational Research and Evaluation. Mahasarakham: Mahasarakham University. (in Thai)
- Schumacker, R. E., and Lomax, R. G. (2010). *A beginner's guide to structural equation modeling*. 3rd ed. New York: Taylor and Francis Group.
- Thianthai, C. (2020). *Effect of Online Social Media on Thai Social and Cultural Changes from an Anthropologist's Perspective*. [Online]. Retrieved July 10, 2021, from:
<https://www.chula.ac.th/news/27969/> (in Thai)
- Wannapiroon, P., and Wattananaiya, N. (2017). Digital Intelligence. *Journal of Technical Education Development*, 29(102), 12-20. (in Thai)

Wongsopha, A., Saiseesod, S., and Yanwaree, N. (2015). The Usage Behavior on Facebook Social Media Online and Their Effects on Students' Life Style: A Case Study of Loei Rajabhat University. *Research and Development Journal, Loei Rajabhat University*, 10(33), 1-10. (in Thai)

แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานของ โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย

นเรศ ดวงทิพย์*

โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย

Received: 10 October 2023

Revised: 17 November 2023

Accepted: 1 February 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบริบทระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย และ (2) เสนอแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาแบบผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง คือ (1) ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและผู้สนับสนุนห้องเรียนจำนวน 289 คน และ (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารศึกษาจำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม แบบประเมินความเหมาะสมและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงรายมี 5 ด้าน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 5) การส่งต่อการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของนักเรียน และ (2) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานเรียกว่า 4S CRMS6 Digital Student Caring System ประกอบด้วย 1) การสำรวจ 2) การคัดแยก 3) การสนับสนุน และ 4) การประสานพลัง ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐาน ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เทคโนโลยีดิจิทัล การบริหารการศึกษา

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: nared0009@gmail.com

Guidelines for Developing a Student Caring System Using Digital Technology of Chiang Rai Municipality School 6

Nared Doungtip*

Chiang Rai Municipality School 6

Received: 10 October 2023

Revised: 17 November 2023

Accepted: 1 February 2024

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the context of the student caring system of Chiang Rai Municipality School 6 and (2) to propose the guidelines for developing the student caring system using digital technology of Chiang Rai Municipality School 6. This research was designed as mixed-methods research. The samples comprised (1) 289 educational institution administrators, teachers, and learning supporters and (2) 7 educational administration experts. Research tools were questionnaires, appropriateness assessment forms, and group discussion recordings. Qualitative data was analyzed by content analysis. Quantitative data was analyzed statistics, displaying the analysis results as mean and standard deviation. The finding revealed that (1) Management of the student caring system of Chiang Rai Municipality School 6 has 5 aspects: 1) knowing students individually 2) screening students 3) promoting and developing students 4) preventing and Solving problems in caring for students and 5) Forwarding in helping and solving student problems. and (2) Proposed guidelines for developing a student caring system by using digital technology as a base, called 4S CRMS6 Digital Student Caring System, consisting of 1) Digital Survey 2) Digital Sort 3) Digital Support and 4) Digital Synergy. The overall result of the proposed guideline evaluation was at a good level.

Keywords: Student Caring System, Digital Technology, Educational Administration

* Corresponding Author; E-mail: nared0009@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อผู้เรียนสำหรับการดำรงชีวิตในยุคของการเติบโตทางเศรษฐกิจของโลกปัจจุบัน ได้แก่ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศเทคโนโลยี และทักษะชีวิต และอาชีพ มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้การดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนสามารถนำเอาความรู้ความเข้าใจนั้นไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนได้อย่างเหมาะสม สมดุลและยั่งยืน จึงต้องใช้วิธีการเรียนรู้ที่จะช่วยเสริมเติมเต็มประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญา ความรู้ความคิด ความสามารถทักษะ ค่านิยมและเจตคติที่ดี ตลอดจนต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ของตนเองพัฒนาและขยายความคิดของตนเองจากความรู้ที่ได้เรียน โดยการให้แนวทางที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนเพื่อสามารถตอบสนองความต้องการสำหรับการศึกษานในโลกพลิกผันได้ (Phinla, 2018) นอกจากนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์พร้อมอย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านร่างกายสติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรมตลอดจนมีทักษะในการดำรงชีวิต จึงได้มีการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นนโยบายสำคัญที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งนำไปดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน มีวิธีการและเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน มุ่งให้เด็กนักเรียนเป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข (Ministry of Education, 2009)

การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจในเชิงบริหารจัดการและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการภายในกระทรวงศึกษาธิการ การจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาผ่านระบบดิจิทัลมีความสะดวก รวดเร็ว คุ่มค่า เข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา และทุกอุปกรณ์ “Anywhere, Anytime, Any Device” (Ministry of Education, 2021) การจัดการศึกษาที่นำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการดำเนินงานจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยทำให้การบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนำมาใช้ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่จะทำให้การบริหารจัดการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทันทั่วถึง และทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินงาน

ดังนั้น จากบริบทดังกล่าวข้างต้น งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้เป็นระบบ เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพปัญหาและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานในการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย รวมทั้งสามารถนำไปใช้แก้ไข้ปัญหาต่าง ๆ ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง มีคุณภาพและประสพผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดรวมทั้งแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมของชุมชน สังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

การบริหารสถานศึกษานั้น คือ กระบวนการใช้อำนาจของผู้บริหาร เช่น อำนาจตามกฎหมาย อำนาจ การให้รางวัล อำนาจการลงโทษ อำนาจความเป็นผู้เชี่ยวชาญ อำนาจการมีข้อมูลสารสนเทศ อำนาจเชิงอ้างอิง เพื่อให้ผู้บริหารมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น ในการจูงใจ โน้มน้าว ให้ปฏิบัติร่วมกัน ประสานความร่วมมือด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 มักจะมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานของครูเสมอ และพฤติกรรมบางอย่างของผู้บริหารก็ยังส่งผลต่อความผูกพันของครูทำให้ครูมีความผูกพันทั้งต่อโรงเรียน ต่องานมากขึ้น การได้ทราบถึงระดับความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูก็จะทำให้ได้ข้อมูลการปกครองการพัฒนาแนวทางในการพัฒนาด้านของผู้บริหาร ซึ่งจะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการทำงานของครูมากขึ้นตามไปด้วยเช่นกัน (Techanok, 2020) การบริหารสถานศึกษาภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษใหม่จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจ การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ผู้คนและสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อจัดการศึกษาที่เสริมสร้างภูมิคุ้มกันและการรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงให้แก่แก่นักเรียน

2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาร่วมกันเข้าไปแก้ไขปัญหาของผู้เรียนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการพัฒนาด้านตนเองแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Phithaksuksan, 2021) การดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีคุณค่าและความจำเป็นที่สถานศึกษาต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลกับนักเรียนอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และยั่งยืน เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนได้รู้จักตนเองและสามารถพึ่งพาตนเองได้มีความสุขกายและสุขภาพจิตที่ดี มีทักษะชีวิต สามารถหลีกเลี่ยง ป้องกันอันตรายและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เป็นคนดีของครอบครัว ชุมชน และสังคมต่อไป

3. แนวคิดการบริหารการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐาน

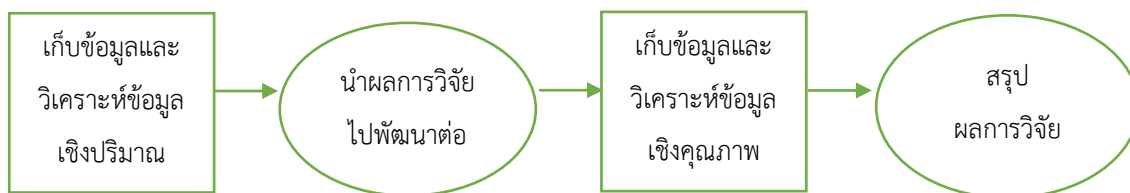
การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในด้านจัดการศึกษา มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ในการตัดสินใจ ในเชิงบริหารจัดการและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการ ภายในกระทรวง การจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาผ่านระบบดิจิทัลมีความสะดวก รวดเร็ว คุ้มค่า เข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา และทุกอุปกรณ์ “Anywhere, Anytime, Any Device” ตลอดจนสามารถเชื่อมโยง การทำงานของหน่วยงานภายในกระทรวง ตั้งแต่ส่วนกลางไปจนถึงสถานศึกษาภายใต้ฐานข้อมูลเดียวกัน โดยการบูรณาการข้อมูลข้ามหน่วยงานผ่านระบบดิจิทัล ผู้บริหารและบุคลากรภายในกระทรวงสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ได้อย่างรวดเร็วและเป็นปัจจุบัน

ทำให้สามารถวางแผน และตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และสามารถติดตามประเมินผลการดำเนินงาน หรือโครงการต่าง ๆ ได้ (Ministry of Education, 2021) ซึ่งจะช่วยลดภาระงานของผู้ดำเนินงานในทุกภาคส่วน และช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed-Methods Research) ด้วยแบบแผนแบบขั้นตอนเชิงอธิบาย (Explanatory Sequential Design) โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติบรรยาย เพื่อให้ได้ข้อมูลระบุและช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการพัฒนาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐาน และนำเสนอแนะทางต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ รวมทั้งประเมินความเหมาะสมของแนวทางที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แบบแผนการวิจัยดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบแผนแบบขั้นตอนเชิงอธิบาย (Explanatory Sequential Design)

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และผู้สนับสนุนห้องเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย จำนวน 289 คน

ตัวอย่างในการสนทนากลุ่มและ ประเมินความเหมาะสมของแนวทางที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษา จำนวน 7 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ 1) สำเร็จการศึกษาในสาขาบริหารการศึกษา หรือ การศึกษา 2) ปฏิบัติงานในด้านการบริหารการศึกษาน้อย 5 ปี หรือ 3) เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม

เครื่องมือวิจัย

1. แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลบริบทระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยวิธีตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยการหาค่า IOC ซึ่งผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามทั้งฉบับอยู่ระหว่าง 0.5-1.00 จึงถือว่าแบบสอบถามสามารถนำไปใช้ได้

2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสมของร่างแนวทาง แบบประเมินความเหมาะสมของแนวทางเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยวิธีตรวจสอบความเที่ยงตรง

เชิงเนื้อหาด้วยการหาค่า IOC และผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบประเมินทั้งฉบับอยู่ระหว่าง 0.5-1.00 ซึ่งถือว่าใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาบริบทระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อให้ทราบถึงบริบทระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการเก็บแบบสอบถามออนไลน์ ข้อมูลจากการศึกษาในขั้นตอนนี้จะนำไปใช้ประกอบการพัฒนาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

2. การพัฒนาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Educational Supervision Unit Bangkok Education Office, 2016; Kuakul, 2017; Krungchalee, 2018; Pomkasate, et al. 2021) นำมาประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาบริบทระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย และจัดทำร่างแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษาจำนวน 20 คน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและให้ความคิดเห็นต่อร่างแนวทางที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จากนั้นผู้วิจัยปรับแก้ร่างแนวทางตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

2.3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของร่างแนวทาง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากการศึกษาบริบทระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย และในขั้นตอนการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐาน ด้วยสถิติบรรยาย (Descriptive Statistic) เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบบันทึกการสนทนากลุ่มโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาบริบทระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย พบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย มีการดำเนินงาน 5 ด้าน ได้แก่ (1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้วยการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลพื้นฐาน ความเป็นมา นิสัย พฤติกรรมเพื่อทราบรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียน (2) การคัดกรองนักเรียน ด้วยการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อจัดเป็นกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง (3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้วยการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่ากลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงให้มีคุณภาพมากขึ้น และ (4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้

ความดูแลอย่างใกล้ชิด หาวิธีป้องกันปัญหาที่จะเกิดและแก้ปัญหาอย่างถูกวิธี และ (5) การส่งต่อการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียน เป็นการส่งต่อนักเรียนด้วยการแก้ปัญหานักเรียนบางคนแล้ว แต่พฤติกรรมไม่ดีขึ้น จำเป็นต้องส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป ซึ่งแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 บริบทระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงรายโดยภาพรวม (N = 289)

ที่	รายการประเมิน	สภาพปัจจุบัน			ความต้องการ		
		μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ
1	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.78	0.67	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด
2	การคัดกรองนักเรียน	4.78	0.44	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
3	การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.56	0.73	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
4	การป้องกันและแก้ไข้ปัญหาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.78	0.67	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด
5	การส่งต่อการช่วยเหลือและแก้ไข้ปัญหาของนักเรียน	4.33	0.87	มาก	4.78	0.44	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.64	0.20	มากที่สุด	4.86	0.09	มากที่สุด

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงรายโดยภาพรวม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.64$, $\sigma = 0.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.67$) และการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.67$) รองลงมา คือ การคัดกรองนักเรียน ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.44$) และการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\mu = 4.56$, $\sigma = 0.73$) ส่วนสภาพปัจจุบันในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงรายที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งต่อการช่วยเหลือและแก้ไข้ปัญหาของนักเรียน ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.87$)

ความต้องการในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงรายโดยภาพรวม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.86$, $\sigma = 0.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การคัดกรองนักเรียน ($\mu = 5.00$, $\sigma = 0.00$) รองลงมา คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\mu = 4.89$, $\sigma = 0.33$) ส่วนความต้องการในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงรายที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และการส่งต่อการช่วยเหลือและแก้ไข้ปัญหาของนักเรียน ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.44$)

2. การพัฒนาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ผู้วิจัยได้จัดทำร่างแนวทางจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับข้อมูลจากการศึกษาบริบทระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ซึ่งสามารถสังเคราะห์และนำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐาน เรียกว่า 4S CRMS6 Digital

Student Caring System ประกอบด้วย (1) การสำรวจ (Digital Survey) (2) การคัดแยก (Digital Sort) (3) การสนับสนุน (Digital Support) และ (4) การประสานพลัง (Digital Synergy) โดยผู้วิจัยได้นำเสนอร่างแนวทางในการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญและปรับแก้ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแล้ว มีรายละเอียดดังนี้

1) การสำรวจ (Digital Survey) เป็นการทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นฐานคิดการจัดการศึกษาที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differential Instruction) มุ่งสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างครูและนักเรียน ยอมรับในความเป็นตัวตนของนักเรียนและพร้อมให้การสนับสนุนในทุกมิติ มีแนวปฏิบัติดังนี้

1.1) การจัดให้มีชั่วโมงการทำความรู้จักระหว่างครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นรายบุคคลระหว่างวัน หรือหลังเลิกเรียน โดยสามารถทำในรูปแบบออนไลน์และออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เพื่อให้สะดวกต่อการพูดคุยและสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน โดยครูสามารถพูดคุยโดยใช้คำถามจากสิ่งรอบตัว แรงบันดาลใจ ความใฝ่ฝัน ฯลฯ เพื่อสร้างพื้นที่ความไว้วางใจแก่นักเรียน

1.2) การจัดทำคลังเก็บข้อมูลและการจัดบันทึกข้อมูลนักเรียนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคล และมีความสะดวกต่อการนำข้อมูลมาใช้ในอนาคต และง่ายต่อการส่งต่อข้อมูลนักเรียนในระดับชั้นต่อไป

1.3) การเยี่ยมบ้านทั้งในรูปแบบออนไลน์และออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เพื่อพบปะผู้ปกครองและครอบครัวของนักเรียน การรับรู้ความเป็นอยู่ และความต้องการของผู้ปกครองที่ต้องการให้โรงเรียนหนุนเสริมนักเรียนในด้านต่าง ๆ

1.4) การสร้างเครือข่ายการสื่อสารระหว่างครูที่ปรึกษากับนักเรียน และครูที่ปรึกษากับผู้ปกครอง เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสาร แนวปฏิบัติของทางโรงเรียน รวมไปถึงเป็นเครือข่ายสำหรับแจ้งข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2) การคัดแยก (Digital Sort) เป็นการคัดกรองนักเรียนตามพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งนำเอาข้อมูลจากการสำรวจในขั้นตอนที่ 1 มาใช้วินิจฉัยและจำแนกนักเรียนอย่างรอบคอบ โดยข้อมูลนักเรียนจะถูกบันทึกไว้บนคลาวด์ (Cloud) หรือฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถรวบรวมข้อมูล และส่งต่อข้อมูลเพื่อใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มวางใจ (2) กลุ่มห่วงใยและ (3) กลุ่มใกล้ชิด รายละเอียดดังนี้

2.1) กลุ่มวางใจ เป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรม การเรียน สุขภาพและเศรษฐกิจอยู่ในระดับดี ไม่มีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาในแต่ละวัน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความโดดเด่นตามความสามารถของตน

2.2)) กลุ่มห่วงใย เป็นนักเรียนที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาด้านพฤติกรรม การเรียน สุขภาพและเศรษฐกิจ โดยจะต้องเฝ้าระวังเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในอนาคต ซึ่งเป็นกลุ่มที่เฝ้าระวังเพื่อป้องกันนักเรียนที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาด้วยความเป็นห่วง

2.3) กลุ่มใกล้ชิด เป็นนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรม การเรียน สุขภาพและเศรษฐกิจ โดยมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการดูแลอย่างเร่งด่วน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มุ่งแก้ไขพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด

3) การสนับสนุน (Digital Support) เป็นการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามศักยภาพของนักเรียน ทั้งด้านวิชาการ กิจกรรม ดนตรีและกีฬา ฯลฯ จัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างทักษะชีวิตและการเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย นอกจากนั้นยังเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนผ่านฐานคิดการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) ซึ่งนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาความรู้ ทักษะและเจตคติที่จะสร้างภูมิคุ้มกันทาง

จิตใจที่ดีให้นักเรียน ทำให้นักเรียนมีความเข้มแข็งทางใจ ตระหนักรู้ถึงผลกระทบจากการตัดสินใจหรือกระทำของตนเอง เป็นผู้รับผิดชอบในการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข มีแนวปฏิบัติดังนี้

3.1) การจัดกิจกรรมพัฒนาความรู้ ทักษะและเจตคติเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) ของนักเรียน ให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่ดี

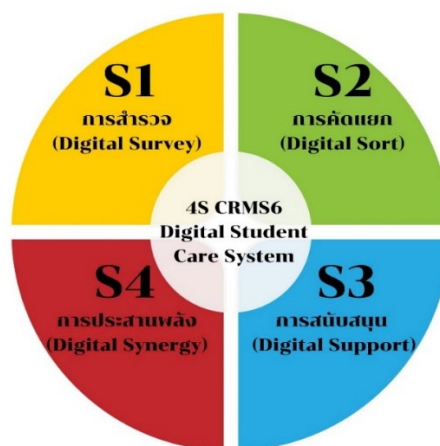
3.2) การส่งเสริมนักเรียนตามศักยภาพของตนเอง และสนับสนุนให้ต่อยอดความสามารถในเวทีการแข่งขันในระดับชาติ และนานาชาติ

3.3) การจัดให้มีเพื่อนที่ปรึกษา (Youth Counselor) เพื่อให้นักเรียนสามารถขอคำปรึกษา หรือผ่อนคลายจากความกังวลในเรื่องต่าง ๆ ที่นักเรียนประสบพบเจอ ซึ่งจัดทำในรูปแบบการพบปะในห้อง หรือการสร้างช่องทางให้คำปรึกษาในแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อให้สะดวกต่อการรับบริการและเป็นการรักษาความลับให้นักเรียนอีกด้วย

4) การประสานพลัง (Digital Synergy) เป็นการส่งต่อในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของนักเรียนเพื่อส่งต่อการประสานความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือร่วมกับภาคีเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน โดยสร้างเครือข่ายออนไลน์เพื่อให้สะดวกต่อการติดต่อประสานงานร่วมกัน มีแนวปฏิบัติดังนี้

4.1) การสร้างเครือข่ายสนับสนุนการดูแลช่วยเหลือจากภาคีเครือข่ายความร่วมมืออื่น ๆ เช่น สถานพยาบาล มหาวิทยาลัยต่าง ๆ กลุ่มศิษย์เก่า กลุ่มผู้ประกอบการ ฯลฯ ซึ่งจะเป็นฝ่ายสนับสนุนในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีความครอบคลุมในทุกมิติของการดูแลช่วยเหลือ

4.2) การสร้างช่องทางเครือข่ายออนไลน์เพื่อให้ภาคีเครือข่ายได้ติดต่อ ประสานงานความช่วยเหลือ เช่น กลุ่มประสานงานครูและผู้ประกอบการ กลุ่มครูและศิษย์เก่า กลุ่มมหาวิทยาลัยในพื้นที่ ฯลฯ ซึ่งช่องทางเหล่านี้จะช่วยให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังสามารถให้การช่วยเหลือได้ถูกวัตถุประสงค์ความต้องการของแต่ละกลุ่มอีกด้วย

ภาพที่ 2 แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐาน

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

จากนั้นผู้วิจัยได้นำแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานไปประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน ผลการประเมินปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐาน (N=7)

ที่	รายการประเมิน	ผลการประเมินความเหมาะสม		การแปลผล
		μ	σ	
1	แนวทางมีความสอดคล้องกับการบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และการศึกษาในยุคดิจิทัล	4.71	0.49	มากที่สุด
2	แนวทางมีความครอบคลุมการบริหารสถานศึกษาในด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.57	0.53	มากที่สุด
3	แนวทางช่วยยกระดับคุณภาพการบริหารสถานศึกษาในด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.29	0.49	มาก
4	แนวทางช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.29	0.49	มาก
5	แนวทางช่วยส่งเสริมบทบาทการทำงานของสถานศึกษาร่วมกันชุมชน	4.43	0.53	มาก
6	แนวทางช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายสถานศึกษา ผู้ปกครองและภาคีเครือข่ายการศึกษา	4.14	0.69	มาก
7	แนวทางมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.29	0.76	มาก
8	แนวทางมีความสอดคล้องต่อสถานการณ์และแนวโน้มทางการศึกษาในสังคมปัจจุบัน	4.14	0.69	มาก
9	แนวทางมีแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้จริงได้	4.14	0.69	มาก
10	แนวทางมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษา	4.29	0.49	มาก
ภาพรวม		4.33	0.58	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานในภาพรวมภาพอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.58$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า รายการประเมินที่มีผลการประเมินสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) แนวทางมีความสอดคล้องกับการบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และการศึกษาในยุคดิจิทัล ($\mu = 4.71$, $\sigma = 0.49$) 2) แนวทางมีความครอบคลุมการบริหารสถานศึกษาในด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\mu = 4.57$, $\sigma = 0.53$) และ 3) แนวทางช่วยส่งเสริมบทบาทการทำงานของสถานศึกษาร่วมกันชุมชน ($\mu = 4.43$, $\sigma = 0.53$) ตามลำดับ ซึ่งจากผลการประเมินนี้ชี้ให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานที่พัฒนาขึ้นมานั้นมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ต่อไป

อภิปรายผล

1. การศึกษาบริบทระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย พบว่า การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงรายมีการดำเนินงาน 5 ด้าน ได้แก่ (1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (2) การคัดกรองนักเรียน (3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน (4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ (5) การส่งต่อการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของนักเรียน ซึ่งจากการศึกษาความต้องการในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพบว่า มีความต้องการในการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Krungchalee (2018) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลที่มีผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้กำกับดูแลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องนำความรู้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่ใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวคิดของ Kuakul (2017) ที่เสนอว่าการบริหารสถานศึกษา เป็นการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บริการทางการศึกษาให้แก่สมาชิกในสังคมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และจากผลการสอบถามความต้องการในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานนั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ Office of the Secretariat of the Education Council (2020) ที่เสนอว่า การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลจึงมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่าง ๆ ของพลเมืองในยุคดิจิทัล มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างเสริมพัฒนาการตามช่วงวัยแหล่งการเรียนรู้จึงมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการช่วยเสริมศักยภาพในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้รับการพัฒนาและสั่งสมมาใช้ในการสร้างสรรค์และต่อยอดให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติได้ตามความถนัดในอาชีพและวิชาชีพของตนเอง สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติที่ได้กำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียน 3 ด้าน คือ (1) ผู้เรียนรู้ (2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (3) พลเมืองที่เข้มแข็ง

2. การเสนอแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย พบว่า ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย และได้เสนอแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานโดยเรียกว่า 4S CRMS6 Digital Student Caring System ประกอบด้วย (1) การสำรวจ (Digital Survey) (2) การคัดแยก (Digital Sort) (3) การสนับสนุน (Digital Support) และ (4) การประสานพลัง (Digital Synergy) โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ Educational Supervision Unit Bangkok Education Office (2016) ได้เสนอว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียนและครูอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมี ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น และครูแนะแนวเป็นบุคลากรหลัก และเป็นไปตามแนวคิดของ Longluerit (2019) ที่ได้เสนอว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้นมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ให้มีความสมบูรณ์พร้อมอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านร่างกายสติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนให้มีทักษะในการดำรงชีวิต ทั้งนี้แนวทางดังกล่าวยังเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับทิศทางการพัฒนาการศึกษาของ UNESCO (2017) ที่เสนอว่า Education for Sustainable Development (ESD) หรือ การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น เป็นการเสริมพลังผู้เรียนให้สามารถตัดสินใจอย่างมีข้อมูลและมีการกระทำที่มีความรับผิดชอบต่อความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ และความเป็นธรรม

ทางสังคม พร้อมทั้งเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม และแนวคิดของ Phromkunaporn (Prayut Payutto) (2011) ได้กล่าวว่าการศึกษาลดชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องเริ่มจากสร้างรากฐานความคิดใหม่ขึ้นมาก่อน การฝึกฝนพัฒนาตนเองของมนุษย์เป็นหลักแกนกลางที่สำคัญที่สุด ดังนั้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาคนจะต้องจัดให้มีการศึกษาเพราะการศึกษามีความหมายถึงการพัฒนาคน ซึ่งได้ยอมรับแล้วว่าเป็นแกนกลางของการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาให้แก่สถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ซึ่งมีบริบทในการจัดการศึกษาในทิศทางเดียวกัน ซึ่งควรจัดทำคู่มือการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย

1.2 ควรจัดฝึกอบรมคณะครูและผู้สนับสนุนห้องเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐาน และทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษาสูงสุด

1.3 ควรผลักดันระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานเป็นนโยบายสถานศึกษาและทำการชี้แจงแก่เครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน และภาคีเครือข่ายการศึกษาเพื่อประสานความร่วมมือในการดำเนินงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการขยายผลการใช้แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานในสถานศึกษาพื้นที่ต่างบริบท เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลการใช้แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานและนำผลที่ได้มาพัฒนาแนวทางให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรพัฒนาคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานเพื่อเผยแพร่ให้แก่สถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- Educational Supervision Unit Bangkok Education Office. (2016). *Manual for internal supervision of schools under the jurisdiction*. Bangkok: National Office of Buddhism Printing House. (in Thai)
- Krungchalee, B. (2018). *Management Skills in the 21st Century of Administrators in Basic Education Schools Under Surin Primary Educational Service Area Office* 3. Thesis of the Degree of Master of Education. Buriram: Buriram Rajabhat University. (in Thai)
- Kuakul, Y. (2017). *Development of Academic Affairs Administration Model of Islamic Private Schools in Southern Border Provinces to Make Learners Perfect Men*. Songkla: Prince of Songkla University. (in Thai)
- Longluerit, O. (2019). *Manual for developing student caring and support systems*. Chumphon: Chumphon Primary Educational Service Area Office 2. (in Thai)

- Ministry of Education. (2009). *Basic Education Core Curriculum 2008*. Bangkok: Agricultural Cooperative Assembly Printing Press. (in Thai)
- Ministry of Education. (2021). *Digital Action Plan for Education. Ministry of Education 2020 – 2022*. Bangkok: Ministry of Education. (in Thai)
- Office of the Secretariat of the Education Council. (2020). *Guidelines for developing learning resources in the digital age that are appropriate for school-age learners*. Bangkok: Office of the Secretariat of the Education Council. (in Thai)
- Phinla, W. (2018). *Learning Management Social Studies in the 21st Century*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Phithaksuksan, N. (2021). *Management of the student support system of educational institution administrators in Sai Buri District under the Pattani Primary Educational Service Area Office, Area 3*. Independent Study of the Master of Education in Educational Administration. Yala: Yala Rajabhat University. (in Thai)
- Phromkunaporn (Payutto, P). (2011). *Sustainable development*. Bangkok: Sahathammika. (in Thai)
- Techanok, A. (2020). Dictatorial institution administration towards excellence in the 21st priority. *Journal of Modern Learning Development*, 5(6), 364-373. (in Thai)
- UNESCO. (2017). *Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives*. [Online]. Retrieved May 25, 2023, from: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002474/247444e.pdf>

Capability Development on Supply Chain Management of Processed Agriculture Products Based on Local Identity of Young Smart Farmers

Usanee Jittimane¹, Chirawan Somwang^{2,*}

¹Logistics Management Program, Management Science Faculty,

²Thepsatri Rajabhat University

Received: 8 November 2023

Revised: 23 January 2024

Accepted: 1 February 2024

Abstract

The objectives of this research were to (1) study the activities at the upstream, midstream, and downstream of the agricultural product supply chain based on the local identity of young smart farmers, and (2) to develop the supply chain management capabilities of processed agricultural products based on the local identity of young smart farmers. The study was qualitative research. Key informants comprised 32 Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise members and government officers. The data were collected through focus group discussions and in-depth interviews. Additionally, the content analysis was conducted on the data. Research findings indicated that the supply chain management capabilities of locally distinctive agricultural processed products for the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise could be seen in (1) transforming fresh asparagus into asparagus powder, ready for consumption, and (2) designing logistics packaging that considered factors related to product damage, transportation and distribution cost savings, product manufacturing, consumer convenience, and communication with stakeholders in the transportation system.

Keywords: Young Smart Farmers, Capability Development on Supply Chain Management, Processed Agriculture Products

* Corresponding Author; E-mail: Chirawan.s@lawasri.tru.ac.th

Introduction

The “Young Smart Farmer” or “YSF” project was initiated by the Department of Agricultural Promotion and the Ministry of Agriculture and Cooperatives. It aims to develop a new generation of individuals who have a passion for agriculture, are knowledgeable about agricultural management with innovation and modern technology, possess creative thinking, and have the ability to become self-sufficient entrepreneurs and agricultural leaders in their communities (Internal Security Operations Command, 2019). To become the owner of a new-generation farmer incubation center under the “Young Smart Farmer” program, candidates must meet various qualifications. They are expected to serve as connectors, facilitating the exchange of knowledge and learning among new-generation farmers (Young Smart Farmers or YSF) nationwide. These incubation centers act as hubs and serve as knowledge transfer centers in various agricultural sectors (Duangjan et al., 2022). They enable the exchange of knowledge about modern technology, innovation, agricultural business principles, production, processing, marketing, and supply chain management. Ultimately, they help strengthen the agricultural supply chain (The Standard Team, 2019).

Based on in-depth interviews with experienced agricultural promotion specialists from the Lop Buri Provincial Agricultural Office, the project organizers of the Smart Farmer and Young Smart Farmer development programs in Lop Buri province, and representatives of the new-generation farmers, regarding the challenges in developing the potential of Young Smart Farmers, the following issues were identified: There was a significant lack of academic knowledge needed to enhance and add value to agricultural products for both basic and advanced-level Young Smart Farmers.

The research team conducted interviews with members of the Ban Pwoagsoong Organic Asparagus Community Enterprise and discovered that the enterprise is located in Tha Din Dam sub-district, Chai Badan district, Lop Buri province, was established in the year 2016 and registered as a Young Smart Farmer of Lop Buri Province in the year 2020. Currently, the group comprises a total of 35 members with a collective land area of 50.20 Rai. They primarily produce organic asparagus and organic vegetables, which have been certified under the Good Agricultural Practices (GAP) standards. They are the first and largest group in Lop Buri province to produce organic asparagus. Presently, Ban Pwoagsoong Organic Asparagus Community Enterprise has received support in the form of machinery for asparagus powder processing from the government. However, due to the COVID-19 pandemic and severe flooding in the Tha Din Dam agricultural area in October 2021, the group had to halt the production of asparagus powder temporarily. After overcoming this crisis, the group has expressed the need to resume asparagus powder production to generate income for its members and the community. They are seeking academic support to enhance the value of their asparagus powder products, such as creating product branding and packaging that reflects their local identity.

The research team was therefore interested in undertaking a research project on enhancing the supply chain management capabilities of processed agricultural products based on the local identity of new-generation agricultural entrepreneurs. The selected case study would focus on the Ban Pwoagsoong Organic Asparagus Community Enterprise, for developing distinctive community products that could effectively communicate the local identity. Furthermore, it could establish sustainable income generation and preserve indigenous knowledge within the community.

Research Objective

1. To study the activities at the upstream, midstream, and downstream of the agricultural product supply chain based on the local identity of young smart farmers.
2. To develop the supply chain management capabilities of processed agricultural products based on the local identity of young smart farmers.

Literature Review

1. Young Smart Farmer

New Generation Agricultural Entrepreneurs, or Young Smart Farmers, refer to young farmers who manage agriculture using modern technology, possess creative and innovative thinking, establish connections within networks, and play a leadership role in local agriculture. They must also meet the criteria of having a minimum household income of 180,000 Baht per year and an age range between 17 and 45 years old (Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2017; Manassong, Suakaew, Luewumnouichok, and Uraivarojanakorn, 2022).

2. The Process of Developing New Generation Farmers into Young Smart Farmers

The development of new-generation farmers into Young Smart Farmers consists of four key processes, as follows (Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2017; Torsee, 2018).

2.1 Developing a life plan involves adjusting the perspective of new-generation farmers and instilling motivation in them to engage in agriculture. In this process, an “activity plan” is used as a tool, based on a model from the network of new-generation farmers in the western region, to analyze oneself, identify academic and technological needs, and establish links within the production/marketing network with fellow farmers.

2.2 Knowledge exchange involves facilitating a blended learning process between new-generation farmers and mentors, which encompasses face-to-face or experiential learning from the wisdom of local experts or role models. It also includes learning through field visits, hands-on practice, and utilizing information and online media for learning.

2.3 Networking emphasizes active participation in knowledge exchange processes and building interconnected networks of knowledge, technology, and agricultural activities from production to marketing. This is aimed at consolidating groups of new-generation farmers who are dedicated to their self-development as Young Smart Farmers, leading them towards becoming future agricultural leaders. Additionally, it strengthens the groups and learning networks between new-generation farmers and relevant stakeholders.

2.4 An assessment would determine new-generation farmers' qualifications as Young Smart Farmers. This assessment includes having knowledge in their field, possessing decision-making supporting information, effectively managing production and marketing, being aware of product quality and consumer safety, taking responsibility for the environment and society, and having a sense of pride in being a farmer. Additionally, it involves summarizing the results of learning exchanges, assessing the outcomes of learning, and planning for future development.

3. Agricultural Supply Chain and Logistics

The Ministry of Agriculture and Cooperatives Economic Office (2018) reports that the agricultural logistics and supply chain process in the agricultural product supply chain system consists of three levels: upstream, midstream, and downstream.

At the upstream level, farmers are responsible for the utilization of local raw materials for production and services, as well as the engagement of community labor (Hiranphaet et al., 2022). The logistics activities begin with the procurement and use of agricultural production factors, the management of product quality on the farm, and continue until the products are ready for sale at the next level (The Ministry of Agriculture and Cooperatives Economic Office, 2018).

The midstream level consists of product collectors/traders, wholesalers, and processing factories, with product collectors playing a significant role in the movement of products from farmers to the market (Sinthukhammoon, Hiranphaet, Aunyawong, and Chaladtanyakit, 2021). Logistics activities at this level include infrastructure management for collection and storage, sorting, quality inspection, and the use of post-harvest technologies in both quantity and quality management. Collected agricultural products are then distributed into two main channels: 1) collected for direct sale to consumers as fresh produce (e.g., fruits, vegetables, eggs), which are further sent to the downstream market, and 2) collected for processing into various products such as canned pineapples, canned fish, sugar, sausages, etc., with key logistics activities being product innovation and development, followed by the sale to wholesalers, retailers, export agents, or consumers (The Ministry of Agriculture and Cooperatives Economic Office, 2018).

The downstream level involves the movement of agricultural products, both fresh produce and processed products, to the market. These products are sold to wholesalers/retailers/export agents who distribute them to end consumers. Logistics activities at this level include business

management, customer acquisition, decision-making regarding products/ services necessary to establish and support the customer base, as well as quality management of standardized products to meet customer needs and achieve customer satisfaction (The Ministry of Agriculture and Cooperatives Economic Office, 2018). The pricing, risk, and transaction costs are influenced by market conditions. Essential factors contributing to this include the size and closeness of urban markets, the standards and quantity of roads connecting farmers to markets, as well as the accessibility and behavior of midstream (wholesalers, logistics firms, and processors) and downstream (retailers) entities in their dealings with small farmers (Diao et al., 2023).

Research Framework

This research was conducted as a Community-based Research (CBR) utilizing Participatory Action Research (PAR) approaches. The conceptual framework of this research was presented in Figure 1.

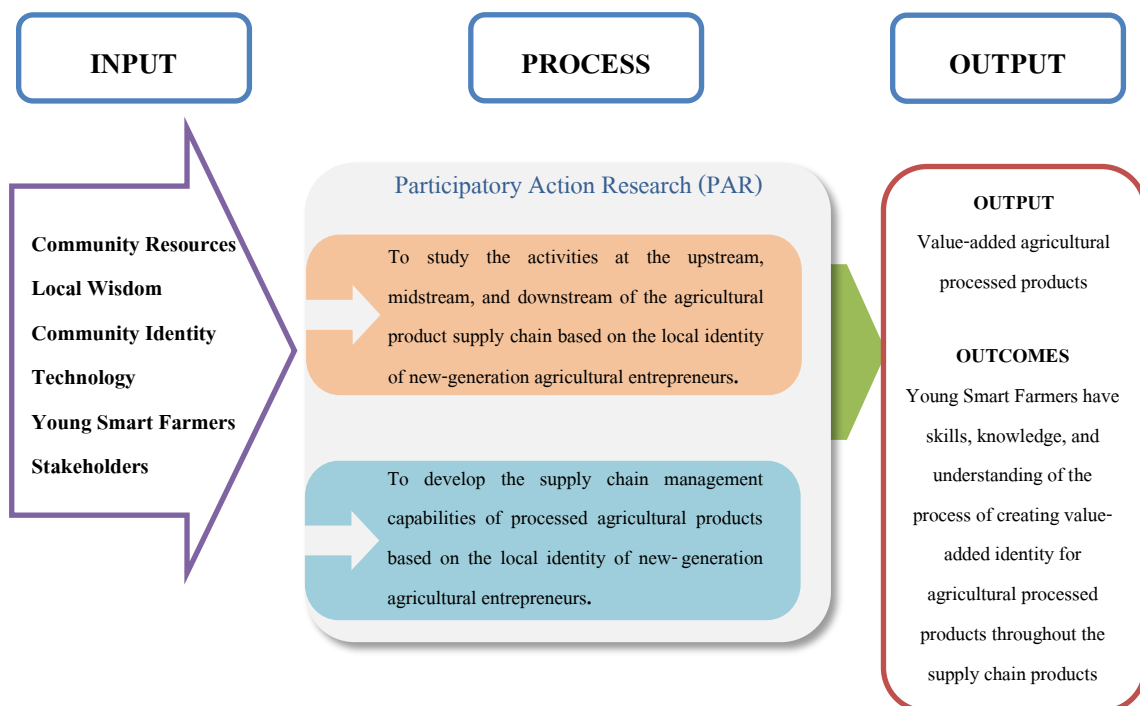

Figure 1 Research Framework

Research Methodology

Research Design

This research was conducted as a Community-based Research (CBR) utilizing Participatory Action Research (PAR) approaches.

Population and sample

The research team conducted a qualitative survey, with a focus on surveying processes and active participation in observations with 32 key informants. These informants included a leader, 24 members of the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise, and 8 relevant government officials in order to study the activities at the upstream, midstream, and downstream of the agricultural product supply chain based on the local identity of new-generation agricultural entrepreneurs.

Research instrument

1. The research team conducted a qualitative survey. Also, In-depth interviews and focus group discussion forms were used as research instruments. The interview protocol consisted of the activities at the upstream, midstream, and downstream of the agricultural product supply chain.

2. The research team organized a practical training session to educate group members, stakeholders, and other interested individuals on designing logistics packaging for a project to develop the supply chain management capabilities of processed agricultural products based on the local identity of new-generation agricultural entrepreneurs. The training included both theory and practice. During the practical session, a leader and members of the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise, totaling 20 people, participated in brainstorming and developing packaging. In addition, representatives from relevant government agencies, including agricultural officials from Chai Badan district, Lop Buri province, with a total of 3 people, were involved. The Department of Food Science and Technology, Faculty of Science and Technology, Thepsatri Rajabhat University provided the lecturers who facilitated the training.

Data collection

The research team conducted in-depth interviews and facilitated focus group discussions, emphasizing participatory thinking and development of packaging with a leader, 23 members of the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise, and 8 relevant government officials to gather information on the need for the development of processed products and packaging formats based on local identity.

Data analysis

The qualitative data was analyzed using content analysis, specifically using the SCOR Model. In addition, the research team utilized the data obtained from the investigation in objective 1 to analyze and synthesize it. This helped them to design and develop processed asparagus powder products. In addition to this, the team created packaging prototypes, product branding, and labels for the asparagus powder product.

Findings

1. To study the activities at the upstream, midstream, and downstream of the agricultural product supply chain based on the local identity of new-generation agricultural entrepreneurs. Table 1 displays actions in agricultural supply chain stages: upstream, midstream, and downstream. The focus is on the unique local identity of emerging agricultural entrepreneurs.

Table 1 The activities at the upstream, midstream, and downstream of the agricultural product supply chain

Upstream	Midstream	Downstream
- Farmer groups planned and procured asparagus seedlings from producers or suppliers, along with preparing labor, fertilizers, equipment, and group management. - The Young Smart Farmer (YSF) network project supported these farmers and imparted knowledge to reduce chemical usage, making them role models for transitioning to single-crop cultivation.	- Farmers had begun cultivating asparagus in an organic farming system, and there was collaboration between farmers and officials to access knowledge and information, enabling them to plan and develop their agricultural practices for the future. - The use of chemicals in asparagus cultivation was discontinued, and they shifted to organic farming practices as per the guidance of the Chai Badan District Agricultural Office. - This resulted in reduced costs, safe production, and increased income for the farmers. - This also involved seeking certification for Good Agricultural Practices (GAP) standards to gain market acceptance from both domestic and international consumers.	The Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise successfully developed the independent distribution of their agricultural products, bypassing middlemen. They engaged in negotiations with direct buyers, including: 1) Asparagus, which was sent for sale in Singapore and Australia, to Natural & Premium Food Co., Ltd., a foreign company. 2) Queen Eggplant, sold by farmers through online channels like FACEBOOK and LINE application. 3) Lettuce, marketed by farmers through online channels like FACEBOOK and LINE application. 4) The products of the group that have received organic certification (Organic Thailand) will be distributed through the website RedMart.com (WWW.REDMART.COM)

Based on the data analysis, both quantitative and qualitative, obtained from the research study in this instance, the research team had formulated a practical operational model of the asparagus supply chain (SCOR Model) for the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise. The details were as follows:

In the plan aspect, it was discovered that the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise, set production goals of more than 1.2 tons per week. They collaborated with various network organizations, particularly educational institutions, to develop agricultural products through processing to address the challenges posed by COVID-19. They established COD (Cash on Delivery) services with transportation companies to introduce their products into the online market platforms such as SHOPEE and LAZADA. They improved product standards to meet USDA (United States Department of Agriculture) standards and expanded their product reach to the North American market, including Canada and the United States. Additionally, they devised a crop insurance pricing plan to increase profits by 30-35%. They initiated the use of alternative or clean energy sources to reduce expenses. They incorporated technology and AI systems to analyze production plans and manage agricultural data. They also created online streaming channels to facilitate consumer access to farmers. Finally, they expanded and nurtured a new generation of farmers, increasing their numbers by 40% compared to the past.

In the source aspect, it was found that the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise focused on organic agriculture and expanded its cultivation area from 50 to 100 rai. This expansion would be achieved through contributions from within the group's members and collaborative partners. Emphasis was placed on sourcing materials and raw ingredients in line with organic agricultural standards. Member farmers were required to have organic agriculture standard certification. Moreover, in the production of biofertilizers and insect repellents, the group manages the production of these products to help members reduce production costs. The expenses would be covered by the group's profits generated through the sale of agricultural products.

In the make aspect, it was observed that the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise actively collected and stored individual income data for each member. They formulated individualized production development plans (IFPP) and updated this information into an online system, along with introducing QR Code "Samaen Nari," a self-created data system that recorded the production data of each member. The group's production operations followed a market-oriented approach, and they conducted consumer demand surveys. The group had consistently practiced organic asparagus cultivation for the past three years, starting in 2017. Members received continuous income from their sales. To achieve this, the farmers utilized the Cloud E Data system to analyze production data accurately. This helped in managing production data efficiently, providing precise production reports to international buyers. Farmers could analyze data to plan their cultivation,

determine the quantity needed by buyers, and calculate the Break-Even Point for their operations. This data also facilitated collaboration with government agencies, enabling accurate problem-solving for farmers.

In the delivery aspect, it was noted that the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise faced a challenge regarding their main product, which was fresh asparagus for direct consumer consumption. The group formulated a major goal of maintaining product quality during transportation. They adopted an air packaging system to facilitate the transportation process and preserve the quality of their produce. They utilized a vacuum-sealing system for both fresh and dried products, which helped reduce the risk of contamination, extended the shelf life of fresh vegetables, and prolonged the shelf life of processed products compared to the fresh form. This air-sealing machine was adaptable to various types of bags, including hot bags, cool bags, glass bags, craft bags, and others, eliminating the need for specific packaging.

2. To develop the supply chain management capabilities of processed agricultural products based on the local identity of new-generation agricultural entrepreneurs. From the gathered input emphasizing participation in the ideation and development of packaging solutions by leaders and members of the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise, as well as relevant government officials, the following packaging needs were identified for powdered asparagus products.

Table 2 The components of designing product labels and graphics on powdered asparagus product packaging

Components	Description	Image
Name	“Asparagus powder” represents the identity of the community product, with a simple, short, concise name that is easy to remember.	
Symbol	It's a natural agricultural area with a sign that bears the name of the organic farming community group, Tha Pwoagsoong. This conveys information to consumers about the product's characteristics, the nature of the business, and the unique identity of the region, which boasts abundant natural resources and safe crop cultivation in the community.	

Table 2 (continued)

Components	Description	Image
Font	Use easily readable and understandable letters, maintain a semi-formal tone, and convey a clear message in both Thai and English languages. Include green- colored numbers. Use bold letters to motivate and capture the consumers' interest.	Net Weight 100 g. หน่อไม้ฝรั่ง 100 % ชงกับเครื่องดื่ม ใช้เป็นส่วนผสมสำหรับปรุงอาหาร
Color	The label background uses cool tones, including mature green, light green, and agricultural shades, which reflect the natural aspect.	C67 P53 Y100 K26 C75 M0 Y100 K0 C50 M0 Y100 K0 C44 M0 Y60 K0 C25 M41 Y66 K76 C41 M70 Y96 K49 C34 M57 Y90 K37
Product information	Display details such as production date, expiration date, quantity (weight), price, production location, contact information for inquiries (phone number, LINE app, and Facebook) , and the supporting agencies and organizations that provide funding for research and development of packaging for the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise.	
Quantity	Packed in layers within a transparent sealed pouch with clear quantity information. Each pouch contains 100 grams of powdered asparagus.	

Figure 2 Design and develop smart packaging for asparagus powder following the local identity

Discussion

From the study of upstream, midstream, and downstream activities in the agricultural product supply chain of the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise, the researchers aimed to leverage this knowledge to enhance the supply chain management capabilities for young smart farmers. The research team conducted site visits to various business establishments, engaged

in in-depth interviews with leaders, and administered questionnaires to the members. Additionally, agricultural experts collaborated in analyzing the potential within the framework of the Business Model Canvas as shown in Figure 3.

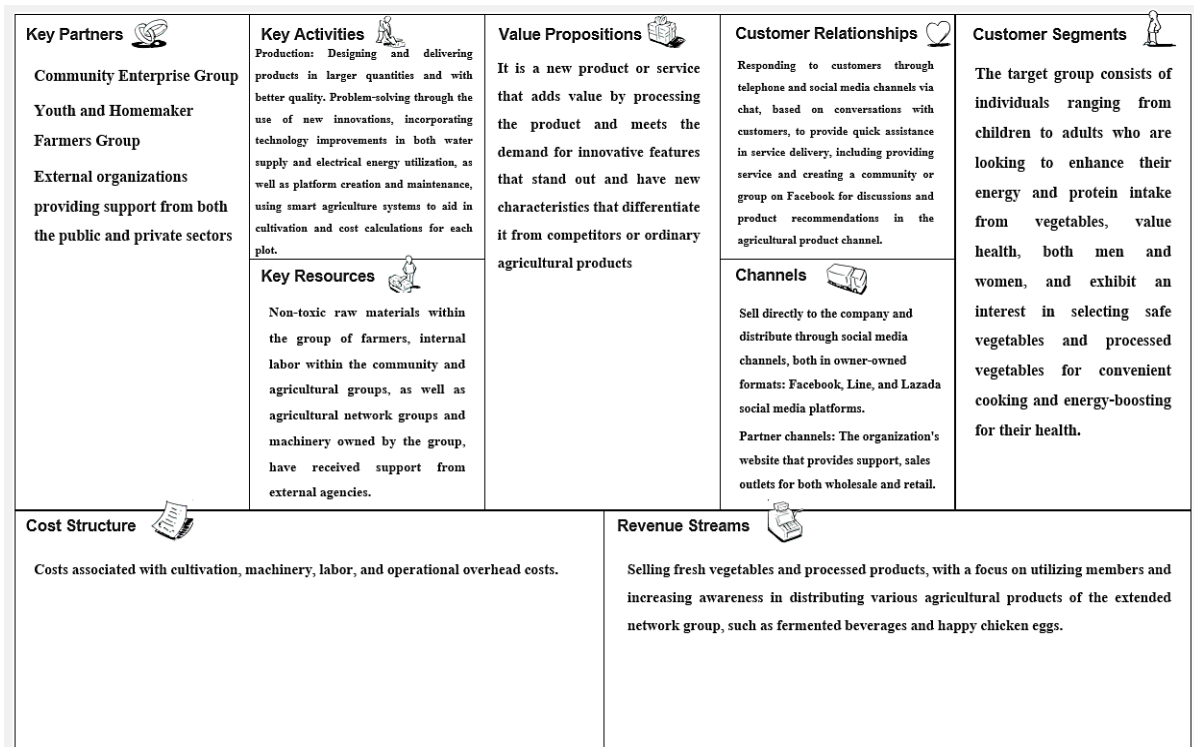

Figure 3 Business Model Canvas of the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise

This research focuses on the following issues for discussion of the results:

1. For the development of processed products and logistic packaging for the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise, the research team studied the needs of entrepreneurs, brainstorming to provide feedback and recommendations for improving and developing the draft product prototype, packaging prototype, label graphics, and creating the product logo, which is “ผงผักหน่อไม้ฝรั่ง” (Powdered Asparagus). This logo reflects the identity of the community product, featuring a simple, concise, and memorable name. It represents a natural agricultural community known as “the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise,” which communicates the product's characteristics, business features, and the unique attributes of the region with its abundant natural resources and safe crop cultivation within the community. Additionally, the research emphasizes conveying product details, aligning with the findings of the study by Buaclee (2018), which investigated the design and development of product labels through a participatory communication approach in the context of a sustainable creative economy. This also leads to new and innovative ideas, which are crucial for designing the brand identity and packaging

symbols. Effective brand communication dimensions include symbols, names, packaging, prices, and dimensions related to ideal qualities, such as origin, reputation, emotions, and consumer experiences with the brand (Chanachaiphuwapat, 2019).

2. For the development of packaging from leaders and members of the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise, in the need to develop a logistic packaging format for asparagus powder products, the research team designed and developed product branding and label graphics on packaging. These were divided into two formats, where Format A is suitable for adults, and Format B is accessible to teenagers and children. This allows entrepreneurs to choose according to suitability and consumer needs through primarily online distribution channels and various event outlets, providing options for customers to purchase for themselves or as gifts or souvenirs. This aligns with the findings of the study by Chanachaiphuwapat (2019) on packaging, symbols, and communication strategies for Bang Bo Sardine in Samut Prakan Province. The research findings show that packaging designed following principles has standardization, cleanliness, suitability for cost, practicality, value addition, ease of sale, increased sales channels, and improved communication strategies, leading to better brand recognition and business success. Additionally, it is consistent with Sooksai et al. (2022) revealing that in Phatthalung Province, customer satisfaction is likely to result from the alignment of product presentation, composition suitability, and product benefits with accessibility to community products, along with ease of use.

Suggestion

1. Suggestion for Research Utilization

1.1 Organizations that are involved in designing and developing prototype packaging and label graphics for asparagus powder products should have an evaluation and monitoring system in place. This system must ensure that the prototype packaging is being used appropriately by the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise.

1.2 It is recommended that the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise receives support in registering their trademarks. This process should include an expert evaluation to determine whether the name is available for registration with the Department of Intellectual Property and whether it conflicts with any existing names.

1.3 To promote sustainability in the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise, it is recommended to establish a mentoring system or a specialized expert unit. This unit will provide continuous knowledge, support, assistance, and consultation for the development of products and packaging. This will help the group in their business endeavors.

1.4 Efforts should be made to promote and support the creation of networks among community enterprise groups like the Ban Pwoagsoong organic asparagus community enterprise to facilitate mutual support, assistance, and knowledge exchange for the development of products and packaging.

2. Suggestions for Future Research

2.1 The process of designing and developing packaging and label graphics should be more inclusive by extending it to other community enterprise groups. This will enable other producer groups within the community to gain knowledge and understanding of how to develop packaging that accurately reflects the identity of their products and can be used for commercial purposes. This approach will not only enhance the quality of their products but will also create sustainable income opportunities for these groups.

2.2 Research studies ought to investigate alternative approaches to developing packaging, such as eco-friendly packaging solutions.

Acknowledgment

The research team would like to express our gratitude to the President of Thepsatri Rajabhat University and the Dean of the Faculty of Management Science for providing guidance, advice, encouragement, support, time, and budget for self-development training in all matters related to the research project on this occasion.

References

- Buaclee, C. (2018). The Design and the Development of Product Labels Using Participatory Communication in Accordance with Creative and Sustainable Economy Concept. *Journal of Fine Art, Chiang Mai University*, 9(2), 93 – 144. (in Thai)
- Chanachaiphuwapat, S. (2019). Packaging, Logo, and Communication Strategy Planning for Bang-Bor's Plaslid in Samutprakarn Province. *Area Based Development Research Journal*, 11(3), 250 - 269. (in Thai)
- Diao, X., Reardon, T., Kennedy, A., DeFries, R.S., Koo, J., Minten, B., Takeshima, H., and Thornton, P. (2023). The Future of Small Farms: Innovations for Inclusive Transformation. *Science and Innovations for Food Systems Transformation. Springer, Cham*. https://doi.org/10.1007/978-3-031-15703-5_10

- Duangjan, C., Chumkaew, S., Suwannasin, K., Khankleaw, N., Sansri, R., Sae-Kow, S., and Noochaikaew, A. (2022). Determinants Affecting the Behavior to Become New Agricultural Entrepreneurs in Thailand. *Journal of Liberal Arts and Service Industry*, 5(1), 229-241. (in Thai)
- Hiranphaet, A., Sooksai, T., Aunyawong, W., Poolsawad, K., Shaharudin, M.R., and Siliboon, R. (2022). Development of value chain by creating social media for disseminating marketing content to empower potential of participatory community-based tourism enterprises. *International Journal of Mechanical Engineering*, 7(5), 431-437.
- Internal Security Operations Command. (2019). *Young Smart Farmer: New Generation Agricultural Leaders*. [Online]. Retrieved October 20, 2021, from: <https://www.isoc5.net/articles/view/210> (in Thai)
- Manassong, C., Suakaew, U., Luewumnouichok, W., and Uraivarojanakorn, S. (2022). The Effects of Quality Cost Management on Corporate Performance of Young Smart Farmers in Thailand. *MUT Journal of Business Administration*, 19(2), 44 - 65. (in Thai)
- Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2017). *Young Smart Farmer: The Future and Direction of Thai Agriculture*. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand. (in Thai)
- Sinthukhammoon, K., Hiranphaet, A., Aunyawong, W., and Chaladtanyakit, S. (2021). The supply chain management of the Vannamei Shrimp in Nakhon Pathom Province. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(7), 8758-8768.
- Sooksai, T., Aunyawong, W., Shaharudin, M.R., Poolsawad, K., and Prapairak, J. (2022). Digital development to strengthen tourism supply chain potential of participatory community-based tourism enterprises. *International Journal of Mechanical Engineering*, 7(5), 455-461. (in Thai)
- The Ministry of Agriculture and Cooperatives Economic Office. (2018). *Master Plan for Agricultural Logistics and Supply Chain Development 2020-2024*. [Online]. Retrieved October 13, 2021, from: http://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/ebook/logistic_supplychain2560-2564.pdf (in Thai)
- The Standard Team. (2019). *When farming and gardening become a significant mission for the new generation, known as "Young Smart Farmers," these agricultural adventurers are the leaders of the new era. Creating networks, connecting communities, and elevating agricultural products into the era 4.0 market*. [Online]. Retrieved October 10, 2021, from: <https://thestandard.co/young-smart-farmer/> (in Thai)
- Torsee, T. (2018). 4 Years of Khon Kaen Young Smart Farmer. *Journal of Social Research*, 41(1), 93-118. (in Thai)

Current Situation and Relationship between Hospital Workers' out-group Trust and Job Satisfaction before Hospital Mergers — a Merger Study Based on a Combined Grade A Tertiary Hospital in Ningbo, China

Zheyun Zheng^{1,*}, Davud Shahidi²

¹Faculty of Thai-Chinese International School of Management,
University of the Thai Chamber of Commerce

² Graduate School of Human Sciences, Assumption University

Received: 12 December 2023

Revised: 29 January 2024

Accepted: 5 February 2024

Abstract

This study aims to analyze the current situation and the relationship between out-group trust and job satisfaction among hospital workers in anticipation of hospital mergers. Using the Out-group Trust Scale and Job Satisfaction Scale, a questionnaire was conducted on 713 hospital workers in Grade-A tertiary hospital CDH in China. Factors influencing out-group trust and job satisfaction were examined through an independent sample t-test and one-way analysis of variance. Correlation testing and regression analysis were employed to explore the role of out-group trust in job satisfaction. The research revealed that the overall out-group trust and job satisfaction of hospital workers in Hospital CDH before the merger were at a medium level. Factors such as gender, age, education, years of work, and predicted time of merger were found to affect out-group trust and job satisfaction. Furthermore, the occupation of hospital staff only influenced job satisfaction. Notably, out-group trust demonstrated a direct positive effect on job satisfaction. The study concludes that there is a need for increased attention to the psychological changes of hospital workers before a merger, as evidenced by the findings from Hospital CDH. The insights gained from this research provide valuable reference points for organizations undergoing mergers and emphasize the importance of addressing the well-being of employees during such transitions.

Keywords: Hospital, Merger of Organizations, Out-group Trust, Satisfaction

* Corresponding author. E-mail: zheng_zhe@utcc.ac.th

Introduction

Mergers are essential for organizations to acquire resources and continue to grow. In recent years, the reform of China's state-owned enterprises and measures to promote corporate mergers and restructuring have led to a steady increase in merger activity and transaction volume in China. However, the success rate of corporate mergers is relatively low. Many case studies show that the success of a merger often requires the merging parties to resolve various conflicts and build trust and cooperation to achieve the merger (Maguire and Phillips, 2008). However, resolving conflicts, building trust, and collaborating in a merger are very difficult.

Mergers bring about changes in the psychology of the merged organization's employees. The employees of the merged organization often see the merging organization and its employees as a threat. They may have conflicts with them regarding goals, resources, interests, culture, etc., leading to post-merger consequences. Attitudes of mistrust, hostility and distrust make effective collaboration difficult (Greve and Man, 2017). In this study, hospital CDH (CDH, used as a pseudonym throughout the paper) as the merging party has a lower status in the merging organization, while hospital CIH (CIH, used as a pseudonym throughout the paper) as the merging party has a higher status in the merging organization. Therefore, the employees of hospital CDH showed too many negative attitudes towards the merger, which affected their current job satisfaction.

In August 2022, the Ningbo City of China officially released the *Ningbo City Implementation Plan for Promoting the High-Quality Development of Public Hospitals* (Yao, 2022), and the merger plan of CDH Hospital and CIH Hospital was again significantly advanced. Therefore, it is necessary to understand the current trust relationship between CDH Hospital and CIH Hospital and to determine whether the trust relationship affects the job satisfaction of hospital employees in the two hospitals. By analyzing the external trust and job satisfaction of hospital CDH employees, this study can improve hospital management's awareness of the psychological changes of employees before and after the merger. It provides theoretical and data support for formulating effective transition plans and serves as a model for large-scale corporate mergers in China.

Research Objective

1. To evaluate and analyze the level of hospital staff's out-group trust and job satisfaction before the hospital merger.
2. Analyze the differences between demographic variables in out-group trust and job satisfaction among hospital staff before hospital mergers.
3. To evaluate and analyze the relationship between out-group trust and job satisfaction among hospital staff before hospital mergers.

Hypothesis

1. H1: Pre-merger hospital staff have low out-group trust and low job satisfaction.
2. H2: There are differences in demographic variables (gender, age, education, years of work, occupation and predicted merger time) on out-group trust and job satisfaction.
3. H3: Out-group trust among hospital staff before the merger can positively predict job satisfaction.

Literature Review

1. Out-group Trust

Social Categories Theory believes that people will distinguish one group of people from another based on similarities in attributes such as gender, race, and economic status, and divide social members into different social groups (Zhang and Xu, 2018). This process emphasizes the characteristics of the group to which an individual belongs, thereby distinguishing his or her group from other groups; members of the same group often have similar characteristics in terms of goals, values, and culture. Based on the perception of intergroup conflict, employees will regard the merging organization and the merged organization as different organizations, and automatically classify and self-categorize employees, thereby creating "in-groups" and "out-groups." Organizational merger behaviour will show more trust and tend to cooperate with employees in the in-group, while the opposite will be valid for out-group employees (Zhang and Xu, 2018).

During the process of organizational merger, merged employees will face many uncertainties, such as work, organization and interpersonal relationships. At this time, employees will conduct social categorization and self-categorization to identify the group they belong to, and obtain organizational support or group support from them to weaken insecurity (Muhlhaus and Bouwmeester, 2016). In a merger situation, intergroup conflicts between the merging organization and the merged organization will produce negative emotions in the merging organization. Employees of the merged organization divide the employees into different groups and generate negative emotions such as tension and hostility toward the merged organization (Gaertner and Dovidio, 2014). Out-group bias will cause employees of the merged organization to reduce their consideration of its goals, capabilities, and interests in the decision-making process. It ultimately leads to employees of the merged organization reducing their sense of belonging to the merged organization, resulting in lower in-group preference (Zhang and Xu, 2018). Based on the above analysis, when employees of the merged organization have a high perception of intergroup conflict, they will regard employees of the merged organization as an out-group, increasing out-group bias.

2. Job satisfaction

Lekić et al. (2019) proposed that job satisfaction refers to employees' work attitude, which involves environmental factors, such as salary opportunities, promotion opportunities, self-development opportunities, supervisors and colleagues. These work categories will affect employee satisfaction. Research shows that distributive justice, information justice, and procedural justice have significant predictive power on salary satisfaction and leadership satisfaction, among which distributive justice has the strongest predictive power (Liu et al., 2007). By studying the job satisfaction of intellectual workers, satisfaction can be summarized into three types of influencing factors: The work itself, including autonomy within the work and the content of the work; Collaborative relationships including upward management relationships, downward management relationships, horizontal relationships, team atmosphere, etc.; Work environment: including office conditions, company culture suggestions and management policies (Hu and Chen, 2003). It shows the importance of trust in the organization, leaders and colleagues on job satisfaction.

Psychological factors are directly related to the work itself. Employees who obtain corresponding satisfaction during the work process will be motivated and improve work efficiency (Obrenovic et al., 2020). These factors include recognition, nature of work, job achievements, responsibilities, job advancement, salary, the possibility of job advancement, relationships with bosses, subordinates, and colleagues, social status, company policies and management, working conditions, personal life, job security, and management skills. Stimulate employee satisfaction with the company and create corresponding conditions for managers to formulate systems to improve employee satisfaction (Basalamah and As'ad, 2021). For example, providing corresponding compensation can determine job stability and work environment safety (Raziq and Maulabakhsh, 2015).

3. The relationship between out-group trust and job satisfaction

Job satisfaction reflects employees' evaluation of their work status. When employees are satisfied with their work status, they will take corresponding actions to maintain or support the status quo, and at the same time positively impact improving work performance. The more a person's work environment meets an employee's needs, values, or personal characteristics, the greater the employee's job satisfaction. This environment includes trust and commitment factors that are determinants of employees' overall satisfaction with their jobs (Mohamed et al, 2012).

The extent to which employees identify with organizational values can be reflected through organizational commitment. Research by Kehoe and Wright (2010) showed that organizational affective commitment is positively related to employee job performance, while organizational continuance commitment is negatively related to employee job performance. From an organizational perspective, the higher the trust within the organization, the higher the employee satisfaction.

In the context of a merged organization, out-group trust is the trust and degree of trust that employees of the pre-merger organization have in members of the post-merger organization (Lipponen et al., 2017). Out-group trust is a positive subjective perception of employees towards the new organization, which is both belief and perception (Yzerbyt et al., 2004). According to social exchange theory, when the behaviour of the organization or superiors is beneficial to employees, employees will positively repay the organization or superiors (Wang and Pan, 2014). Out-group trust helps to create an atmosphere of mutual trust and harmony between the organization and employees and maintains the exchange relationship between the organization and employees. Existing research has shown that trust promotes job satisfaction. According to research, one of the prerequisites for high job satisfaction among employees is their complete trust in the organization and their colleagues (Sarkaya and Kara, 2020). Specifically, the higher employees' trust in the organization and its members, the higher their job satisfaction will be (Zeng et al., 2010). Some studies have further confirmed that trust in organizations and members is significantly positively correlated with employee job satisfaction (Yang and Wei, 2016). Suppose the employees experience that the merged company values them and rewards their hard work and loyalty to the merged company better. In that case, the employees will have more trust in the new company, which will increase their job satisfaction.

Research Methodology

Research Design

This study used quantitative analysis to investigate out-group trust and job satisfaction among staff at CDH hospitals before the merger. The impact and current out-group trust and job satisfaction levels were analyzed separately. And the relationship between out-group trust and job satisfaction was studied.

Population and Sample

Delhey and Welzel (2012) made a more specific distinction between in-group and out-group trust in inter-group trust, referring to trust in familiar people as in-group trust and in unfamiliar people as out-group trust. Delhey and Welzel (2012) emphasized that familiarity should not focus on the relationship with a specific person, but on a broad range of other people. Therefore, this study took the staff of Hospital CDH as the survey subjects as the in-group, and the hospital staff of Hospital CIH who plans to merge and has not yet worked together as the out-group. Hospital workers were stratified according to their job categories, including doctors, medical technicians, nurses, administration, and logistics. As of the time of the survey, Hospital CDH had a total of 1,704 staff members, of whom 713 were used as the research sample for this study. Their personal information, out-group trust, and job satisfaction were collected through questionnaires.

Research Instrument

This research used Out-group Trust and Job Satisfaction among Hospital Workers Before the Merger as the questionnaire. The questionnaire includes three parts: basic personal information, out-group trust and job satisfaction. Among them, basic personal information includes age, gender, education, length of service, position and expected merger time, a total of 6 items. The out-group trust scale used the out-group trust scale used by Noor in 2008 (Noor et al., 2008). The scale contains 6 items, including 4 positively scored items and 2 reverse scored items. Some items were revised after discussions with psychological experts. For example, "I think most people at Hospital CIH will try to be fair", "I think there are very few people in Hospital CIH that I can trust" etc. The questionnaire adopts a 5-point Likert scoring method, ranging from 1 (strongly agree) to 5 (strongly disagree). The higher the score, the higher the trust in the out-group. The results of single factor analysis are: $\chi^2 / df = 17.891$, CFI = 0.903, NFI = 0.899, TLI = 0.839, RMSEA = 0.104. In this study, Cronbach's $\alpha = 0.826$ for the out-group trust scale.

The job satisfaction scale adopted the one used by Faye (Faye and Long, 2014). This scale is based on the Job Satisfaction Index questionnaire by Schriesheim and Tsui, which has been used many times to measure job satisfaction among doctors, nurses, and administrative staff. The job satisfaction scale contains 6 items, for example, "Are you satisfied with the nature of the work you do?", "Are you satisfied with your superior?" etc. The questionnaire adopts a 5-point Likert scoring method, ranging from 1 (very dissatisfied) to 5 (very satisfied). The higher the score, the higher the job satisfaction. The results of single factor analysis are: $\chi^2 / df = 20.034$, CFI = 0.900, NFI = 0.897, TLI = 0.834, RMSEA = 0.125. In this study, Cronbach's $\alpha = 0.853$ for the job satisfaction scale.

Data Collection

This study adopted a stratified random sampling method for sample extraction. A questionnaire survey was conducted through online and paper questionnaires for 2 weeks in August 2022. The investigation was reviewed ethically by CDH Hospital. All questionnaires are anonymous and strictly confidential. The name of the hospital was pseudonymized in the study to ensure that the results would not have a negative impact on the study subjects.

Data Analysis

SPSS and AMOS software were used in this research. The reliability and validity of the Out-group Trust Scale and Job Satisfaction Scale were tested. Descriptive statistical analysis was used to analyze the collected data. The t-test and one-way analysis of variance were used to analyze the differences between demographic variables in out-group trust and job satisfaction. A correlation analysis was conducted on the relationship between out-group trust and job satisfaction. Regression analysis was conducted using gender, age, degree, occupation, years of work, predicted time to merge, out-group trust as control variables, out-group trust as the independent variable, and job satisfaction as the dependent variable.

Findings

Basic information about the samples

Among the 713 respondents (Table 1), 187 (26.2%) were male and 526 (73.8%) were female; The age groups were concentrated in 298 people (41.8%) between 30 and 39 years old, and 228 people (32%) between 40 and 49 years old; 477 people (66.9%) have bachelor's degree; There are 210 doctors (29.5%), 62 medical technicians (8.7%), 300 nurses (42.1%), 72 administration staff (10.1%), and 69 Support staff (9.7%); 308 people (43.2%) have working experience of 11 to 20 years; 182 people (25.5%) expected the merger to be within 3 months, 280 people (39.3%) expected it to be between 3 and 6 months, and 224 people (31.4%) expected it to be within 6 to 12 months, there are 27 people (3.8%) thought it would be above 12 months.

Table 1 Descriptive analysis of the hospital CDH's staff before the merger

	Variable	n	Percent (%)
Gender	Male	187	26.2
	Female	526	73.8
Age	≤ 29	136	19.1
	30 ~ 39	298	41.8
	40 ~ 49	228	32.0
	≥ 50	51	7.2
Degree	≤ College	90	12.6
	Undergraduate	477	66.9
	Graduate	146	20.5
Occupation	Doctor	210	29.5
	Medical technician	62	8.7
	Nurse	300	42.1
	Administration staff	72	10.1
	Support staff	69	9.7
Years of Working	<1	34	4.8
	1~5	149	20.9
	6~10	79	11.1
	11~20	308	43.2
	>20	143	20.1
Predicted Time to Merge	<3 months	182	25.5
	3 ~ 6 months	280	39.3
	6 ~ 12 months	224	31.4
	>12 months	27	3.8
Total		713	100%

Analysis of respondents' trust in out-groups

According to the statistics results (Table 2), before the merger, the out-group trust of hospital CDH workers was at a medium level (19.54 ± 2.13). The analysis results through the significance test showed significant differences in out-group trust between the gender, age, education, years of work and predicted merger time of hospital workers before the merger ($P < 0.001$). Combined with Scheffe's statistical results, it is shown that women are significantly higher than men in terms of trust in out-groups; The age range under 29 years old is significantly lower than other age groups; Bachelor's degree is significantly higher than other degrees; Those with 5 to 10 years of work are significantly higher out-group trust than other worker; The predicted merger time is significantly higher out-group trust over 6 months than within 6 months. However, there is no significant difference in out-group trust between occupations.

Analysis of respondents' job satisfaction

According to the difference analysis (Table 2), the overall job satisfaction of hospital CDH workers before the merger was at a medium level (19.47 ± 2.12). The analysis results through the significance test showed significant differences in job satisfaction between the gender, age, education, occupation, years of work and predicted merger time of hospital workers before the merger ($p < 0.01$). Scheffe's statistical results, it is show that women are significantly higher than men in terms of job satisfaction; the age range of 30 to 49 in Job satisfaction is significantly higher than those under 29 and over 50; The postgraduate students' job satisfaction is significantly lower than that of other degree; The job satisfaction in medical technicians and nurses are significantly lower than that of other occupations, while the job satisfaction in administrative staff is significantly higher than that of other occupations; There are significant differences in job satisfaction between different years of work, among which those with 10 to 20 years of service have the highest job satisfaction scores; job satisfaction after the predicted merger time of 12 months is significantly higher than other predicted times, while job satisfaction within the predicted merger time of less than 6 months is significantly lower than that of more than 6 months (Table 2). The statistical analysis of six aspects of satisfaction in this study shows that before the merger, hospital CDH workers had the lowest satisfaction scores for item 4 satisfaction with salary (2.57 ± 0.76) and item 5 satisfaction with job promotion (2.81 ± 0.78) of the job satisfaction scale. At the same time, satisfaction with colleagues (3.72 ± 0.67) has the highest score. According to the division of in-group and out-group in this research, it can be simply explained that the workers of hospital CDH had better in-group trust before the merger.

Table 2 Analysis the differences between demographic variables in out-group trust and job satisfaction among 713 staff members of Hospital CDH before the merger (M±S.D.)

Variable		Out-group Trust		Job satisfaction	
		M±S.D.	t/F	M±S.D.	t/F
Gender	Male	18.83±3.16	3.40 ^{***}	18.70±3.31	3.82 ^{***}
	Female	19.80±3.43		19.74±3.17	
Age	≤ 29	18.25±2.88	8.65 ^{***}	18.33±3.49	8.63 ^{***}
	30 ~ 39	19.80±3.87		19.65±2.88	
	40 ~ 49	19.97±3.05		20.01±3.51	
	≥ 50	19.67±2.07		19.02±2.40	
Degree	≤ College	18.44±2.68	17.66 ^{***}	19.37±2.77	10.27 ^{***}
	Undergraduate	20.07±3.10		19.81±2.96	
	Graduate	18.53±4.21		18.44±4.06	
Occupation	Doctor	19.69±3.22	0.29	19.61±3.89	6.97 ^{***}
	Medical technician	19.18±3.27		18.10±4.25	
	Nurse	19.53±3.67		19.20±2.32	
	Administration staff	19.60±3.16		20.68±3.38	
	Support staff	19.46±2.97		20.17±2.72	
Years of Working	<1	18.79±3.51	6.72 ^{***}	19.50±3.79	4.80 ^{**}
	1~5	18.44±2.89		18.50±3.45	
	6~10	20.41±3.16		19.73±3.35	
	11~20	19.88±3.68		19.87±3.21	
	>20	19.69±3.01		19.48±2.63	
Predicted Time to Merge	<3 months	18.59±2.30	37.235 ^{***}	19.07±2.45	20.62 ^{***}
	3 ~ 6 months	18.67±1.56		18.70±2.43	
	6 ~ 12 months	21.10±4.21		20.43±3.14	
	>12 months	22.19±3.89		22.19±4.86	

Note: ^{***} p<0.001, ^{**} p<0.01

Analysis of the relationship between out-group trust and job satisfaction

This study innovatively used trust in other groups as the independent variable and job satisfaction as the dependent variable. Currently, very few studies examine out-group trust and job satisfaction, especially trust relationships across different units. This research used SPSS to test the correlation between out-group trust and job satisfaction among various types of hospital workers before the merger (Table 3).

Table 3 The correlation between out-group trust and job satisfaction among hospital workers in various occupations before the merger.

Variable	Job Satisfaction		
	<i>r</i>	p	correlation level
Out-group Trust	0.65	0.000	Moderate positive
Out-group Trust (Doctor)	0.69	0.000	Moderate positive
Out-group Trust (Medical technician)	0.74	0.000	High positive
Out-group Trust (Nurse)	0.74	0.000	High positive
Out-group Trust (Administration staff)	0.58	0.000	Moderate positive
Out-group Trust (Support staff)	0.58	0.000	Moderate positive

The results in Table 3 show that there was a positive correlation between out-group trust and job satisfaction among hospital workers before the merger ($r=0.65$, $p<0.001$). At the same time, there is a positive correlation between out-group trust and job satisfaction in each occupation. Regression analysis was conducted using out-group trust (X) as the independent variable, and job satisfaction (Y) as the dependent variable (Table 4). From the Model in Table 4, the out-group trust of hospital workers before the merger has a significant positive impact on job satisfaction ($\beta=0.56$, $p<0.001$). The constant term is 312.435, and the regression equation is expressed as:

$$Y=312.435+0.56X.$$

Table 4 Regression analysis of out-group trust and job satisfaction among hospital workers in each occupation before the merger

Predictor variable	Job satisfaction		
	β	t	p
Out-group Trust	0.56***	2.916	0.000
R	0.163		
R ²	0.072		
F	2.277***		

Note: *** $p<0.001$

Conclusion

This study used statistical methods to process 713 valid questionnaire data from Hospital CDH before the merger. It explored the impact of out-group trust on job satisfaction among hospital staff before the merger. The survey analysis results further verify that before the organization merger, the members of the merged organization had a medium level of trust in out-groups

of the members of the merged organization, which affected the members' job satisfaction. The job satisfaction of members of the merged organization is at a medium level, with considerable room for improvement. The organization's gender, age, education, position, length of service and the time of the merger will all affect the job satisfaction of members of the merged organization. In terms of out-group trust, in addition to occupation, other surveyed demographic information will also affect out-group trust. Finally, this study found through correlation research and regression analysis that the out-group trust of hospital staff before the merger had a significant predictive effect on job satisfaction.

Discussion

Organizational mergers are stressful, especially large ones. Considering the large-scale changes, the speed of integration and the uncertainty of development, employees will face various psychological problems. Including the threats felt by employees, uneasiness about future work development, and high identification with the pre-merger organization (Degbey et al., 2021). This study also confirms that out-group trust and job satisfaction are lower for mergers expected to take place less than six months later than for more than six months. As the threat of hospital mergers increases, it will have a negative impact on hospital workers' out-group trust and job satisfaction. At the same time, this research survey shows that Hospital CDH's out-group identification and job satisfaction are both at a medium level, and there is much room for improvement.

As the plan to merge Hospital CDH and Hospital CIH is gradually progressing, Hospital CDH has been vague about the specific merger time and future development plans since the merger idea was disclosed at the first hospital conference. It caused hospital workers in Hospital CDH to feel anxious due to uncertainty about future work arrangements and a sense of threat from Hospital CIH. Ma (2021) proposed that as management, the organization should pay attention to the specific time of the merger, make preparations before the merger at each time point, clarify the organizational merger plan, and popularize the organizational and personal development advantages brought by the merger, develop manuals related to improving trust in out-groups and job satisfaction, and conduct regular pre-merger psychological surveys and group psychological training to reduce the negative impact on workers.

In the six months since the merger plan was first proposed, Hospital CDH has failed to make any prevention or intervention in the face of the negative emotions caused by the merger, and lacked attention to the interests of the workers in the pre-merger hospital. Chen et al. (2017) and others proposed that intergroup contact significantly affects out-group trust. Huang & Zhao (2013) and others proposed that imaginary contact can reduce the sense of intergroup threat.

Therefore, actively carrying out cooperative work or activities before the merger and increasing the out-group trust of the two organizations through intergroup contact can improve their job satisfaction.

Suggestion

Effective management has a positive effect on employee trust, whereas poor management has a negative impact on employee trust (Bansal, 2016). Hospital CDH must not only provide a certain quantity and quality of senior managers after the merger, but also be able to cross-promote to higher positions in the other hospital to build trust for hospital workers. Therefore, hospital CDH managers should actively prepare for the merger, referring to the merger cases of large organizations such as Lenovo. At the same time, the top management of the two hospitals should actively meet to understand each other's hospital structure and operations and make adequate preparations for the post-merger work.

Generally, only the organization's top management has the right to obtain information on organizational merger decisions. The dissemination of some internal information will affect employees' work emotions and moods, and cause unnecessary psychological pressure. Therefore, the organization must establish effective communication channels to ensure the smooth dissemination of relevant information. To allow employees to obtain the information they should know promptly, various communication methods can also be used, such as oral information, written communication, online communication, non-verbal communication, etc., to convey the purpose and goals of the merger to employees. Achieving symmetry and sufficient information can reduce the imbalance of employees' trust in the organization and out-groups to the greatest extent, and restore employees' job satisfaction as soon as possible.

During the merger process, to give full play to employees' enthusiasm, it is also possible to increase employee participation and allow employees to contribute and express their ideas. Increasing employees' sense of participation and accomplishment shows senior management's respect for employees and helps cultivate employees' trust in the organization's senior management. By giving employees the right to speak and allowing them to participate actively, the organisation's top management can promptly understand their honest thoughts. It calms the employees' sense of instability and prepares them for an open commitment to the organization. They can correctly identify their position in the merged organization and create a familiar feeling among the management and employees of the organization.

References

- Bansal, A. (2016). Employee trust dynamics during organizational change: A context of mergers and acquisitions. *Asia-Pacific Journal of Business Administration*, 8(1), 55-69.
- Basalamah, M. S., and As'ad, A. (2021). The role of work motivation and work environment in improving job satisfaction. *Golden Ratio of Human Resource Management*, 1(2), 94-103.
- Chen, S., Li, X., and Han, Y. (2017). The Relation of Intergroup Contact and Out-group Trust: Mediator Role of In-group Identification. *Psychological Exploration*, 37(1), 54-58.
- Degbey, W. Y., Rodgers, P., Kromah, M. D., and Weber, Y. (2021). The impact of psychological ownership on employee retention in mergers and acquisitions. *Human Resource Management Review*, 31(3), 1-46.
- Delhey, J., and Welzel, C. (2012). Generalizing trust: How outgroup-trust grows beyond ingroup-trust. *World Values Research, WVR*, 5(3), 45-69.
- Faye, K., and Long, Y. (2014). The impact of job satisfaction in the relationships between workplace politics and work related outcomes and attitudes: evidence from organizations in Senegal. *International Journal of Business and Management*, 9(5), 160-168.
- Gaertner, S. L., and Dovidio, J. F. (2014). *Reducing intergroup bias: The Common In-group Identity Model*. Routledge: Psychology Press.
- Greve, H. R., and Man Zhang, C. (2017). Institutional logics and power sources: Merger and Acquisition Decisions. *Academy of Management Journal*, 60(2), 671-694.
- Hu, B., and Chen, J. (2003). Empirical research on working satisfaction of mental worker. *Science Research Management*, 24(4), 139-144.
- Huang, Q., and Zhao, Y. (2013). Tolerance, perceived social distance, and perceived conflict as meditational factors of the effect of imagined intergroup contact on perceived intergroup threat. In *Psychology and innovation ability improvement. The Proceedings of the 16th Chinese Psychology Academic Conference*, 1244-1245.
- Kehoe, R. R., and Wright, P. M. (2010). The impact of high-performance human resource practices on employees' attitudes and behaviors. *Journal of Management*, 39(2), 366-391.
- Lekić, N., Vapa-Tankosić, J., Rajaković-Mijailović, J., and Lekić, S. (2019). An analysis of factors influencing employee job satisfaction in a public sector. *E M Ekonomie a Management*, 22(3), 83-99.
- Lipponen, J., Wisse, B., and Jetten, J. (2017). The different paths to post-merger identification for employees from high and low status pre-merger organizations. *Journal of Organizational Behavior*, 38(5), 692-711.

- Liu, Y., Long, L., and Li, Y. (2007). The Unique Effects of Organizational Justice Dimensions on Key Organizational Outcomes. *Management World*, (3), 126-132.
- Ma, W. (2021). *Research on employee satisfaction improvement strategies after corporate mergers and acquisitions—taking XC Group and Q Company as examples* (dissertation). China Academic Journal Electronic Publishing House.
- Maguire, S., and Phillips, N. (2008). ‘citibankers’ at Citigroup: A study of the loss of Institutional Trust after a merger. *Journal of Management Studies*, 45(2), 372–401.
- Mohamed, M. S., Kader, M. M. A., and Anisa, H. (2012). Relationship among organizational commitment, trust and job satisfaction: An empirical study in banking industry. *Research Journal of Management Sciences*, 1(2), 1-6.
- Mühlhaus, J., and Bouwmeester, O. (2016). The paradoxical effect of self-categorization on work stress in a high-status occupation: Insights from management consulting. *Human Relations*, 69(9), 1823-1852.
- Noor, M., James Brown, R., and Prentice, G. (2008). Precursors and mediators of intergroup reconciliation in Northern Ireland: A new model. *British Journal of Social Psychology*, 47(3), 481-495.
- Obrenovic, B., Jianguo, D., Khudaykulov, A., and Khan, M. A. (2020). Work-family conflict impact on psychological safety and psychological well-being: A job performance model. *Frontiers in Psychology*, 11, 475. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00475>
- Raziq, A., and Maulabakhsh, R. (2015). Impact of working environment on job satisfaction. *Procedia Economics and Finance*, 23, 717-725.
- Sarıkaya, Ş., and Kara, B. K. (2020). Organizational trust and organizational support as a predictor of job satisfaction. *International journal of curriculum and instruction*, 12, 435-466.
- Wang, Y., and Pan, Q. (2014). Generation Mechanism of Teachers’ Organizational Silence: Mediating Role of Organizational Trust and Psychological Empowerment. *Educational Research*, 35(4), 106–115.
- Yang, F., and Wei, X. (2016). An empirical study on the impact of organizational trust on new employee job satisfaction. *Jiangxi Social Science*, 36(6), 210–216.
- Yao, L. (2022). *Policy interpretation: ningbo city’s implementation plan for promoting the high-quality development of public hospitals*. Ningbo Municipal Health Commission. [Online]. Retrieved August 30, 2022, from: https://www.ningbo.gov.cn/art/2022/8/29/art_1229096003_1750006.html.
- Yzerbyt, V., Judd, C. M., and Corneille, O. (2004). *The psychology of group perception perceived variability, entitativity, and essentialism*. Psychology Press.

- Zeng, J., Hu, P., and Jiang, Y. (2010). A Positive Analysis to the Influence of Employees' Organizational Trust on Their Work Attitude. *Journal of Technical Economics & Management*, (3), 67–70.
- Zhang, X., and Xu, B. (2018). Social Classification Process and Its Impacts on Interpersonal Trust in M&A – A Mediated Moderation Model. *Journal of Business Economics*, 26(9), 46-55.

กระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มทอผ้าบ้านชาวหลวง ตำบลบ่อสวก อำเภอมือง จังหวัดน่าน

อุสุมา พันไพศาล^{1,*}, นิชภา โมราภ²

¹สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

²สาขาวิชาพัฒนาสังคมและพันธกิจสัมพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

Received: 5 November 2023

Revised: 4 February 2024

Accepted: 4 March 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการคือ (1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนจากทุนทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวง และ (2) เพื่อพัฒนางานออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์อัตลักษณ์ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวง เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ การสนทนากลุ่ม และการประชุมระดมความคิดเห็น จากคณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งตัวแทนหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น จำนวน 45 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและใช้สถิติแบบ t-test ผลการศึกษาพบว่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวงมีบริบทและอัตลักษณ์ของทุนทางสังคมและวัฒนธรรมผ่าน “ลายบ่อสวก” (ลวดลายคล้ายนกเค้าแมวในกรอบกลีบบัวปลายตัดคล้ายอินทรี) ที่มีต้นแบบมาจากลายบนปากไหโบราณที่มีเฉพาะถิ่นเมื่อนานในอดีต สร้างสรรค์เป็นตราสินค้า “อินท์คำแสง” หมายถึง ความเจริญรุ่งเรืองของผ้าทอมือลายโบราณ อันเป็นแรงบันดาลใจปากไห 800 ปีลงสู่ผืนผ้า เน้นการใช้สีธรรมชาติของต้นนทรี ในส่วนกระบวนการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์อัตลักษณ์ชุมชนพบว่า เกิดการร่วมคิดร่วมตัดสินใจในการเลือกลวดลายและรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่สื่อถึงความโดดเด่นของกลุ่มตลอดจนสามารถสะท้อนวิถีชีวิตการทอผ้าในชุมชนบ้านชาวหลวง โดยได้ต้นแบบงานออกแบบเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ จำนวน 3 ประเภท ได้แก่ (1) ป้ายตราสินค้า (2) สติกเกอร์ตราสินค้า และ (3) บรรจุภัณฑ์ ซึ่งในประเด็นต้นทุนพบว่า ไม่มีผลกระทบต่อต้นทุนเดิมเมื่อเปรียบเทียบกัน และผลประโยชน์ความพึงพอใจเปรียบเทียบระหว่างตราสินค้าและผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิมกับตราสินค้ากับผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ($t=3.64$) โดยมีความพึงพอใจต่อตราสินค้าและผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิมในระดับน้อย ($\bar{X}=2.55$) และความพึงพอใจต่อตราสินค้าและผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.29$)

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ ตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ การมีส่วนร่วม วิสาหกิจชุมชน

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: designlove@1997@gmail.com

Development Process of Brand Identity and Community Participatory Packaging of Ban Sao Luang Weaving Group Community Enterprise, Bo Suak Sub-district, Mueang District, Nan Province

Usuma Panpaisarn^{1,*}, Nichapa Morathob²

¹Department of Computer Technology for Design, Faculty of Industrial Technology

²Department of Social Development and Engagement, Faculty of Humanities
and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University

Received: 5 November 2023

Revised: 4 February 2024

Accepted: 4 March 2024

Abstract

The research objectives of this research were (1) to study community identity from social and cultural capital. Participate in the community enterprise group, Ban Sao Luang Community Weaving Group, and (2) to develop brand design and identity packaging through participatory processes participatory identity of the Ban Sao Luang community weaving enterprise group It is participatory action research. (Participatory Action Research: PAR) collects data through hands-on activities. group chat and brainstorming meeting from the committee and community enterprise members including 45 representatives of local government agencies, analyzing content data and using T-Test statistics. From the study results it was found that the community enterprise of the Ban Sao Luang Community Weaving Group has a context and identity of Social and cultural capital through the “Bor Suak pattern” (a pattern resembling an owl in a lotus petal frame with a cut tip resembling an epaulette) that was modeled after the pattern on the mouth of an ancient jar that was endemic to Nan in the past. Created as the brand “Int Kham Saeng”, meaning the prosperity of ancient hand-woven fabric. which inspired the 800-year-old jar into the fabric Emphasis on using the natural colors of the Nonsi tree. As for the process of designing branding and community identity packaging, it was found that Collaborative decision-making takes place in selecting patterns and packaging styles that convey the distinctiveness of the group. As well as being able to reflect the weaving lifestyle in the Ban Sao Luang community. Three types of prototypes were obtained for commercial use: (1) brand tags, (2) brand stickers, and (3) packaging. In terms of cost, it was found that There is no impact on the original cost when compared. And the satisfaction evaluation results comparing the original brand and product with the new brand and product were significantly different at the 0.5 level ($t=3.64$). There is a low level of satisfaction with the old brand and product format ($\bar{X}=2.55$) and a high level of satisfaction with the new brand and product format ($\bar{X}=4.29$).

Keyword: Identity, Brand, Packaging, Participation, Community Enterprise

* Corresponding Author; E-mail: designlove@1997@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เดิมชุมชนบ้านชาวหลวงมีการทอผ้าเพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มและใช้สอยภายในครัวเรือนมาแต่ดั้งเดิม เช่นเดียวกับชุมชนอื่น ๆ ในเขตพื้นที่จังหวัดน่าน ลักษณะเด่นของผ้าที่ทอในชุมชนบ้านชาวหลวงมีลวดลายหลากหลาย เช่น ลายป้อ ลายม่าน ลายคำเคิบ ลายเชียงแสน ลายคาดก่าน ลายนํ้าไหล และลายยกดอก เป็นต้น ซึ่งล้วนมีที่มาจากองค์ความรู้ของภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนดังกล่าว กลุ่มสตรีในชุมชนเห็นว่า การทอผ้าน่าจะช่วยเหลือเสริมสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวได้ ต่อมาเกิดความนิยมในการใช้ผ้าทอเพื่อจำหน่ายมากขึ้น ส่งผลให้ชุมชนบ้านชาวหลวงเกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าทั้งในชุมชนและละแวกใกล้เคียง โดยชุมชนบ้านชาวหลวงได้มีการคิดค้นลายผ้าทอที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นเพิ่มเติมดัง เช่น “ลายบ่อสวก” ต่อมาในปี พ.ศ. 2527 จึงได้ริเริ่มจัดตั้งกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวง โดยมีนางบัวลอย อุเทธิ เป็นประธานกลุ่มในช่วงแรก ในปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 45 คน สมาชิกกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวงมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับลายผ้าทอโบราณ และมีความสามารถทางการออกแบบลวดลายผ้าทอลายโบราณ โดยมีการประยุกต์ลวดลายตามความต้องการของผู้บริโภคส่วนใหญ่ จากนั้นปี พ.ศ. 2546 ได้ส่งผ้าทอลายคำเคิบเข้าประกวดโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ประเภทผ้า เครื่องแต่งกายและได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ ระดับห้าดาว ปัจจุบันทางกลุ่มยังคงมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ต่อมาได้มีการผลิตผ้าทอย้อมสีธรรมชาติขึ้นเป็นการคิดลวดลายจากปากไหเตาเผาโบราณบ้านบ่อสวกลงสู่ผืนผ้าและได้ตั้งชื่อว่า ลายบ่อสวก ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวง (Pangjai, 2019)

ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของอัตลักษณ์การทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวง ตำบลชาวหลวง อำเภอเมือง จังหวัดน่านอันจะนำสู่การต่อยอดและยกระดับคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอท้องถิ่น เป็นการนำต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนมาพัฒนาให้เกิดการจดจำผ่านการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์รูปแบบใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Udomkijkoson (2018) ซึ่งได้กล่าวว่า การใช้ความมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว (Originality) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) และศิลปวัฒนธรรม (Art and Culture) เป็นจุดขายที่แตกต่าง (Unique Selling Point) นำไปสู่การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกลุ่มเป้าหมายเพื่อนำมาวิเคราะห์ในการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ รวมถึงการสร้างกระบวนการทำงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้นำและสมาชิกในชุมชนโดยดึงจุดเด่นของชุมชนมาพัฒนาให้เป็นอัตลักษณ์ เพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงความเป็นอัตลักษณ์ผ่านกระบวนการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้ทราบถึงความหมาย ที่มาและความสำคัญของการออกแบบดังกล่าว ซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้ด้วยความเข้าใจบริบทของชุมชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตประวัติศาสตร์หรือตำนานชุมชน (Office of the National Economic and Social Development Council, 2017) อีกทั้งการสร้างตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สามารถสื่อสาร สื่อความหมาย ความเข้าใจ (To Communicate) ในอันที่จะให้ผลทางด้านจิตวิทยา (Psychological Effects) ต่อผู้บริโภค และอาศัยหลักศิลปะการจัดภาพให้เกิดความประสานกลมกลืนกันอย่างสวยงาม ตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ (Kongcharoenkiat and Kongcharoenkiat, 1999)

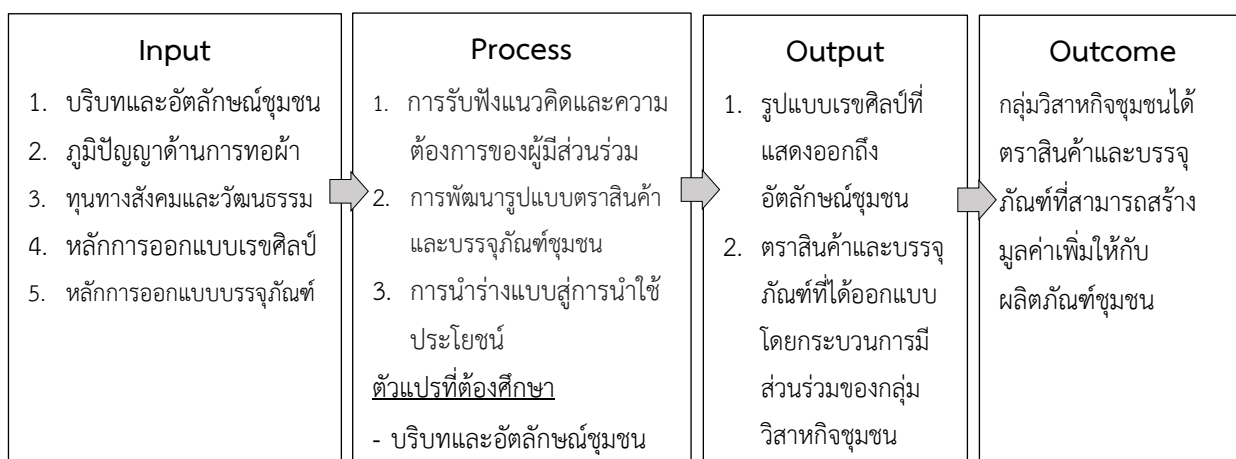
จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนาอัตลักษณ์ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านชาวหลวง ตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่านเพื่อศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนจากทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนสร้างกระบวนการออกแบบโดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวง

ตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ส่งผลให้ชุมชนเกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนจากทุนทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวง ตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน
2. เพื่อพัฒนางานออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์อัตลักษณ์ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวง ตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ใช้เทคนิครูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวนทั้งสิ้น 45 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านชาวหลวง ตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน จำนวน 42 คน และตัวแทนหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น จำนวน 3 คน

เครื่องมือวิจัย

การวิจัยนี้เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย 3 เครื่องมือหลัก ได้แก่ กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การสนทนากลุ่ม (Focus group) และการประชุมระดมความคิดเห็น (Brainstorming) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ข้างต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) กรอบคำถามหลักในการช่วยวิเคราะห์ข้อมูล โดยข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จะถูกนำเสนอโดยการพรรณนา (Narrative) เพื่อสร้างตรรกะและออกแบบบรรจุภัณฑ์ ผ่านการมีส่วนร่วมของวิสาหกิจกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวงตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน กระบวนการ ออกแบบตรรกะและบรรจุภัณฑ์อัตลักษณ์อย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจกลุ่ม

1. กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เป็นขั้นตอนของการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Workshop) โดยการถ่ายทอดความรู้ (Increasing Knowledge) เกี่ยวกับประโยชน์ของบรรจุภัณฑ์ และการปฏิบัติการ (Implementation) รับฟังปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับตราสัญลักษณ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการประชุมระดมความคิดเห็น (Brainstorming) มีวัตถุประสงค์ เพื่อต้องการรับรู้ข้อมูลจากผู้มีส่วนร่วม ซึ่งกำหนดให้มีการสนทนากลุ่มและการประชุมระดมความคิดเห็นจำนวน 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 รับฟังปัญหาและความต้องการเพื่อนำข้อมูลไปใช้ออกแบบเบื้องต้น (Preliminary Design) และครั้งที่ 2 สรุปผลการดำเนินงานและรับฟังความคิดเห็น (Conclusion and Reflection)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนจากทุนทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวง ตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน กลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวง ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลบ่อสวก อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่านห่างจากตัวเมืองน่านประมาณ 20 กิโลเมตร เป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผา ขนาดใหญ่ที่สำคัญของเมืองน่านในสมัยโบราณ ส่วนใหญ่เป็นภาชนะที่มีลักษณะลวดลายโดดเด่นแสดงถึงอัตลักษณ์ เครื่องปั้นดินเผาเมืองน่าน ลักษณะลวดลายของแหล่งเตาเมืองน่านบ้านบ่อสวกที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัวซึ่งยังไม่พบ ในแหล่งเตาอื่นคือ ลายคลื่นนกฮูกหรือนกเค้าแมว (ดังภาพที่ 2) ในกรอบกลีบบัวปลายตัดคล้ายอินทรี หรือตุ๊กตา กระด้างปั้นแปะประดับโดยรอบไหล่ไหล่คล้ายกรงศอ ทางกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวงจึงมีการนำผลิตภัณฑ์มาพัฒนา ผ้าทอย้อมสีธรรมชาติ จนได้การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ปี 2553 ประเภทผ้า เครื่องแต่งกาย ด้วยลวดลายจากปากไหเตาเผาโบราณบ้านบ่อสวกซึ่งได้รับคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ ระดับสี่ดาว

ภาพที่ 2 ลายบนไหที่นำมาประยุกต์เป็นลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มฯ คือ ลายนกฮูกหรือนกเค้าแมว
ที่มา: Researcher (2022)

ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวง เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2565 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการประชุมระดมความคิดเห็น (Brainstorming) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงแนวคิดและความต้องการของผู้มีส่วนร่วม โดยความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวง คือ (1) บรรจุภัณฑ์แบบกล่อง ซึ่งจัดเก็บง่ายและประกอบง่าย (2) กล่องสามารถทำหิ้วได้ เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย (3) ควรมีการเจาะหน้าต่างด้านหน้า เพื่อให้ให้เห็นลวดลายผ้าด้านใน (4) ลักษณะการออกแบบ (ร่าง) กล่องบรรจุภัณฑ์แบบแนวตั้งและแบบแนวนอน (5) เพิ่มเติม QR Code กลุ่มลงในแท็กสินค้า

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบตราสินค้าเดิมเข้าที่ประชุมเพื่อให้คัดเลือกตราสินค้าที่กลุ่มมีความพึงพอใจมากที่สุด โดยมีความเห็นในการเลือกตราสินค้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวง จากแบบร่าง 3 แบบ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ผลการออกแบบร่างอย่างมีส่วนร่วมตราสินค้าของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านชาวหลวง 3 รูปแบบ
ที่มา: Researcher (2022)

จากนั้นชุมชนได้ให้ความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วมในมติของกลุ่มปรับแบบได้ดังภาพที่ 2 นำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ จำนวน 3 ประเภท ได้แก่ (1) แท็กตราสินค้าของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวง (2) สติกเกอร์ตราสินค้าของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวง และ (3) บรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวง ทั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างสรรค์ตราสินค้าผ้าทอมือลายโบราณวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวงจากจุดเด่นของลายบ่อสวก ซึ่งเป็นลายเอกลักษณ์และย้อมสีธรรมชาติ โดยมีองค์ประกอบที่เรียกว่า ลายปากไห เป็น “แรงบันดาลใจปากไห 800 ปี ลงสู่ผืนผ้า” โดยมีส่วนประกอบของลวดลาย ได้แก่ จันท์แปดกลีบ ซึ่งมีความหมายถึงการป้องกันภัยอันตราย 8 ด้าน ลายอินธนู ลายอินทร์คำแสง ลายสาม สาม แก้วทั้งหมดรวมเรียกว่า “ลายบ่อสวก” เป็นลวดลายที่สื่อถึงความเจริญมั่นคง มั่งคั่ง โดยทางกลุ่มได้เสนอลายสินค้าเพื่อทำการคัดเลือก คือ (1) ลายนกฮูก (2) ลายอินทร์คำแสง (3) ลายจันท์แปดกลีบ (4) ลายสาม สาม แก้ว และ (5) ต่อหลวง โดยตราสินค้าที่กลุ่มได้ทำการเลือก คือ “อินทร์คำแสง” แยกเป็นคำมีความหมายดังนี้

อินทร์ หมายถึง ผู้เป็นใหญ่

คำ หมายถึง ทางภาคเหนือเรียกคำ หมายถึง ทอง

แสง หมายถึง แสงสว่างหรือความเจริญรุ่งเรือง และยังหมายถึง ความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมที่สื่อถึงลวดลายไห

เมื่อรวมแล้ว “อินท์คำแสง” หมายถึง ผู้เป็นใหญ่ที่มีแสงสว่างดังทอง ซึ่งแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองความยิ่งใหญ่ของผ้าทอมือลายโบราณ จากการนำลายปากไหมมาแกะสลักแล้วทอลงบนผืนผ้า เป็น “แรงบันดาลใจปากไหม 800 ปีลงสู่ผืนผ้า”

ภาพที่ 4 ตราสินค้าที่ปรับแก้ไขให้สมบูรณ์ตามมติของที่ประชุม
ที่มา: Researcher (2022)

จากภาพที่ 4 ความหมายทางเรขศิลป์ที่สร้างคุณค่าร่วมกันในการออกแบบตราสินค้ามีความหมายดังนี้

- เครื่องหมายเลข 3 3 3 : สาม สาม สาม จากรูปแบบสัญลักษณ์จากปากไหมโบราณ
- ลวดลายปากนกฮูก เป็นลวดลายของไหมโบราณ
- สีน้ำตาล หมายถึง ต้นสารเงิน ต้นนนทรี ซึ่งเป็นสิริมงคลที่ใช้ในการย้อมผ้า
- สีเขียวมรกตอ่อน สื่อถึงสีของ ภาชนะแบบเคลือบหมึกมีสีขาวนวล สีเขียวนวล สีเขียวแกมน้ำตาล สีดำ บางชิ้น

เขียนลายใต้เคลือบ เมื่อผลการศึกษาแล้วนำส่วนที่ได้ข้อมูลพัฒนาบรรจุภัณฑ์ต่อไป

2. ผลการพัฒนากระบวนการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์อัตลักษณ์อย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวงตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ผู้วิจัยใช้วิธีการออกแบบโดยผู้มีส่วนร่วม (Participatory Design: PD) ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งภายใต้แนวคิดของการออกแบบโดยคำนึงถึงผู้ใช้เป็นศูนย์กลางที่ให้ผู้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการออกแบบในแต่ละขั้นตอน (Karat, 1997; Abras et al., 2004) โดยมุ่งเน้นให้ผู้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและร่วมเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาร่วมกับนักออกแบบมากกว่าการออกแบบโดยคำนึงถึงผู้ใช้เป็นศูนย์กลางที่ให้ข้อมูลเพียงอย่างเดียว ส่งผลให้นักออกแบบมีโอกาสพบปะพูดคุยและทำงานร่วมกับผู้ใช้โดยตรงทำให้ได้ผลงานออกแบบที่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้ได้รับข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการใช้งานผลิตภัณฑ์มากขึ้น ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีโอกาสสัมผัสกับงานออกแบบด้วยตนเองและมีโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้งานผลิตภัณฑ์ที่เป็นผลงานจากความคิดตนเอง (Gaffney, 1999) ดังนั้น การออกแบบจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างผลงานให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้มากที่สุด โดยคำนึงถึงหัวใจหลักของกระบวนการมีส่วนร่วม คือ การคำนึงเอกลักษณ์เฉพาะตัว (Originality) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) และศิลปวัฒนธรรม (Art and Culture) เพื่อสร้างเป็นจุดขายที่แตกต่างอันนำไปสู่การยกระดับคุณค่าและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

เป็นขั้นตอนของการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Workshop) โดยการถ่ายทอด ความความรู้ (Increasing Knowledge) ปฏิบัติการ (Implementation) เกี่ยวกับประโยชน์ของบรรจุภัณฑ์ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสรับฟังปัญหาและความต้องการควบคู่กับการส่งเสริมความรู้ผู้ประกอบการ โดยการสร้าง องค์ความรู้ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการในการยกระดับสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในการสร้างตราสินค้า และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ รวม 1 หลักสูตร โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาตราสินค้าและออกแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อการยกระดับ สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)” ให้มีระดับที่สูงขึ้น จำนวน 1 วัน ตามโครงการพันธกิจ สัมพันธ์เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนจังหวัดอุดรดิษฐ์ แพร่ และน่าน สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมือง ระหว่าง วันที่ 23-25 เมษายน 2562

ภาพที่ 5 การอบรมความรู้ให้ผู้ประกอบการด้านการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์
ก่อนการร่วมกันสร้างตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่ใช้จริง
ที่มา : Researcher (2022)

2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการประชุมระดมความคิดเห็น (Brainstorming)

มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการรับรู้ข้อมูลจากผู้มีส่วนร่วม ซึ่งในการศึกษารั้งนี้กำหนดให้มีการสนทนากลุ่ม 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 รับฟังปัญหาและความต้องการเพื่อนำข้อมูลไปใช้ออกแบบเบื้องต้น (Preliminary Design) และ ครั้งที่ 2 สรุปผลการดำเนินงานและรับฟังความคิดเห็น (Conclusion and Reflection) เพื่อสะท้อนกระบวนการดำเนินงาน รูปแบบ และแนวทางการสร้างคุณค่าร่วม รวมถึงความร่วมมือระหว่างกลุ่มและนักวิชาการ ผ่านโครงการ ออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวง ตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัด น่าน จากการสนทนากลุ่มและการประชุมระดมความคิดเห็นได้ข้อสรุปร่วมคือ แนวทางการออกแบบเรขศิลป์ควรนำ ลวดลายบนปากไห ซึ่งเป็นตราสินค้าเดิม (ดังภาพที่ 4) มาพัฒนาให้มีความทันสมัยน่าจดจำ ให้มีความหมายที่ทุกคน เข้าใจและอธิบายร่วมกันได้ ในส่วนของบรรจุภัณฑ์ควรใส่สินค้าได้หลากหลาย และใช้ต้นทุนการผลิตลดลง รวมทั้งมี ความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

ภาพที่ 6 ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวงแบบเดิมเป็นถุงผ้าและถุงกระดาษ
ที่มา: Researcher (2022)

อภิปรายผล

บรรจุภัณฑ์แบบเดิมของทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านชาวหลวงใช้ถุงผ้าสกรีนสีเดียวมีต้นทุนอยู่ที่ชิ้นละ 15 บาท และถุงกระดาษพิมพ์ขนาด สูง 20 x กว้าง 30 x 10 เซนติเมตร มีต้นทุนอยู่ที่ชิ้นละ 25 บาท ซึ่งในงานออกแบบนอกจากไม่ได้ใช้ตราสัญลักษณ์เดียวกันแล้ว ในส่วนองค์ประกอบทางเรขาคณิตก็ไม่ได้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทั้งนี้ผู้มีส่วนร่วมต้องการพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้มีแนวทางการออกแบบ (หรือภาพลักษณ์) ไปในทิศทางเดียวกันกับผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่กลุ่มสามารถสื่อสารผ่านสิ่งกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus group) และการประชุมระดมความคิดเห็น (Brainstorming) ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาแบบดังกล่าวต่อไป

หลังจากการรับฟังแนวคิดและความต้องการของผู้ใช้โครงการด้วยกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการประชุมระดมความคิดเห็น (Brainstorming) นำมาสู่การออกแบบครั้งที่ 1 การนำแนวคิดของกลุ่มปรับเป็นแบบร่างในคอมพิวเตอร์ โดยวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวงได้เลือกแบบร่างตราสินค้าจำนวน 3 รูปแบบข้างต้น (ดังภาพที่ 2) หลังจากนั้น ผู้วิจัยและชุมชนเลือกแบบร่างที่ 1 จากทั้งหมด 3 รูปแบบข้างต้น เพื่อนำไปออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนร่วม กล่าวคือ (1) สามารถใส่ผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มอย่างหลากหลายได้แก่ ผ้าทอเป็นผืน ชุดเสื้อผ้าที่ตัดเย็บจากผ้าทอและผ้าจีน และ (2) สามารถจับถือได้โดยไม่จำเป็นต้องมีถุงอีกชั้น

ผู้วิจัยออกแบบตราสินค้าผ้าทอมือลายโบราณวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวงจาก “ลายปากไห” โดยมีส่วนประกอบคือ จันท์แปดกลีบ ลายอินธนู ลายอินทร์คำแสง และลายสาม สาม แก้ว โดยตั้งชื่อลายเป็น “ลายบ่อสวก” สื่อถึงความเจริญมั่นคง มั่งคั่ง และชื่อตราสินค้าที่กลุ่มได้ทำการเลือกคือ “อินทร์คำแสง” ซึ่งหมายถึงผู้เป็นใหญ่ที่มีแสงสว่างดังทอง หรือความเจริญรุ่งเรืองความยิ่งใหญ่ของผ้าทอมือลายโบราณ จากการนำลายปากไหมาแกะลวดลายแล้วทอลงบนผืนผ้าเป็น “แรงบันดาลใจปากไห 800 ปี ลงสู่ผืนผ้า” โดยเน้นลวดลายที่สื่อความเป็นกลุ่มและสมาชิกในกลุ่มสามารถนำเรื่องราวที่ของการทำผ้าทอมาจากแบบร่างแท็กตราสินค้าของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านชาวหลวงที่มี QR code และร่างบรรจุภัณฑ์ที่ออกแบบตามมติที่ประชุมด้วยคอมพิวเตอร์ ดังภาพที่ 6 และ 7 สู่การนำไปผลิตจริง ดังภาพที่ 8 และ 9 ตามลำดับ

ภาพที่ 7 ภาพร่างแท็กตราสินค้าของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านชาวหลวงที่มี QR code
ที่มา: Researcher (2022)

ภาพที่ 8 ภาพร่างบรรจุภัณฑ์ที่ออกแบบตามมติที่ประชุมด้วยคอมพิวเตอร์
ที่มา: Researcher (2022)

ภาพที่ 9 แท็กตราสินค้าของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านชาวหลวงที่มี QR code
ที่มา: Researcher (2022)

ภาพที่ 10 บรรจุภัณฑ์ที่ออกแบบตามมติที่ประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านชาวหลวง
ที่มา: Researcher (2022)

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านชาวหลวงจากการออกแบบตราสัญลักษณ์และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ในประเด็นต้นทุนพบว่า ต้นทุนของกล่องกระดาษอาร์ท 190 แกรม ซึ่งเป็นกระดาษชนิดเดิมพิมพ์ 4 สี ขนาดสูง 30 เซนติเมตร กว้าง 21.50 เซนติเมตร ลึก 5 เซนติเมตร แล้วเจาะเชือกหัว ราคาต้นทุนต่อกล่อง 21 บาท และแท็กพิมพ์ 4 สี ต้นทุนอยู่ที่ราคา 1.50 บาทต่อชิ้น โดยไม่มีผลกระทบต่อต้นทุนเดิมเมื่อเปรียบเทียบกัน

หลังจากให้ผู้มีส่วนร่วมเลือกรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการมากที่สุดและพัฒนาเป็นตราสินค้าและผลิตภัณฑ์จริงแล้ว ผู้วิจัยได้ให้ผู้มีส่วนร่วมประเมินความพึงพอใจต่อตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์รูปแบบใหม่อีกครั้ง และนำผลประเมินความพึงพอใจที่ได้ เปรียบเทียบระหว่างตราสินค้าและผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิมกับตราสินค้ากับผลิตภัณฑ์

รูปแบบใหม่เพื่อหาระดับความแตกต่าง ซึ่งผลการเปรียบเทียบพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ($t=3.64$) โดยพึงพอใจต่อตราสินค้าและผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิมในระดับน้อย ($\bar{X}=2.55$) และพึงพอใจต่อตราสินค้าและผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.29$) ประเด็นความพึงพอใจที่มีความแตกต่างมากที่สุด ได้แก่ ด้านการแสดงออกถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น ($t=11.15$) การจัดวางองค์ประกอบที่ถูกต้องเหมาะสม ($t=4.69$) และตราสินค้าสื่อถึงการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างชัดเจน ($t=4.41$) อีกทั้งจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านพบว่า ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์รูปแบบใหม่สามารถทำหน้าที่ปกป้องผลิตภัณฑ์ได้ดีกว่ารูปแบบเดิม

อภิปรายผล

จากการดำเนินการวิจัยกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านชาวหลวง ตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่านผ่านการรับฟังแนวคิดและความต้องการของผู้มีส่วนร่วม ได้แก่ คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านชาวหลวง รวมทั้งตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น รวมทั้งสิ้น 45 คน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ และสร้างกิจกรรมการมีส่วนร่วมในงานออกแบบ ได้แก่ กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยการถ่ายทอด องค์ความรู้ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ จากนั้นทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการประชุมระดมความคิดเห็น (Brainstorming) เพื่อพัฒนาร่างแบบสู่การนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าชุมชนบ้านชาวหลวงมีบริบทและอัตลักษณ์ของทุนทางสังคมและวัฒนธรรมผ่านการทอผ้าที่นำเครื่องปั้นดินเผาที่สำคัญของเมืองน่านในสมัยโบราณที่มี “ลายบ่อสวก” เป็นลายบนปากไหโบราณที่มีเฉพาะถิ่นสร้างสรรค์เป็นตราสินค้า “อินท์คำแสง” และบรรจุภัณฑ์ที่มีแนวคิดเป็นจากสัจธรรมชาตของต้นนันทรี รวมถึงเทคนิคการย้อมของกลุ่มเป็นสีจากธรรมชาติ คล้ายสีที่ใช้ในการย้อมสีของภาชนะเคลือบของเครื่องปั้นดินเผาที่มีเฉพาะถิ่นผ่านการออกแบบอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนร่วมเป็นหลัก ทั้งนี้ จากการออกแบบกระบวนการพบว่า ผู้มีส่วนร่วมสามารถนำความรู้ใหม่ที่ได้จากประสบการณ์การร่วมกันพัฒนาอัตลักษณ์ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ชุมชน ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งจากการคิดริเริ่มสร้างสรรค์วิธีการพัฒนาในรูปแบบใหม่ ๆ การสร้างวิธีส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยตนเอง รวมถึงการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปสร้างเป็นความรู้ใหม่เพื่อปรับปรุงตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ในอนาคต

เมื่อพิจารณาร่วมกับงานศึกษาอื่น ๆ พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อสรุปของ Wongsuwan (2019) ที่สะท้อนว่า การออกแบบบรรจุภัณฑ์ต้องมีการศึกษาความเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) ของชุมชนเพื่อการสร้างสรรค์งานศิลปะ ต้องศึกษาข้อสรุปแนวคิดในการออกแบบการวิเคราะห์ (Analyze) ศึกษาแนวคิดและหลักการ ทิศทางการออกแบบอย่างชัดเจนการผสมผสานของการใช้หลักองค์ประกอบศิลป์ โดยการศึกษาเรื่องการจัดกลุ่ม (Categorize) การคัดกรองส่วนที่เหมือน (Normalize) และการตีความใหม่ให้เข้าใจง่าย (Finalize) ศึกษาการจัดการโครงสร้างในการใช้ภาษา ภาพ ภาษาสัญลักษณ์ อารมณ์ของการสื่อด้วยสี การใช้คู่สีเพื่อให้สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ ทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Chumket (2017) ซึ่งพบว่า แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตราสินค้าให้กับชุมชนควรยึดหลัก 3 ประการคือ (1) บรรยายภาพของความดั้งเดิม (2) มีเรื่องเล่า และ (3) ความเป็นท้องถิ่น และ Cheuypong (2020) ที่พบว่า อัตลักษณ์ตราสินค้าจากวัฒนธรรมเป็นตราสินค้าที่นำเสนอความงามที่ได้รับการออกแบบโดยเน้นเอกลักษณ์เฉพาะของวัตถุดิบ ซึ่งผ่านการปรุงแต่งน้อย แต่ให้ความรู้สึกถึงเป็นธรรมชาติและบริสุทธิ์ นอกจากนี้ ทุนทางสังคมวัฒนธรรมยัง

สะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ประวัติศาสตร์ถูกตราเป็นสัญลักษณ์เพื่อสร้างความจดจำให้แก่ชุมชน ความเป็นอยู่ อาหาร การเลี้ยงลูก ตลอดจนประเพณีประจำชุมชนยังนับเป็นทุนทางวัฒนธรรมอันมีค่า จนนำมาซึ่งสินค้าวิสาหกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน (Somthawinphongsai et al., 2022)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงแนวคิดในการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของผู้บริโภคและความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีได้ตลอดเวลา ผลงานวิจัยชิ้นนี้สามารถนำไปประยุกต์ เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบตราสินค้าเฉพาะพื้นที่ส่วนหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ยังต้องศึกษาเพิ่มเติมในเชิงลึกในแต่ละปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการออกแบบตราของแต่ละพื้นที่ เช่น ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ผลสรุปที่ได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงกับสินค้าในชุมชนนั้น โดยผู้ที่สนใจสามารถนำรูปแบบในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการวิจัย และเพื่อพัฒนาตราสินค้าตลอดจนบรรจุภัณฑ์ในสินค้าวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มอื่นหรือท้องถิ่นอื่นได้อย่างกว้างขวางต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Abras, C., Maloney-Krichmar, D. and Preece, J. (2004) User-Centered De-sign. In: Bainbridge, W., Ed., *Encyclopedia of Human-Computer Interaction*, Sage Publications, Thousand Oaks, CA, 445-456.
- Cheuypoung, T. (2020). Lifestyle Fashion Brand Identity for Masstige by Using the Cultural Capital of Thai Song Dam, Phetchaburi Province. *Suan Sunandha Academic & Research Review*, 13(1), 31-42.
- Chumket, J. (2017). *Product Development from Local Wisdom for Enhancement of Sustainable Community Management of Thai Muslim Community, Cha-am District, Phetchaburi Province*. Bangkok: Faculty of Management Science, Silpakorn University.
- Gaffney, G. (1999). *Participatory Design Workshops*. Usability Techniques Series.
- Karat, J. (1997). Evolving the Scope of User-Centered Design. *Communucation of the ACM*, 40(7), 33-38.
- Kongcharoenkiat, P. and Kongcharoenkiat, S. (1999). *Subdivided packaging and food packaging*: Asia Pacific Food Industry Magazine.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2017). *National Economic and Social Development Plan No. 12 (2017–2021)*. [Online]. Retrieved April 20, 2021: from: <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=index>

- Nantapanich, P. (2017). Creating shared value and cooperation between farmers, academics, and the business sector: lessons learned from the project to produce quality dried chilies in Ammuang Sib Ubon Ratchathani Province. *Kaen Kaset Journal*, 45, Special Issue, 1, 2017, 553-561.
- Pangjai, K. (2019) *Community enterprise representative of Ban Sao Luang Community Weaving Group*. (12 March 2019). *Interview*. Department of Cultural Promotion Ministry of Culture. Project to develop the cultural heritage of Thai fabrics to the world. TAPROOT THAI TEXTILES. Bangkok: M. P. P.
- Sanoff, H. (2000). *Community participation methods in design and planning*. New York, USA: Wiley.
- Somthawinphongsai, C. et al. (2022). Cultural capital management for brand design of community enterprise groups, Phu Khao Thong Subdistrict, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. *Ratchaphak Journal*, 16(46), 465-476.
- Teerakul, N., Wiboonpong, A. and Sribunjit, S. (2005). *The self-reliance process of the agricultural community towards OVOP and lessons learned for OTOP Thailand*. Annual Academic Conference 2005.
- Udomkijkoson, B. (2018). *Brand design and packaging of "Ban Sae" Bang Kradi community. Bang Khun Thian District Bangkok*. (Research report). Bangkok: Kasem Bundit University.
- Wongsuwan, S. (2019). The design process of Japanese One Community One Product (OVOP) packaging art from a Thai perspective. *Academic Journal of Art and Architecture Naresuan University*. [Online]. Retrieved July 24, 2019, from:
<https://so01.tcithaijo.org/index.php/ajnu/article/view/AJNU10-2-18/159430>

การมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์

รุ่งโรจน์ เย็นชัยพฤกษ์¹, จิราณัฐ โสภ^{2,*}, ธนะวิทย์ เพียรดี³,
กาญจนารัตน์ รัตนสนธิ⁴, รัชศศิริ ชุณหพันธรัักษ์⁵

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

^{2,3,4}โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

⁵คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Received: 26 October 2022

Revised: 23 January 2024

Accepted: 4 April 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ และ (2) ศึกษาความต้องการในการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ และ (3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด ตัวอย่าง ได้แก่ บริษัทนำเที่ยว คนในชุมชนและบุคลากรจากภาครัฐ เกาะลิบง จังหวัดตรัง และเกาะยาวน้อย จังหวัดพังงา ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model) ผลการวิจัย พบว่า (1) ค่าเฉลี่ยรวมสภาพขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.14$, S.D. = 0.97) (2) ค่าเฉลี่ยรวมความต้องการขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.88) และ (3) ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณค่าที่ได้รับมากที่สุด คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนร่วมในชุมชน รองลงมาคือ การมีส่วนร่วม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .630 และ .380 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วม ฟาร์มทะเล โมเดลสมการโครงสร้าง

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: chiranut_sop@dusit.ac.th

The Participation of Tourism Business and Community to Development of Sea Farming Creative Tourism

Rungroj Yenchaiyapruet¹, Chiranuch Sopha^{2,*}, Thanawit Piandee³,

Kanjanarat Rattanasonthi⁴, Rugsiri Chunhapantharak⁵

¹Faculty of Management Science, Suan Dusit University

^{2,3,4}School of Hospitality and Tourism Management, Suan Dusit University

⁵Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Dusit University

Received: 26 October 2023

Revised: 23 January 2024

Accepted: 4 April 2024

Abstract

The aims of this research were (1) to study the conditions under which tourism businesses and communities involved in the tourism development of Creative Sea Farming Tourism participate in this development process, (2) to study the need for participation of tourism businesses and communities in the development of Creative Sea Farming Tourism, and (3) to study the relevant factors affecting both tourism businesses and communities involved in the development Sea Farming Tourism. The research used a quantitative selection group 400 people who were directly involved in the operation of travel agencies, government personnels and additionally, the people of the island of Libong, Trang Province were include in the group. A quantitative data analysis was performed using the descriptive statistics of frequency, percentage, mean and standard deviation and then, Structural Equation Model (SEM) were analyzed. The findings revealed that (1) The total average condition of participation components was at a low level ($\bar{X} = 2.14$, S.D. = 0.97), (2) The total mean needs of participation components were at the highest level ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.88), and (3) The variable that most directly influenced the value was the relationships between community participants followed by participation, with a coefficient of influence equal to .630 and .380.

Keywords: Creative Tourism, Participation, Sea Farming, Structural Equation Model (SEM)

* Corresponding Author; E-mail: chiranut_sop@dusit.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสถานการณ์ที่ผ่านมา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจไทย และยังเป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญให้แก่เศรษฐกิจของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทย 2.99 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 18 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และก่อให้เกิดการจ้างงาน 8.3 ล้านตำแหน่ง ในปี 2562 อีกทั้งยังมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยระหว่างปี 2558 –2562 รายได้จากการท่องเที่ยวของไทยขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 2.3 ต่อปี (National Economic and Social Development Agency, 2022) และจากการคาดการณ์รายได้จากการเดินทางทางทะเลและชายหาด กลุ่มทะเลอันดามัน พบว่า การเติบโตของรายได้จากการเดินทางท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาดของนักท่องเที่ยวทั้งหมด โดยเฉลี่ยร้อยละ 14.88 ต่อปี (ดังตารางที่ 1) แต่อย่างไรก็ดี การท่องเที่ยวของไทยก็ยังคงเผชิญกับความท้าทายด้านความยั่งยืน

ตารางที่ 1 การพยากรณ์รายได้จากการเดินทางท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาดของนักท่องเที่ยวกลุ่มทะเลอันดามัน (รวมชาวไทยและชาวต่างประเทศ)

จังหวัด	รายได้จากการเดินทางท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาดของนักท่องเที่ยวทั้งหมด (ล้านบาท)								อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยต่อปี(%)
	2556	2557	2558	2559	2560	2561(e)	2562(e)	2563(e)	
พังงา	15,459.06	29,329.80	37,214.75	42,619.49	46,758.39	63,779.00	86,995.00	118,662.00	36.4
ภูเก็ต	260,442.14	259,290.50	313,005.63	377,878.09	423,012.85	483,218.00	551,992.00	630,554.00	14.23
กระบี่	64,978.73	73,238.52	78,335.83	88,493.80	105,029.06	119,548.00	136,074.00	154,885.00	13.82
ตรัง	6,679.38	6,884.63	7,710.20	8,347.01	9,028.01	9,824.00	10,691.00	11,634.00	8.82
สตูล	5,904.83	6,287.95	7,000.54	7,560.00	8,168.70	8,938.00	9,780.00	10,702.00	9.42
รวม	353,464.00	375,031.00	443,267.00	524,898.00	591,997.00	685,307.00	795,532.00	926,436.00	14.88

ที่มา: Office of Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports (2013)

การท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ เป็นแนวทางการท่องเที่ยวยุคใหม่ในการเสริมสร้างมูลค่าและความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวทางทะเล ไม่ใช่เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นรายได้ของชุมชนเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าของชุมชนด้วย เป็นการยกระดับแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทางทะเล (Sea Farming) ในที่กักขัง เช่น กระชังหรือคอกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งแตกต่างไปจากการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) แบบเดิม โดยที่นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้ สร้างประสบการณ์ตรงกับเจ้าของ Sea Farming เช่น การดูการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทางทะเล การให้อาหารสัตว์น้ำ การดูการเลี้ยงปูม้าเพื่อการอนุรักษ์ การเลี้ยงปลา และกุ้งมังกร ในกระชัง การรับประทานอาหารทะเลบนกระชัง ส่งผลให้เกิดคุณค่ากับชุมชน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมของชุมชน

การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วกำลังก่อให้เกิดปัญหาจากความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล อาทิ การทิ้งขยะลงในทะเล เรือท่องเที่ยวทอดสมอทำลายแนวปะการัง การจับสัตว์ทะเลหายากขึ้นมาโชว์ นักท่องเที่ยวบนเรือ เป็นต้น ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวที่ไม่ยั่งยืน โดยที่สาเหตุหลักเกิดจากการไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ บริษัททัวร์ ธุรกิจที่พัก ธุรกิจการขนส่งทางเรือ ธุรกิจการขนส่งทางบก องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และผู้ประกอบการประมง ที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจ Sea Farming ได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือกัน

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงศึกษาการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชน และใช้เป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ ชุมชนและธุรกิจนำเที่ยวมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนแบบ Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ และเกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันโดยธุรกิจนำเที่ยว ภาครัฐ และชุมชน โดยไม่เกิดความขัดแย้งในพื้นที่

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมของธุรกิจท่องเที่ยวและชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกี่ยวกับธุรกิจท่องเที่ยว (Tourism Business) ซึ่งก็คือ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ประกอบด้วย (1) ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว ได้แก่ บริษัทนำเที่ยว (Travel Agent) และมัคคุเทศก์ (2) ผู้ประกอบธุรกิจที่พัก ได้แก่ โฮมสเตย์ โรงแรม (3) ผู้ประกอบธุรกิจการขนส่ง (4) ผู้ประกอบอาชีพการประมง เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทางทะเล (5) ผู้ประกอบธุรกิจร้านอาหาร และ (6) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน องค์การบริหารส่วนตำบล และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ที่มีความเกี่ยวข้องในการทำธุรกิจ Sea Farming ได้มีส่วนช่วยเหลือกัน ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) ด้านการวางแผนการดำเนินการ (2) ด้านการดำเนินงาน (3) ด้านการประชาสัมพันธ์และประสานงานภาคเครือข่าย (4) ด้านการติดตามผลและประเมินผล (5) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

การท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ ประกอบจากคำ 2 คำเข้าด้วยกัน คือ คำว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และ Sea Farming โดย การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชน และเอกลักษณ์ของสถานที่ โดยนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม และมีโอกาสใช้ชีวิตร่วมกับเจ้าของสถานที่ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชน และเอกลักษณ์ของสถานที่ ไม่ใช่เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นรายได้ของชุมชนเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าของชุมชนด้วย ส่วนคำว่า Sea Farming หมายถึง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทางทะเล เช่น กุ้ง หอย ปู และปลา ในกระชังหรือคอก

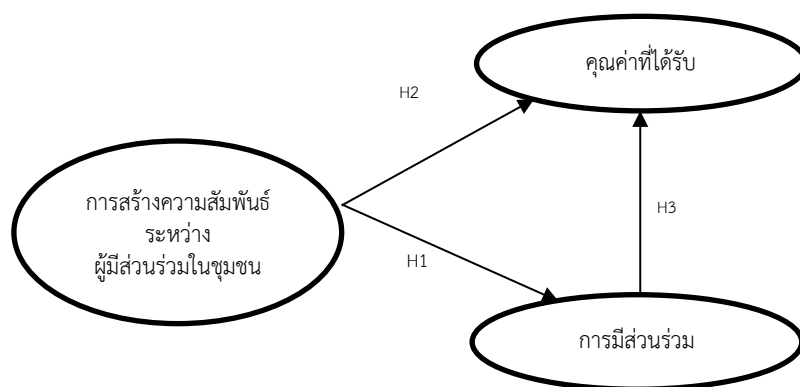
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์
2. เพื่อศึกษาความต้องการในการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์
3. เพื่อศึกษารูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนร่วมในชุมชน (Building relationships among community stakeholders) มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณค่าที่ได้รับจากการมีส่วนร่วม (Value gained from participation) และการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Involvement) ในขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณค่าที่ได้รับจากการมีส่วนร่วม ได้มาจาก Kasemsuk (2013) Kangsanarak (2001) Pinthong (1984) Fornaroff (1980) และ Kotler and Keller (2012)

ดังนั้น จึงคาดว่ารูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ น่าจะสามารถใช้อธิบายรูปแบบการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ ซึ่งนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดและสมมติฐานของการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยรูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชน
ในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์

สมมติฐานการวิจัย

1. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนร่วมในชุมชนมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณค่าที่ได้รับจากการมีส่วนร่วม
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณค่าที่ได้รับจากการมีส่วนร่วม
3. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนร่วมในชุมชนมีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน
4. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนร่วมในชุมชนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณค่าที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมโดยส่งผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนร่วมในชุมชน และคุณค่าที่ได้รับจากการมีส่วนร่วม

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ บริษัทน้ำดื่ม คนในชุมชน และบุคลากรจากภาครัฐ ของเกาะลันตา จังหวัดตรัง และเกาะยาวน้อย จังหวัดพังงา กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างจากตารางสุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) กำหนดความเชื่อมั่นที่ 95% ความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 คน แบ่งเป็น บุคลากรจากเกาะลันตา จังหวัดตรัง จำนวน 200 คน และ บุคลากรจากเกาะยาวน้อย จังหวัดพังงา จำนวน 200 คน จากนั้น ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยว Sea Farming

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม เรื่องการศึกษาสภาพการณ์มีส่วนร่วมและการศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมของธุรกิจน้ำดื่มและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 คำถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยคำถามจำนวน 7 ข้อ โดยใช้แบบสอบถามปลายปิด ส่วนที่ 2 คำถามสภาพการณ์มีส่วนร่วมและคำถามความต้องการการมีส่วนร่วมของธุรกิจน้ำดื่มและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ จำนวน 5 ด้าน บุคลากรจาก Kasemsuk (2013) Kangsanarak (2001) Pinthong (1984) และ Fornaroff (1980) ประกอบด้วยคำถามจำนวน 17 ข้อ ได้แก่ (1) ด้านการวางแผนดำเนินการ (2) ด้านการดำเนินงาน (3) ด้านการประชาสัมพันธ์และประสานงานภาคีเครือข่าย (4) ด้านการติดตามผลและประเมินผล (5) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ส่วนที่ 3 คำถามการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนร่วมในชุมชนการท่องเที่ยว sea farming ข้อคำถามพัฒนามาจาก Fornaroff (1980) ประกอบด้วยคำถามจำนวน 4 ข้อ ส่วนที่ 4 คำถามคุณค่าที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมจากการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming ข้อคำถามพัฒนามาจาก Kotler and Keller (2012) ประกอบด้วยคำถามจำนวน 3 ข้อ และส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ลักษณะคำถามมีคำตอบเลือกตอบเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตั้งแต่ต่ำสุดถึงมากที่สุด การแปลผลคะแนนความคิดเห็นแบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ต่ำสุดจนถึงมากที่สุด (Best and Kahn, 2006)

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน แล้วนำผลการประเมินไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยาม (Index of Congruence: IOC) มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 แล้วนำแบบสอบถามไปตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องจำนวน 30 คน วิเคราะห์หาความเที่ยงโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.972

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยลงพื้นที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับบริษัทน้ำดื่ม คนในชุมชน และบุคลากรจากภาครัฐ ของเกาะลันตา จังหวัดตรัง และเกาะยาวน้อย จังหวัดพังงา จำนวน 400 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง ได้แก่ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming
เชิงสร้างสรรค์

ด้านการวางแผนดำเนินงาน พบว่า ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ของข้อ้อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อยทุกข้อ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการจัดการท่องเที่ยว Sea Farming ($\bar{X} = 2.08$, S.D. = 1.00) การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือเสนอแนวทางการดำเนินงานในการจัดการท่องเที่ยว Sea Farming ($\bar{X} = 2.29$, S.D. = 1.02) และการมีส่วนร่วมในการสรรหา/แต่งตั้งคณะกรรมการ หรือบุคลากรในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว Sea Farming ($\bar{X} = 2.21$, S.D.= 1.11)

ด้านการดำเนินงาน พบว่า ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ของข้อ้อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อยทุกข้อ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ และการจัดการท่องเที่ยว Sea Farming ($\bar{X} = 2.22$, S.D. = 1.08) การมีส่วนร่วมในการจัดหาและสนับสนุน เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ สถานที่และแรงงานในการจัดการท่องเที่ยว Sea Farming ($\bar{X} = 2.34$, S.D. = 1.07) และการมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลการดำเนินงานในการจัดการท่องเที่ยว Sea Farming ($\bar{X} = 2.32$, S.D.= 1.02)

ด้านการประชาสัมพันธ์และประสานงานภาคีเครือข่าย พบว่า ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ของข้อ้อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อยทุกข้อ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่การท่องเที่ยวการจัดการท่องเที่ยว Sea Farming ($\bar{X} = 2.19$, S.D.= 1.05) การมีส่วนร่วมในการประสานงานหรือแสวงหาภาคีเครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยว Sea Farming ($\bar{X} = 2.39$, S.D.= 1.01) และการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการตลาดในการจัดการท่องเที่ยว Sea Farming ($\bar{X} = 2.29$, S.D.= 1.06)

ด้านการติดตามผลและประเมินผล พบว่า ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ของข้อ้อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อยทุกข้อ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการติดตามผลในการจัดการท่องเที่ยว Sea Farming ($\bar{X} = 2.34$, S.D. = 1.00)

ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ของข้อ้อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อยทุกข้อ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยว Sea Farming ($\bar{X} = 2.29$, S.D. = 1.05) การมีส่วนร่วมในการร่วมรับประโยชน์จากการชุมชนท้องถิ่น ($\bar{X} = 32.32$, S.D. = 1.00) และ การมีส่วนร่วมในการนำรายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวไปสนับสนุนการพัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน ($\bar{X} = 2.21$, S.D. = 1.01)

2. การศึกษาความต้องการในการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming
เชิงสร้างสรรค์ พบว่า

ด้านการวางแผนดำเนินงาน พบว่า ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ความต้องการของข้อ้อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือเสนอแนวทางการดำเนินงานในการจัดการกิจกรรม Sea Farming ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.92) และการมีส่วนร่วมในการสรรหาแต่งตั้งคณะกรรมการ หรือบุคลากรในชุมชนในการจัดการกิจกรรม Sea Farming เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ สถานที่และแรงงานในการจัดการกิจกรรม Sea Farming ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.92) ส่วนค่าเฉลี่ยความต้องการของข้อที่อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมาก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการจัดการกิจกรรม Sea Farming ($\bar{X} = 4.18$, S.D.= 0.92)

ด้านการดำเนินงาน พบว่า ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ความต้องการของข้อ้อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดทุกข้อ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ และการจัดการกิจกรรม Sea Farming ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= 0.9) การมี

ส่วนร่วมในการจัดหาและสนับสนุน เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ สถานที่และแรงงานในการจัดกิจกรรม Sea Farming ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 1.02) และการมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลการดำเนินงานการจัดกิจกรรม Sea Farming ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 1.01)

ด้านการประชาสัมพันธ์และประสานงานภาคีเครือข่าย พบว่า ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ความต้องการของข้อ้อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมการจัดกิจกรรม Sea Farming ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.9) และ การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการตลาดในการจัดกิจกรรม Sea Farming ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.95) ส่วนค่าเฉลี่ยความต้องการของข้อที่อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมาก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประสานงานหรือแสวงหาภาคีเครือข่ายในการจัดกิจกรรม Sea Farming ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.9)

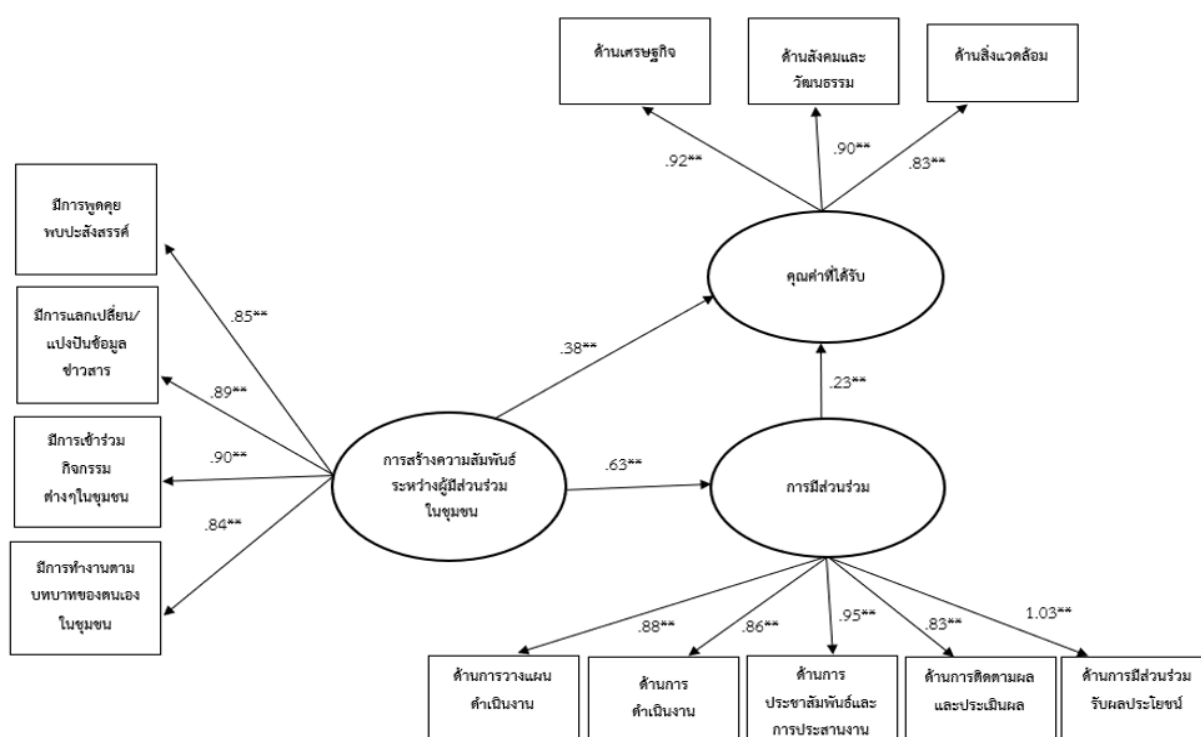
ด้านการติดตามผลและประเมินผล พบว่า ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ความต้องการของข้อ้อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดทุกข้อ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการติดตามผลในการจัดกิจกรรม Sea Farming ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 0.94) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดกิจกรรม Sea Farming ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.99) การมีส่วนร่วมในการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรม Sea Farming ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.86) และ การมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยว Sea Farming ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.91)

ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ความต้องการของข้อ้อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดทุกข้อ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรม Sea Farming ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.96) การมีส่วนร่วมในการร่วมรับประโยชน์จากการชุมชนท้องถิ่น ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.93) และการมีส่วนร่วมในการนำรายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวไปสนับสนุนการพัฒนาและรักษาสีงแวดล้อมของชุมชน ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.87)

3. การศึกษารูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model) ของรูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ เมื่อพิจารณาความสอดคล้องพบว่าโมเดลมีค่าสถิติที่ไม่ผ่านเกณฑ์ตามกำหนด ยกเว้น ค่า RMR มีค่าเท่ากับ .079 ที่ผ่านเกณฑ์ กล่าวคือค่าสถิติ ไค-สแควร์สัมพันธ์เท่ากับ 2.097 (สูงกว่าเกณฑ์) ดัชนี GFI มีค่าเท่ากับ .904 ดัชนี AGFI มีค่าเท่ากับ .879 และดัชนี CFI มีค่าเท่ากับ .778 (ต่ำกว่าเกณฑ์) และ ค่า RMSEA มีค่าเท่ากับ .052 (สูงกว่าเกณฑ์) แสดงว่าโมเดลยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงมีความจำเป็นต้องปรับโมเดลให้มีความกลมกลืนมากขึ้น ผู้วิจัยจึงปรับโมเดลตามค่าเสนอแนะจากดัชนีปรับโมเดล (Model Modification Indices: MI) ผลการวิเคราะห์โมเดลที่ปรับแล้ว ค่าสถิติไค-สแควร์สัมพันธ์เท่ากับ 1.147 ดัชนี GFI มีค่าเท่ากับ .945 ดัชนี AGFI มีค่าเท่ากับ .934 ดัชนี CFI มีค่าเท่ากับ .974 ค่า RMR มีค่าเท่ากับ .049 และค่า RMSEA มีค่าเท่ากับ .052 ค่าสถิติทั้งหมดผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด (Hair et al., 2010) แสดงว่า โมเดลองค์ประกอบสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายความว่าโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลสมการโครงสร้างตามสมมติฐาน

ค่าดัชนี	เกณฑ์	ก่อนการปรับโมเดล		หลังการปรับโมเดล	
		ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
χ^2 / df	<2	2.097	ไม่ผ่านเกณฑ์	1.147	ผ่านเกณฑ์
GFI	>0.90	.904	ผ่านเกณฑ์	.954	ผ่านเกณฑ์
AGFI	>0.90	.879	ไม่ผ่านเกณฑ์	.934	ผ่านเกณฑ์
CFI	>0.95	.778	ไม่ผ่านเกณฑ์	.974	ผ่านเกณฑ์
RMR	<0.05	.079	ไม่ผ่านเกณฑ์	.049	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	<0.05	.052	ไม่ผ่านเกณฑ์	.019	ผ่านเกณฑ์

ภาพที่ 2 โมเดลการวิเคราะห์รูปแบบปัจจัยที่ส่งผลการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชน
ในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรแฝงในโมเดล

ตัวแปร	Participation			Value		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
Relationship	.630**	-	.630**	.380**	.857**	1.237**
Participation	-	-	-	.227**	-	.227**

หมายเหตุ: **p<0.01

Chi-Square = 1327.679 df = 666 p= 0.00 CMIN/DF = 1.994 GFI = 0.935 AGFI = 0.920

RMR = 0.018 CFI = 0.976 RMSEA = 0.032

จากภาพที่ 2 และ ตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาอิทธิพลเส้นทาง (Path Analysis) และอิทธิพลรวมของตัวแปรแฝงในโมเดลที่พัฒนาขึ้น พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลเส้นทางตรวจสอบความเชื่อถือได้ของโมเดลการมีส่วนร่วม พบว่า 2 ตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการประชาสัมพันธ์และประสานงาน ภาควิชา มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน 1.03 และ 0.95 ตามลำดับ
2. เมื่อพิจารณา ตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณค่าที่ได้รับ (Value) มากที่สุด คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนร่วมในชุมชน (Relationship) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วม (Participation) โดยมีค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .630 และ .227 ตามลำดับ
3. เมื่อพิจารณา ตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวก ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนร่วมในชุมชนที่มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกกับคุณค่าที่ได้รับ โดยส่งผ่านตัวแปรแฝง คือ การมีส่วนร่วม มีค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .857 แสดงว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนร่วมในชุมชนเพิ่มขึ้นในชุมชนแล้วก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน จะมีผลต่อการเพิ่มคุณค่าที่ได้รับ

อภิปรายผล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชียงสร้างสรรค์ องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย ด้านการวางแผนดำเนินงาน ด้านการดำเนินงาน ด้านการประชาสัมพันธ์และประสานงานภาควิชาเครือข่าย ด้านการติดตามผลและประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชียงสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยทุกด้านสอดคล้องกับ Busayamal et al. (2019) Tantiaekrat and Srijan (2017) Lueangthongkham and Wongmontha (2015) ที่ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะเห็นได้จากงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมโดยทั่วไปแล้วจะมีค่าเฉลี่ยไม่สูงมาก จากงานวิจัยชิ้นนี้ อาจจะเป็นเพราะการทำธุรกิจท่องเที่ยว Sea Farming ที่เกาะลิบง จังหวัดตรัง เกาะยาวน้อย จังหวัดพังงา ยังไม่มีการทำธุรกิจนี้มากนัก เพราะติดอุปสรรคหลายประการ เช่น กฎหมายกรมเจ้าท่า เป็นต้น ทำให้ไม่มีการรวมกลุ่มกันอย่างเห็นได้ชัดหรือมีนัยสำคัญ

2. การศึกษาความต้องการในการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชียงสร้างสรรค์ การศึกษาความต้องการฯ พบว่า องค์ประกอบในการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยของความต้องการฯ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ Maslow (1943) ที่มนุษย์แสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการเป็นระดับต่าง ๆ และมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความต้องการอยู่เสมอและไม่มีวันสิ้นสุด และมากขึ้นเรื่อย ๆ สิ่งที่มีมนุษย์ต้องการขึ้นอยู่กับสิ่งที่เขาได้รับหรือมีอยู่แล้ว เมื่อความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วก็ยังมีความต้องการนั้นต่อไป เช่น ในงานวิจัยนี้อาจจะเป็นความต้องการเคารพจากคนในชุมชน เช่น การมีชื่อเสียง การมีศักดิ์ศรี เป็นต้น รวมถึง เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชียงสร้างสรรค์ จะเห็นว่าความต้องการมีส่วนร่วมฯ ขึ้นกับตัวแปรการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนร่วมในชุมชน ดังนั้นถ้าต้องการที่จะพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนนี้จะต้องไปพิจารณาที่สาเหตุ โดยเฉพาะการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน (มีขนาดอิทธิพลมากที่สุด)

3. ผลการศึกษารูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ การศึกษารูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ มีค่านัยสำคัญทางสถิติ ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 1.147 ดัชนี GFI มีค่าเท่ากับ .945 ดัชนี AGFI มีค่าเท่ากับ .934 ดัชนี CFI มีค่าเท่ากับ .974 ค่า RMR มีค่าเท่ากับ .049 และค่า RMSEA มีค่าเท่ากับ .052 ซึ่งทุกค่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Wisalaporn (1994) ได้กล่าวว่า การที่บุคคลมีส่วนร่วมในองค์กรนั้น ๆ บุคคลจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง (involvement) ในการดำเนินการปฏิบัติการกิจต่างๆ เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพัน (involvement/ Relationship) ต่อกิจกรรมและองค์กรในที่สุด

ส่วนองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย ด้านการวางแผนดำเนินงาน ด้านการดำเนินงาน ด้านการประชาสัมพันธ์และประสานงานภาคีเครือข่าย ด้านการติดตามผลและประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า องค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านการประชาสัมพันธ์และประสานงานภาคี ด้านการวางแผนดำเนินงาน ด้านการดำเนินงาน และด้านการติดตามผลและประเมินผล ตามลำดับ เหตุที่เห็นว่าการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์มากที่สุด อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ นั้น ผลประโยชน์ร่วมกันของชุมชน บริษัทนำเที่ยว และภาครัฐจะต้องมีร่วมกัน ไม่เช่นนั้น คนก็อาจไม่สนใจในกิจกรรมนั้น เนื่องจากตัวเองไม่ได้รับผลประโยชน์จากการทำกิจกรรมนั้นๆ สอดคล้องกับ Aumjew (2020) Kanapoom (2017) Kasemsuk (2013) Wirachnipawan (2003) Cohon and Uphoff (1981) และ Fornaroff (1980) ที่ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ด้านวัตถุ ทางด้านสังคม หรือประโยชน์ส่วนบุคคล แต่อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบด้านอื่นๆ ก็ยังมีอิทธิพลในการอธิบายมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนฯ ไม่แตกต่างกันมากนัก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานภาครัฐ หรือ เป็นคนที่บทบาททางการเมือง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือ อบต. นำเอารูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เชิงสร้างสรรค์ ไปใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.2 ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว Sea Farming ควรมีประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Value) ในมิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว Sea Farming และวิเคราะห์ผลกระทบเชิงบวกให้ออกมาเป็นรูปตัวเงิน (Money Value) ก่อนการลงทุน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาความต้องการและความเต็มใจจ่ายค่าธรรมเนียมในการเข้าชม และการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว Sea Farming เกาะยาวน้อย จังหวัดพังงา

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยหน่วยบริหารและจัดการกองทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.)

เอกสารอ้างอิง

- Aumjiw. S. (2020). *Factors Affecting Participation in Forest Resource Conservation of the People in the Area Ban Sahakon 4 Sub-district, Chiang Mai Province*. Thesis of the Degree of Master of Science. Chiang Mai: Mae-Jo University. (in Thai)
- Best, W. J. and Kahn, V. J. (2006). *Research in Education*. Bangkok: Peason Education.
- Busayamal et al. (2019). *The Participation of Local Administrative in Tourism Management of OTOP Nawatwithi: A Study of Natham Sub-district, Muang Yala Province*. Yala: Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University. (in Thai)
- Cohen, J.M., and Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for International Studies*. New York: Cornell University Press.
- Fornaroff, A. (1980). *Community Involvement in Health System for Primary Health Care*. Geneva: World Health Organization.
- Kasemsuk, C. (2013). *Using the Principle of Public Participation for Development Sustainable Community*. Bangkok: Research Fund Office. (in Thai)
- Kanapoom, S. (2017). *The Success of Community Enterprises in 4 Border Provinces in the Mekong Basin*. Thesis of the Degree of Doctor of Public Administration. Pathum Thani: Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage. (in Thai)
- Kangsarak, A. (2001). *A Participatory Management Model in an Effective Organization of Faculty of Higher Education Institutions*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Krejcie, R. V., and Morgan D. W. (1970). *Determining Sample Size of Research Activities*. *Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Lueangthongkham, S. and Wongmontha, S. (2015). *Community participation in Sustainable Tourism Development Case Study of Pranburi District, Prachuap Khiri Khan Province*. Thesis of the Degree of Master Hotel and Tourism Management. Naresuan University. (in Thai)
- Maslow, A.H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
- Office of Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports. (2013). *Sea Sun Sand Tourism Economics Competitiveness*. [Online]. Retrieved January 17, 2024, from: https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/policy/download/article/article_20190625145933.pdf. (in Thai)

- National Economic and Social Development Agency. (2022). *The 13th National Economic and Social Development Plan (2023-2027)*. [Online]. Retrieved January 22, 2024, from: http://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_DraftFinal.pdf. (in Thai)
- Pinthong, J. (1984). *People Mobilization for Rural Development in the Administration of Rural Development*. Bangkok: Odeon Store. (in Thai)
- Kotler, P. and Keller, K.L. (2012) *Marketing Management*. London: Pearson Education Limited.
- Tantiaekrat, T. and Srijan, N. (2017). *The Participation and Perception for Eco-tourism Management of the Local People: Case Study of Libong Island, Kantang District, Trang Province*. Trang: Suan Dusit University, Trang Campus. (in Thai)
- Wisalapron, S. (1994). *Problems and Trends Regarding Public Participation in Educational Administration*. Nonthaburi: Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Press. (in Thai)
- Wirachanipawan, W. (2003). *Municipal Administration and Management in the Era of Political Reform*. Bangkok: Four Face Press. (in Thai)

ศึกษากลไกของภาครัฐในการควบคุมราคา*

ชองนาง วิพรรณพงษ์^{1,**}, พิทยา ไชยมหาพฤกษ์², สุรีย์ฉาย พลวัน³, สุภัตสร ภูเจริญศิลป์⁴,

สินีนานู กริชชาญชัย⁵

^{1,2,3,4}คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

⁵คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Received: 1 August 2022

Revised: 29 January 2024

Accepted: 2 June 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพยายามในการควบคุมราคาในระบบห่วงโซ่อุปทานยาของภาครัฐผ่านมาตรการต่าง ๆ ได้แก่ การประกาศมาตรการบังคับใช้สิทธิเหนือสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตร การประกาศโครงสร้างราคา การแสดงโครงสร้างราคา ตลอดจนกลไกในการควบคุมราคาภายในโรงพยาบาลความถึงวิธีการจัดซื้อ การจัดซื้อ การควบคุมผู้ผลิตยาที่โรงพยาบาลสามารถซื้อได้ รวมไปถึงราคาในการจำหน่ายยาสำหรับผู้มีสิทธิข้าราชการ เครื่องมือวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลและแบบสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลทุติยภูมิโดยอาศัยข้อมูลทางวิชาการ ตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ ที่ได้จากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งจะใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง มีกลุ่มเป้าหมายแบ่งเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเภสัชกรเป็นกลุ่มผู้รับผิดชอบในการบริหารยา และเวชภัณฑ์ของโรงพยาบาลรัฐและกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านกฎหมายและนโยบายยา ผลการศึกษวิจัยพบว่า มาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ยังคงไม่มีบทบาทในการควบคุมราคาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามภายใต้ข้อขัดแย้งว่าด้วยความตกลงทริพส์ยังคงมีมาตรการในการควบคุมราคาทางอ้อม ผ่านมาตรการการสนับสนุนให้เกิดการผลิตยาซื้อสามัญโดยใช้ชื่อยกเว้นโบลาร์ หรือ ชื่อยกเว้นเพื่อการกระทำใด ๆ เพื่อประโยชน์ต่อการขอขึ้นทะเบียนยาภายหลังสิทธิบัตรสิ้นอายุ งานวิจัยฉบับนี้จึงได้ทำการศึกษาบทบาทผู้ผลิตยาชื่อยกเว้นเช่นนี้ของประเทศไทยและของต่างประเทศ ผลการศึกษวิจัยดังกล่าวได้เสนอแนะให้เพิ่มเติมบทบาทผู้ผลิตยาชื่อยกเว้นด้วยการแจ้งข้อมูลสิทธิบัตรในการขอขึ้นทะเบียนยาในร่างพระราชบัญญัติยา พ.ศ... อีกทั้งปรับปรุงระเบียบขั้นตอนในการขออนุญาตเพื่อขึ้นทะเบียนยา ตลอดจนให้มีการกำหนดมาตรการควบคุมราคา

คำสำคัญ: สิทธิบัตร การบังคับใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตร การควบคุมราคา อำนาจของฝ่ายบริหาร

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบกลไกการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารในกลุ่มประเทศที่ประสบผลสำเร็จในการควบคุมราคา” และเคยผ่านการนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ เวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ไทย ครั้งที่ 14 ตามรายงานสืบเนื่อง การประชุมวิชาการระดับชาติ เวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ไทย, 8-9 กันยายน 2563, 26-42

** ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: Chongnang.wi@gmail.com

A Study of the Mechanisms of the Public Sector in Controlling Drug Prices*

Chongnang Wiputhanupong^{1,**}, Pittaya Chaimahapruk², Sureeshine Phollawan³,

Supussorn Pucharensilp⁴, Sineenart Krichanchai⁵

^{1,2,3,4}Faculty of Law, Sripratum University

⁵Faculty of Pharmacy, Silapakorn University

Received: 1 August 2022

Revised: 29 January 2024

Accepted: 2 June 2024

Abstract

This research aims to study the efforts to control drug prices within the public healthcare system's supply chain through various measures. These include the announcement of measures to enforce rights over patent holders, the declaration of drug pricing structures, and mechanisms for controlling drug prices within hospitals. This means methods of procurement, purchasing, and controlling which drug manufacturers hospitals can buy from, including the prices for civil servant entitlements. The research tools used are secondary data collection, relying on academic data and other information obtained from electronic searches, and semi-structured interviews, which will be used with the related target groups. The target groups are divided into two: a group of pharmacists responsible for managing drugs and medical supplies in public hospitals, and a group of individuals involved in drug law and policy. The study finds that these various measures still do not play an effective role in controlling drug prices. However, under the flexibility regarding the TRIPS agreement, there are still indirect measures to control drug prices through measures to support the production of generic drugs using the Bolar exception. This research has therefore studied the provisions of such exceptions in Thailand and compared them with the Bolar exceptions abroad. The findings of this research have led to recommendations for adding provisions regarding patent information disclosure in the drug registration application in the draft Pharmaceutical Act, B.E...., as well as improving the procedures for applying for drug registration permits, including the establishment of measures to control drug prices.

Keywords: Patent, Compulsory License, Drug Price Control, Administrative Power, Public Interest

* This article is part of the research titled "Comparative Study of the Administrative Power Mechanisms amongst the Successful Countries regarding Drug Price Control." and has been presented at the 14th National Academic Conference, Thai Humanities Research Forum, according to the Proceedings of the National Academic Conference, Thai Humanities Research Forum, 8-9 September 2020, p. 26-42.

** Corresponding Author; E-mail: Chongnang.wi@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบห่วงโซ่อุปทานยาของประเทศไทยทั้งยาต้นแบบและยาสามัญจะต้องถูกจำหน่ายและกระจายผ่านทางผู้จัดจำหน่าย (Distributor/Wholesaler) โดยยาส่วนหนึ่งจะเข้าถึงมือผู้ป่วยที่ใช้บริการระบบประกันสุขภาพของประเทศไทยทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ กลุ่มกองทุนประกันสังคมและกลุ่มกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โดยดำเนินการผ่านช่องทางการซื้อยาของสถานพยาบาลของรัฐโดยตรง อ้างอิงตามรายชื่อยาระบุไว้ในบัญชียาหลักแห่งชาติ (Yamapai, 2009)

การกำหนดบัญชียาหลักแห่งชาติ นับเป็นกลไกหนึ่งที่ภาครัฐนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการใช้ยาอย่างสมเหตุสมผล และมีความคุ้มค่าตามหลักเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข อีกทั้งยังสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจตลอดจนความสามารถในค่าใช้จ่ายของสังคม โดยคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติมีหน้าที่ในการคัดเลือกยาเข้าสู่บัญชียาหลักแห่งชาติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ว่าด้วยการจัดซื้อและเวชภัณฑ์ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา ปี พ.ศ. 2538 ข้อ 60 กำหนดว่า สำหรับการซื้อยาของส่วนราชการให้จัดซื้อตามชื่อสามัญ (Generic Name) ในบัญชียาหลักแห่งชาติตามที่คณะกรรมการแห่งชาติทางด้านยากำหนด โดยให้ใช้เงินงบประมาณจัดซื้อยาดังกล่าวไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 เว้นแต่ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้ใช้เงินงบประมาณจัดซื้อยาดังกล่าวไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 เพื่อให้การใช้ยาเป็นขั้นตอนและเหมาะสม บัญชียาหลักแห่งชาติจึงแบ่งระบบบัญชียาย่อยออกเป็น 6 ประเภท โดยแต่ละประเภทจะแยกย่อยรายการยาอีก แม้ว่าประเทศไทยจะมีระบบบัญชียาหลักแห่งชาติ กลับพบว่ายังคงมีปัญหาในการเข้าถึงยาตลอดเวลา เนื่องจากประเภทของโรงพยาบาลมีผลต่อการคัดเลือกยาที่จะสามารถเข้าสู่โรงพยาบาลอีกด้วย เช่น โรงพยาบาลชุมชนที่ไม่มีแพทย์เฉพาะทางจะไม่สามารถส่งจ่ายยาตามบัญชีบางประเภทได้นับเป็นเรื่องยากที่จะมียาครบถ้วนตามบัญชียา (Maleewongs et al., 2013)

มาตรการทางกฎหมายที่มีผลกระทบต่อราคายาจะพบว่า การนำเข้ายาต้นแบบ (Original Drugs) จากต่างประเทศเพื่อนำมาจำหน่ายในประเทศไทย ยาต้นแบบมักจะได้รับคุ้มครองในราชอาณาจักรภายใต้ระบบการจดทะเบียนสิทธิบัตรยา โดยอาศัยมาตรา 35 ประกอบมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิบัตรแก่บริษัทผู้คิดค้นยาต้นแบบ โดยเจ้าของสิทธิบัตรจะมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการผลิตและขายยาต้นแบบดังกล่าวในราชอาณาจักรตลอดระยะเวลาที่ได้รับการคุ้มครองสิทธิบัตร กล่าวคือ 20 ปีนับแต่วันยื่นขอจดทะเบียน ด้วยเหตุนี้บริษัทผู้ผลิตยาจึงสามารถที่จะกำหนดราคายาต้นแบบ (Original Drug) เพื่อจำหน่ายในท้องตลาดได้เอง (Sutapuk, 2014) ส่งผลให้ยาต้นแบบมีราคาสูงและส่งผลกระทบต่อผู้ป่วยในประเทศที่ไม่สามารถเข้าถึงยาที่จำเป็นได้ อีกทั้งประเทศไทยเป็นประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ต้องปฏิบัติตามความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPs) ซึ่งกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยภายใต้หลักการข้อยืดหยุ่นของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs flexibilities) ประกอบด้วยมาตรการยืดหยุ่นหลายประการ ซึ่งแต่ละประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) สามารถนำมาใช้เพื่อช่วยในการเข้าถึงยาของผู้ป่วยในประเทศ ตัวอย่างเช่น การบังคับใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตร (Compulsory Licensing (Article 31)) การบังคับใช้ข้อยกเว้น BOLAR (Article 30) การนำเข้าซ้อน (Parallel Import (Article 6)) รวมถึงการนำเข้าภายใต้มาตรการบังคับใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตร (Importing under Compulsory Licensing (Article 31 (f)))

ในกรณีของประเทศไทย ประการแรกนับตั้งแต่มีความพยายามนำมาตรการบังคับใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตร (Compulsory Licensing) มาใช้เพื่อควบคุมราคายาจนถึงปัจจุบัน รวมถึงได้ประกาศใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรสำหรับยาทั้งหมด 7 ชนิด คือ ยาด้านไวรัสสูตรพื้นฐาน (Efavirenz) ยาด้านไวรัสสูตรสำหรับผู้ป่วยที่ดื้อยา (Lopinavir + Ritonavir) ยารักษาโรคหลอดเลือดสมองและหัวใจอุดตัน (Clopidogrel) ยารักษาโรคมะเร็ง (Docetaxel) ยารักษาโรคมะเร็งเต้านม (Letrozole) ยารักษาโรคมะเร็งปอด (Erlotinib) และยารักษาโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว (Imatinib) (Food and Drug Administration, 2013a) จากการประกาศใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรดังกล่าวพบว่าส่งผลให้แก่ผู้ป่วยที่มีความจำเป็นต่อการใช้ยา เช่น การออกสิทธิเหนือสิทธิบัตรยา Kaletra ยาด้านไวรัสสูตรผสม Lopinavir + Ritonavir ส่งผลให้จำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์สามารถเข้าถึงยาเพิ่ม 1 เท่าตัวและสามารถซื้อยาสามัญที่ถูกกว่ายาดันตารับประมาณร้อยละ 40 นอกจากนี้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยา Clopidogrel ส่งผลให้ไทยสามารถซื้อยาได้ถูกกว่ายาดันตารับอย่างน้อย 6 เท่า

ประการต่อมานอกจากความพยายามในการควบคุมราคายาผ่านช่องทางการประกาศใช้มาตรการบังคับใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตร รัฐบาลไทยยังเคยมีความพยายามในการควบคุมราคายาผ่านทางมาตรการประกาศโครงสร้างราคายาก่อนการขึ้นทะเบียนตำรับยาเพื่ออนุญาตให้มีการจำหน่ายยาในประเทศ โดยกระทรวงพาณิชย์ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 โดยออกประกาศคณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด ฉบับที่ 183 พ.ศ. 2534 เรื่อง กำหนดมาตรการป้องกันการฉวยโอกาสขึ้นราคายาแผนปัจจุบัน (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา 30 ธันวาคม พ.ศ.2534) มาตรการนี้ได้ระบุให้มีการกำหนดให้ผู้ผลิตหรือรับจ้างให้ผู้อื่นผลิตหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือรับมาจำหน่าย แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับประเภท ชนิด ราคา จำหน่าย ขนาด ปริมาณและน้ำหนักต่อหน่วยสินค้า การห้ามบุคคลข้างต้นขายเกินราคาที่แจ้งไว้และหากต้องการเปลี่ยนแปลงราคาจำหน่ายต้องได้รับอนุญาต โดยยื่นหลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณต้นทุนการผลิต การนำเข้า การจำหน่าย หลักฐานที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงต้นทุน งบการเงินย้อนหลัง 1 ปี ปริมาณการผลิต การนำเข้า การจำหน่ายย้อนหลัง อย่างไรก็ตามพบว่าความพยายามดังกล่าวทำได้เพียง 6 เดือน กลับต้องยกเลิกตามประกาศคณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาดฉบับที่ 194 พ.ศ. 2534 เรื่อง ยกเลิกมาตรการป้องกันการฉวยโอกาสขึ้นราคายาแผนปัจจุบัน จากนั้นมาไม่เคยมีมาตรการใด ๆ อีกเลย

นอกจากนี้ ยังเคยมีความพยายามที่จะเสนอให้มีการแสดงโครงสร้างราคายาในร่างพระราชบัญญัติยา (ร่างที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว เรื่องเสร็จที่ 1017/2557) แต่พบว่าหนังสือจากกระทรวงพาณิชย์ ที่ พณ 0703/275 ลงวันที่ 15 มกราคม 2558 แสดงความเห็นต่อร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวถึงประเด็นโครงสร้างราคายาว่า อาจทำให้สำนักงานอาหารและยาทราบต้นทุนที่ใช้ในการผลิต แต่อาจจะส่งผลกระทบต่อในแง่ของผู้ขอขึ้นทะเบียนตำรับยาจะไม่ต้องเปิดเผยข้อมูลโครงสร้างราคาและเลือกที่จะไม่ขึ้นทะเบียนตำรับยาในไทย หรือในกรณีที่โครงสร้างยาใหม่ไม่เหมาะสมอาจส่งผลให้ยาใหม่บางตัวถูกปฏิเสธการขึ้นทะเบียนตำรับยา โดยหนังสือดังกล่าวได้แจ้งว่าอาจจะส่งผลต่อการเข้าถึงยาใหม่ของผู้ป่วย นอกจากนี้เป็นการเลือกปฏิบัติสำหรับยาที่มีสิทธิบัตรเท่านั้น กลไกสำคัญที่จะสนับสนุนการควบคุมราคายาได้ คือ การสนับสนุนให้มีการผลิตและขึ้นทะเบียนยาสามัญในประเทศ หรือ นำเข้ายาสามัญจากต่างประเทศ ผ่านทางช้อยกเว้น BOLAR (Article 30) (พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 36 (4)) การนำเข้าซ้อน (Parallel Import (Article 6)) (พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 36 (7)) รวมถึงการนำเข้าภายใต้มาตรการบังคับใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตร (Importing under Compulsory Licensing (Article 31 (f)) นอกจากนี้ยังอาจหมายรวมถึงมาตรการทางภาครัฐอื่นๆ ต่างประเทศ ซึ่งได้เคยนำมา

บังคับใช้แล้วประสบผลสำเร็จในการควบคุมราคายา การมุ่งเน้นการสนับสนุนการผลิตยาในประเทศของรัฐบาลเพื่อความมั่นคงทางยา และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศไทยในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป (Food and Drug Administration, 2013b)

อย่างไรก็ตามยังคงต้องติดตามต่อไปว่า ร่างพระราชบัญญัติยาในอนาคตจะมีโครงสร้างราคายาหรือไม่ ตลอดจนมาตรการของภาครัฐดังกล่าวทั้งสองประการไม่ประสบผลสำเร็จในการควบคุมราคายา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหามาตรการอื่นๆ ที่เป็นไปได้ภายใต้หลักการข้อยืดหยุ่นของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs flexibilities) เพื่อใช้ในการควบคุมราคายาเพื่อประโยชน์ของผู้ป่วยในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

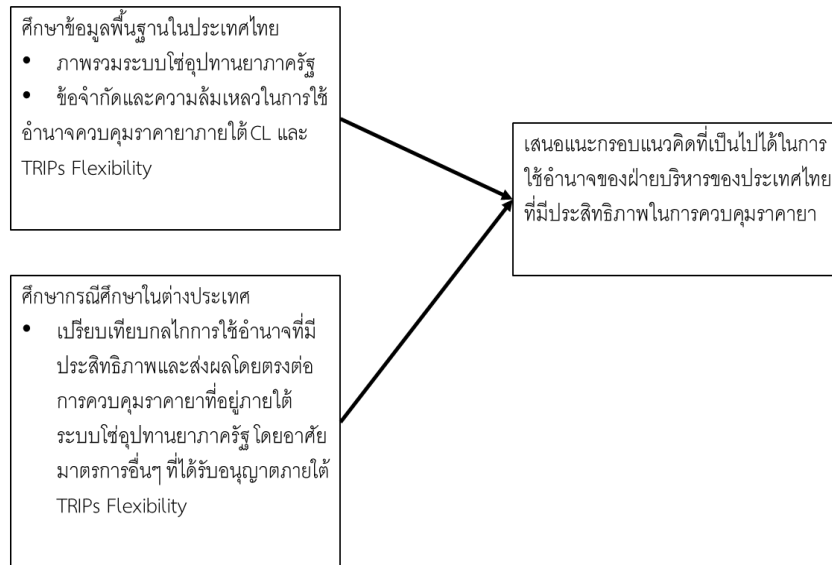
1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับภาพรวมระบบห่วงโซ่อุปทานยาภาครัฐของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบกลไกการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารของประเทศต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพและส่งผลโดยตรงต่อการควบคุมราคายาที่อยู่ภายใต้ระบบห่วงโซ่อุปทานยาภาครัฐ
3. เพื่อเสนอแนะกรอบแนวคิดที่เป็นไปได้ในการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารของประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมราคายาภายใต้ระบบห่วงโซ่อุปทานยาภาครัฐ

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาข้อจำกัด ความล้มเหลวและประสิทธิภาพการใช้อำนาจรัฐของประเทศไทย ในการควบคุมราคายาที่อยู่ภายใต้ระบบห่วงโซ่อุปทานยาภาครัฐ ผ่านมาตรการบังคับใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตร (Compulsory Licensing) และการบังคับใช้หลักเกณฑ์การประกาศโครงสร้างราคายา ตลอดจนการมุ่งเน้นมาตรการควบคุมราคายาจำเพาะที่เป็นยาต้นแบบ (Original Drug) ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้ป่วยที่ใช้บริการระบบประกันสุขภาพของประเทศ จากนั้นจึงศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางบริหารอื่น ๆ ของกลุ่มประเทศต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการควบคุมราคายา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับระบบห่วงโซ่อุปทานยาภาครัฐของไทยโดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน มาตรการบังคับใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตร (Compulsory Licensing) รวมถึงมาตรการทางบริหารอื่น ๆ ที่ไม่ประสบผลสำเร็จ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางมาตรการทางฝ่ายบริหารที่เป็นไปได้ ซึ่งจะสนับสนุนให้ประเทศไทยสามารถควบคุมราคายาได้อย่างเหมาะสมและไม่ขัดต่อกฎเกณฑ์ทางการค้าระหว่างประเทศ ภายใต้กรอบกลไกข้อยืดหยุ่นของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Flexibilities) ตลอดจนการเพิ่มโอกาสเข้าถึงยาของผู้ป่วยที่ใช้บริการระบบประกันสุขภาพและประโยชน์ด้านการสาธารณสุขของประเทศ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับภาพรวมระบบห่วงโซ่อุปทานยาในภาครัฐของประเทศไทยเพื่อทราบถึงเหตุผล ข้อจำกัด และความล้มเหลวต่าง ๆ ของการใช้อำนาจฝ่ายบริหารของประเทศไทยในการควบคุมราคายาที่อยู่ภายใต้ระบบห่วงโซ่อุปทานยาในภาครัฐ ผ่านทางกลไกและมาตรการต่าง ๆ ภายใต้กรอบกลไกข้อยืดหยุ่นของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Flexibilities) และการบังคับใช้หลักเกณฑ์การประกาศโครงสร้างราคายา

ตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยในนี้ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นสองกลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มเภสัชกรผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารยาและเวชภัณฑ์ของโรงพยาบาลรัฐจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ เภสัชกรโรงพยาบาลรามาริบัติ เภสัชกรโรงพยาบาลแหลมสิงห์ และ สาธารณสุขนิเทศก์ เขตสุขภาพที่ 6

2. กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านกฎหมายและนโยบายยา ได้แก่ รองผู้อำนวยการองค์การเภสัชกรรม ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาองค์การเภสัชกรรม กลุ่มงานด้านศูนย์ข้อมูลสิทธิบัตรยา องค์การเภสัชกรรม ผู้อำนวยการฝ่ายการตลาดและการขาย องค์การเภสัชกรรม ผู้อำนวยการกองกฎหมายองค์การเภสัชกรรม นายกสภาเภสัชกรรม กรรมการมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการบริหารสมาคมไทยอุตสาหกรรมผลิตยาแผนปัจจุบัน รองเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา(อย.) นายกสมาคมเภสัชกรรมชุมชน (ประเทศไทย) ข้าราชการสังกัดกลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) โดยคำถามที่สร้างขึ้น เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องแบ่งเป็นจำนวน 3 ชุด การตั้งคำถามจะเป็นการถามกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสองกลุ่มในประเด็นคำถามเดียวกันเว้นแต่คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับระบบห่วงโซ่อุปทานยาของภาครัฐ ซึ่งจะใช้ถามเพียงกลุ่มเภสัชกรผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐเท่านั้น ประกอบด้วย (1) คำถามเกี่ยวกับระบบห่วงโซ่อุปทานยาภาครัฐ และ (2) คำถามเกี่ยวกับมาตรการควบคุมราคาโดยรัฐ ซึ่งจะใช้ถามกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสองกลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

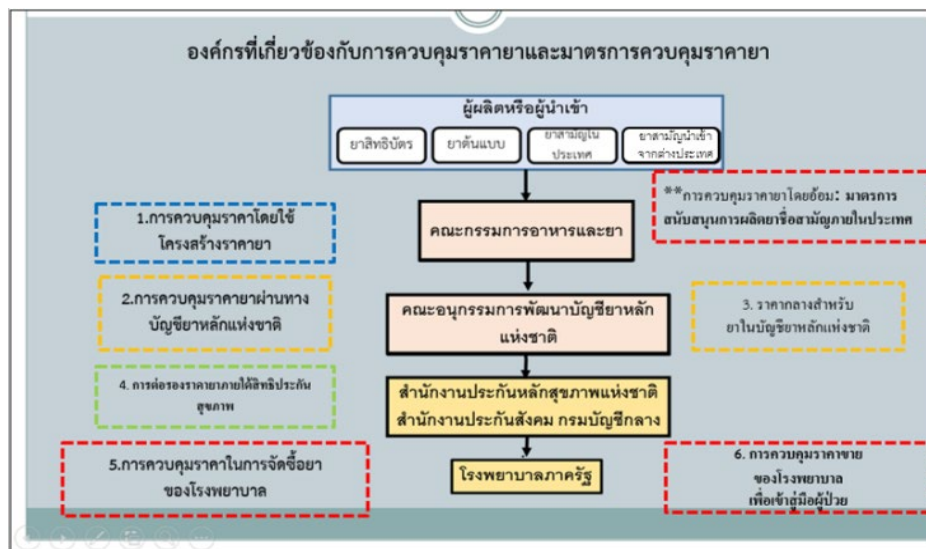
ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 12 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องนี้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์กลุ่มเภสัชกรผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐ สามารถอธิบายภาพรวมระบบห่วงโซ่อุปทานยาภาครัฐในระดับมหภาคได้เป็น 3 ลำดับ ดังนี้

ภาพที่ 2 ภาพรวมระบบห่วงโซ่อุปทานยาภาครัฐในระดับมหภาค (ที่มา: ผู้วิจัย)

ลำดับแรก ระบบห่วงโซ่อุปทานยาของภาครัฐจะเริ่มต้นจากการที่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้ายาประเภทต่างๆ จะมีการนำเข้ายา หรือผลิตยาเพื่อจำหน่ายในประเทศไทย โดยก่อนที่ยาที่ผลิตหรือนำเข้ามานั้นจะสามารถจำหน่ายในประเทศไทยได้ จะต้องผ่านการขึ้นทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข (อย.) ก่อน จากการสัมภาษณ์กลุ่มเภสัชกรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎหมายและนโยบาย ระบุว่า ในปี พ.ศ. 2535 สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เคยมีประกาศให้บริษัทยาทำการแจ้งโครงสร้างราคายาก่อนการขึ้นทะเบียน แต่ว่ากลไกดังกล่าวได้ถูกล้มเลิกไปหลังจากมีการประกาศใช้ได้เพียง 6 เดือน จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2561) ยังไม่มีกลไกใดใน

การควบคุมราคายาที่ ณ จุดที่ยาขึ้นทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเพื่อจัดจำหน่ายในประเทศไทย อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์หลายท่านให้คำแนะนำว่า การควบคุมราคายา ณ จุดแรกนี้เป็นจุดที่ควรทำ เนื่องจากเป็นจุดต้นน้ำซึ่งจะมีผลต่อการลดราคายาในประเทศของไทยได้

ลำดับที่สอง หลังจากผ่านกระบวนการขึ้นทะเบียนยาเรียบร้อยแล้ว ยาที่ผ่านการขึ้นทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจึงจะสามารถเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยได้ อย่างไรก็ตามภาครัฐจะมีกลไกในการต่อรองราคากับผู้ผลิต โดยกระทำผ่านทางคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ คณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติจะมีการจัดทำราคากลาง สำหรับผู้ผลิตยาสิทธิบัตรจะมีการเปรียบเทียบราคายาที่ขายในต่างประเทศ แต่เกณฑ์การกำหนดราคาของในส่วนนี้ยังไม่มีรายละเอียดที่ชัดเจนว่ามีกลไกในการคำนวณราคายาสำหรับกลุ่มยาสามัญ นอกจากนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบสิทธิประกันสุขภาพในประเทศไทย ทั้งสำนักงานประกันหลักสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สำนักงานประกันสังคมและกรมบัญชีกลาง ยังมีบทบาทสำคัญและมีส่วนร่วมในการจัดหาเข้าสู่โรงพยาบาลภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สปสช. ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบสิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่ครอบคลุมประชากรไทยมากที่สุด โดยหน่วยงานเหล่านี้จะทำการต่อรองราคากับบริษัทผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า

ลำดับที่สาม จากการสัมภาษณ์ กลุ่มเภสัชกรผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐและกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านกฎหมายและนโยบายยา พบว่า โรงพยาบาลจะต้องทำการจัดซื้อตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 โดยจะระบุให้ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคจัดซื้อ “ยาตามชื่อสามัญ (Generic Name) ในบัญชียาหลักแห่งชาติ” โดยวิธีเฉพาะเจาะจงจากองค์การเภสัชกรรมและสภากาชาดไทย โดยจัดซื้อยาดังกล่าวไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 เว้นแต่ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขให้ใช้เงินงบประมาณจัดซื้อยาดังกล่าวไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 โดยเฉพาะยาที่องค์การเภสัชกรรมผลิต หรือนำเข้า โรงพยาบาลจะต้องจัดซื้อจากองค์การเภสัชกรรมเท่านั้น นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์กลุ่มเภสัชกรผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐพบว่า อีกหนึ่งปัจจัยที่ช่วยให้โรงพยาบาลสามารถต่อรองราคายาได้ในราคาถูกลงคือ ความสามารถในการต่อรองราคาของเภสัชกรผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อของโรงพยาบาล ด้วยเหตุนี้ จึงมีความเห็นว่าการกลไกในการควบคุมราคายาที่โรงพยาบาล ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่การจัดซื้อ การควบคุมผู้ผลิตยาที่โรงพยาบาลสามารถซื้อได้ วิธีการจัดซื้อ รวมไปถึงราคาในการจำหน่ายยาในส่วนของสิทธิข้าราชการ ยังคงไม่มีบทบาทในการควบคุมราคายาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐในการควบคุมราคายา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเภสัชกรผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐและกลุ่มเภสัชกรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านกฎหมายและนโยบายยา พบว่า กลไกที่สำคัญประการหนึ่งในการช่วยลดราคายาที่ภาครัฐได้พยายามผลักดันมาตลอดหลายปี คือ การสนับสนุนการผลิตยาสามัญ ซึ่งได้บรรจุครั้งแรกในนโยบายแห่งชาติด้านยา ฉบับ พ.ศ. 2524 เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางยา และสนับสนุนการเข้าถึงยาของประชาชน จากนโยบายดังกล่าวทำให้ปริมาณการใช้ยาสามัญภายในประเทศค่อนข้างสูงกว่าปริมาณการใช้ยาต้นแบบมาก แต่อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกและได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2535 เพื่อให้สอดคล้องกับความตกลงทริปส์ (TRIPs Agreement) กลับนำไปสู่การใช้ยาต้นแบบที่เพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่ปริมาณการใช้ยาสามัญในประเทศกลับลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยอัตราส่วนปริมาณการใช้ยาต้นแบบต่อปริมาณการใช้ยาสามัญในประเทศไทยคิดเป็นอัตราส่วน 70:30 ตลอดจน องค์การเภสัชกรรมซึ่งเป็นโรงงานผลิตยาสามัญ ภายใต้กระทรวงสาธารณสุขเป็นกลไกสำคัญในการผลิตยาสามัญเข้าสู่ท้องตลาด ซึ่งผลิตภัณฑ์ขององค์การเภสัชกรรมครอบคลุมถึงส่วนของ ยารักษาโรค ชีววัตถุ ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร เป็นต้น เมื่อกระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศใช้นโยบายสิทธิเหนือสิทธิบัตรก็ได้

มอบหมายให้หน่วยงานดังกล่าวมีหน้าที่ในการดำเนินการนำเข้าสารสำคัญ และผลิตยาซีแอลให้กับโรงพยาบาลรัฐ แสดงให้เห็นได้ว่าภาครัฐทำการสนับสนุนการผลิตยาสามัญผ่านทางองค์การเภสัชกรรมซึ่งเป็นบริษัทผู้ผลิตยาของภาครัฐ แต่อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์กลุ่มเภสัชกรผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐและกลุ่มเภสัชกรผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทางด้านกฎหมายและนโยบายยา ผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นว่า ในระยะยาวภาครัฐควรพิจารณาที่จะมีกลไกที่มุ่งเน้น พัฒนาอุตสาหกรรมพัฒนายาสามัญภายในประเทศโดยรวม นอกเหนือจากองค์การเภสัชกรรม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการผลักดันให้เกิดการสนับสนุนการเรียนรู้ นวัตกรรมการผลิตยาสามัญในประเทศ รวมไปถึงความมั่นคงทางยาในประเทศ

สืบเนื่องจากกลไกในการควบคุมราคาขายที่โรงพยาบาล ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่การจัดซื้อ การควบคุมผู้ผลิตยาที่โรงพยาบาลสามารถซื้อได้ วิธีการจัดซื้อ รวมไปถึงราคาในการจำหน่ายยาในส่วนของสิทธิข้าราชการ ยังคงไม่มีบทบาท ในการควบคุมราคาขายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากนักดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ด้วยเหตุนี้เพื่อประโยชน์ในการมุ่งเน้น พัฒนาอุตสาหกรรมพัฒนายาสามัญภายในประเทศโดยรวม อันสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบยาแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 จึงมุ่งประเด็นในการศึกษาวิจัยไปที่มาตรการในการควบคุมราคาขายทางอ้อม ผ่านทางการมาตรการ สนับสนุนให้เกิดการผลิตยาสามัญ อันจะนำไปสู่การศึกษาวิจัยกฎหมายของประเทศไทย ตลอดจนการศึกษา เปรียบเทียบกับต่างประเทศ

มาตรการทางบริหารอื่น ๆ ของประเทศไทย ภายใต้กรอบกลไกข้อยืดหยุ่นของความตกลงว่าด้วยสิทธิใน ทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs Flexibilities)

จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่าราคาขายอาจถูกควบคุมได้ใน 3 ช่วง กล่าวคือ ช่วงการตั้งราคาขายของผู้ผลิตยา ช่วงการจัดซื้อยา และช่วงการตั้งราคาขายให้แก่ผู้ป่วย กลไกในการควบคุมราคาขายที่โรงพยาบาล ซึ่งเกิดตั้งแต่การจัดซื้อ การควบคุมผู้ผลิตยาที่โรงพยาบาลสามารถซื้อได้ วิธีการจัดซื้อ รวมทั้งราคาจำหน่ายยาในส่วนสิทธิของข้าราชการ ยังไม่สามารถควบคุมราคาขายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากนัก การควบคุมราคาขายที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีประสิทธิภาพ มากที่สุดต้องเริ่มตั้งแต่ต้นน้ำคือการขึ้นทะเบียนยาที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเพื่อแจกแจงให้ภาครัฐได้ ทราบค่าใช้จ่ายในการลงทุนผลิตยา และควรตั้งราคาเท่าใดจึงจะเหมาะสม จากการสัมภาษณ์กลุ่มเภสัชกรผู้ปฏิบัติงาน ในโรงพยาบาลของรัฐและกลุ่มเภสัชกรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านกฎหมายและนโยบายยาพบว่าในการที่จะกล่าวว่ายามีราคาแพงหรือไม่ ควรต้องคำนึงถึงหลักการเกี่ยวกับการใช้อย่างคุ้มค่าตามหลักเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขเพิ่มเติม ด้วย ซึ่งได้แก่ กระบวนการ cost identification analysis (CIA) หรือ cost minimization analysis ซึ่งเป็นกระบวนการ ที่จะช่วยให้แพทย์แยกแยะได้ว่า ยาใดมีราคาแพงและไม่น่าจะคุ้มค่า ในกรณีที่มียาราคาประหยัดกว่าให้เลือกใช้

นอกจากนี้ เครื่องมือเพื่อการตัดสินใจด้านความคุ้มค่าของยายังมีอีกสองชนิด ได้แก่ cost-effectiveness analysis (CEA) และ cost-benefit analysis (CBA) ซึ่งการวิเคราะห์ความแพงของยาผ่านทางหลักการ cost identification analysis (CIA) หรือ cost minimization analysis รวมถึงหลักการ cost-effectiveness analysis (CEA) และ cost-benefit analysis (CBA) ถือว่าอยู่นอกเหนือขอบข่ายของงานวิจัยฉบับนี้ เนื่องจากเป้าหมายหลัก ของงานวิจัยฉบับนี้เพียงแต่เป็นการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและขึ้นทะเบียนยาสามัญ ในประเทศ หรือ นำเข้ายาสามัญจากต่างประเทศ ผ่านทางข้อยกเว้น BOLAR Exception (Article 30), (พระราชบัญญัติ สิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 36 (4)) นอกจากนี้ยังอาจหมายรวมถึงมาตรการอื่นๆ ที่เหมาะสมเพื่อเสนอแนะให้ ฝ่ายบริหารนำไปปฏิบัติเท่านั้น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเภสัชกรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านกฎหมายและนโยบายยา ได้ระบุไปในแนวทางเดียวกันว่า มาตรการที่น่าจะเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาการค้าที่มีประสิทธิภาพที่สุดน่าจะเป็นมาตรการตามมาตรา 36 วรรคสอง

(4) แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 หรือการบังคับใช้ชื่อยกเว้นการกระทำใด ๆ เพื่อประโยชน์ต่อการขอขึ้นทะเบียนยาภายหลังสิทธิบัตรสิ้นอายุ (BOLAR Exception) เนื่องจากมาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการที่จะช่วยส่งเสริมให้อุตสาหกรรมการผลิตยาของประเทศไทยเติบโตได้อย่างมั่นคง เมื่ออายุการคุ้มครองสิทธิบัตรยาหมดอายุลง อันจะส่งผลให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงยารักษาที่ถูกลงได้เร็วขึ้น อันจะมีส่วนช่วยควบคุมราคายาในช่วงต้นของห่วงโซ่ราคายา ทั้งยังเป็นมาตรการที่สนับสนุนผู้ผลิตยาภายในประเทศทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงทางยามากขึ้น และอาศัยการนำเข้ายาหรือซื้อยาจากต่างประเทศน้อยลง

BOLAR Exception ในนานาประเทศ

ชื่อยกเว้นโบลาร์นับเป็นชื่อยกเว้นที่มีประโยชน์ เนื่องจากจะช่วยให้รัฐบาลและได้ประโยชน์จากราคายาที่ต่ำลง โดยชื่อยกเว้นดังกล่าวนี้จะมีบทบาทสำคัญในการช่วยลดภาระงบประมาณด้านสุขภาพ ตลอดจนช่วยให้ผู้ป่วยเข้าถึงยาในราคาที่สมเหตุสมผล ตัวอย่างเช่น จากการศึกษาในสหรัฐอเมริกาพบว่า ในช่วงปี ค.ศ.1999-2000 (พ.ศ. 2542-2543) หลังจากหนึ่งปีนับตั้งแต่การเข้าแข่งขันในตลาดของยาชื่อสามัญ ส่งผลให้ส่วนแบ่งของยาดั้งเดิมในตลาดอยู่ที่ระดับร้อยละ 44 ต่อมาในช่วงปี ค.ศ.2011-2012 (พ.ศ. 2554-2555) ปรากฏว่าส่วนแบ่งการตลาดของยาชื่อสามัญมีการเติบโตอย่างรวดเร็วขึ้นมาก โดยยาดั้งเดิมมีส่วนแบ่งการตลาดโดยเฉลี่ยอยู่เพียงแค่ร้อยละ 16 ในระยะหนึ่งปีก่อนที่ยาชื่อสามัญจะเข้าตลาด (หรือคิดเป็นร้อยละ 11 ในกรณีผลิตภัณฑ์ยาที่มีมูลค่าการซื้อขายสูงกว่า 250 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดตามค่าเงินเมื่อปี 2008 (พ.ศ. 2551)

ตารางที่ 3 การปรับใช้ BOLAR Exception: ในนานาประเทศ

ผลิตภัณฑ์ที่ครอบคลุม	ชื่อยกเว้นทั่วไปหรือเฉพาะ	การกระทำที่ได้รับอนุญาตภายใต้ชื่อยกเว้น	การทดลองระยะก่อนคลินิกหรือการทดลองทางคลินิก	เพื่อทำผลผลิตหรือจำหน่ายหรือใหม่	ระยะเวลาในการยื่นคำร้อง	เพื่อประโยชน์ในการทำตลาดในต่างประเทศ	การขออาชาระยะเวลาคุ้มครองสิทธิบัตร
- ผลิตภัณฑ์ทุกชนิด : นิวโรเลกซ์ แคนาดา - เฉพาะผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพสำหรับมนุษย์ อันได้แก่ ยาและอุปกรณ์การแพทย์เท่านั้น : สหรัฐอเมริกา - ผลิตภัณฑ์ยาเท่านั้น : ออสเตรเลีย - ผลิตภัณฑ์ยาสำหรับมนุษย์และสัตว์ : สหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา	อยู่ภายใต้ชื่อยกเว้นทั่วไปเพื่อการศึกษารวบรวมข้อมูล อันได้แก่ ยาและอุปกรณ์การแพทย์เท่านั้น : สหรัฐอเมริกา	- ต้องกระทำต่อยาที่มีส่วนประกอบอันได้รับการคุ้มครองสิทธิบัตร ซึ่งได้มาโดยการนำเข้าหรือผลิตขึ้นด้วยตนเองเท่านั้น : อเมริกาใต้ - สามารถจัดหาสารออกฤทธิ์ (active ingredients) จากที่อื่นเพื่อนำมาทดลองได้ โดยไม่ถือเป็นกรณีละเมิด : สหภาพยุโรป	- ไม่กำหนด : หลายประเทศ - ไม่กำหนดและรวมถึงการทดลองหลังขึ้นทะเบียนยาล้าง : สหรัฐอเมริกา	ไม่ระบุ : อาร์เจนตินา ไทย	ไม่ระบุ : หลายประเทศ	เพื่อประโยชน์ในการทำตลาดในต่างประเทศได้ : แคนาดา อินเดียฟิลิปปินส์ โครเอเชีย บราซิล	การบังคับใช้ BOLAR Exception มีผลในการขยายระยะเวลาคุ้มครองสิทธิบัตรของยาดั้งเดิม : สหรัฐอเมริกา

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติ BOLAR Exception ของนานาประเทศและ BOLAR Exception ของประเทศไทย คณะผู้วิจัยพบถึงปัญหาและอุปสรรคที่อาจส่งผลให้การบังคับใช้ชื่อยกเว้นนี้ไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4 ประการ คือ ปัญหาความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติ ปัญหาความไม่เชื่อมโยงของข้อมูลทะเบียนสิทธิบัตรกับข้อมูลขึ้นทะเบียนตำรับยาและปัญหาการจดทะเบียนสิทธิบัตรที่ไม่มีวันสิ้นสุด (Evergreening Patent) และปัญหาอันอาจเกิดจากการเจรจาหรือการเข้าร่วมข้อตกลงทางการค้าซึ่งจะอธิบายดังต่อไปนี้

1. ปัญหาความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติ

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของมาตรา 36 วรรคสอง (4) แล้ว กลับพบว่าบทบัญญัตินี้ยังมีความไม่ชัดเจนถึงขนาดอาจส่งผลการนำมาปรับใช้ได้ กล่าวคือ การที่บทบัญญัติใช้ข้อความว่า “...โดยผู้ขอมีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตจำหน่าย หรือนำเข้าซึ่งผลิตภัณฑ์ยาตามสิทธิบัตร หลังจากสิทธิบัตรดังกล่าวสิ้นอายุลง” นั้น คำว่า “ผลิตภัณฑ์ยาตามสิทธิบัตร” หมายความว่า “ยาชื่อสามัญ” หรือ “ยาสิทธิบัตร” บทบัญญัติมาตรานี้มีต้นแบบมาจากการตีความ Article 30 ของความตกลงทริปส์ โดยอาศัยมาตรฐานของหลักกฎหมายเปรียบเทียบข้อที่ว่า “experiments made for the purpose of seeking regulatory approval for marketing of a generic version of the product after the expiration of a patent” หรือแปลเป็นไทยได้ว่า “การทดลองเพื่อวัตถุประสงค์ให้ได้รับอนุญาตตามระเบียบ ในการที่จะทำการตลาดผลิตภัณฑ์ชื่อสามัญภายหลังจากการคุ้มครองสิทธิบัตรได้หมดอายุลง”

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ามาตรา 36 วรรคสอง (4) ได้ใช้คำที่แตกต่างจากคำตีความต้นแบบกล่าวคือ คำตีความต้นแบบนั้นใช้คำว่า “generic version” หรือ “ผลิตภัณฑ์ชื่อสามัญ” ในขณะที่มาตรา 36 วรรคสอง (4) กลับใช้คำว่า “ผลิตภัณฑ์ยาตามสิทธิบัตร” ซึ่งไม่น่าจะสามารถตีความกว้างไปถึงว่าผู้ขอมีวัตถุประสงค์ที่จะผลิต จำหน่าย หรือนำเข้าซึ่ง “ยาชื่อสามัญ” ได้ นั่นหมายความว่า การกระทำใดๆ ที่มาตรา 36 วรรคสอง (4) ถือว่าเป็นข้อยกเว้นการละเมิดสิทธิบัตรนั้น จะต้องมิวัตถุประสงค์ที่จะผลิต จำหน่าย หรือนำเข้าซึ่ง “ยาสิทธิบัตร” เท่านั้น ซึ่งปัญหาการตีความนี้ยังไม่เคยมีคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกา จึงอาจส่งผลให้เป็นปัญหาในอนาคตต่อบริษัทยาชื่อสามัญที่อาศัยข้อยกเว้นมาตรานี้ในการทดลองเพื่อขอขึ้นทะเบียนยา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะผลิต จำหน่าย หรือนำเข้า “ยาชื่อสามัญ” ภายหลังจากสิทธิบัตรของ “ยาสิทธิบัตร” สิ้นอายุลงก็เป็นได้ ตลอดจนมาตรานี้ยังมีความไม่ชัดเจนในเรื่องประเภทของการกระทำที่ไม่เป็นการละเมิดสิทธิบัตรด้วย กล่าวคือ มาตรานี้บัญญัติโดยใช้คำว่า “การกระทำใดๆ” ซึ่งเป็นการบัญญัติที่กว้างมาก แม้ในมุมหนึ่งอาจเป็นข้อดีสำหรับประเทศไทยที่เทคโนโลยีการผลิตยา ยังไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ แต่ในอีกมุมหนึ่ง คณะผู้วิจัยเห็นว่ากรณีที่บัญญัติกฎหมายไว้กว้างเช่นนี้ อาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ว่าการกระทำเพื่อขอขึ้นทะเบียนยานั้น สามารถกระทำได้นาน้อยเพียงใด ซึ่งปัญหานี้ยังไม่เคยขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกา จึงยังไม่มีมติความอย่างชัดเจน อีกทั้งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศแล้ว คณะผู้วิจัยกลับพบว่ากฎหมายของหลายประเทศกลับมีการบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำที่สามารถกระทำได้ตาม BOLAR Exception ไว้อย่างชัดเจน

2. ปัญหาความไม่เชื่อมโยงของข้อมูลทะเบียนสิทธิบัตรกับข้อมูลขึ้นทะเบียนตำรับยา

ด้วยกลไกของ BOLAR Exception เป็นการอนุญาตให้สามารถทดสอบยาชื่อสามัญก่อนที่ยาที่มีสิทธิบัตรจะหมดอายุคุ้มครองลงเท่านั้น มิได้อนุญาตให้ผู้ผลิตยาชื่อสามัญสามารถนำยาชื่อสามัญนั้นออกจำหน่ายก่อนหมดอายุคุ้มครองสิทธิบัตรแต่อย่างใด ดังนั้นมาตรการนี้จะช่วยทำให้ยาราคาถูกลงก็ต่อเมื่อสิทธิบัตรยาได้หมดอายุลงแล้วเท่านั้น (Nicol and Owoeye, 2013) ผู้ผลิตยาชื่อสามัญจึงจำเป็นต้องทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานะสิทธิบัตรของยาที่ต้องการผลิตว่าเป็นยาที่ได้รับการคุ้มครองสิทธิบัตรหรือไม่ และสิทธิบัตรจะหมดอายุการคุ้มครองเมื่อใด แต่ในการขอขึ้นทะเบียนตำรับยานั้น ตามมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 และกฎกระทรวงว่าด้วยการขึ้นทะเบียนตำรับยา พ.ศ. 2555 มิได้มีการกำหนดให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนตำรับยาต้องแจ้งข้อมูลสิทธิบัตรของยาที่ขอขึ้นทะเบียน ดังนั้นข้อมูลของยาที่ได้รับการขึ้นทะเบียนแล้วจึงไม่มีข้อมูลของสิทธิบัตรของยาดังกล่าว จึงเป็นอุปสรรคต่อการค้นหาข้อมูลสิทธิบัตรยาของผู้ผลิตยาชื่อสามัญต้องการผลิต

แม้สำนักงานอาหารและยาได้ประกาศใช้คู่มือ/หลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนตำรับยาใหม่ (New Drug) แบบ ASEAN HARMONIZATION ในปี พ.ศ. 2556 ซึ่งได้กำหนดให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนตำรับยาใหม่ต้องมีคำรับรองการแจ้งข้อมูลสิทธิบัตรยาด้วย แต่คู่มือหรือหลักเกณฑ์นี้มีได้มีสถานะเป็นกฎหมายแต่อย่างใด และแม้จะมีการแจ้งไว้ในคู่มือฉบับนี้ว่า “หากไม่แจ้งข้อมูลใดๆ จะถือว่ายาไม่มีสิทธิบัตร” แต่ข้อความเช่นนี้ไม่มีสภาพบังคับทางกฎหมาย กล่าวคือ หากมิได้แจ้งก็ไม่ทำให้สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรสิ้นไป คู่มือหรือหลักเกณฑ์ฉบับนี้ไม่สามารถบังคับให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนยาใหม่ต้องแจ้งข้อมูลสิทธิบัตรยาที่ขอขึ้นทะเบียนได้ ปัญหาความเชื่อมโยงของข้อมูลทะเบียนสิทธิบัตรกับข้อมูลทะเบียนตำรับยาจึงยังไม่ได้รับการแก้ไข

3. ปัญหาการจดทะเบียนสิทธิบัตรที่ไม่มีวันสิ้นสุด (Evergreening Patent)

ผู้ทรงสิทธิบัตรใช้วิธีการที่เรียกว่า “การจดทะเบียนสิทธิบัตรที่ไม่มีวันสิ้นสุด” (Evergreening Patent) ซึ่งเป็นวิธีการต่ออายุการคุ้มครองสิทธิบัตรออกไปได้เรื่อย ๆ โดยการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของข้อถือสิทธิของตัวยาเพียงเล็กน้อย แล้วนำไปจดทะเบียนสิทธิบัตรใหม่เพื่อขยายการคุ้มครองออกไป เช่น การอ้างสิทธิสูตรตำรับยาโดยการนำยาเก่าสองตัวขึ้นไปมารวมตัวกันเพียงเพื่อความสะดวกในการกินยา หรือการเพิ่มสารปรุงแต่งเข้าไปในยาสูตรเดิมเพื่อเพิ่มคุณสมบัติบางอย่างโดยไม่ส่งผลต่อการรักษา เป็นต้น จนส่งผลให้แม้บริษัทยาที่ผลิตยาชื่อสามัญจะทดสอบและผลิตยาชื่อสามัญได้แล้ว แต่ก็ไม่สามารถนำยาชื่อสามัญนั้นออกจำหน่ายได้ เนื่องจากยาสิทธิบัตรได้รับการต่ออายุคุ้มครองสิทธิบัตรออกไป จากรายงานวิจัยของ อุซาวดี มาสิงค์ และคณะ ได้ศึกษาไว้ว่า จากจำนวนคำขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ด้านเภสัชภัณฑ์ที่ได้ประกาศโฆษณา 2,188 คำขอ ในช่วงปี พ.ศ. 2543 -2553 มีคำขอรับสิทธิบัตรที่เป็น Evergreening patent มีจำนวน 1,839 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84 ของคำขอรับสิทธิบัตรด้านเภสัชภัณฑ์ทั้งหมด

4. ปัญหาอันอาจเกิดจากการเจรจาหรือการเข้าร่วมข้อตกลงทางการค้า

หากประเทศไทยเข้าร่วมในความตกลงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership: CPTPP) อาจเป็นอุปสรรคต่อการผลิตยาชื่อสามัญได้ ส่งผลให้เป็นการขยายระยะเวลาคุ้มครองสิทธิบัตรออกไปเกินกว่า 20 ปีนับแต่วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียน ทำให้บริษัทผู้ผลิตยาชื่อสามัญผลิตยาชื่อสามัญออกจำหน่ายได้ช้าลง นอกจากนั้นร่างข้อตกลงดังกล่าวยังมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูล โดยกำหนดให้ประเทศสมาชิกเมื่อได้รับข้อมูลการทดสอบหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ยา เพื่อใช้ในการขออนุญาตจำหน่ายซึ่งผลิตภัณฑ์ยาใหม่ ประเทศสมาชิกต้องไม่อนุญาตให้บุคคลที่สามจำหน่ายผลิตภัณฑ์เดียวกันหรือคล้ายกันที่ใช้ข้อมูลเดียวกันนั้น หรืออนุญาตให้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาที่ใช้ข้อมูลเดียวกันนั้น เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 5 ปี กรณียาเคมีวัตถุ นับแต่วันที่ผลิตภัณฑ์ยาใหม่ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายในประเทศสมาชิก โดยไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลผู้แจ้งข้อมูลดังกล่าว อันจะส่งผลให้ผู้ผลิตยาชื่อสามัญในประเทศไทยต้องใช้เวลาในการศึกษาและทดสอบที่นานมาก และเป็นอุปสรรคต่อการผลิตยาชื่อสามัญออกจำหน่ายเป็นอย่างมาก

อภิปรายผล

ระบบโซ่อุปทานยาภาครัฐเริ่มจากการที่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้ายาประเภทต่างๆจะนำเข้ายาหรือผลิตยาเพื่อจำหน่ายในประเทศไทยจะต้องผ่านการขึ้นทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เมื่อขึ้นทะเบียนยาแล้วภาครัฐจะมีกลไกการต่อรองราคายากับผู้ผลิตโดยผ่านคณะกรรมการพัฒนาระบบราคายาแห่งชาติ ทั้งนี้โรงพยาบาลจะต้องทำการจัดซื้อยาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ากลไกในการควบคุมราคายาที่โรงพยาบาลนั้นยังไม่มีประสิทธิภาพ การควบคุมราคายาที่น่าจะมีประสิทธิภาพมากที่สุดต้องเริ่มตั้งแต่ต้นน้ำคือจุดที่มีการทะเบียนยาที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และเมื่อศึกษาบทบัญญัติ BOLAR Exception ของประเทศไทยพบปัญหาและอุปสรรคที่อาจส่งผลให้การบังคับใช้ข้อยกเว้นนี้ไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4 ประการคือ (1) ปัญหาความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติ (2) ปัญหาความไม่เชื่อมโยงของข้อมูลทะเบียนสิทธิบัตรกับข้อมูลขึ้นทะเบียนตำรับยา (3) ปัญหาการจดทะเบียนสิทธิบัตรที่ไม่มีวันสิ้นสุด (Evergreening Patent) (4) ปัญหาอันอาจเกิดจากการเจรจาหรือการเข้าร่วมข้อตกลงทางการค้า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยการแจ้งข้อมูลสิทธิบัตรในการขอขึ้นทะเบียนยาในร่างพระราชบัญญัติยา พ.ศ. เพื่อแก้ปัญหาค่าความไม่เชื่อมโยงของข้อมูลทะเบียนสิทธิบัตรกับข้อมูลขึ้นทะเบียนตำรับยา ตลอดจนการแก้ปัญหาค่าการจดทะเบียนสิทธิบัตรที่ไม่มีวันสิ้นสุด (Evergreening Patent)

1.2 ปรับปรุงระเบียบขั้นตอนในการขออนุญาตเพื่อขึ้นทะเบียนยาซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ตลอดจนให้มีการกำหนดมาตรการควบคุมราคา อันเป็นมาตรการทางบริหารที่จะช่วยส่งเสริมให้อุตสาหกรรมการผลิตยาของประเทศไทยเติบโตได้อย่างมั่นคง และช่วยควบคุมราคายาได้อย่างเหมาะสมในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเชิงลึกในการนำบทบัญญัติ BOLAR Exception ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 36 วรรคสอง (4) แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาบังคับใช้ในทางปฏิบัติ รวมถึงศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางกฎหมายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว หรืออาจเกิดขึ้นได้ในอนาคตจากการบังคับใช้บทบัญญัติทางกฎหมายดังกล่าว เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติดังกล่าวให้ตอบสนองต่อบริบทด้านการผลิตยาสามัญของประเทศ เสริมความมั่นคงทางยา ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันภายในประเทศ

2.2 ศึกษาเพิ่มเติมในปัญหาข้อเท็จจริง ตลอดจนปัญหาข้อกฎหมายที่เกิดขึ้นในกรณีการยื่นขอจดทะเบียนสิทธิบัตรที่ไม่มีวันสิ้นสุด (Evergreening Patent) ตลอดจนศึกษาผลกระทบอันอาจเกิดขึ้นจากความตกลงระหว่างประเทศที่จะให้มีขายระยะเวลาคู่ครองสิทธิบัตร และการคุ้มครองข้อมูล (Data Exclusivity) เนื่องจากมาตรการเหล่านี้จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อความพยายามของภาครัฐในการสนับสนุนการผลิตยาชื่อสามัญผ่านทาง การนำบทบัญญัติ BOLAR Exception มาใช้บังคับในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบกลไกการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารในกลุ่มประเทศที่ประสบผลสำเร็จในการควบคุมราคายา” ได้รับทุนการวิจัยสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

เอกสารอ้างอิง

- Food and Drug Administration, Ministry of Public Health. (2013a). *Manual/Guidelines for Generic Drug Registration (Generic Drugs) ASEAN HARMONIZATION*. Bangkok: The War Veterans Organization of Thailand Under Royal Patronage His majesty the King. (in Thai)
- Food and Drug Administration, Ministry of Public Health. (2013b). *Manual/Guidelines for New Drug Registration (New Drugs) ASEAN HARMONIZATION*. Bangkok: The War Veterans Organization of Thailand Under Royal Patronage His majesty the King. (in Thai)
- Food and Drug Administration, Ministry of Public Health. (2016). *Access to Medicines: Issues and Related Factors*. Report of the Workshop on Policy Management and Strategic Development of the National Drug System 2017-2021. (in Thai)
- Maleewongs, U., Kassomboon, N., Eksangsee, A., Atsawintarakul, S., Kittivejkul, K. (2013). *The project on drug patents classified as evergreening patents in Thailand and the estimation of the impacts that occur*. Bangkok: Health Systems Research Institute. (in Thai)
- National Essential Drug List Committee. (2009). *Cost-effective drug use according to public health economics*. Bangkok: Thai Health Promotion Foundation. (in Thai)
- Nicol, D. and Owioye, O. (2013). *Using TRIPS flexibilities to facilitate access to medicines*. 91 *Bulletin of the World Health Organization*, 533-539.
- Olwan, R. M. (2013). *Intellectual Property and Development: Theory and Practice*. Berlin: Springer.
- Office of the Prime Minister. (1992). *Regulations of the Office of the Prime Minister on Procurement and Additional Amendments* (on the Procurement of Drug and Medical Supplies). (in Thai)
- Primo Braga, C. A. (1989). The Economics of Intellectual Property Rights and the GATT: A View from the South. *Vanderbilt Journal of Transnational Law*, 22(2), 243-264.
- Roche Products, Inc. (Fed Cir 1984). *Appellant, v. BOLAR Pharmaceutical Co., Inc., Appellee*, 733 F2d858 (United States Court of Appeals).
- Sutapuk, U. (2014). *Database of Drug Patents Approaching Expiry for Phase 1 Commercial Utilization*. Bangkok: Thailand Center of Excellence for Life Sciences. (in Thai)
- Yamapai, I. (2009). *Assessing the implications of the compulsory licensing policy in Thailand between 2006-2008: Health Intervention and Technology Assessment Program*. Nonthaburi: The Health Intervention and Technology Assessment Program. (in Thai)

การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อลดการใช้ คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี

สรรเสริญ เลาสถิตย*

สาขาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Received: 2 January 2024

Revised: 6 March 2024

Accepted: 2 June 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อลดการใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี และ (2) ศึกษาผลการนำกิจกรรมเสริมหลักสูตรไปใช้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 2,004 คน ได้มาโดยวิธีแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัย คือ (1) กิจกรรมเสริมหลักสูตร (2) แบบประเมินการใช้คำพูดเกลียดชังบนโลกดิจิทัล (3) แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ t ผลการวิจัยพบว่า (1) กิจกรรมเสริมหลักสูตรประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำนวน 12 แผน เนื้อหาได้แก่ ทักษะทางสังคม การคิดเชิงบวก การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์ และ การใช้คำพูดเกลียดชัง มีผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับ ดีมาก (2) ผลการประเมินการใช้คำพูดเกลียดชังบนโลกดิจิทัลของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการได้รับกิจกรรมเสริมหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยลดลงจากระดับมากเป็นระดับน้อย และ (3) นักเรียนมัศึกษามีความพึงพอใจต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตร การพัฒนาทักษะทางสังคม นักเรียนมัธยมศึกษา การใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัล

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: sunsern.lao@mail.pbru.ac.th

Extra-Curricular Activities Development for Social Skills Development to Reduce Phetchaburi Province Secondary School Students' Digital Hate Speech

Sunsern Laohasthit*

Elementary Education Program, Faculty of Education, Rajabhat Petchaburi University

Received: 2 January 2024

Revised: 6 March 2024

Accepted: 2 June 2024

Abstract

The objectives of this research were (1) to develop extra-curricular activities for enhancing social skills to reduce Phetchaburi Province secondary school students' digital hate speech, and (2) to examine the effectiveness of implementing these extra-curricular activities. This study was quasi-experimental research. Samples were 2,004 secondary school students selected by purposive sampling. Research tools consisted of 1) extra-curricular activities, 2) the hate speech usage assessment form, and 3) the satisfaction assessment questionnaire. The data were analyzed by mean, standard deviation, and t-test. The results showed that (1) extra-curricular activities consisted of 12 plans, covering social skills, positive thinking, behavior change, and hate speech usage. Its suitability assessment was at a very good level, (2) the results of a digital hate speech usage assessment before and after using extra-curricular activities were significantly different at the .05 level, reduced from high to low level, and (3) students' satisfactions toward extra-curricular activities were in the highest level.

Keywords: Extra-Curricular Activities Development, Social Skills Development, Secondary School Students, Digital Hate Speech Using

* Corresponding Author; E-mail: sunsern.lao@mail.pbru.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การแสดงออกทางความคิดเห็นอย่างเสรีบนโลกดิจิทัล กระทำได้ง่ายและรวดเร็ว ผ่านการพิมพ์ตัวหนังสือ และการ “โพส” ซึ่งผู้โพสสามารถปกปิดตัวตนที่แท้จริงโดยการใช้ชื่อปลอมได้ และยังทำให้การโพสหรือ การแสดงออกทางความคิดเห็นบนสื่อในโลกดิจิทัลเป็นไปในลักษณะขาดความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ความง่ายและความรวดเร็วของการ “โพส” ทำให้ผู้โพส ขาดการพิจารณา ไตร่ตรอง ยังคิด บวกกับการถูกกระตุ้นด้วยข้อมูลที่มีลักษณะยุยง ส่งเสริมให้เกิดการใช้คำพูดเกลียดชัง ยิ่งทำให้เกิดเป็น กระแส และค่านิยม (Chaliewsak, n.d.). สื่อสังคมออนไลน์อย่าง Facebook, YouTube, Twitter หรือ TikTok เป็นสื่อที่ใหญ่ที่สุดและมีอำนาจมากที่สุดที่ผู้สื่อสารจะใช้แพร่กระจายสารแห่งความเกลียดชัง เนื่องจากสามารถสื่อสารได้ทั้งภาพและเสียงและมีผู้เข้าชมจำนวนมาก และมีการส่งต่อหรือแบ่งปันได้ง่าย (Choosaengnil, 2019)

พฤติกรรมกรรมการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ หรือไซเบอร์บูลลี่ ซึ่งอาจมาจากความคึกคะนองด้วยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ผ่านการใช้ข้อความ คอมเมนต์ ภาพ เสียง การใช้คำพูดที่สร้างความเกลียดชัง ไปจนถึงการแอบอ้าง ดัดแปลงข้อมูล ข้อมูลที่อยู่บนโลกออนไลน์นั้นสามารถแพร่กระจาย ทำซ้ำ และยากจะกำจัดให้หายไปโดยไม่เหลือร่องรอย ดังนั้นการกระทำดังกล่าวสามารถสร้างบาดแผลให้กับผู้ที่ถูกระทำ ไม่ว่าจะเป็นสร้างความหวาดกลัว ตกใจ อับอาย รู้สึกแค้น ไร้ค่า ซึมเศร้า ไม่อยากพบเจอใคร รวมไปถึงร้ายแรงที่สุดคือ ไม่อยากมีชีวิตอยู่ต่อไป ดังปรากฏในข่าวให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง การถูกกลั่นแกล้งทางออนไลน์เกิดขึ้นได้กับทุกคน ไม่ว่าจะเป็นบุคคลทั่วไป ศิลปิน ดารา คนมีชื่อเสียงในสังคม รวมถึงเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องให้ความใส่ใจเป็นอย่างมาก (Yuwakosol, 2022)

กลุ่มคนที่มีช่วงอายุระหว่าง 13 – 18 ปี ซึ่งได้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี ในอัตราร้อยละ 95 มีการใช้โซเชียลมีเดียในชีวิตประจำวัน และร้อยละ 67 มีการโพสข้อความในลักษณะการใช้คำพูดเกลียดชัง แบ่งออกเป็น การใช้คำพูดเกลียดชังใน LINE ร้อยละ 30 การใช้คำพูดเกลียดชังใน Facebook ร้อยละ 24 การใช้คำพูดเกลียดชังใน Youtube ร้อยละ 8 และการใช้คำพูดเกลียดชังในสื่ออื่น ๆ ร้อยละ 5 โดยสามารถจำแนกประเภทของคำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัล ได้แก่ (1) การด่าด้วยการใช้ภาษาหยาบคาย รุนแรง ร้อยละ 43 (2) การทำให้อีกฝ่ายเป็นตัวละคร ร้อยละ 31 (3) การแบ่งพวกเขาพวกเราแยกออกชัดเจน ร้อยละ 12 (4) การยุยงให้อีกฝ่ายร่วมเกลียดชัง สนับสนุนให้ใช้ความรุนแรงกับผู้ที่เห็นต่าง ร้อยละ 8 และ (5) การรุมประณามอย่างรุนแรงด้วยกลุ่มบุคคล ร้อยละ 6 (Department of Mental Health, Ministry of Public Health, Phetchaburi Province, 2021) ข้อมูลจากศูนย์ป้องกันการฆ่าตัวตายแห่งชาติ (National Center for Suicide Prevention, 2024) รายงานจำนวนการฆ่าตัวตายสำเร็จของจังหวัดเพชรบุรี อายุ 10-19 ปี ในปี พ.ศ. 2561 เพศชาย 2 คน ปี พ.ศ. 2562 เพศชาย 3 คน ปี พ.ศ. 2563 เพศชาย 5 คน เพศหญิง 2 คน ปี พ.ศ. 2564 เพศชาย 8 คน เพศหญิง 3 คน และปี พ.ศ. 2565 เพศชาย 5 คน เพศหญิง 2 คน ข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงและความสำคัญในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้คำพูดเกลียดชังบนโลกดิจิทัลอย่างเร่งด่วน

การใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัล ถือเป็นความบกพร่องของทักษะทางสังคมของผู้ใช้ เนื่องจากทักษะทางสังคมคือการแสดงออกผ่านคำพูดและการกระทำเพื่อสื่อสารกับผู้อื่น ประกอบด้วย ทักษะการสนทนา ทักษะการสร้างมิตรภาพ และทักษะการจัดการความโกรธ ซึ่งผู้ที่ได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคมย่อมที่มีสติ มีทักษะจัดการกับการใช้คำพูดของตนเองในโลกดิจิทัลได้ (Nilyam, 2021) ทักษะสังคมเป็นกลุ่มของทักษะต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกันในสังคม อันได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การพูด การฟัง การทำงานร่วมกันเป็นทีม ฯลฯ รวมทั้ง

ความสามารถในการเข้าใจถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย กฎกติกาต่าง ๆ ในสังคม ทักษะสังคมจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอย่างเป็นระบบเช่นเดียวกับทักษะอื่น ๆ โดยการฝึกฝนทักษะสังคมสามารถเริ่มต้นได้ตั้งแต่วัยเด็ก เริ่มจากการสังเกต เรียนรู้ โดยโรงเรียนจัดเป็นสนามฝึกภาคปฏิบัติขั้นดี ในการพัฒนาทักษะการเข้าสังคมของเด็ก ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการสร้างมิตรภาพความเป็นเพื่อน การปฏิบัติต่อครูอาจารย์ และการเรียนรู้จักกฎเกณฑ์ของโรงเรียน เพื่อพัฒนาไปสู่การเคารพในกฎเกณฑ์ของสังคมต่อไปในอนาคต (Charoenwongsak, 2018)

กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมภายในโรงเรียน โดยกิจกรรมเสริมหลักสูตรเหล่านี้สามารถถูกกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมได้หลายหลายขึ้นอยู่กับสถานการณ์และจุดเน้นของแต่ละโรงเรียน เมื่อโรงเรียนในจังหวัดเพชรบุรีมีการกำหนดให้กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาทักษะทางสังคมให้นักเรียนของตนเอง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี จะสามารถได้รับการพัฒนาและลดการใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัลได้อย่างเป็นรูปธรรม

ด้วยเหตุนี้ การบรรจุกิจกรรมพัฒนาทักษะทางสังคมให้เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี จะทำให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรีทุกคนได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคม เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในการอยู่ร่วมกันในสังคม สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ ซึ่งจะเป็นการลดการใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรีได้ในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อลดการใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อลดการใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การออกแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตร ประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ ได้แก่ (1) การศึกษาปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกับผู้เรียน ที่สามารถเข้าไปแก้ไขได้ด้วยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้กับผู้เรียน (2) การกำหนดหัวข้อความรู้หรือทักษะของกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่ต้องสอดคล้องกับปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกับนักเรียน (3) การกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตร (4) การกำหนดรูปแบบ ขั้นตอน วิธี จัดกิจกรรมให้ความรู้หรือทักษะแก่นักเรียน (5) การกำหนดรูปแบบการประเมินผลนักเรียน และ (6) การกำหนดปัจจัยสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2. การวัดประเมินทักษะทางสังคม พัฒนาแบบประเมินเพื่อคัดกรองและระบุปัญหาทักษะทางสังคมนักเรียน แบ่งเป็น 3 หัวข้อย่อย คือ พฤติกรรมทางสังคมที่ครูพึงพอใจ พฤติกรรมทางสังคมที่เพื่อนพึงพอใจ และพฤติกรรมการปรับสภาพของโรงเรียน แต่ละหัวข้อย่อยมี 16 คำถาม รวมทั้งหมด 43 คำถาม ประเมินโดยมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ท 5 ระดับ คือ “ไม่เคยทำเลย” ถึง “ทำเป็นประจำ” Riggio (1989) พัฒนาแบบสำรวจทักษะทางสังคมเพื่อวัดทักษะการสื่อสารทางสังคมขั้นพื้นฐานใน 2 ลักษณะ คือการสื่อสารทางสังคมโดยใช้ภาษาพูดและไม่ใช้ภาษาพูด และความสามารถทางสังคม ประกอบด้วยข้อคำถาม 90 ข้อ เป็นแบบรายงานตนเองซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ไม่เหมือนฉันเลย เหมือนฉันเล็กน้อย เหมือนฉัน เหมือนฉันมาก และเหมือนฉันอย่างแน่นอน

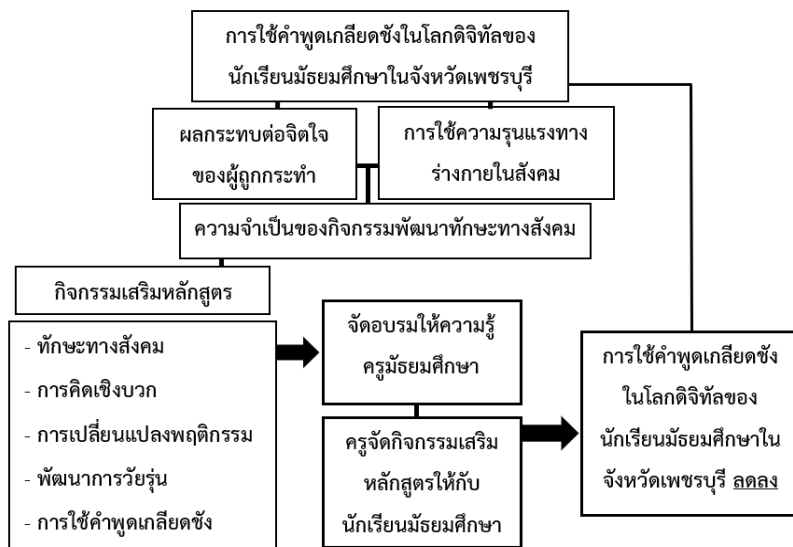
Baosuwan (2015) พัฒนาแบบวัดทักษะทางสังคม ชนิดประเมินตนเอง ลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริงจริงเป็นบางครั้ง และไม่จริง ซึ่งครอบคลุมทักษะทางสังคม 6 ด้าน ด้านละ 3 ข้อ รวมทั้งสิ้น 18 ข้อ

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับการประเมินทักษะทางสังคม ผู้วิจัยสรุปแนวทางในการประเมินทักษะทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ และจัดทำเป็นแบบประเมินตนเองซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ทำบ่อยมาก ทำบ่อย ทำน้อย ทำน้อยมาก และ ไม่เคยทำเลย

3. พฤติกรรมมนุษย์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านจิตวิทยา ได้แก่ การรับรู้และตอบสนองของเจตคติและสติปัญญา (2) ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน บุคคลที่มีชื่อเสียง ดารา นักร้อง นักแสดง รวมถึงบุคคลที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ และ (3) ปัจจัยด้านสถานการณ์และสิ่งกระตุ้นอื่น ๆ ได้แก่ กระแสนิยมแบบอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สื่อ (สังคมออนไลน์) รวมถึงการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมสถานการณ์ หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคลและไม่ใช่มนุษย์ซึ่งอยู่สภาวะที่บุคคลกำลังจะมีพฤติกรรม (Chandaeng, 2019) สำหรับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์ สามารถกระทำได้ตามทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือ Stage of Change Model ซึ่งมี 6 ขั้นตอน ดังนี้ ระยะที่ 1 ระยะก่อนการคิดหรือยังไม่สนใจปัญหา (Precontemplation) ระยะที่ 2 ระยะเริ่มคิดเริ่มตัดสินใจหรือขึ้นลงเลใจ (Contemplation) ระยะที่ 3 ระยะการเตรียมตัวหรือขึ้นตัดสินใจและเตรียมตัว (Preparation) ระยะที่ 4 ระยะการสร้างพฤติกรรมใหม่ หรือขึ้นลงมือปฏิบัติ (Action) ระยะที่ 5 ระยะการคงไว้ซึ่งพฤติกรรมใหม่หรือขึ้นกระทำต่อเนื่อง (Maintenance) และระยะที่ 6 ขั้นสิ้นสุด (Termination) (Panichakul and Samranbua, 2013)

4. การใช้คำพูดเกลียดชัง (Hate Speech) มีรูปแบบและประเภทที่แตกต่างกันตามบริบททางสังคม เป็นการแสดงออกในลักษณะยุยงหรือส่งเสริมความเกลียดชังและอคติต่อกลุ่มบุคคลหรือปัจเจกบุคคล โดยมีมุ่งไปที่ “ฐานของอัตลักษณ์” ซึ่งอาจติดตั้งมาแต่ดั้งเดิมหรือภายหลัง เกี่ยวกับเชื้อชาติ ศาสนา สีผิว สถานที่เกิด ที่อยู่อาศัย อุดมการณ์ทางการเมือง อาชีพ เพศสภาพ หรือ ลักษณะอื่นที่สามารถทำให้ถูกแบ่งแยกได้ การแสดงออกซึ่งความเกลียดชังอาจเป็นการสื่อสารซึ่งหน้ากับเหยื่อ หรือสื่อสารผ่านโลกออนไลน์ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์หรือ อีเมล ทั้งที่เป็นคำพูด ตัวอักษร ภาพวาด ภาพถ่าย ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว ภาพยนตร์ เพลง และการสื่อความหมายในเชิงสัญลักษณ์อื่น ๆ ทั้งที่เป็นการผลิตขึ้นมาใหม่ การผสมผสานเนื้อหาใหม่กับเนื้อหาที่มีการผลิตไว้แล้ว เข้าถึงได้ โดยมีเทคโนโลยีเครือข่ายหรือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากสามารถสื่อสารได้ทั้งภาพและเสียง และมีผู้เข้าชมจำนวนมาก ส่งต่อหรือแบ่งปันได้ง่าย โดยมีรูปแบบของการใช้คำพูดเกลียดชัง ดังนี้ (1) การด่าด้วยการใช้ภาษาหยาบคาย รุนแรง ดูถูกเหยียดหยาม (2) การสร้างความเข้าใจผิด การโน้มน้าวใจชักจูงให้เชื่อถือนำข้อมูลผิด (3) การนิยามคนอื่น ในเชิงลดคุณค่า ทำให้มีความหมายเชิงลบ กลายเป็นตัวตลก (4) การสื่อสารที่สร้างความรู้สึกแบ่งฝักแบ่งฝ่าย แบ่งพวกเขาพวกเราแยกออกชัดเจน (5) การสื่อความหมายปฏิเสธการอยู่ร่วมกัน การกีดกันออกจากสังคม (6) การตีตราประทับภาพเหมารวมตายตัวในเชิงลบ (7) การยุยงปลุกปั่น ปลุกระดมให้ผู้อื่นร่วมเกลียดชังสนับสนุนให้ใช้ความรุนแรงกับผู้ที่เห็นต่าง และ (8) การระดมกำลังไล่ล่า ชุ่คุกคาม การลงโทษทางสังคม รุมประณามอย่างรุนแรงด้วยกลุ่มบุคคล (Child and Youth Media Institute, 2020)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีผลการประเมินการใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัล ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรม แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ซึ่งไม่มีกลุ่มควบคุม แต่จะมุ่งเน้นกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Intervention Activities) ที่คาดว่าจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมที่ศึกษา โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบศึกษากลุ่มเดียววัดก่อน-หลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design)

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1-6 จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 21,050 คน

ตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาที่ 1-6 จังหวัดเพชรบุรี ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบง่าย หรือการประมาณจากจำนวนประชากร (Srisa-ard, 1992) ดังนี้

จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลักร้อยละ 15-30 %

จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลักพัน 10-15 %

จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลักหมื่น 5-10 %

จำนวนประชากรในครั้งนี้คือ 21,050 จึงใช้เกณฑ์ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 5-10 % ทำให้ได้จำนวน กลุ่มตัวอย่าง 2,004 คน ซึ่งมาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยเป็นนักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนกับครูจำนวน 70 คน จาก 23 โรงเรียนที่สมัครเข้ารับการอบรมให้ความรู้ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นนักเรียนที่มีและไม่มีพฤติกรรมการใช้คำพูดเกลียดชัง

เครื่องมือวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อลดการใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 12 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 การประเมินการใช้ คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัลของตนเอง กิจกรรมที่ 2 ความโหดร้ายของ คำพูดเกลียดชัง กิจกรรมที่ 3 แล้วไงต่อ? กิจกรรมที่ 4 สื่อยอดนิยม ดิจริงไหม กิจกรรมที่ 5 ยิงด้นะ ที่... กิจกรรมที่ 6 มันเยียมมากเลย กิจกรรมที่ 7 ข้อความส่งพลังใจ กิจกรรมที่ 8 เพื่อนรัก กิจกรรมที่ 9 บันทึกที่รักของฉัน กิจกรรมที่ 10 ฉันรัก ฉันขอบคุณ ฉันขอโทษ ฉันให้อภัย กิจกรรมที่ 11 การประเมินการใช้ คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัลของตนเอง กิจกรรมที่ 12 ยกย่องคนดี

2. แบบประเมินการใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัล ประกอบด้วย การประเมิน พฤติกรรมการใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัล และ ทศนคติต่อการใช้คำพูดเกลียดชัง ใช้แบบประเมินนี้กับกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการได้รับการจัดกิจกรรมกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3. แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตร ใช้แบบประเมินนี้กับกลุ่มตัวอย่าง หลังการได้รับการจัดกิจกรรมกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ทำการประเมินความเหมาะสม และประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ของเครื่องมือวิจัยโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้าน การใช้คำพูดเกลียดชังจำนวน 2 ท่าน ด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจำนวน 2 ท่าน และ ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจำนวน 1 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลตามแบบแผนการทดลอง คือ การประเมินก่อนและหลังการได้รับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยใช้แบบประเมินการใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัล

2. การเก็บข้อมูลด้านความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยการประเมินภายหลังการได้รับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้วยแบบประเมินความพึงพอใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าทางสถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากแบบประเมินการใช้คำพูดเกลียดชังบนโลกดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา และแบบประเมินความพึงพอใจ เพื่ออธิบายการประเมินคุณภาพของกิจกรรม และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติอนุมาน ได้แก่ $t - test$ (Paired Difference for Means Test)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อลดการใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร จำนวน 12 กิจกรรม ประกอบด้วย

1.1 จุดประสงค์หลักของกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อลดการใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี

1.2 เนื้อหาสาระของกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ (1) ทักษะทางสังคม (2) การคิดเชิงบวก (3) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์ และ (4) การใช้คำพูดเกลียดชัง

1.3 รูปแบบวิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติ

1.4 แผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำนวนทั้งสิ้น 12 แผน สำหรับการจัดการเรียนรู้ 12 กิจกรรม

1.5 รูปแบบและวิธี การวัดและประเมินผลผู้ใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ (1) การประเมินการใช้ คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัล ของผู้ใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร ก่อนและหลัง การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยการ ทำแบบประเมินการใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัล จำนวน 1 ชุด (2) การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมเสริม หลักสูตร

การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยใช้ค่าดัชนีความเหมาะสม โดย ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน รายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

รายการประเมิน / ส่วนประกอบของหลักสูตร	สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					$\bar{x}$	S.D.
	ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3	ท่านที่ 4	ท่านที่ 5		
กิจกรรม 1 : การประเมินการใช้ คำพูดเกลียดชังในโลก ดิจิทัลของตนเอง (ครั้งที่ 1)	5	4	5	3	5	4.4	0.89
กิจกรรม 2 : ความโหดร้ายของ คำพูดเกลียดชัง	5	4	4	4	4	4.2	0.45
กิจกรรม 3 : “แล้วไงต่อ?”	5	4	5	4	5	4.6	0.55
กิจกรรม 4 “สื่อยอดนิยม....ดีจริงไหม”	4	4	5	4	5	4.4	0.55
กิจกรรม 5 : “ยังดีนะ ที่...”	5	4	5	4	5	4.6	0.55
กิจกรรม 6 “มันเยี่ยมมากเลย”	5	4	5	4	5	4.6	0.55
กิจกรรม 7 “ข้อความส่งพลังใจ”	5	4	5	5	5	4.8	0.45
กิจกรรม 8 “เพื่อนรัก”	2	4	5	5	5	4.2	1.30
กิจกรรม 9 “บันทึกที่รักของฉัน”	5	3	5	4	5	4.4	0.89
กิจกรรม 10 “ฉันรัก ฉันขอบคุณ ฉันขอโทษ ฉันให้อภัย”	4	5	5	4	5	4.6	0.55
กิจกรรม 11 : การประเมินการใช้ คำพูดเกลียดชังในโลก ดิจิทัลของตนเอง (ครั้งที่ 2)	3	4	5	3	5	4	1.00
กิจกรรม 12 “ยกย่องคนดี”	5	4	5	5	5	4.8	0.45
รวม	4.52	3.98	4.88	4.08	4.92	4.48	0.67

จากข้อมูลตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำนวน 12 แผน จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67 หมายถึง กิจกรรมเสริมหลักสูตร มีความเหมาะสมในระดับดีมาก

2. ผลการทดลองใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อลดการใช้คำพูดเกลียดชัง ในโลกดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ผลการประเมินผลการใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินผลการใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัล

แบบทดสอบ	คะแนน เต็ม	คะแนน Pretest		คะแนน Posttest		n	t-test	p
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
การใช้คำพูดเกลียดชังบนโลกดิจิทัล	50	40.97	1.21	19.32	1.05	2,004	1.65	0.00**
ทัศนคติต่อการใช้คำพูดเกลียดชัง	24	-12.27	1.13	11.39	1.06	2,004	1.65	0.00**

** $p < .05$

จากข้อมูลตารางที่ 2 สรุปได้ว่า (1) การใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัลของนักเรียน ก่อนและหลังการได้รับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางค่าสถิติที่ .05 โดยก่อนการได้รับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร นักเรียนเป็นผู้ใช้คำพูดเกลียดชังบนโลกดิจิทัลในระดับมาก และหลังการได้รับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร นักเรียนเป็นผู้ใช้คำพูดเกลียดชังบนโลกดิจิทัลในระดับน้อย (2) การประเมินทัศนคติต่อการใช้คำพูดเกลียดชัง พบว่า ก่อนและหลังการได้รับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางค่าสถิติที่ .05 โดยก่อนการได้รับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร นักเรียนเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ต้องต่อใช้คำพูดเกลียดชังบนโลกดิจิทัลในระดับน้อย และหลังการได้รับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร นักเรียนเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ต้องต่อใช้คำพูดเกลียดชังบนโลกดิจิทัลในระดับมาก

2.2 ผลการวัดและประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตร ภายหลังการได้รับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 หมายความว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อ 12 กิจกรรมโดยรวม ในระดับมากที่สุด

ภายหลังการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้กับนักเรียนภายในโรงเรียนเรียบร้อยครบทั้ง 12 กิจกรรมแล้วนั้น ผู้วิจัยดำเนินการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์พูดคุยกับนักเรียนมัธยมศึกษา ผลการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า ก่อนการได้รับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร นักเรียนใช้คำพูดเกลียดชังทั้งในโลกดิจิทัลและในโลกความเป็นจริง โดยลักษณะของคำพูดเกลียดชัง แบ่งออกเป็น (1) การด่าด้วยคำพูดหยาบคาย แก่บุคคลที่ไม่ชอบ หรือทะเลาะกัน (2) การใช้คำหยาบคาย เพื่อแฉว หยอกล้อกันในกลุ่มเพื่อนสนิท (3) การล้อเลียนเรื่องเพศสภาพ และสภาพร่างกาย (4) การใช้คำพูดหยาบคาย เพื่อระบายความโกรธ แค้น เกี่ยวกับเกมกีฬา หรือ สถานการณ์ในสังคมที่ปรากฏเป็นข่าวในสื่อโซเชียลต่าง ๆ และภายหลังได้รับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร นักเรียนมีความเข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นทั้งต่อผู้ที่ได้รับคำพูดเกลียดชัง และผู้ที่ใช้คำพูดเกลียดชัง ซึ่งเป็นผลมาจากการร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ครูจัดขึ้น ทำให้การใช้คำพูดเกลียดชังทั้งในโลกดิจิทัลและในโลกความเป็นจริงของนักเรียนมัธยมศึกษาลดลง

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อลดการใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า (1) กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นจำนวน 12 กิจกรรมมีรายละเอียดขั้นตอนการจัดกิจกรรม และสื่อประกอบการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน ในทุกกิจกรรมมีการสร้างสถานการณ์จำลองที่

เกิดขึ้นภายในโรงเรียนจริง ซึ่งนักเรียนสามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้ไปใช้กับสถานการณ์จริงในโรงเรียนเพื่อเป็นการฝึกฝนพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Charoenwongsak (2018) ที่พบว่า โรงเรียนควรเป็นสนามฝึกภาคปฏิบัติในการพัฒนาทักษะการเข้าสังคมของเด็ก ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการสร้างมิตรภาพความเป็นเพื่อน การปฏิบัติต่อครูอาจารย์ และการเรียนรู้จักกฎเกณฑ์ของโรงเรียน เพื่อพัฒนาไปสู่การเคารพในกฎเกณฑ์ของสังคมต่อไปในอนาคต (2) กิจกรรมทั้ง 12 กิจกรรมมีการจัดลำดับเนื้อหาอย่างชัดเจน โดยเริ่มจากการเรียนรู้และเข้าใจในลักษณะของการใช้คำพูดเกลียดชังบนโลกดิจิทัล การเข้าใจถึงจิตใจของผู้ถูกระทำหรือผู้ได้รับคำพูดเกลียดชัง การคิดบวกเพื่อเพิ่มความฉลาดทางอารมณ์เพื่อลดการเกิดอาการซึมเศร้าของตนเอง รวมทั้งลดการตอบโต้เมื่อได้รับคำพูดเกลียดชัง และการพัฒนาตนเองเป็นผู้ให้คำพูดสร้างกำลังใจแก่ผู้อื่น ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ที่ได้สังเคราะห์จาก Panichakul and Samranbua (2013) พบว่า ระยะที่ 1 ระยะก่อนการคิดหรือยังไม่สนใจปัญหา (Precontemplation) ระยะที่ 2 ระยะเริ่มคิดเริ่มตัดสินใจ หรือขั้นลังเลใจ (Contemplation) ระยะที่ 3 ระยะการเตรียมตัวหรือขั้นตัดสินใจและเตรียมตัว (Preparation) ระยะที่ 4 ระยะการสร้างพฤติกรรมใหม่ หรือขั้นลงมือปฏิบัติ (Action) ระยะที่ 5 ระยะการคงไว้ซึ่งพฤติกรรมใหม่หรือขั้นกระทำต่อเนื่อง (Maintenance) และระยะที่ 6 ขั้นสิ้นสุด (Termination) (3) กิจกรรมทั้ง 12 กิจกรรมนี้สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนได้จริง โดยเฉพาะทักษะการควบคุมอารมณ์ของตนเอง และทักษะการคิดบวก ซึ่งมาจากแนวคิดของ Nilyam (2021) และ Charoenwongsak (2018) ที่เชื่อว่า การใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัล ถือเป็นความบกพร่องของทักษะทางสังคมของผู้ใช้ และทักษะสังคมจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอย่างเป็นระบบเช่นเดียวกับทักษะอื่น ๆ ซึ่งผู้ที่ได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคมย่อมที่จะมีสติมีทักษะจัดการกับการใช้คำพูดของตนเองในโลกดิจิทัลได้ รวมทั้งในงานวิจัยของ Praekitthammachai (2012) เรื่อง ผลของการปรับพฤติกรรมเพื่อลดความก้าวร้าวของวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง พบว่าโปรแกรมการปรับพฤติกรรมเพื่อลดความก้าวร้าวของวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะทางสังคมของวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง รวมทั้งควรเปิดโอกาสให้มีการรับฟังและแสดงความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

2. ผลการทดลองใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่า ลักษณะการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้ง 12 กิจกรรมของครูทั้ง 23 โรงเรียน มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป สามารถสรุปเป็น 3 ลักษณะได้ คือ (1) การแยกจัดครั้งละ 1 กิจกรรมในคาบแนะแนวของทุก ๆ สัปดาห์ จนครบ 12 กิจกรรม โดยการจัดกิจกรรมในรูปแบบนี้ ทำให้นักเรียนได้รับการฝึกพฤติกรรมใหม่เพื่อทดแทนพฤติกรรมเก่าอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ที่จำเป็นต้องมีการปฏิบัติพฤติกรรมใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อลบพฤติกรรมเก่าอย่างถาวร (2) การรวมกิจกรรมที่ใช้เวลาไม่มาก จำนวน 2-3 กิจกรรม แล้วจัดใน 1 คาบเรียน โดยใช้คาบว่างของนักเรียนในแต่ละสัปดาห์ จนครบ 12 กิจกรรม การจัดกิจกรรมในรูปแบบนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับรูปแบบที่ 1 แต่ใช้จำนวนครั้งในการจัดกิจกรรมน้อยกว่า เนื่องจากเวลาที่ครูมีเวลาในการจัดกิจกรรมไม่มากพอที่จะ 1 กิจกรรมต่อ 1 คาบเรียนได้ อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมรูปแบบนี้ยังคงสร้างความต่อเนื่องในการปฏิบัติพฤติกรรมใหม่ให้กับนักเรียนได้ (3) การรวม 12 กิจกรรม เพื่อจัดต่อเนื่องรวมกัน และใช้เวลาในการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน ตั้งแต่ 8.30 น. – 15.30 น. เป็นระยะเวลา 2 วัน เนื่องจากครูไม่สะดวกที่จะจัด 1 กิจกรรมต่อ 1 คาบเรียน และต่อเนื่องทุกสัปดาห์ได้ การจัดกิจกรรมในรูปแบบนี้จะมีความต่อเนื่องของการปฏิบัติพฤติกรรมใหม่ ในลักษณะการต่อเนื่องของกิจกรรม โดยนักเรียนได้ฝึกฝนปฏิบัติพฤติกรรมใหม่อย่างต่อเนื่องกิจกรรมต่อกิจกรรม ไปจนครบ 12 กิจกรรม แต่จะขาดความต่อเนื่องในด้านเวลา

3. การศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่า ก่อนการได้รับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร นักเรียนเป็นผู้ให้คำพูดเกลียดชังบนโลกดิจิทัลในระดับมาก และมีผลการประเมินทัศนคติต่อการให้คำพูดเกลียดชังบน

โลกดิจิทัลของนักเรียนในระดับน้อย ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากการสัมภาษณ์นักเรียน และครูมัธยมศึกษา ที่พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ใช้คำพูดเกลียดชังบนโลกดิจิทัลในระดับมาก และมีทัศนคติที่มีต่อการใช้คำพูดเกลียดชังที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งเป็นผลมาจากการทำตามหรือการลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่พบเห็นได้บ่อยในสื่อโซเชียลต่าง ๆ สอดคล้องกับ Chandaeng (2019) ที่ได้พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ ประกอบด้วย 3 ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยด้วยจิตวิทยา ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านสถานการณ์และ สิ่งกระตุ้นอื่น ๆ โดยปัจจัยด้านสังคมในกลุ่มปฐมภูมิ ได้แก่ ครอบครัวและเพื่อนสนิท ซึ่งเพื่อนเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลอย่างมากทั้งด้านทัศนคติและการปฏิบัติตน ส่วนปัจจัยด้านสังคมในกลุ่มทุติยภูมิ ได้แก่ บุคคลที่มีชื่อเสียง ดารานักแสดง เป็นต้น โดย Office of Health Information Systems Development (2013) ระบุถึง สาเหตุหลักของพฤติกรรมเลียนแบบโซเชียล คือการเติบโตของวัยรุ่นปัจจุบัน เด็กวัยรุ่นช่วงอายุ ตั้งแต่ 12-19 หรือแม้แต่ 20 ปีตอนต้น จะเติบโตมาในครอบครัวเดี่ยวอันประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูก ลักษณะพิเศษคือ พ่อแม่จะต้องไปทำงาน ทำให้ลูกไม่มีต้นแบบ เมื่อลูกเติบโตมากับทีวีและอินเทอร์เน็ต จึงมีดาราดาราและพฤติกรรมของบุคคลในข่าวทั่วไปทางทีวีและอินเทอร์เน็ตเป็นต้นแบบ ส่วนค่าเฉลี่ยผลการประเมินการใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัลของนักเรียน หลังการจัดกิจกรรม พบว่า นักเรียนเป็นผู้ใช้คำพูดเกลียดชังบนโลกดิจิทัลในระดับ น้อย และผลการประเมินทัศนคติต่อการใช้คำพูดเกลียดชัง หลังการจัดกิจกรรม พบว่านักเรียนเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการใช้คำพูดเกลียดชังบนโลกดิจิทัลในระดับมาก เนื่องจากนักเรียนได้รับการฝึกฝนพัฒนาทักษะทางสังคมอย่างต่อเนื่อง นักเรียนได้รับรู้และเข้าใจถึงความทุกข์ทรมานทางจิตใจของคนที่ได้รับข้อความเกลียดชัง ที่ส่งผลต่อไปยังการทำร้ายร่างกายตนเองและผู้อื่น ทำให้ตนเองไม่ยอมรับและไม่ต้องการเป็นผู้ส่งข้อความเกลียดชังให้กับผู้อื่น รวมทั้งนักเรียนได้รู้จักการแบ่งปันความรักให้แก่กันและกันกับเพื่อนร่วมโรงเรียนมากขึ้น ผ่านการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ส่ง หรือโพสต์ข้อความให้กำลังใจ ลงในโลกดิจิทัลจริง ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความประทับใจและซาบซึ้งใจต่อการเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับข้อความสร้างพลังใจ กอปรกับการได้รับแรงเสริมจากการยกย่องอย่างเป็นทางการผ่านการมอบเกียรติบัตรเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมครบหลักสูตร พฤติกรรมการใช้คำพูดเกลียดชังบนโลกดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ได้รับการทดแทนด้วยพฤติกรรมใหม่ที่เป็นผู้มีความฉลาดทางอารมณ์ แบ่งปันความแก่ผู้อื่นด้วยการใช้คำพูดให้กำลังใจ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Eimsuphasit (2006) ที่พบว่าพฤติกรรมมนุษย์ คือการแสดงออกเพื่อตอบสนองหรือโต้ตอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยที่ผู้อื่นสามารถสังเกตได้ ดังนั้นสิ่งเร้าหรือแรงเสริมที่เหมาะสม จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งตามที่ต้องการได้

นอกจากนี้ ยังมีข้อค้นพบที่สำคัญ ได้แก่ ครูผู้จัดกิจกรรมให้กับนักเรียนคือตัวแปรที่สำคัญของความสำเร็จของกิจกรรมเสริมหลักสูตรนี้ ครูจำเป็นต้องได้รับการอบรมความรู้ในการจัดกิจกรรม เพื่อเตรียมตัวก่อนจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน ในด้าน (1) การเป็นผู้มีทักษะ ชื่นเชิงในการจัดกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นเกม สามารถสร้างความสนุกสนานให้กับกิจกรรมที่จัดขึ้น (2) ความเข้าใจในพฤติกรรมวัยรุ่น เพื่อการเข้าถึงและการเปิดใจรับของนักเรียนวัยรุ่น และ (3) การใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรม ซึ่งมีความหลากหลาย ทั้งในลักษณะของกระดาษแผ่น post-it โฟลเดอร์ ภาพถ่าย เสียง รวมทั้งแอปพลิเคชันต่าง ๆ ในโทรศัพท์ ซึ่งล้วนมีความจำเป็นที่ครูต้องเรียนรู้และศึกษาก่อนนำไปใช้จริง การจัดอบรมให้กับครูด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร 12 กิจกรรมเหมือนกับกิจกรรมสำหรับนักเรียนนั้น ทำให้ครูได้ศึกษาทั้งบทบาทของผู้ดำเนินกิจกรรมและบทบาทของผู้ได้รับการจัดกิจกรรมซึ่งทำให้ครูเข้าใจและดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้ง 12 กิจกรรมให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ Lueangsophaphan and Chomphucome (2023) เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริม

ความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยพบว่า ครูผู้สอนคือบุคคลสำคัญของความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอน โดยครูต้องศึกษารายละเอียดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อย่างเข้าใจทุกขั้นตอนทั้งก่อนและระหว่างการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 หากต้องการให้ครูมัธยมศึกษาได้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนี้อย่างเต็มที่ตามแผนดำเนินกิจกรรมที่กำหนด ผู้บริหารโรงเรียนและครูจะต้องตระหนักถึงความสำคัญในการจัดหาวิธีการที่จะช่วยลดการใช้คำพูดเกลียดชังบนโลกดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา และสร้างความร่วมมือกันอย่างเป็นระบบโดยการสั่งการ การกำกับติดตาม และการเอื้ออำนวย สนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน

1.2 ผู้จัดกิจกรรม จำเป็นต้องจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนครบทั้ง 12 กิจกรรม และเรียงลำดับกิจกรรมตามที่แผนการจัดกิจกรรมกำหนดไว้ รวมทั้งควรแบ่งการดำเนินกิจกรรมให้ได้ครบ 1 กิจกรรมต่อ 1 ครั้งใน 1 สัปดาห์ต่อเนื่องเป็นระยะเวลารวมทั้งสิ้น 12 สัปดาห์จึงจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.3 ต้นสังกัดของโรงเรียน เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรเข้ามามีบทบาทในลักษณะการมอบนโยบายในการลดการใช้คำพูดเกลียดชังบนโลกดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาให้แก่โรงเรียนในสังกัด รวมทั้งเพิ่มการเผยแพร่ผลการดำเนินการให้กับผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไปรับทราบ

1.4 ในการดำเนินจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน ครูผู้เป็นวิทยากรหรือผู้จัดกิจกรรม ควรหลีกเลี่ยงการใช้คำพูดเกลียดชัง เช่น การทำให้อาย การล้อเลียน รวมทั้งการต่อว่าหรือทำโทษนักเรียนหากนักเรียนแสดงคำพูดเกลียดชังออกมา โดยครูควรใช้คำพูดให้กำลังใจ และให้ความรักความอบอุ่นความรู้สึกปลอดภัยให้กับนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายในโรงเรียนเพื่อแก้ปัญหาด้านอื่น ๆ ของนักเรียน เช่น ปัญหาการใช้สิ่งเสพติด และปัญหาการใช้ความรุนแรง

2.2 ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาวิธีการลดการใช้คำพูดเกลียดชังของ กลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น ผู้ปกครอง หรือสื่อ

เอกสารอ้างอิง

- Baosuwan, R. (2015). *Developing social and emotional skills of first-year high school students in a gifted classroom through cooperative learning*. Thesis of the Degree of Master of Education. Bangkok: Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Chaliewsak. K. (n.d.). *Teaching Materials for Developmental Psychology*. Songkhla: Thaksin University. (in Thai)
- Chandaeng, B. et al. (2019). *The factors influencing behavior change*. *Dhammathas Academic Journal*, 19(2), 235-244. (in Thai)

- Charoenwongsak, K. (2018). *Social Skills. A base to be successful in working*. [Online]. Retrieved November 11, 2022, from: http://www.kriengsak.com/node/1603_ (in Thai)
- Child and Youth Media Institute. (2020). *Hate Speech*. 3rd ed. Bangkok: Walk on Cloud.
- Choosaengnil, C. (2019). *Digital Hate Speech*. [Online]. Retrieved December 15, 2022, from: <https://www.scimath.org/article-technology/item/10962-digital-hate-speech> (in Thai)
- Department of Mental Health, Ministry of Public Health, Phetchaburi Province. (2021). [Online]. Retrieved December 10, 2022, from: <https://dmh.go.th/report/datacenter/dmh/host.asp?id=76&nyear=2561> (in Thai)
- Eimsuphasit, S. (2006). *Putting Students at the Center and Assessing Based on Reality*. Chiang Mai: Chiang Mai Light of Art Printing House. (in Thai)
- Lueangsophaphan, K. and Chomphucome, P. (2023). The Mathematical-Modeling-Based Learning Management to Promote the Mathematics' Abilities of Grade 12 Students. *Sripatum Review of Humanities and Social Sciences*, 23(2), 11-25.
- National Center for Suicide Prevention. (2024) *Summary of Successful Suicide Report*. [Online]. Retrieved December 11, 2022, from: Retrieved December 15, 2022, from: <https://www.scimath.org/article-technology/item/10962-digital-hate-speech> (in Thai)
- Nilyam, J. (2021). *Social Skills can be trained, easily start at home*. [Online]. Retrieved December 15, 2022, from: https://www.manarom.com/blog/social_skills.html
- Office of Health Information Systems Development. (2013). *Thai Adolescents Imitating Celebrities, Values Society Needs to Question!*. [Online]. Retrieved January 15, 2013, from: https://www.hiso.or.th/hiso5/healthy/news.php?names=19&news_id=3277 (in Thai)
- Panichakul, K. and Samranbua, A. (2013). The application of the Transtheoretical Model to promote exercise behavior. *The Journal of Boromarajonani College of Nursing, Nakhon Ratchasima*, 19(1), 66-76. (in Thai)
- Praekitthammachai, W. (2012). *The Effects of Behavior Modification to Reduce Aggressive Behavior of Adolescents at Risk*. Thesis of the Degree of Master of Education in Guidance and Counseling Psychology. Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Riggio. (1989). Assessment of basic social skills. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(3), 649-660.
- Srisa-ard, B. (1992). *Basic Research*. 3rd ed. Bangkok: Suwiriyaarn.
- Yuwakosol, S. (2022). *Their mind, our mind. Develop communication skills to prevent the online world from becoming too cruel*. [Online]. Retrieved December 10, 2022, from: <http://cosci.swu.ac.th/news-event/cas/2023/ใจเขา-ใจเรา-สร้างทักษะสื่อสารเพื่อไม่ให้โลกออนไลน์โหดร้ายเกินไป>. (in Thai)

อิทธิพลของความสัมพันธ์ทางธุรกิจและนวัตกรรมองค์กรต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน
และคุณภาพการบริการในฐานะตัวกลาง ของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง
ขนาดกลางและขนาดย่อม สำหรับงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม

สุพจน์ วงศ์คำลือ^{1,*}, วัฒนันท์ อุปรมัย², ปุริมปรัชญ์ คณินพศุทธิ์³

¹หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

²สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Received: 8 January 2024

Revised: 28 February 2024

Accepted: 2 June 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อค้นหาตัวแบบความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมสำหรับงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม และ (2) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้านคุณภาพบริการ นวัตกรรมขององค์กร และความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่ส่งผลให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมสำหรับงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้รับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีความชำนาญด้านงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 21 ราย เพื่อนำข้อมูลมาสรุปประเด็นสำคัญในข้อคำถามของแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้รับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีความชำนาญด้านงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 364 ราย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ทางธุรกิจ นวัตกรรมขององค์กรมีอิทธิพลทางตรง และทางอ้อมโดยผ่านคุณภาพบริการต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของอุตสาหกรรมรับเหมาก่อสร้าง และคุณภาพการบริการมีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของอุตสาหกรรมรับเหมาก่อสร้างที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

คำสำคัญ: ความได้เปรียบในการแข่งขัน ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง งานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: supotwongkamleu@gmail.com

Influence of Business Relation and Innovative Organization on Competitive Advantage with Service Quality as Mediator of Small and Medium Sized Construction Contracting Businesses for Industrial Plant Construction

Suphot Wongkhamlue^{1,*}, Wisanan Ouparamai², Purimpratch Khaninphasut³

¹Doctor of Business Administration Program, School of Management Science,
Sukhothai Thammathirat Open University

²School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University

³School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

Received: 8 January 2024

Revised: 28 February 2024

Accepted: 2 June 2024

Abstract

The purpose of this research was to find a model of competitive advantage and to analyze the influence of service quality, organizational innovation and business relationships that result in a competitive advantage for SMEs for industrial factory construction. It used a mixed method research. The qualitative research conducted interviews with a group of 21 small and medium sized construction contractors with expertise in industrial factory construction to bring information to summarize the important points in the questionnaire questions. The quantitative research used questionnaires as a tool to collect data from a sample group of 364 small and medium sized construction contractors with expertise in industrial factory construction. Data was analyzed using structural equation modeling analysis. The results of the study found that business relationship, organizational innovation has a direct influence and indirectly through service quality to the competitive advantage of the construction industry. Service quality has a direct influence on the competitive advantage of the construction contracting industry which is a small and medium sized enterprise.

Keywords: Competitive Advantage, Construction Business, Industrial Plant Construction Work

* Corresponding Author; E-mail: supotwongkamleu@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมก่อสร้างของประเทศไทยที่มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกับธุรกิจอื่น ๆ อาทิเช่น ธุรกิจค้าวัสดุ อุปกรณ์ก่อสร้าง ธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ และแรงงาน โดยในปี พ.ศ. 2564 มูลค่าการลงทุนโครงการก่อสร้างโดยรวมมีสัดส่วนเฉลี่ย 8.1% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ส่วนใหญ่เป็นงานก่อสร้างในประเทศ จึงถือได้ว่าเป็นธุรกิจที่มีส่วนสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศ (Krungsri Research, 2022) สำหรับธุรกิจรับเหมาก่อสร้างภาคเอกชนส่วนใหญ่จะเป็นงานก่อสร้างโรงงาน อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และที่อยู่อาศัย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอุตสาหกรรมก่อสร้างมีส่วนการลงทุนที่สำคัญในภาพรวมของประเทศก็ตาม แต่สำหรับผู้รับเหมาก่อสร้างที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแล้ว ยังคงต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ความท้าทายที่ค่าแรงก่อสร้างจะผันแปรตามราคาวัสดุก่อสร้าง ซึ่งผู้รับเหมาจะรับความเสี่ยงจากภาวะผันผวนของราคาวัสดุก่อสร้างทั้งหมด ในขณะที่โดยทั่วไปการว่าจ้างจะไม่มีระบบการคัดเลือกที่แน่นอน มักจะจ้างผู้รับเหมาที่คุ้นเคย ผู้รับเหมาก่อสร้างที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังขาดโอกาสที่เท่าเทียมในการแข่งขันกับผู้รับเหมาก่อสร้างรายใหญ่ ๆ ขาดเงินทุน ทำให้บางส่วนต้องไปรับงานในลักษณะรับจ้างเหมาช่วงจากรายใหญ่ อีกทั้งเทคโนโลยีการก่อสร้างยังไม่ค่อยมีการพัฒนา และยังพึ่งพาแรงงานสูง ซึ่งต่างจากโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่จะใช้วิธีการเปิดประกวดราคาเพื่อคัดเลือกผู้รับเหมา แหล่งเงินทุนจะมาจากเงินทุนหรือเงินกู้จากเจ้าของโครงการ รวมถึงการระดมทุนจากหุ้นสามัญและหุ้นกู้ นอกจากนี้ ยังขาดอำนาจต่อรองกับซัพพลายเออร์เนื่องจากมีปริมาณงานน้อย ทำให้มีอำนาจต่อรองกับผู้ประกอบการวัสดุก่อสร้างต่ำ อีกทั้งหลายแห่งยังมีการจัดการวัสดุก่อสร้างที่ยังขาดประสิทธิภาพ (Krungsri Research, 2021) ซึ่งเป็นอุปสรรคของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่จะสามารถอยู่รอดในธุรกิจดังกล่าว ดังนั้น ผู้ประกอบการจำเป็นต้องแสวงหาความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) ไม่ว่าจะเป็น การเป็นผู้นำด้านต้นทุน การสร้างความแตกต่าง และการตอบสนองหรือการส่งมอบงานที่รวดเร็ว (Supaporn, 2021) ซึ่งมีปัจจัยหลายประการที่เป็นที่มาของความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจ ได้แก่ นวัตกรรมขององค์กร คุณภาพบริการ ความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

จากการศึกษาของ Ulubeyli et al. (2017) พบว่า ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับผู้รับเหมาช่องที่มีคุณภาพจะมีผลต่อคุณภาพของงานก่อสร้าง และการศึกษาของ Aznar et al. (2017) พบว่า ความสัมพันธ์ทางธุรกิจ ความสัมพันธ์กับพันธมิตรในท้องถิ่น และการไม่แข่งขันกับบริษัทในท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการประมูล นอกจากนี้ ความสัมพันธ์กับลูกค้า และความสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่ม ถือเป็นความจำเป็นเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ เนื่องจากการไม่มีความสัมพันธ์เหล่านี้จะส่งผลให้การประมูลล้มเหลว นอกจากนี้ Brynjarsdóttir (2016) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ของโครงการก่อสร้างคือ การเลือกผู้รับเหมาในช่วงก่อนการก่อสร้าง การมีความสัมพันธ์กับผู้ว่าจ้างมาก่อน การมีความสัมพันธ์กับแหล่งเงินทุน

จากการศึกษาของ Boonyoo and Punyaprasit (2019) พบว่า ความสามารถตอบสนองลูกค้าและการให้บริการได้อย่างรวดเร็ว มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างไทย นอกจากนี้ Alawneh and Sweis (2018) พบว่า คุณภาพการบริการโดยรวมมีผลกระทบต่อการได้รับความได้เปรียบทางการแข่งขันที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการตอบสนองและการเอาใจใส่ในการบริการ และยังสอดคล้องกับ Ngowtanasuwan (2016) พบว่า

คุณภาพงานบริการของผู้รับเหมาต่างจังหวัดที่เจ้าของโครงการได้รับต่ำกว่าที่คาดหวังซึ่งมีผลต่อความสามารถในการแข่งขันในธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง

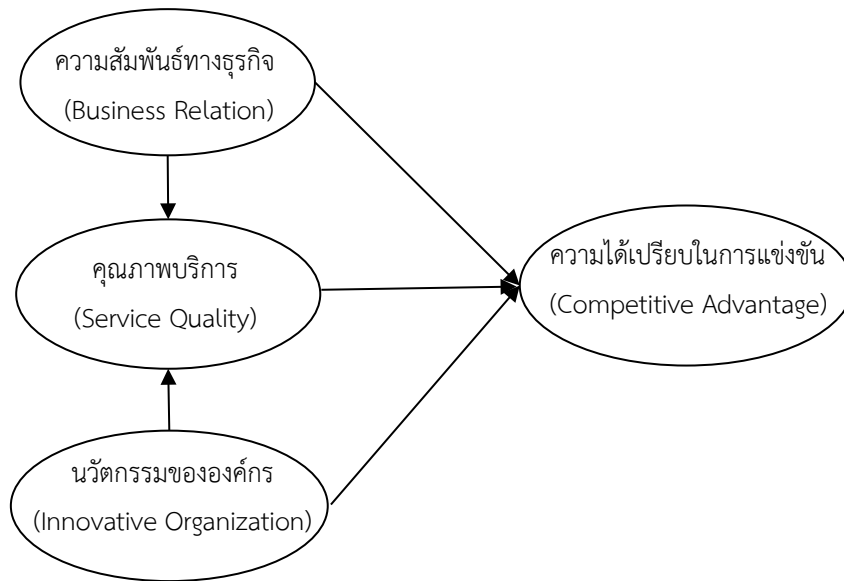
จากการศึกษาของ Sasong and Wingwon (2015) พบว่า ผู้ประกอบการที่เน้นการคิดค้นนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน นอกจากนั้น Nimsith et al. (2016) ยังพบว่า ความสามารถของผู้ประกอบการที่นำนวัตกรรมมาใช้จะนำไปสู่การดำเนินธุรกิจที่สามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Sankhantiviroj (2020) ที่พบว่า ความสามารถของผู้ประกอบการในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในองค์กรมีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังได้กล่าวมาข้างต้น รวมถึงนโยบายของภาครัฐที่ให้ความสำคัญการวิจัยเพื่อพัฒนาด้านการเงินและการตลาด โอกาสทางการตลาดและโครงสร้างพื้นฐานการตลาดสำหรับกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีการเติบโตสูง (SMEs High Growth Sectors) ซึ่งธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นหนึ่งใน 12 กลุ่มธุรกิจ ที่สำนักงานการวิจัยแห่งชาติให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมสำหรับงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของอุตสาหกรรมรับเหมาก่อสร้างต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อค้นหาตัวแบบความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมสำหรับงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้านคุณภาพบริการ นวัตกรรมขององค์กร และความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่ส่งผลให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อม สำหรับงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. นวัตกรรมขององค์กรมีอิทธิพลทางตรง และทางอ้อมโดยส่งผ่านคุณภาพบริการต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมสำหรับงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม
2. คุณภาพบริการมีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมสำหรับงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม
3. ความสัมพันธ์ทางธุรกิจมีอิทธิพลทางตรง และทางอ้อมโดยส่งผ่านคุณภาพบริการต่อความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมสำหรับงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) เป็นสภาพหรือสภาวะขององค์กรที่ดีกว่า เหนือกว่า ในการดำเนินงาน และเป็นอุปสรรคในการแข่งขันของคู่แข่ง โดย Porter (1985) ได้เสนอแนวคิดกลยุทธ์การสร้าง ความได้เปรียบเชิงแข่งขัน ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ (1) การเป็นผู้นำด้านต้นทุน (Cost Leadership) (2) การสร้าง ความแตกต่าง (Differentiation) (3) การมุ่งตลาดเฉพาะส่วน (Focus or Niche) ซึ่งกลยุทธ์ที่นำไปสู่ความสำเร็จของ ธุรกิจนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยการแข่งขันในหลาย ๆ ด้านของแต่ละบริษัท รวมถึงสภาพแวดล้อมของธุรกิจ องค์กรธุรกิจ จำเป็นต้องเปิดกว้างมุมมองด้านกลยุทธ์ และศึกษาทำความเข้าใจถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความได้เปรียบ ในการแข่ง ซึ่งเป็นความสามารถของบริษัทก่อสร้าง โดยพื้นฐานเกิดขึ้นมาจากคุณค่าของบริษัทที่สามารถทำให้เกิดขึ้น แก่ผู้ซื้อ ทำให้สินค้าหรือบริการมีความโดดเด่นและมีคุณค่าเหนือคู่แข่ง ไม่ว่าจะเป็นการขายสินค้าหรือการให้บริการ ที่ดีกว่าหรือแตกต่าง ขายสินค้าหรือให้บริการที่ถูกกว่าด้วยต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า การตอบสนองต่อลูกค้าได้เร็วกว่าคู่แข่ง (Gecheo, 2020)

นวัตกรรมองค์กร (Organization Innovation) เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญมากในการทำให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กร นอกจากจะหมายถึงเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ใหม่แล้ว ยังหมายรวมถึงการเปลี่ยนเทคโนโลยีการดำเนินการแบบเดิมมาสู่เทคโนโลยีการดำเนินการใหม่ ๆ โดยองค์กรจะต้องพยายามสร้างโอกาสและเงื่อนไขที่นำพาสู่นวัตกรรมด้วยการนำองค์กรเข้าตอบสนองต่อตลาดที่ซับซ้อน โดยการสร้างกฎแห่งคุณภาพให้อยู่ในระดับยอดเยี่ยมอยู่เสมอ รวมทั้งการมองคู่แข่งเป็นตัวกระตุ้นการพัฒนานวัตกรรมองค์กร (Porter, 1985) นวัตกรรมองค์กรจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดประสิทธิผลขององค์กร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นใจว่าพฤติกรรมที่สามารถปรับให้เข้ากับแรงกดดันจากสภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายในขององค์กร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขององค์กรที่จำเป็น นวัตกรรมองค์กรจึงมีความจำเป็นในการปรับปรุง หรือรักษาผลการปฏิบัติงาน และช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัว เปลี่ยนแปลง เติบโต และอยู่รอดได้ (Waheed et al., 2019) ผู้ประกอบการที่นำนวัตกรรมองค์กรมาใช้จะสามารถนำพาให้องค์กรสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้

ความสัมพันธ์ทางธุรกิจ (Business Relation) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับบุคคลทั้งหมดที่มีส่วนร่วมในเชิงการค้า หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกองค์กรธุรกิจ (Kenton, 2022) การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้มีส่วนได้เสียทางธุรกิจในห่วงโซ่อุปทานทำให้องค์กรสามารถที่จะนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีคุณค่า ซึ่งนำไปสู่ความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น ๆ (Mamusung et al., 2021) ความสัมพันธ์ทางธุรกิจเป็นการสร้าง การรักษา และเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับลูกค้าและกลุ่มผู้รับผลประโยชน์อื่น ๆ ซึ่งเป้าหมายทั้งหมดของกลุ่มจะสำเร็จได้ด้วยการแลกเปลี่ยนทั้งสองฝ่ายและการทำให้เป็นจริงอย่างสมบูรณ์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจซึ่งกันและกัน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างรายได้และรักษาธุรกิจไว้ (Kotler and Kelle, 2016)

คุณภาพบริการ (Service Quality) ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้านำไปสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันทางการตลาดที่ทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ สำหรับในงานก่อสร้าง ผลงานก่อสร้างถือได้ว่าเป็นทั้งผลิตภัณฑ์ และบริการ การสร้างความพึงพอใจต่อเจ้าของโครงการ ลูกค้า หรือผู้ว่าจ้างด้วยผลงานที่มีคุณภาพจึงเป็นการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน (Ngowtanasuwaan, 2020) ซึ่งคุณภาพบริการขึ้นอยู่กับช่องว่างระหว่างความคาดหวัง และการรับรู้ของผู้รับบริการเกี่ยวกับบริการที่ได้รับจริง ถ้าบริการที่ได้รับจริงดีกว่าหรือเท่ากับ ความคาดหวังถือว่าบริการนั้นมีคุณภาพ ย่อมนำไปสู่ความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้รับบริการนั้น ๆ และในทางกลับกัน หากบริการที่ได้รับจริงไม่เป็นตามที่ผู้รับบริการคาดหวังไว้ถือว่า การให้บริการนั้นไม่มีคุณภาพบริการ และย่อมจะนำไปสู่ทัศนคติในเชิงลบสร้างความไม่พอใจต่อสินค้าหรือบริการนั้นเช่นเดียวกัน (Rateb et al., 2018) คุณภาพบริการสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Methods Research) โดยทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มผู้รับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีความชำนาญด้านงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

เป็นการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มผู้รับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีความชำนาญด้านงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม ด้วยแบบสอบถาม

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ เจ้าของกิจการ หรือผู้บริหารระดับสูงขององค์กรธุรกิจรับเหมาก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งได้จดทะเบียนการค้ากับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ จำนวน 1,747 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความชำนาญในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เขตพื้นที่ที่โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ (EEC) ซึ่งเป็นผู้ประกอบการธุรกิจประเภทรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ที่มีรายได้ต่อปีไม่เกินสามร้อยล้านบาทต่อปี ซึ่งตามข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยใช้เกณฑ์การเลือกตามข้อกำหนดของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าว่าด้วยขนาดของธุรกิจ (Department of Business Development, 2023)

ตัวอย่าง

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวอย่าง คือ เจ้าของกิจการ หรือผู้บริหารระดับสูงขององค์กรธุรกิจรับเหมาก่อสร้างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านงานก่อสร้างโรงงาน และมีประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี ทำการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้แนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลของ Nastasi and Schensul (2005) ที่กำหนดหลักเกณฑ์การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Interviewing key informants) ประมาณ 5 - 30 บุคคล ในการศึกษาครั้งนี้ จึงกำหนดเป้าหมายของการสัมภาษณ์เจ้าของกิจการ หรือผู้บริหารระดับสูงขององค์กรธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง จำนวน 21 คน หรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ตัวอย่าง คือ เจ้าของกิจการ หรือผู้บริหารระดับสูงขององค์กรธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีความชำนาญด้านงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมเป็นผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละ 1 คน ทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ข้อกำหนดอัตราส่วนของจำนวนตัวแปรสังเกตได้ 20 เท่าของตัวแปรที่ศึกษา (Wanichbancha, 2017) ซึ่งงานวิจัยนี้มีจำนวนตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 15 ตัวแปร ดังนั้น จึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 300 ราย (15 X 20) แต่เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของแบบสอบถามจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ 400 ราย ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Randomization) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทำการสุ่มรายชื่อจากรายชื่อที่ผ่านคุณสมบัติ จำนวน 1,747 รายให้ได้จำนวน 400 ราย จึงนำบัญชีรายชื่อที่ได้เพื่อนำส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และทางอีเมลต่อไป

เครื่องมือวิจัย

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการแข่งขันของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางธุรกิจ คุณภาพการให้บริการ และนวัตกรรมองค์กร โดยในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่า IOC ตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่า IOC 1.00 ทุกข้อคำถาม

2. การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่า IOC ตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 จึงถือว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะ

ค้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha-coefficient) พบว่า แต่ละตัวแปรได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) อยู่ระหว่าง .801 ถึง .973

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 21 ราย และการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ จากแบบสอบถามที่สำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 364 ราย ซึ่งยังอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด จึงทำการตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลแล้วทำการวิเคราะห์สถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านต่าง ๆ ที่รวบรวมได้นำมาสร้างแบบสอบถามเพื่อทำการสำรวจกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์และทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) สรุปเป็นประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมสำหรับงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อนำผลที่ได้มาสรุปรวมกับการวิจัยเชิงปริมาณ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variable) กับปัจจัยแฝงหรือตัวแปรแฝง (Latent Variable) ว่าตัวแปรในโมเดลมีความเหมาะสมสอดคล้องกันหรือไม่ หรือเพื่อยืนยันตัวแปรสังเกตได้เหล่านั้นสามารถเป็นตัวแทนหรือเป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงได้หรือไม่ (Wanichbancha, 2017) โดยใช้เกณฑ์ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของโมเดล และทำการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 21 ราย ได้รูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน ประกอบด้วย 4 ตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้จำนวน 15 ตัวแปร ดังนี้ (1) ความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้จำนวน 3 ตัวแปร คือ CA1 (ผู้นำด้านต้นทุน) CA2 (การสร้างความแตกต่าง) และ CA3 (การส่งมอบงานที่รวดเร็ว) (2) ความสัมพันธ์ทางธุรกิจ (Business Relation) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้จำนวน 5 ตัวแปร คือ BR1 (ความสัมพันธ์กับลูกค้า) BR2 (ความสัมพันธ์กับผู้ค้าวัสดุอุปกรณ์) BR3 (ความสัมพันธ์กับผู้รับเหมาช่วง) BR4 (ความสัมพันธ์กับที่ปรึกษาโครงการ) และ BR5 (ความสัมพันธ์กับสถาบันการเงิน) (3) คุณภาพบริการ (Service Quality) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้จำนวน 5 ตัวแปร คือ SQ1 (ผลงานที่เป็นรูปธรรม) SQ2 (ผลงานมีความน่าเชื่อถือ) SQ3 (การตอบสนองต่อลูกค้า) SQ4 (การสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า) และ SQ5 (ความตั้งใจและความใส่ใจในการดำเนินงาน) และ (4) นวัตกรรมขององค์กร (Innovation Organization) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้จำนวน 2 ตัวแปร คือ IO1 (นวัตกรรมของวัสดุอุปกรณ์) และ IO2 (นวัตกรรมกระบวนการดำเนินงาน) โดยผู้วิจัยนำข้อมูลดังกล่าวไปสร้างแบบสอบถามในเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยพิจารณาสภาพปัญหาความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) ที่กำหนดว่าค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้องไม่เกิน .8, KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) เข้าสู่ 1 หรือมีค่ามากแสดงว่าสามารถใช้เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยได้ และค่า Bartlett's Test ซึ่งหากค่า Chi-Square มากหรือค่า p-value ต่ำกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดแสดงว่าตัวแปรสังเกตเป็นอิสระกันจึงจะสามารถใช้เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยได้ (Wanichbancha, 2017) และเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) ค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) และค่า Bartlett's Test of Sphericity Chi-Square ของตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทุกคู่ ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้

	CA1	CA2	CA3	BR1	BR2	BR3	BR4	BR5	SQ1	SQ2	SQ3	SQ4	SQ5	IO1	IO2
CA1	1														
CA2	.511**	1													
CA3	.576**	.726**	1												
BR1	.501**	.501**	.484**	1											
BR4	.442**	.347**	.407**	.427**											
BR2	.580**	.446**	.512**	.493**	1										
BR3	.694**	.553**	.642**	.565**	.637**	1									
BR5	.536**	.453**	.477**	.444**	.495**	.675**	.699**	1							
SQ1	.704**	.563**	.664**	.579**	.573**	.673**	.433**	.594**	1						
SQ2	.608**	.654**	.660**	.515**	.470**	.660**	.384**	.473**	.751**	1					
SQ3	.439**	.539**	.471**	.343**	.284**	.450**	.272**	.370**	.484**	.726**	1				
SQ4	.576**	.601**	.648**	.673**	.671**	.636**	.457**	.431**	.650**	.654**	.463**	1			
SQ5	.620**	.613**	.648**	.657**	.577**	.657**	.435**	.471**	.713**	.751**	.525**	.636**	1		
IO1	.577**	.618**	.708**	.489**	.522**	.586**	.358**	.460**	.594**	.604**	.546**	.664**	.659**	1	
IO2	.574**	.672**	.752**	.423**	.503**	.562**	.380**	.431**	.603**	.634**	.584**	.647**	.661**	.646**	1

Bartlett's Test of Sphericity Chi-Square = 3765.962, df = 66, p = .000

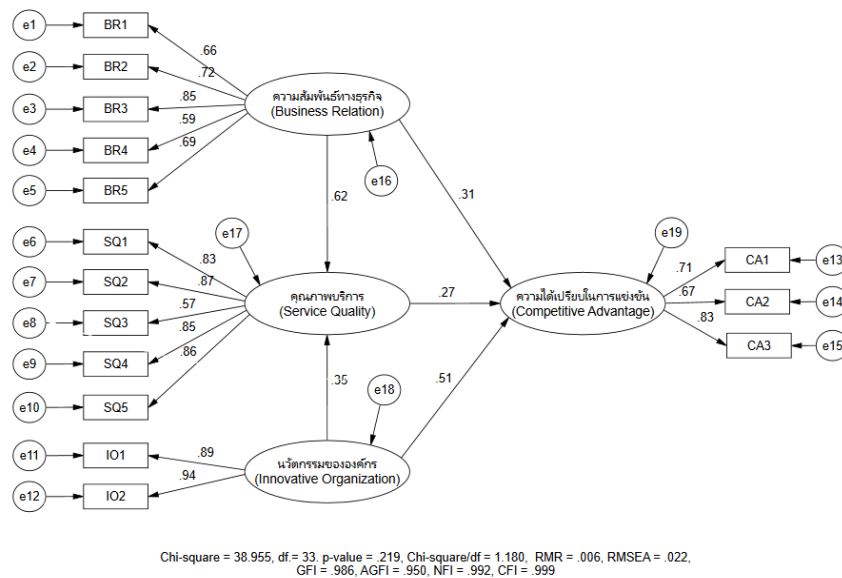
Kaiser-Mayer-Olkin Measure of Sampling Adequacy = .887

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง .272 - .752 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 ทุกคู่ ในลักษณะของความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งมีค่าความสัมพันธ์ไม่เกิน .80 จึงถือว่าไม่มีสภาพปัญหา Multicollinearity และมีค่า Bartlett's Test of Sphericity Chi-Square เท่ากับ 3765.962 (p = .000) และค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) พบว่ามีค่า .887 ซึ่งมีค่ามากกว่า .5 และค่า p-value เท่ากับ .000 แสดงว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรอิสระ (Steven, 1996) ดังนั้น จึงมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์โดยโมเดลสมการโครงสร้างได้

3. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกตัวในโมเดลประกอบไปด้วยตัวแปรแฝงจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) ความสัมพันธ์ทางธุรกิจ (Business Relation) คุณภาพการบริการ (Service Quality)

และนวัตกรรมขององค์กร (Innovative Organization) และตัวแปรสังเกตของตัวแปรแฝงแต่ละตัวรวมจำนวน 15 ตัวแปร สามารถแสดงเส้นความสัมพันธ์และตัวแปรต่าง ๆ ได้ดังภาพที่ 2 เมื่อทำการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) พบว่า ทุกตัวแปรมีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลตัวแปรแฝงทุกตัวแปร โดยมีค่า $\chi^2 = 38.995$, $p\text{-value} \geq .05$, $\chi^2\text{-test statistics/df} \leq 2.00$, $RMR \leq .05$, $RMSEA \leq .05$, $GFI \geq .90$, $AGFI \geq 0.90$, $NFI \geq .90$, $CFI \geq .90$

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้าง

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โมเดลสมการโครงสร้าง

ความสัมพันธ์	Estimate		Composite Reliability (CR)	p-value
	สัมประสิทธิ์อิทธิพล	สัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐาน		
Service Quality <--- Innovative Organization	.290	.348	6.604	.000**
Service Quality <--- Business Relation	.724	.623	9.058	.000**
Competitive Advantage <--- Business Relation	.314	.308	3.104	.002**
Competitive Advantage <--- Innovative Organization	.374	.512	7.080	.000**
Competitive Advantage <--- Service Quality	.233	.266	2.453	.014**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากภาพที่ 2 และตารางที่ 2 ผลจากการวิเคราะห์สมการโครงสร้างพบว่า ตัวแปรแฝงทุกตัวแปรมีความสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 และค่า CR อยู่ระหว่าง 2.453 – 9.058

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงแต่ละคู่ในโมเดลสมการโครงสร้าง พบว่า ตัวแปรแฝงมีอิทธิพลทางบวกโดยตรงและโดยอ้อมต่อตัวแปรแฝงความได้เปรียบทางการแข่งขัน ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าสถิติวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝงในโมเดลสมการโครงสร้าง

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	อิทธิพลทางตรง (Direct Effect)	อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect)	อิทธิพลรวม (Total Effect)
Business Relation --> Competitive Advantage	.308**	.166**	.474**
Business Relation --> Service Quality	.623**	-	.623**
Innovative Organization --> Competitive Advantage	.512**	.092**	.604**
Innovative Organization --> Service Quality	.348**	-	.348**
Service Quality --> Competitive Advantage	.266**	-	.266**

หมายเหตุ ค่าที่แสดงในตารางเป็นค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางอิทธิพล (Path Coefficient)

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลจากการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝงในโมเดลสมการโครงสร้าง จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างมากที่สุด คือ นวัตกรรมขององค์กร (มีอิทธิพลรวมเท่ากับ .604) รองลงมาคือ ความสัมพันธ์ทางธุรกิจ (มีอิทธิพลรวมเท่ากับ .474) และคุณภาพการให้บริการ (มีอิทธิพลรวมเท่ากับ .266) ตามลำดับ

นวัตกรรมขององค์กร (Innovative Organization) พบว่า มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) โดยนวัตกรรมขององค์กรมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางทางบวกโดยตรงต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน มีค่าสัมประสิทธิ์ทางเส้นทางเท่ากับ .512 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความได้เปรียบในการแข่งขันโดยผ่านคุณภาพการให้บริการ มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ .092 หรือมีอิทธิพลรวมต่อความได้เปรียบในการแข่งขันเท่ากับ .604

ความสัมพันธ์ทางธุรกิจ (Business Relation) มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) โดยความสัมพันธ์ทางธุรกิจมีอิทธิพลทางบวกโดยตรง (Direct Effect) ต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน มีค่าสัมประสิทธิ์ทางเส้นทาง (Path Coefficient) เท่ากับ .308 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีอิทธิพลทางบวกโดยอ้อม (Indirect Effect) ต่อความได้เปรียบในการแข่งขันโดยผ่านคุณภาพการให้บริการ (Service Quality) มีค่าสัมประสิทธิ์ทางเส้นทางเท่ากับ .166 หรือมีอิทธิพลรวม (Total Effect) ต่อความได้เปรียบในการแข่งขันเท่ากับ .474

คุณภาพการให้บริการ (Service Quality) มีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ .266 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนั้น ความสัมพันธ์ทางธุรกิจ และนวัตกรรมองค์กรยังมีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อคุณภาพการให้บริการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ .623 และ .348 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อดำเนินการสรุปโมเดลแล้ว ผู้วิจัยจึงนำโมเดลเสนอต่อเจ้าของกิจการ หรือผู้บริหารระดับสูงขององค์กร ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านงานก่อสร้างโรงงานเพื่อสอบถามความคิดเห็นถึงความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และการนำไปใช้ พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. นวัตกรรมขององค์กรมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยนวัตกรรมขององค์กร ประกอบไปด้วย นวัตกรรมของวัสดุ อุปกรณ์ และนวัตกรรมกระบวนการดำเนินงาน สอดคล้องกับ Suoniemi et al. (2020) ที่พบว่า การนำนวัตกรรมองค์กรมาประยุกต์ใช้ทำให้องค์กรบรรลุความสำเร็จและก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน ดังนั้น องค์กรจึงควรมีความมุ่งมั่นในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และมุ่งเน้นการพัฒนาวัตกรรมในทุก ๆ ด้านอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนวัตกรรมถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน (Ciampi et al., 2020) และสอดคล้องกับ Sasong and Wingwon (2015) พบว่า ผู้ประกอบการที่เน้นการคิดค้นนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน นอกจากนั้น Nimsith, Rifas and Cader (2016) พบว่า ความสามารถของผู้ประกอบการที่นำนวัตกรรมมาใช้จะนำไปสู่การดำเนินธุรกิจที่สามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

2. ความสัมพันธ์ทางธุรกิจมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยความสัมพันธ์ทางธุรกิจ ประกอบด้วย ความสัมพันธ์กับลูกค้า ความสัมพันธ์กับผู้ค้าวัสดุอุปกรณ์ ความสัมพันธ์กับผู้รับเหมาช่วง ความสัมพันธ์กับที่ปรึกษาโครงการ และความสัมพันธ์กับสถาบันการเงิน สอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler and Kelle (2016) ที่กล่าวว่า นักการตลาดต้องดำเนินการอย่างมีทักษะ ไม่เพียงแต่การจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าเท่านั้น แต่ยังต้องจัดการความสัมพันธ์กับผู้ค้าด้วยเช่นกัน เห็นได้ว่าบริษัทต่าง ๆ กำลังเพิ่มความร่วมมือในการเป็นพันธมิตรกับซัพพลายเออร์และผู้จัดจำหน่าย รวมถึงเครือข่ายทางธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินธุรกิจร่วมกัน ซึ่งผลที่ได้จะเป็นการส่งมอบคุณค่าให้กับลูกค้า หรือผู้รับบริการ สอดคล้องกับ Gharehbashloni and Seify (2014) ที่พบว่า การสานสัมพันธ์ที่ดีระหว่างส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์กรธุรกิจจะส่งผลให้องค์กรธุรกิจประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย การมุ่งเน้นความสัมพันธ์ที่ดีในระยะยาวจะเป็นการสานผลประโยชน์ร่วมกัน ทำให้เกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่ายเพื่อการดำรงไว้ซึ่งธุรกิจที่ยั่งยืน นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับ Ulubeyli et al. (2017) พบว่า ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับผู้รับเหมาช่วงที่มีคุณภาพจะมีผลต่อคุณภาพของงานก่อสร้าง และการศึกษาของ Aznar et al. (2017) พบว่า ความสัมพันธ์ทางธุรกิจ ความสัมพันธ์กับพันธมิตรในท้องถิ่น และการไม่แข่งขันกับบริษัทในท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการประมูล นอกจากนั้น ความสัมพันธ์กับลูกค้า และความสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่มถือเป็นความจำเป็นเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ เนื่องจากการไม่มีความสัมพันธ์เหล่านี้จะส่งผลให้การประมูลล้มเหลว

3. คุณภาพบริการมีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยคุณภาพบริการ ประกอบไปด้วย ผลงานที่เป็นรูปธรรม ผลงานมีความน่าเชื่อถือ การตอบสนองต่อลูกค้า การสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า และความตั้งใจและความใส่ใจในการดำเนินงาน สอดคล้องกับ Sunindijo et al. (2014) ที่พบว่า คุณภาพบริการเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการแข่งขันของบริษัทเพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้านำไปสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันทางการตลาดที่จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Rateb et al. (2018) ที่พบว่า การตอบสนอง และการเอาใจใส่ในคุณภาพการบริการของธุรกิจมีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันที่ยั่งยืน ในสภาพแวดล้อมการแข่งขันเกิดจากโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และยังสอดคล้องกับ Boonyoo

and Punyaprasit (2019) พบว่า ความสามารถตอบสนองลูกค้าและการให้บริการได้อย่างรวดเร็ว มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ภาครัฐและสถาบันการเงินควรมีนโยบายให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านสินเชื่อสำหรับธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางขนาดย่อม ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ในอุตสาหกรรมก่อสร้างให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้นและทั่วถึง เพื่อเพิ่มศักยภาพและสร้างโอกาสในการแข่งขัน

1.2 ภาครัฐควรมีนโยบายให้การส่งเสริม สนับสนุนภาคเอกชนในการพัฒนาเครื่องมือ เครื่องจักรสำหรับงานก่อสร้าง ที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยและนวัตกรรมใหม่ เพื่อให้ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถสร้างโอกาสในการจัดซื้อเครื่องมือและเครื่องจักรในราคาที่เหมาะสมกับสถานะทางการเงิน

1.3 ผู้ประกอบการควรพัฒนาบุคลากรด้วยการฝึกอบรมเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ใหม่ ๆ จากผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายอยู่เสมอ เลือกใช้วัสดุและอุปกรณ์ที่เป็นนวัตกรรมใหม่มาใช้เพื่อลดต้นทุนด้านแรงงาน และการส่งมอบงานให้ทันตามกำหนดเวลาในสัญญาว่าจ้างเพื่อให้ลูกค้าเกิดความเชื่อมั่น

1.4 ผู้ประกอบการควรสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้า ผู้ค้าวัสดุอุปกรณ์ ผู้รับเหมาช่วง บริษัทที่ปรึกษาโครงการ และสถาบันการเงิน เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน

1.5 ผู้ประกอบการควรสนับสนุนการมีเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่เพียงพอและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เป็นมาตรฐาน ตลอดจนมีบุคลากรครบถ้วน (วิศวกร ช่างเทคนิค ผู้ควบคุมงาน หัวหน้างาน และคนงาน) สำหรับปฏิบัติงานในโครงการก่อสร้าง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจนำปัจจัยอื่น ๆ มาเป็นตัวแปรในการศึกษาเพิ่มในโมเดล เช่น ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ นอกจากนั้น อาจเพิ่มกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเจ้าของกิจการ หรือผู้บริหารระดับสูงขององค์กรธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านงานก่อสร้างโรงงาน และมีประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างมาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี

เอกสารอ้างอิง

- Alawneh, A., and Sweis, R. (2018). The impact of service quality on sustainable competitive advantage: study on Jordanian health insurance companies. *International Journal of Business Excellence*, 16(2), 162.
- Aznar, B., Pellicer, E., Davis, S., and Ballesteros-Perez, P. (2017). Factors affecting contractor's bidding success for international infrastructure projects in Australia. *Journal of Civil Engineering and Management*, 23(7), 880-889.

- Boonyoo, T. and Punyaprasit, W. (2019). The Effect of Competitive Advantage on Core Competence and Organizational Performance of Thailand's Construction Business. *SAU Journal of social sciences & Humanities*. 3(2), 81-90.
- Brynjarsdóttir, B. (2016). *A review of contractor selection methods in Iceland: risky business?*. Thesis of the Degree of Master of Science in Engineering Management. Iceland: Reykjavik University.
- Ciampi, F., Marzi, G., Demi, S., and Faraoni, M. (2020). The big data-business strategy interconnection: a grand challenge for knowledge management. A review and future perspectives. *Journal of Knowledge Management*, 24(5), 1157-1176.
- Department of Business Development. (2023). *2022 Business Data Report*. [Online]. Retrieved from <https://www.dbd.go.th/common-article/2>
- Gecheo, S. N. (2020). *Porter's generic strategies and competitive advantage of small and medium enterprises within industrial area of Nairobi City County*. Thesis of the Degree of Master of Business Administration. Nairobi: University of Nairobi.
- Gharehbashlani, R., and Seify, M. (2014). Investigating the Effect of Relationship Marketing on Competitive Advantage: Isfahan's REFAH Chain Stores. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 4(2), 310-319.
- Kenton, W. (2022). Business Relations: Definition and Types of Relationship. [Online]. Retrieved from <https://www.investopedia.com/terms/b/business-relations.asp>
- Kotler, P., and Kelle, K. L. (2016). *Marketing Management. Global Edition* (15th ed.). Edinburgh: Pearson Education.
- Krungsri Research. (2021). *Industry Outlook 2021-2023: Construction Contractor*. [Online]. Retrieved from: <https://www.krungsri.com/en/research/industry/industry-outlook/construction-construction-materials/construction-contractors/io/io-construction-contractor-21>. (in Thai)
- Krungsri Research. (2022). *Industry Outlook 2022-2024: Construction Contractor*. [Online]. Retrieved from: <https://www.krungsri.com/en/research/industry/industry-outlook/construction-construction-materials/construction-contractors/io/construction-contractor-2022>. (in Thai)
- Mamusung, R. T., Nimran, U., Suharyono, S., and Kusumawati, A. (2021). The Effect of Relationship Marketing on Service Quality and Customer Loyalty: An Empirical Study in Indonesia. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business (JAFEB)*, 8(7), 533-543.
- Nimsith, S. I., Rifas, A. H. and Cader, M. J. A. (2016). Impact of core competency on competitive advantage of banking firm in Sri Lanka. *International Journal of Scientific Research and Innovative Technology*, 3(7), 64-72.

- Ngowtanasuwan, G. (2016). Analysis of Service Quality of Provincial Contractors in Construction Projects in North-Eastern Region Thailand. *Built Environment Inquiry Journal*, 15(1), 201-213.
- Ngowtanasuwaan, G. (2020). Factor Analysis of Service Quality of Provincial Contractors to Owner Satisfaction in Construction Projects in Thailand. *Academic Journal: Faculty of Architecture, Khon Kaen University*, 15(1), 1-7.
- Porter, M. E. (1985). *Competitive Advantage. Creating and Sustaining Superior Performance*. New York: Free Press.
- Rateb, J. S., Mai Elian, A. R. A., and Sweis., N. J. (2018). The Impact of Service Quality on Sustainable Competitive Advantage: Study on Jourdanian Health Insurance Companies. *International Journal of Business Excellence*, 16(2), 162-176.
- Sankhantiviroj, N. (2020). Influence of Competitive Advantage and Entrepreneur Ability Affecting the Performance of Construction Business Operators in Bangkok and Perimeter. *Journal of Politics, Administration and Law*, 13(2), 253-268.
- Sasong, C. and Wingwon, B. (2015). The Creative Product Standard Approach to Participatory Process of OTOP Entrepreneurs Networking in Maehongson Province. *The Proceedings of the 53rd Kasetsart University Annual Conference: Education, Economics and Business Administration, Humanities and Social Sciences*, Bangkok, 476-483.
- Steven, J. (1996). *Applied Multivariate Statistice for the Social Sciences*. 3rd ed. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Sunindijo, R. Y., Hadikusumo, B. H., and Phangchunun, T. (2014). Modelling service quality in the construction industry. *International Journal of Business Performance Management*, 15(3), 262-276.
- Suoniemi, S., Meyer-Waarden, L., Munzel, A., Zablah, A. R., and Straub, D. (2020). Big data and firm performance: The roles of market-directed capabilities and business strategy. *Information & Management*, 57(7), 103365.
- Supaporn, N. (2021). Competitiveness and Competitive Advantages of Small and Medium Enterprise Entrepreneurs (SMES) in Northaburi Province. *Santapol College Academic Journal*, 7(2), 43-52. (in Thai)
- Ulubeyli, S., Kazaz, A., & Arslan, V. (2017). Decision criteria for subcontractor selection in international construction projects. *The Proceedings of the International Conference on Civil and Environmental Engineering (ICOCEE)*, May, 8-10.
- Waheed, A., Miao, X., Waheed, S., Ahmad, N., and Majeed, A. (2019). How new HRM practices, organizational innovation, and innovative climate affect the innovation performance in the IT industry: A moderated-mediation analysis. *Sustainability*, 11(3), 621.

Wanichbancha, K. (2017). *Statistics for research: Principles for selecting statistical techniques in research and explaining the results obtained from SPSS*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีสรณนิยมที่เน้นกระบวนการทางสังคม เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารและซอฟต์แวร์สกลของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ

รณชิต อภัยวาพิน^{1,*}, เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ², วิไลภรณ์ วิชญาวัฒน์³, ลำไย สีสยามาตย์⁴

¹สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

²⁻⁴สาขาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

Received: 22 March 2024

Revised: 14 May 2024

Accepted: 2 June 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีสรณนิยมที่เน้นกระบวนการทางสังคมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารและซอฟต์แวร์สกลของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ และ (2) ศึกษาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอน การดำเนินการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 2 ระยะ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 แผนการเรียนศิลป์ภาษา โรงเรียนโกวิทอรัญเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 35 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ (1) แบบทดสอบ (2) แบบประเมินทักษะการสื่อสาร (3) แบบประเมินซอฟต์แวร์สกล ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการแก้ปัญหา และ (4) แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน สถิติทดสอบทีและค่าความก้าวหน้าสัมพัทธ์ ผลการวิจัย พบว่า (1) รูปแบบการเรียนการสอน ที่พัฒนาขึ้น มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน 3) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอน และ 5) ปัจจัยสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ (2) ผู้เรียนมีทักษะการสื่อสารสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าสัมพัทธ์ของทักษะการสื่อสารเท่ากับ 51.85 ซอฟต์แวร์สกลด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น เท่ากับ 54.64 มีพัฒนาการอยู่ในระดับสูง และด้านการแก้ปัญหา เท่ากับ 37.15 พัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ ผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ ทฤษฎีสรณนิยม รูปแบบการเรียนการสอน ซอฟต์แวร์สกล ทักษะการสื่อสาร

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: 61501339@up.ac.th

The Development of Instructional Model Based on Social Constructivism to Enhance Communicative Skills and Soft Skills of Grade 12 Students for Learning English Subject

Ronnachit Apaivatin^{1,*}, Ketsaraphan Punsrigate², Wilaiphorn Witchayawat³,
Lumyai Seehamat⁴

¹Department of Curriculum and Instruction, School of Education, University of Phayao

²⁻⁴Department of Curriculum and Instruction, School of Education, University of Phayao

Received: 22 March 2024

Revised: 14 May 2024

Accepted: 2 June 2024

Abstract

This research objectives were (1) to develop the instructional model based on Social Constructivism to enhance communicative skills and soft skills of Grade 12 students for learning English subject and (2) to study the effective results of using this instructional model. This research and development consisted of two phases. The samples were 35 students of Grade 12 at Kowittamrong Chiang Mai School studying in language arts program in academic year 2023, selected by using purposive sampling. The instruments were (1) the Achievement test, (2) the Communicative skills assessment form, (3) the Collaborative skills and Problem-solving skills assessment form, and (4) the Attitude towards the instructional model questionnaire. The data were analyzed by using mean, standard deviation, coefficient of variation, t-test one sample, and relative gain scores. The research results revealed that (1) the developed instructional model consisting of five elements which were 1) the principle, 2) the objective, 3) the learning activity, 4) the evaluation, and 5) the supporting factors in the learning activity, and (2) The students, had a higher score than before teaching with it significantly at 0.05. Moreover, these students had relative gain scores in communicative skills at 51.85, soft skills in collaborative skills at 54.64 with high progress level, and problem-solving skills at 37.15 with moderate progress level. Also, the students' attitude towards learning according this instructional model was at the highest level.

Keywords: Social Constructivism, Instructional Model, Soft Skills, Communicative Skills

* Corresponding Author; E-mail: 61501339@up.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในโลกยุควิทยาการและสังคมแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการพัฒนา ทำให้ข้อมูลข่าวสารเผยแพร่อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และอื่น ๆ มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย และส่งอิทธิพลถึงกัน เครื่องมือในการเข้าถึงข้อมูลที่สำคัญคือ “ทักษะการสื่อสาร” โดยเฉพาะ “ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ” ถือเป็นตัวกลางสำคัญในการเข้าถึงข่าวสาร เป็นปัจจัยสำคัญในการเข้าถึงข้อมูลทางเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเทียบเท่าระดับนานาชาติ จึงเป็นการยกระดับความสามารถด้านภาษา (Language Proficiency) และเป็นพันธกิจที่สำคัญของการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพทั้งด้านทักษะ (Skill) คุณลักษณะ (Characteristics) และสมรรถนะ (Competency) ที่สำคัญต่อการเป็นประชากรโลก (Global Citizen) ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งให้เกิดการปรับปรุงหลักสูตรและนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพและการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรตามความต้องการของผู้เรียนชุมชนท้องถิ่นและสังคม รวมถึงการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการสื่อสารภาษาอังกฤษ (Office of the Education Council, 2017)

ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ เป็นหนึ่งในเป้าหมายของการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในประเด็นการพัฒนาภาคผลิตและบริการ เพื่อพัฒนาประเทศไทยไปสู่ประเทศพัฒนาแล้วด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีแห่งอนาคต (Thailand Education Reform, 2018) ผู้เรียนต้องมีระดับความสามารถการใช้ภาษาและสามารถพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของตนให้อยู่ในระดับที่สามารถสื่อสารและใช้ภาษาอังกฤษได้ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล (CEFR) (Office of the Basic Education Commission, 2015) อย่างไรก็ตาม ระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษโดยเฉลี่ยของประชากรไทยอยู่ในระดับต่ำและต่ำมาก เป็นผลมาจากความล้มเหลวของการจัดกิจกรรมเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันที่ผู้เรียนไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้หรือสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้แต่ขาดความคล่องแคล่ว ความถูกต้อง ความแม่นยำ และภาษาศาสตร์สังคม (Intakaew, 2017; Kochasit et al., 2017) ผู้สอนพึงให้ความสำคัญกับวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้จริง มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร เชื่อมโยงระหว่างความรู้ทางภาษา ทักษะทางภาษาและความสามารถในการสื่อสาร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ด้านภาษาไปใช้ในการสื่อสารตามระดับความสามารถทางภาษาผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Savignon, 1983)

อีกทั้งยังสัมพันธ์กับวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching) ในปัจจุบันที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษและการทำงานร่วมกับผู้อื่นเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษและการทำงานร่วมกับผู้อื่นยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ที่มีคุณลักษณะที่ดีตามความต้องการขององค์กรและตลาดแรงงานในปัจจุบัน สำหรับการส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดทักษะหลาย ๆ ทักษะพร้อมกัน จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับทัศนะของ Han (2011) Ravindran and Bandara (2015) Mtsweni Home and Ven de Poll (2016) และ Wongyai and Patpon (2019) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นอกจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามเนื้อหาและสาระการเรียนรู้แล้ว ผู้สอนมีความจำเป็นต้องบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ที่

หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดซอฟต์แวร์สกิล (Soft Skills) ไปพร้อม ๆ กัน ทั้งนี้ เนื่องจาก ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมซอฟต์แวร์สกิลที่เป็นหัวใจสำคัญที่สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและราบรื่น ประสบความสำเร็จในด้านการงานและการดำเนินชีวิตในปัจจุบันและอนาคต (Bronson, 2007; Brook et al. 2008; Schneider, 2015)

ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของปรับเปลี่ยนและออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะที่พร้อมและตอบสนองต่อความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ มากกว่าการจัดการศึกษาตามความพร้อมของสถานศึกษา (Office of the Education Council, 2019) ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีสรณนิยมที่เน้นกระบวนการทางสังคม (Social Constructivism) เป็นฐาน มุ่งส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษและซอฟต์แวร์สกิลด้านต่าง ๆ ตามความต้องการจำเป็นของผู้เรียนไปพร้อมกัน อันสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองแห่งศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้และทักษะไปใช้ประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง สามารถดำรงตนตามสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วได้อย่างสมบูรณ์และมีคุณค่า ด้วยการใชรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

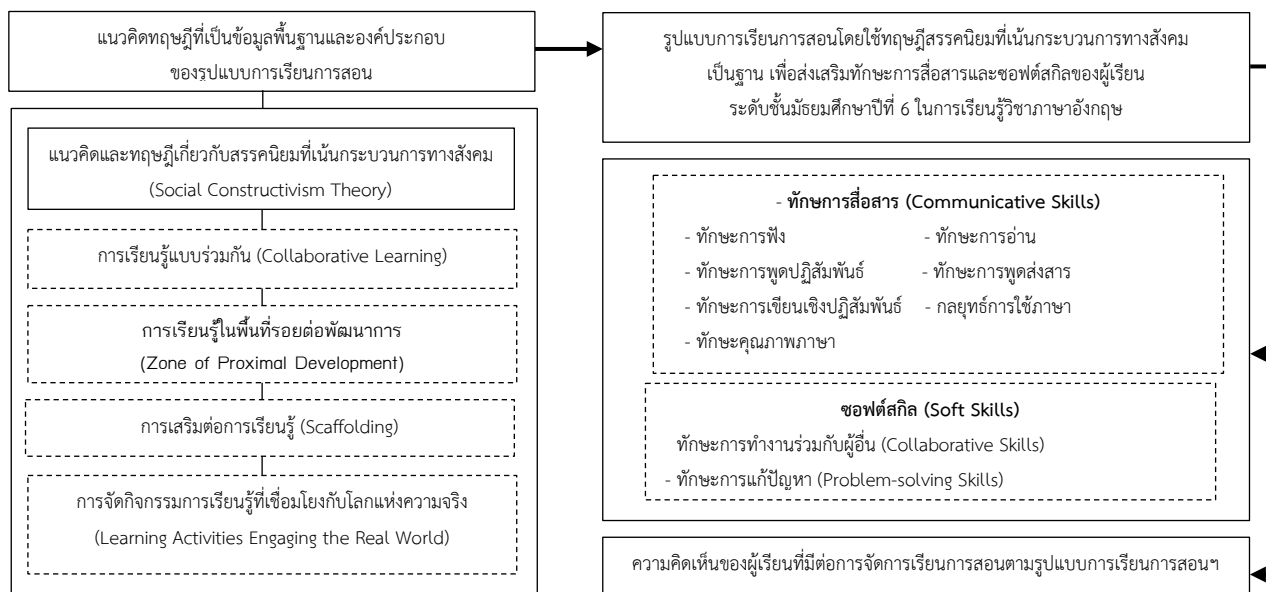
1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีสรณนิยมที่เน้นกระบวนการทางสังคมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารและซอฟต์แวร์สกิลของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีสรณนิยมที่เน้นกระบวนการทางสังคมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารและซอฟต์แวร์สกิลของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีในการสนับสนุนรูปแบบการเรียนการสอนฯ อย่างสังเขป โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีสรณนิยมที่เน้นกระบวนการทางสังคมของ Lev Vygotsky ที่เน้นส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ที่มีความหมายของผู้เรียนที่เกิดจากการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 4 หลักการ ดังนี้ (1) การเรียนรู้แบบร่วมกัน (Collaborative Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของผู้เรียนที่มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ กระบวนการกลุ่ม การลงมือปฏิบัติ การแก้ปัญหาและการประเมินการทำงานกลุ่ม ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม (2) ช่วงของพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) ผู้เรียนที่มีระดับพัฒนาการต่ำกว่าพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ จำเป็นต้องได้รับการเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) ให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับผู้อื่นและประสบการณ์ จากการมีปฏิสัมพันธ์กันในสังคม ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยเหลือ ชี้แนะและแนะนำในบริบททางภาษาและวัฒนธรรมร่วมกับผู้สอนหรือเพื่อนที่พัฒนาการมากกว่า (3) การเสริมต่อการเรียนรู้ เป็นวิธีการช่วยเหลือ แนะนำ อำนวยความสะดวกและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนในขณะที่ผู้เรียนกำลังแก้ปัญหาหรือเรียนรู้สิ่งใหม่ ผู้สอนสร้างและกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้และคิดแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่อย่างเป็นขั้นตอน และ (4) การจัด

กิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับโลกแห่งความจริง (Learning Activities Engaging the Real World) เป็นการเรียนรู้ในบริบทที่มีความหมายและพัฒนาจากสภาพชีวิตจริงที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ ปัญหา หรือเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ช่วยให้ผู้เรียนได้สำรวจความสนใจ ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้อย่างแท้จริง พัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 จากการลงมือปฏิบัติ คิดแก้ปัญหา สร้างสรรค์และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีตรรกนิยมที่เน้นกระบวนการทางสังคมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารและซอฟต์แวร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ
2. รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีตรรกนิยมที่เน้นกระบวนการทางสังคมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารและซอฟต์แวร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ มีประสิทธิผล โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารของนักเรียนที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และระดับพัฒนาการของทักษะการสื่อสารและซอฟต์แวร์ของนักเรียนที่สูงขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development)

ประชากรและตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

ประชากร ได้แก่ ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2,888 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 14 คน ผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ) จำนวน 128 คน และผู้ปกครองผู้เรียน จำนวน 2,888 คน ของโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งหมด 14 โรงเรียน

ตัวอย่าง ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 339 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 14 คน ผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ) จำนวน 128 คน และผู้ปกครองผู้เรียน จำนวน 339 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 820 คน วนาดกลุ่มตัวอย่างได้มาจากตารางของ Krejcie and Morgan (1970) กำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95%

ระยะที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน

ประชากร คือ ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนโกวิทอรัญเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3 ห้องเรียน ผู้เรียนทั้งสิ้น จำนวน 102 คน

ตัวอย่าง คือ ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 แผนการเรียนศิลป์ภาษา โรงเรียนโกวิทอรัญเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 35 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

เครื่องมือวิจัย

แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ด้านทักษะการสื่อสารและซอฟต์แวร์สกีล (Soft Skills) มีผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่นสอดคล้องภายในโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.96 โดยผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพด้านความเหมาะสมของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ใช้แบบประเมินคุณภาพเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จากนั้นนำมาแปลผลความหมายตามเกณฑ์ พิจารณาคุณภาพเครื่องมือจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยกว่า 1.00 ถือว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพ (Nillapun, 2015) ใช้สำหรับรูปแบบการเรียนการสอน และเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ส่วนเครื่องมือประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ใช้แบบประเมินคุณภาพค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พิจารณาคุณภาพค่าความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ถือว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพสอดคล้องและเหมาะสมนำไปใช้ได้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2559)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากการดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน และพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน ที่พัฒนาขึ้นกับตัวอย่าง โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 6 รหัสวิชา อ33202 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนโกวิทจรัสเชียงใหม่ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ละ 8 ชั่วโมง
รวมทั้งสิ้น 24 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้ดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น (Modified Priority Index: PNI Modified) (Wongwanit, 2015) พบว่า ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมทักษะการสื่อสารและซอฟต์แวร์สเกลของผู้เรียน มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในภาพรวมเท่ากับ 0.33 ซึ่งมีค่ามากกว่าที่กำหนด ($PNI_{modified} = 0.30$) แสดงให้เห็นว่า มีความต้องการจำเป็นในการส่งเสริม เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ซอฟต์แวร์สเกลที่มีค่าดัชนี มากกว่า 0.30 มีความต้องการจำเป็นในการส่งเสริม ได้แก่ (1) การสื่อสาร มีค่าดัชนี เท่ากับ 0.45 (2) การแก้ปัญหา มีค่าดัชนี เท่ากับ 0.39 และ (3) การทำงานร่วมกับผู้อื่น มีค่าดัชนี เท่ากับ 0.33 ตามลำดับ และซอฟต์แวร์สเกลที่มีค่าดัชนี น้อยกว่า 0.30 มีความต้องการจำเป็นในระดับไม่มากนัก ได้แก่ (1) การคิดวิเคราะห์ มีค่าดัชนี เท่ากับ 0.28 (2) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีค่าดัชนี เท่ากับ 0.28 และ (3) ภาวะผู้นำ มีค่าดัชนี เท่ากับ 0.25 ตามลำดับ

2. ผู้วิจัยพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีสมรรถนะที่เน้นกระบวนการทางสังคมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารและซอฟต์แวร์สเกลของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยนำผลการวิจัยจากระยะวิจัย 1 มาใช้ข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน และพัฒนาเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ได้แก่ (1) รูปแบบการเรียนการสอน (2) คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน (3) แผนการจัดการเรียนรู้ และ (4) เครื่องมือประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน

3. วิเคราะห์ข้อมูลด้านทักษะการสื่อสาร ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน (C.V.) และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test one sample)

4. วิเคราะห์ข้อมูลด้านการพัฒนาทักษะการสื่อสาร การประเมินซอฟต์แวร์สเกล (Soft Skills) ด้านทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและด้านทักษะการแก้ปัญหา และการประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าความก้าวหน้าสัมพัทธ์ (Khanjanawasee, 2016)

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1.1 หลักการ เป็นหลักการที่เน้นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ที่มีความหมายและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะด้านการสื่อสาร ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการแก้ปัญหา

1.2 วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเชื่อมโยงและสร้างองค์ความรู้ด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ และประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ จนเกิดทักษะการสื่อสารและซอฟต์แวร์สเกล

1.3 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5Cs Model ได้แก่ ขั้นที่ 1 ตรวจสอบความรู้เดิม (Checking Prior Knowledge: C₁) ขั้นที่ 2 ผสานความรู้ใหม่ (Connecting with New Knowledge: C₂) ขั้นที่ 3 ร่วมกันแก้ปัญหา (Collaborative Problem-Solving: C₃) ขั้นที่ 4 ร่วมกันนำเสนอและอภิปราย (Collaborative Presentation and Discussion: C₄) และขั้นที่ 5 ประยุกต์ใช้อย่างเข้าใจ (Comprehensive Application: C₅)

1.4 การวัดและประเมินผล วิเคราะห์จากผลการประเมินที่ได้จากการทดสอบ การประเมินทักษะการสื่อสาร การประเมินซอฟต์แวร์สื่อด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นและด้านการแก้ปัญหา และวัดความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน

1.5 ปัจจัยสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการประเมินร่างรูปแบบการเรียนการสอนฯ คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ เครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ และเครื่องมือประเมินประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่า (1) ร่างรูปแบบการเรียนการสอนฯ มีผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.97$, S.D.= 0.08) และด้านความสอดคล้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D.= 0.00) (2) คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ มีผลการประเมินภาพรวมด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D.= 0.00) (3) แผนการจัดการเรียนรู้ มีผลการประเมินภาพรวมด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D.= 0.15) และด้านความสอดคล้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D.= 0.14) (4) เครื่องมือประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนฯ ได้แก่ 1) แบบทดสอบ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.39 – 0.73 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.33 – 0.92 2) แบบประเมินทักษะการสื่อสาร แบบประเมินซอฟต์แวร์สื่อด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นและด้านการแก้ปัญหา มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 และ 3) แบบวัดความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนฯ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00

2. ประสิทธิภาพของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ ผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้เรียนจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ ผลการประเมินระดับซอฟต์แวร์สื่อด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นและด้านการเรียนการสอนฯ และผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนฯ ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนของทักษะการสื่อสารของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ

คนที่ (n=35)	คะแนนทักษะการสื่อสาร (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)		ผลต่าง คะแนน	ร้อยละ ความก้าวหน้า สัมพัทธ์	แปลผล
	ก่อนใช้รูปแบบการเรียน	หลังใช้รูปแบบการเรียน			
	การสอนฯ	การสอนฯ			
รวม	545	874	329	2300.42	
$\bar{X}$	15.57	24.97	9.40	65.14	สูง
S.D.	2.79	1.85			
C.V.	0.18	0.07			

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนฯ มีทักษะการสื่อสารสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ โดยคะแนนหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 24.97 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.85 มีค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน เท่ากับ 0.18 และคะแนนก่อนใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 15.57 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.79 มีค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน เท่ากับ 0.07 ทั้งนี้ มีค่าเฉลี่ยของผลต่างคะแนน เท่ากับ 9.40 และมีค่าเฉลี่ยของร้อยละความก้าวหน้าสัมพัทธ์ เท่ากับ 65.14 มีพัฒนาการในระดับสูง

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ

5 Cs Model	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
ก่อนใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ	35	15.57	2.79	25.76	0.01**
หลังใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ	35	24.97	1.85		

หมายเหตุ **p < 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนฯ มีทักษะการสื่อสารสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยคะแนนหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 24.97 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.85 และคะแนนก่อนใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 15.57 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.79 ทั้งนี้ มีค่าการทดสอบ t (t-test) เท่ากับ 25.76

ตารางที่ 3 ผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้เรียนจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ

ทักษะการสื่อสาร (คะแนนเต็ม)	ผลระดับพัฒนาการทักษะการสื่อสาร					
	หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	ค่าเฉลี่ย		หน่วยการเรียนรู้ที่ 3	ค่าเฉลี่ย
	$\bar{X}$ (S.D.)	$\bar{X}$ (S.D.)	ความก้าวหน้าสัมพัทธ์	แปลผล	ความก้าวหน้าสัมพัทธ์	แปลผล
เฉลี่ยรวม	12.47 (2.45)	15.42 (1.89)	35.65	ปานกลาง	17.96 (1.79)	51.85 สูง

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้เรียนจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ มีค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าสัมพัทธ์ระหว่างหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 และหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เท่ากับ 35.65 มีพัฒนาการ อยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าสัมพัทธ์ระหว่างหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เท่ากับ 51.85 มีพัฒนาการ อยู่ในระดับสูง

ตารางที่ 4 ผลการประเมินระดับซอฟต์แวร์สกิล (Soft Skills) ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นของผู้เรียนหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

ทักษะ	ผลการประเมินระดับซอฟต์แวร์สกิล (Soft Skills)					
	หน่วยการ	หน่วยการ	ค่าเฉลี่ย		หน่วยการ	ค่าเฉลี่ย
การทำงานร่วมกับผู้อื่น (คะแนนเต็ม)	เรียนรู้ที่ 1 $\bar{X}$ (S.D.)	เรียนรู้ที่ 2 $\bar{X}$ (S.D.)	ความก้าวหน้าสัมพัทธ์	แปลผล	เรียนรู้ที่ 3 $\bar{X}$ (S.D.)	ความก้าวหน้าสัมพัทธ์
เฉลี่ยรวม	2.21 (0.67)	3.10 (0.49)	36.08	ปานกลาง	3.87 (0.34)	54.64 สูง

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินระดับซอฟต์แวร์สกิล (Soft Skills) ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นของผู้เรียนหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าสัมพัทธ์ระหว่างหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 และหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เท่ากับ 36.08 มีพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าสัมพัทธ์ระหว่างหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เท่ากับ 54.64 มีพัฒนาการอยู่ในระดับสูง

ตารางที่ 5 ผลการประเมินระดับซอฟต์แวร์สกิล (Soft Skills) ด้านการแก้ปัญหาของผู้เรียนหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

ทักษะการแก้ปัญหา (คะแนนเต็ม)	ผลการประเมินระดับซอฟต์แวร์สกิล (Soft Skills)					
	หน่วยการ	หน่วยการ	ค่าเฉลี่ย		หน่วยการ	ค่าเฉลี่ย
	เรียนรู้ที่ 1 $\bar{X}$ (S.D.)	เรียนรู้ที่ 2 $\bar{X}$ (S.D.)	ความก้าวหน้าสัมพัทธ์	แปลผล	เรียนรู้ที่ 3 $\bar{X}$ (S.D.)	ความก้าวหน้าสัมพัทธ์
เฉลี่ยรวม	1.95 (0.57)	3.00 (0.39)	22.38	ต้น	3.88 (0.28)	37.15 ปานกลาง

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการประเมินระดับซอฟต์แวร์สกิล (Soft Skills) ด้านการแก้ปัญหาของผู้เรียนหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าสัมพัทธ์ระหว่างหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 และหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เท่ากับ 23.38 มีพัฒนาการอยู่ในระดับต้น และค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าสัมพัทธ์ระหว่างหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เท่ากับ 37.15 มีพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 6 ภาพรวมผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านเนื้อหาและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	4.83	0.46	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.89	0.35	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.89	0.32	มากที่สุด
ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน	4.87	0.38	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่า ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนฯ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38 อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ฯ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดทักษะการสื่อสาร และซอฟต์แวร์สก็ล จะเห็นว่าการวิจัยเรื่องนี้เป็นนวัตกรรมด้านการจัดการเรียนการสอนที่มีขั้นตอนและการหาคุณภาพอย่างเป็นระบบ สามารถนำไปใช้ขยายผลกับผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ ในบริบทที่ไม่แตกต่างกันได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมผู้เรียนด้านทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษและซอฟต์แวร์สก็ล เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนฯ จึงส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้เรียนที่บรรลุวัตถุประสงค์และผู้เรียนซอฟต์แวร์สก็ลด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5Cs Model ในรูปแบบการเรียนการสอนฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีการส่งเสริมผู้เรียนอย่างมีกระบวนการและขั้นตอนที่ชัดเจนที่ได้มาจากการใช้ทฤษฎีสมรรถนะที่เน้นกระบวนการทางสังคม จากกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะสังเกตเห็นว่ามีผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านคุณสมบัติและหน้าที่ของภาษา เกิดทักษะการสื่อสาร ได้รับการส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการแก้ปัญหา ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “Explicating the social constructionist perspective on crisis communication and crisis management research: a review of communication and business journals” (Zhao, 2020) ที่เป็นการวิเคราะห์มุมมองการสร้างความหมายโดยใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทางสังคมผ่านกระบวนการทางสังคม การสื่อสารมีบทบาทสำคัญในการสร้างความหมายของวิกฤต ส่งผลต่อวิธีการตีความ รับรู้และตอบสนองต่อวิกฤตของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มุ่งเน้นไปที่ประเด็นการจัดการภาพลักษณ์ การควบคุมข่าวสาร แก้ปัญหาและการโน้มน้าวใจ

2. ผลการประเมินระดับซอฟต์แวร์สก็ล (Soft Skills) ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เนื่องจากผู้วิจัยใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ ที่เหมาะสมและมีการตรวจสอบประสิทธิภาพโดยการทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try Out) นำข้อบกพร่องหรือข้อแก้ไข มาปรับแก้และพัฒนาจนทำให้รูปแบบการเรียนการสอนฯ สมบูรณ์พร้อมที่นำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ในการส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ร่วมกับการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการแก้ปัญหาไปพร้อมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “Use of the Social Constructivist Approach in Teaching Oral Skill to First Year BA Students of English” (Beghoul and Chelghoum, 2020) แสดงให้เห็นถึงการส่งเสริมความทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญของซอฟต์แวร์สก็ล โดยใช้แนวการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีสมรรถนะที่เน้นกระบวนการทางสังคม เช่นกันกับงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการสื่อสารของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” (Tanprasertkul, 2013) งานวิจัยนี้ใช้ทฤษฎีสมรรถนะที่เน้นกระบวนการทางสังคมในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาและหาคำตอบ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการเรียนรู้ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร และทักษะการทำงานเป็นทีม จะเห็นได้ว่าการใช้รูปแบบการเรียน

การสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และทักษะการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมจากกระบวนการที่ได้มาจากทฤษฎีสมมติฐานที่เน้นกระบวนการทางสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้สอนต้องมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ และผู้เรียนควรเข้าใจจุดประสงค์ในการเรียนรู้ก่อน เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงกับชีวิตจริงในบริบทของผู้เรียนได้

1.2 ผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาหรือบทอ่านให้เหมาะสมกับระดับชั้นและความสนใจของผู้เรียน ปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ที่สำคัญผู้สอนต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้น เสริมแรง ให้คำแนะนำ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายที่ผู้เรียนสนใจและได้นำเสนอคำตอบที่หลากหลายอย่างมีเหตุผล

1.3 สถานศึกษาที่เน้นการส่งเสริมผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศด้านทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ และซอฟต์แวร์สเกลการวัดผลการจัดการเรียนรู้ 5Cs Model ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานศึกษาหรือนำไปวางแผนในการจัดทำหลักสูตรที่ส่งเสริมสมรรถนะสำหรับผู้เรียนในยุคปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเพื่อเปรียบเทียบซอฟต์แวร์สเกลที่ใช้เนื้อหาในรายวิชาภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้อื่น ๆ ที่ทันสมัย

2.2 ควรศึกษาประสิทธิผลของนวัตกรรมฯ ในรูปแบบการเรียนรู้ 5Cs Model ที่มีต่อตัวแปรอื่น ๆ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น สมรรถนะอนาคต ทักษะการสร้างคุณค่าและนวัตกรรม การคิดขั้นสูง เป็นต้น ตามความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- Beghou, Y., and Chelghoum, A. (2020). *Use of the Social Constructivist Approach in Teaching Oral Skill to First Year BA Students of English*. In The Second National Conference on Language, Mind and Learner's Cognitive Capacities.
- Bronson, E. (2007). Career and technical education is ideally suited to teaching students the soft skills needed to succeed in the 21st century workplace. *Techniques: Connecting Education & Career*, 82(7), 30-31.
- Brooks, R., Flanders, A., Jones, M., Kane, S. P., McKissick, J. C., and Shepherd, T. (2008). *A study of workforce training needs for the agribusiness industry in Georgia*. Athens: University of Georgia Research Foundation.
- Han, L. (2011). *Soft Skills Lists-28 Skills to Working Smart*. [Online]. Retrieved 4 March 2023 from: <http://bemycareercoach.com/soft-skills/hard-skills-soft-skills.html>.

- Intakaew, A. (2017). *A Study and Development English Teaching Model to Enhance Listening and Speaking Skills of Undergraduate Students: A Mixed Method Research*. Thesis of the Degree of Doctor of Education. Bangkok: Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Khanjanawasee, S. (2016). *Properly Using Statistic for Research*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Kochasit, S., Intarasuit, J. and Suwannaphruek, T. (2017). Teaching English for THAILAND 4.0 Students. *Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn*, 7(2), 175-186. (in Thai)
- Mtsweni, E. S., Horne, T., and ven der Poll, J. A. (2016). Soft Skills for Software Project Team Members. *International Journal of Computer Theory and Engineering*, 8(2), 150-155.
- Nillapun, M. (2015). *Research Methodology in Education*. Nakhon Pathom: Silpakorn University. (in Thai)
- Office of the Basic Education Commission. (2015). *Framework of Reference for Languages (CEFR)*. Bangkok: The Agricultural Co-operate Federation of Thailand Press, LTD. (in Thai)
- Office of the Education Council. (2017). *The National Education Plan B.E. 2560 – 2579 (2017-2036)*. Bangkok: Prikwarn Graphic Co., LTD. (in Thai)
- Office of the Education Council. (2019). *The Guideline for developing Students' competencies in Basic Education Level*. Bangkok: 21 Century Co., LTD. (in Thai)
- Ravindran, K., and Bandara, C. M. Y. S. S. (2015). Factors Affecting Acquisition of Soft Skills and the Level of Soft Skills Among University Undergraduates. *The Proceedings of the International Research Symposium Rajarata University of Sri Lanka*, 538-545.
- Savignon, J. S. (1983). *Communicative competence: Theory and classroom practice*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Schneider, C. G. (2015). The LEAP Challenge: Transforming for Students, Essential for Liberal Education. *Liberal Education*, 101(1/2).
- Tanprasertkul, S. (2013). *The 1st Proceeding of The Learning Development for Creativity Using Artificial Intelligence Report*. Bangkok: Office of the Education Council. (in Thai)
- Thailand Education Reform. (2018). *Reform Plan in Education*. Bangkok: Office of the Education Council. (in Thai)
- Wongwanit, S. (2015). *The Needs Assessment*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Wongyai, W. and Patpon, M. (2019). *Soft Skills to Master*. Bangkok: Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Zhao, H. (2020). Explicating the social constructionist perspective on crisis communication and crisis management research: a review of communication and business journals. *Journal of Public Relations Research*, 32(1), 1-22.

กระบวนการพัฒนาสื่อรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทย เพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ

นิรมล บางพระ*

หลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Received: 28 February 2024

Revised: 7 May 2024

Accepted: 2 June 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษากระบวนการในการสื่อสารเพื่อการรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ (2) เพื่อผลิตสื่อในการรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ และ (3) เพื่อทดสอบประสิทธิภาพจากการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ การวิจัยแบบสหวิธีการ ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ในพื้นที่ตำบลแหลมฟ้าผ่า จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า เมนูที่เหมาะสมในการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ 7 เมนู ได้แก่ น้ำพริกถั่วเน่า แกงส้มใบชะคราม กะปิผัดไข่ น้ำพริกขมิ้นยาเรือ แกงเลียงผักขม ต้มจืดยอดกะทกรก และปลาต้มพริกไทยกระเทียม สำหรับสื่อรณรงค์ใช้ชื่อว่า “ครัววัย S-A-P (แซ่บ) แหลมฟ้าผ่า” เนื้อหาที่ปรากฏในสื่อประกอบด้วย การแนะนำเมนู การแนะนำวัตถุดิบ สารอาหารและคุณประโยชน์ของแต่ละเมนู เพลงพื้นบ้านภาคกลางเกี่ยวกับเมนูอาหาร และการสาธิตการทำอาหาร สื่อที่ใช้ในการรณรงค์คือสื่อวีดิทัศน์ ที่อาจนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ เครื่องเล่น DVD รวมถึงแผ่นพับ สำหรับผลการทดสอบประสิทธิภาพสื่อพบว่า หลังการรับชมสื่อรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยกลุ่มผู้สูงอายุมีความพึงพอใจทุกด้านของคลิปวิดีโอเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยมีคุณภาพระดับมาก และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะเมนู วัตถุดิบเมนู ขั้นตอนการปรุง สารอาหารที่ได้และประโยชน์ที่ได้ของอาหารทั้ง 7 เมนูอาหารในระดับมากที่สุด ซึ่งทั้งหมดจะนำไปใช้ในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาสื่อรณรงค์ เมนูภูมิปัญญาอาหารไทย การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: niramon.b@dru.ac.th

Development Process of Campaign Media for the Consumption of Thai Healthy Food Wisdom in Elderly

Niramon Bangphra*

Communication Arts Program. Faculty of Management Sciences,
Dhonburi Rajabhat University.

Received: 28 February 2024

Revised: 7 May 2024

Accepted: 2 June 2024

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the communication process for campaigning for the consumption of Thai food wisdom menus for the health care of the elderly, (2) to produce media to campaign for the consumption of Thai food wisdom menus for the health care of the elderly and (3) to test the effectiveness of using media to campaign for the consumption of Thai food wisdom menus for the health care of the elderly. Mixed-methods research is applied to approach whereby researcher collects and analyze both quantitative and qualitative data within the same study. The sample group was elderly people in Laem Phapha Sub-District for viewing media and examination the media performance on the cognition of Thai wisdom menus. The finding showed that there are 7 menus are good for elderly health. The namely of 7 menus: Lam Pan Chili Paste, Chakram Leaf Sour Soup, Fried Shrimp Paste with Eggs, Chan Ya Ruea Chilli Paste, Spicy with Local Spinach Soup, Local Passionflower Shoots Clear Soup, and River Fish with Garlic and Pepper Soup. Media campaign's title is "Krua Whai S-A-P Laem Phapha" Content that appears in the media includes menu recommendations, ingredient recommendations. Nutrients and benefits of each menu central region folk songs about food menus and cooking demonstrations. The media used in the campaign is video media. that may be presented through online media, DVD players, Including brochure. Assessment result, it was found that after watching the media campaign for the consumption of Thai food wisdom menus, the sampling group were satisfied with all aspects of the video clips in a high level of quality, knowledge and understanding of menu characteristics, ingredients, cooking demonstrate, nutrition and benefits of the 7 menus. All programs will be used elderly health.

Keywords: Media Campaign Development, Thai Wisdom Menu, Elderly Health Care

* Corresponding Author; E-mail: niramon.b@dru.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์สุขภาพของผู้สูงอายุในปี 2563 กระทรวงสาธารณสุข (Ministry of Public Health, 2014) ได้คาดการณ์ปัญหาของผู้สูงอายุไว้ว่า วัยทำงาน 100 คน ต้องดูแลผู้สูงอายุ 30.3 คน ผู้สูงอายุ ร้อยละ 0.6 - 11.9 มีข้อจำกัดในการทำกิจกรรมประจำวันพื้นฐาน และผู้สูงอายุต้องการความช่วยเหลือในการทำกิจกรรมประจำวันพื้นฐานถึงร้อยละ 15.5 ซึ่งตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอมะนัง จังหวัดสตูลมีกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี มีประมาณ 660 คน โดยแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุที่ดูแลตัวเองได้ และผู้สูงอายุที่ต้องอาศัยการพึ่งพิงหรือผู้สูงอายุที่มีภาวะป่วยติดเตียงจำนวน 20 คน ข้อมูลจากกองทุนพัฒนาสุขภาพ (Health Development Funds, 2019) พบว่าผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังดูแลตัวเองได้และเจ็บป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงและเบาหวาน ซึ่งโรคดังกล่าวนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการบริโภคอาหารอย่างไม่ถูกต้อง สถานการณ์ในอดีตจนถึงปัจจุบันพบว่า ผู้สูงอายุในพื้นที่บริโภคอาหารอย่างไม่ถูกต้อง ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการออกกำลังกาย ขาดความรู้ความเข้าใจในโรคและอาการที่เป็น และเป้าหมายของแผนพัฒนาด้านสุขภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ต้องการให้ประชาชนรู้จักการบริโภคอาหารที่ถูกต้องและมีประโยชน์ ต้องการให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมฟ้าผ่าจัดให้มีการณรงค์เกี่ยวกับโทษของโรคความดันโลหิตสูงและเบาหวาน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ละเลยการให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องการบริโภคอาหารอย่างถูกต้อง ทีมงานขาดทักษะในการประชาสัมพันธ์และการประชาสัมพันธ์ที่มีอยู่นั้นไม่ทั่วถึง รูปแบบการประชาสัมพันธ์ไม่ดึงดูดใจ นโยบายในอนาคตต้องการให้ประชาชนรู้จักเลือกบริโภคอาหารที่ถูกต้องและมีประโยชน์ ต้องการให้ประชาชนสนใจและเปิดรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงและเบาหวาน รวมทั้งควรปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความดันโลหิตสูงและเบาหวานและโทษของโรคให้มากกว่านี้ เพื่อให้ประชาชนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคอาหารที่ก่อให้เกิดโรคความดันโลหิตสูงและเบาหวาน และต้องการให้ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์

จากข้อมูลข้างต้นที่นำเสนอขึ้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่า ปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุของตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ควรหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุจากการรับประทานอาหาร ซึ่งในพื้นที่ของตำบลแหลมฟ้าผ่ามีพืชผักพื้นบ้านและอาหารทะเลท้องถิ่นที่มีคุณค่าทางโภชนาการในการสร้างเสริมสุขภาพแก่กลุ่มผู้สูงอายุ สามารถนำมาเป็นอาหารในการดูแลสุขภาพของประชาชนในชุมชนแหลมฟ้าผ่า อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล (Health Security Funds, 2019) ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีมีการบริการวิชาการและการศึกษาวิจัยด้านวัฒนธรรมอาหารอย่างต่อเนื่องในพื้นที่จังหวัดสตูล งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์เมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุมาทำสื่อสารผ่านสื่อเพื่อรณรงค์ให้เกิดการรับรู้และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ โดยจะนำเสนอเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพให้กับกลุ่มผู้สูงอายุตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ในรูปแบบของการรณรงค์คือสื่อวีดิทัศน์ เพื่อให้ผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมายนำไปดูแลสุขภาพของตนเองต่อไป

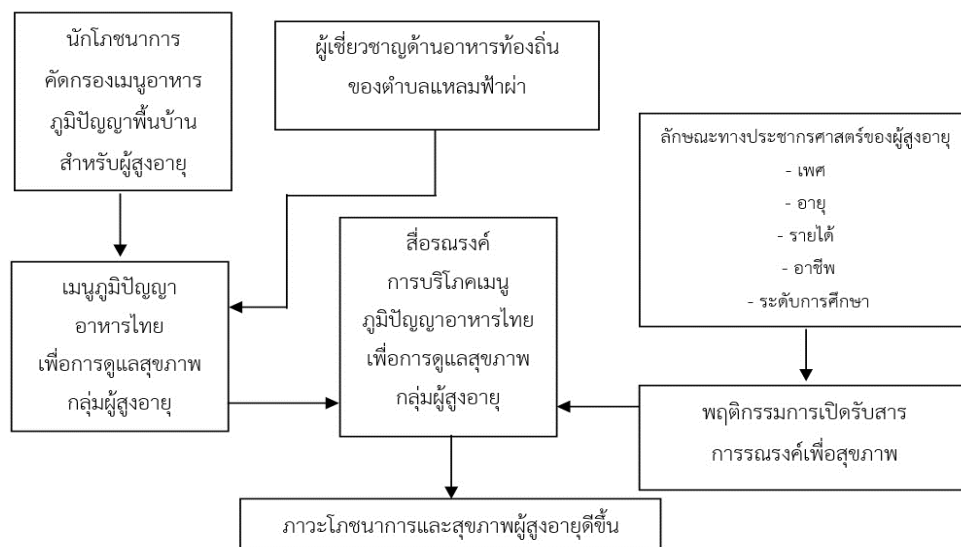
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการในการสื่อสารเพื่อการรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ
2. เพื่อผลิตสื่อในการรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ
3. เพื่อทดสอบประสิทธิภาพจากการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ

ประโยชน์จากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงกระบวนการในการสื่อสารเพื่อการรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ
2. ได้มีสื่อที่ทำหน้าที่รณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ
3. ได้ทราบถึงประสิทธิภาพจากการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยแบบสหวิธีการ (Multiple Methodology) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและตัวอย่าง

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ (1) ราชัญชุมชน ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการอาหารท้องถิ่นตำบลแหลมฟ้าผ่า จำนวน 6 คน อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ และ (2) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุข และตัวแทนชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 10 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

ในขั้นตอนของการทดสอบการรับรู้และความเข้าใจจากสื่อ ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วม จำนวน 42 คน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการแบ่งกลุ่ม โดยคัดเลือกจากทั้งหมด 5 หมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างหมู่บ้านละ 8-9 คน รวมทั้งสิ้น 42 คน โดยทำแบบสอบถามก่อนการรับชม (Pre-Test) และแบบสอบถามหลังการรับชม (Post-Test) รายการเพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสื่อที่ได้ทดลองรับชม

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 250 คน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการแบ่งกลุ่ม โดยคัดเลือกจากทั้งหมด 5 หมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างหมู่บ้านละ 50 คน รวมทั้งสิ้น 250 คน

เครื่องมือวิจัย

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย (1) แบบสัมภาษณ์ และ (2) แบบวิเคราะห์เมนูภูมิปัญญาอาหารไทย

2. การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามความต้องการด้านรูปแบบรายการเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยของผู้สูงอายุตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

1.1 สัมภาษณ์ปราชญ์ชุมชน ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการอาหารท้องถิ่นตำบลแหลมฟ้าผ่า จำนวน 6 คน อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อให้ได้เมนูอาหารจากภูมิปัญญาท้องถิ่น 7 เมนู

1.2 นำเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยที่ได้จากข้อ 1.1 ให้นักโภชนาการ จำนวน 3 คน วิเคราะห์คุณค่าทางสารอาหารและความเหมาะสมด้านโภชนาการที่มีต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ จำนวน 7 เมนูจากทั้งหมด 15 เมนูอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำไปพัฒนาสื่อรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ

1.3 สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุข และตัวแทนชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 10 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุ และข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

2. การวิจัยเชิงปริมาณ

2.1 สอบถามความต้องการด้านรูปแบบรายการเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยของผู้สูงอายุตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ รวมทั้งสิ้น 250 คน

2.2 พัฒนาสื่อเพื่อการรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ และนำมาทดสอบวัดประสิทธิภาพความรู้ความเข้าใจที่เกิดจากการเปิดรับสื่อรณรงค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงบรรยาย

ผลการวิจัย

1. กระบวนการในการสื่อสารเพื่อการรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ แบ่งเป็น 4 ประเด็นดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชุมชน ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการท้องถิ่น ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอสุมทรีบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการพรรณนาวิเคราะห์และตีความ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 การถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านอาหารท้องถิ่นของชุมชนตำบลแหลมฟ้าผ่า การถ่ายทอดตำรับอาหารของคนในท้องถิ่น วิธีการคือ ใช้การทำครัวร่วมกันกับผู้ใหญ่ในครอบครัว การบอกเล่าสืบทอดกันจากรุ่นสู่รุ่นแต่ไม่ได้มีสูตรการปรุงอาหารเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนในการกำหนดปริมาณของวัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาหารแต่ละเมนู แต่ละครัวเรือนจะมีสูตรการปรุงอาหารเป็นของตนเองแต่มีลักษณะความคล้ายคลึงกัน มีการเปลี่ยนแปลงเรื่องของวัตถุดิบสำหรับการประกอบอาหารไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป เช่น การใช้กะทิกล่องแทนกะทิมะพร้าวสดที่คั้นเอง การใส่ผงปรุงรสในอาหารเกือบทุกชนิด นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบของอาหารในแต่ละเมนูให้เป็นไปตามฤดูกาลหรือความสามารถในการแสวงหาอาหารทะเลในช่วงนั้น ๆ สำหรับการดูแลสุขภาพของคนในครอบครัวของชุมชน เวลาเด็กไม่สบายให้ทานข้าวเหนียวเปียก ต้มกล้วยเปียก ไม่ต้องไปหาหมอ เพราะมองว่าแก้ร้อนในได้ ในอดีตมีอะไรก็ต้องทานเพราะการคมนาคมไม่สะดวกสบายแต่ปัจจุบันการเดินทางดีขึ้น สามารถหาวัตถุดิบการทำอาหารจากนอกพื้นที่ได้ไม่ยาก

1.1.2 วัตถุดิบท้องถิ่นที่นำมาประกอบอาหาร ในอดีตที่การคมนาคมและการเดินทางไม่สะดวกเหมือนในปัจจุบันนี้ใช้วัตถุดิบในการประกอบอาหารท้องถิ่น ทั้งพืชผักพื้นบ้าน เช่น ใบชะคราม ลูกตำลึง ผักเป็ดยะมาม ใบอ่อนกะทกรก ผักโขม ใบอ่อนโง้งกาง ตำลึง แสม รุ่ย ต้นจาก และอาหารทะเลท้องถิ่นที่ได้จากการประกอบอาชีพประมง เช่น กุ้ง ปลา เคย หอยนางรม ปู ก้ามดาบหรือปูเปรี้ยว ปลาตีน ซึ่งเป็นพืชและอาหารทะเลของท้องถิ่น และวัตถุดิบอื่น ๆ นั้นจะซื้อเพิ่มเติมจากตลาดท้องถิ่น

1.1.3 วัตถุดิบและเมนูอาหารที่นิยมบริโภคในท้องถิ่น วัตถุดิบ ได้แก่ ผักเป็ดยะมามหรือผักกระเป๋ายะมาม โกงกางอ่อน ใบชะคราม ตำลึง ผักโขม ตำลึง แสม รุ่ย เคย ปลาตีน ต้นจาก มะขาม หอยนางรม ปลากระบอก ปลาหมอตูต ต้นกะทกรก ปู ก้ามดาบหรือปูเปรี้ยว กุ้ง เมนูอาหาร ได้แก่ น้ำพริกตำลึง แกงส้มใบชะคราม กะปิผัดไข่ น้ำพริกขมิ้นยาเรือ แกงเลียงผักขม ต้มจืดยอดกะทกรก ปลาทูต้มพริกไทยกระเทียม

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักโภชนาการ เพื่อให้ได้ข้อมูลทางด้านโภชนาการของ 7 เมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ มีดังนี้

1.2.1 เมนูที่ 1 น้ำพริกตำลึง เมนูนี้มีส่วนของโปรตีนอาจเพิ่มเติมเนื้อสัตว์สุก เช่น เนื้อกุ้งสุก/เนื้อปลาสุก โขลกกับน้ำพริก เป็นการดัดแปลงส่วนประกอบอาหาร โดยเพิ่มวัตถุดิบ เพื่อเพิ่มคุณค่าทางโภชนาการ หรือนำมาใช้กะปิเคี้ยว เพราะจะให้ปริมาณโปรตีนมากกว่ากะปิธรรมดาที่ให้ปริมาณโซเดียมที่มากกว่า

1.2.2 เมนูที่ 2 แกงส้มใบชะคราม เมนูนี้ดีและเหมาะสมสำหรับการส่งเสริมสุขภาพทางโภชนาการของผู้สูงอายุ เนื่องจากมีสารอาหารครบถ้วนและหลากหลายส่งผลดีต่อการทำงานของร่างกายส่งผลให้มีภาวะโภชนาการดี และใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นและมีการปรุงด้วยสมุนไพรที่หลากหลาย

1.2.3 เมนูที่ 3 กะปิผัดไข่ เมนูนี้ควรปรับปรุงสัดส่วนเครื่องปรุง โดยเฉพาะโปรตีนและโซเดียมที่มีปริมาณสูงกว่าความต้องการของผู้สูงอายุต่อวัน เมนูนี้อาจมีการเสริมผักทองเป็นส่วนประกอบได้ เพื่อเสริมคาร์โบไฮเดรตเชิงซ้อนจากผักหัว เพิ่มสารพฤกษเคมี สารสี สารต้านอนุมูลอิสระและเพิ่มใยอาหาร

1.2.4 เมนูที่ 4 น้ำพริกชั้นยาเรือ เมนูนี้ควรเพิ่มสัดส่วนของกะปิและลดน้ำปลา เพราะจะได้สารอาหารเพิ่มขึ้น แนะนำให้เสริมผักผัสดกเคี้ยว เพราะเส้นใยผักช่วยระบบการย่อยอาหาร ควรเพิ่มคาร์โบไฮเดรต และวิตามิน เสริมพร้อมกับไข่ต้มหรือปลาต้ม เพื่อเพิ่มโปรตีนและธาตุเหล็กจากไข่

1.2.5 เมนูที่ 5 แกงเลียงผัดขมิ้น เมนูนี้เป็นรายการอาหารที่ตื่นตัววัตถุดิบท้องถิ่นมาใช้และมีสมุนไพรที่หลากหลาย เช่น พริกไทย มีฤทธิ์ช่วยในการย่อยอาหาร ขับลม ขับเหงื่อ บรรเทาความร้อนในร่างกาย สามารถลดเรื่องไขมันได้ ซึ่งเหมาะสมกับผู้สูงอายุ

1.2.6 เมนูที่ 6 ต้มจืดยอดกะทกรก เมนูนี้ยอดอ่อนกะทกรกมีสารที่เรียกว่า Purine ที่มีค่าสูง จึงอาจไม่เหมาะสมกับผู้สูงอายุที่มีภาวะโรคเกาต์ ควรเพิ่มผักแครอทเพื่อเพิ่มปริมาณคาร์โบไฮเดรต วิตามิน และสารสี อีกทั้งจะช่วยเสริมความน่าทานจากสีส้มของอาหารมากขึ้นด้วย

1.2.7 เมนูที่ 7 ปลาต้มพริกไทยกระเทียม เมนูนี้เป็นรายการอาหารที่ดี ใช้วัตถุดิบที่ง่ายแต่มีประโยชน์ในทางโภชนาการ โดยเฉพาะสมุนไพรและโปรตีนจากปลาหมอคอดทะเลย แนะนำให้ใส่ปริมาณน้ำเพิ่มเพื่อให้อาหารมีความชุ่มฉ่ำน่าทาน และทานได้ง่ายไม่แห้งเกินไปสำหรับผู้สูงอายุ

1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่บริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขท้องถิ่น และตัวแทนชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุในตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอสุมทรีบุรีรัมย์ จังหวัดสมุทรปราการ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการพรรณนาวิเคราะห์และตีความ พบว่า โรคที่ผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นคือ เบาหวาน ความดัน ไขมัน NCDs โรคพื้นฐานไม่ได้มีอาการที่รุนแรงมากและโรคคนชรา ผู้สูงอายุในพื้นที่มีลักษณะภาวะโภชนาการเกินส่วนใหญ่ โดยวัดจากรูปร่างและมีน้ำหนักเกินมาตรฐาน สำหรับภาวะโภชนาการนั้นส่งผลต่อการเกิดโรคเบาหวาน ความดัน ไขมัน บุคคลที่มีส่วนสำคัญในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเป็นญาติและคนในครอบครัว ผู้สูงอายุจะรับฟังข่าวสารด้านสุขภาพจากอาสาสมัคร สำหรับอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุนั้นทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจะมีการจัดการอบรมให้เฉพาะสำหรับการดูแลผู้สูงอายุ สำหรับลักษณะของการสื่อสารที่ใช้เพื่อการรณรงค์ด้านสุขภาพในพื้นที่ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอสุมทรีบุรีรัมย์ จังหวัดสมุทรปราการ มีลักษณะที่หลากหลายทั้งรูปแบบการสื่อสารผ่านหอกระจายข่าว สื่อบุคคลผ่านทางผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน กลุ่มอาสาสมัคร โดยผู้สูงอายุที่อายุในช่วง 60 ปี มีความสามารถในการใช้ Smartphone เข้าสู่ออนไลน์ได้ หากถ้าไม่มีโทรศัพท์ของตนเองก็อาศัยลูกหลานในครอบครัวในการเข้าถึงการสื่อสารออนไลน์ สำหรับ Application Line ขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมฟ้าผ่ายังไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารแต่ใช้ในการรับเรื่องร้องเรียนในท้องถิ่น สำหรับการใช้สื่อบุคคลนั้นนับได้ว่าเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุได้มากที่สุดเนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ทางพื้นที่ของตำบลแหลมฟ้าผ่า สำหรับเนื้อหาของสื่อที่ผ่านมาไม่ได้พูดเน้นเรื่องสุขภาพ ส่วนใหญ่จะเป็นการบอกกล่าวเล่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับในพื้นที่

1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอสุมทรีบุรีรัมย์ จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้วิเคราะห์สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพของสื่อรณรงค์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุในท้องถิ่นผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 250 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 60-69 ปี ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส

ปัจจุบันกลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ประกอบอาชีพ แต่ยังคงมีรายได้จากเบี้ยผู้สูงอายุและจากบุตร และไม่มีโรคประจำตัว มีความสนใจในการนำเสนอเมนูอาหารที่บอกเล่าถึงแหล่งที่มาของวัตถุดิบของอาหาร เรื่องราวความเป็นมาของอาหาร สามารถทำอาหารตามสื่อที่นำเสนอเมนูอาหารได้ไม่ยากเกินไป และประโยชน์ของอาหารที่นำเสนอ สนใจรับชมการนำเสนอเมนูอาหารเพื่อสุขภาพและอาหารเป็นยา ข้อมูลที่ต้องการให้ปรากฏในสื่อที่ผลิตเมนูภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ข้อมูลด้านโภชนาการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ข้อมูลสาระน่ารู้ในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุด้วยอาหาร และข้อมูลรายละเอียดประโยชน์ของวัตถุดิบที่มีในอาหารแต่ละชนิด สำหรับผู้ปรุงอาหารเมนูภูมิปัญญาท้องถิ่นควรเป็นผู้ปรุงอาหารในท้องถิ่น ผู้ที่เหมาะสมเป็นพิธีกรในการดำเนินรายการได้ทั้งพิธีกรมืออาชีพและนักโภชนาการ การใช้ภาษาเพื่อการนำเสนอในรายการควรเป็นภาษาเพื่อการสนทนาเป็นภาษาระดับปากหรือภาษาแบบกันเอง สถานที่ที่เหมาะสมในการถ่ายทำรายการเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยคือ สถานที่ต่างๆของตำบลแหลมฟ้าผ่า ด้านกระบวนการผลิตที่ผู้สูงอายุต้องการมีส่วนร่วมโดยนำผู้สูงอายุในพื้นที่ที่ต้องการเข้าร่วมในส่วนของการสร้างสรรค์ในส่วนข้อมูลและการเขียนบท โดยในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ให้ปราชญ์ชุมชน แม่ครัวท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกเมนูอาหาร และนำแนวทางจากแบบสอบถามที่สอบถามผู้สูงอายุในท้องถิ่นมาเป็นองค์ประกอบในการสร้างสรรค์บทรายการ และผู้สูงอายุในพื้นที่ที่ต้องการเข้าร่วมในส่วนของผู้ร่วมปรุงอาหาร ความยาวในการนำเสนอรายการที่เหมาะสม คือ 10 นาที รูปแบบรายการควรมีความหลากหลายทั้งสาระและความบันเทิง สำหรับแนวทางการเผยแพร่สื่อควรนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ เช่น Application Line หรือ Youtube เครื่องเล่นแผ่น DVD ของที่พักอาศัยของตนเอง และสื่ออื่นๆ เช่น โทรทัศน์ นอกจากสื่อวีดิทัศน์แล้วผู้วิจัยได้ผลิตสื่อแผ่นพับเพิ่มขึ้นเพื่อให้ตรงกับการใช้งานของกลุ่มเป้าหมายที่อาจไม่สะดวกรับชมสื่อวีดิทัศน์

2. การผลิตสื่อในการรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ

การพัฒนาและการผลิตสื่อรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุนั้น ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาเมนูภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้ง 7 เมนู มาสร้างสรรค์บทรายการโทรทัศน์มีลักษณะ ดังนี้ ตั้งชื่อรายการ คือ “ครัววัย S-A-P (แซ่บ) แหลมฟ้าผ่า” ชื่อรายการบ่งบอกถึงชื่อรายการเกี่ยวกับการทำอาหาร กลุ่มเป้าหมายคือ คนวัย S-A-P วัยแซ่บ หรือกลุ่มผู้สูงอายุ และอาศัยอยู่ในตำบลแหลมฟ้าผ่า รายละเอียดรายการมีดังนี้ (1) รูปแบบคลิปรายการทำอาหารที่เปิดรับชม ได้แก่ พาไปเรียนรู้ถึงแหล่งที่มาของวัตถุดิบของอาหาร บอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของอาหาร ความสามารถในการประกอบอาหารตามที่ไม่ยากเกินไป และนำเสนอถึงประโยชน์ของอาหารที่ทำ (2) ประเภทเนื้อหาของคลิปรายการอาหารที่สนใจเปิดรับชม ได้แก่ อาหารเพื่อสุขภาพ อาหารเสริมสุขภาพ และอาหารเป็นยา (3) ข้อมูลที่ต้องการให้ปรากฏในรายการอาหารท้องถิ่น ได้แก่ ข้อมูลด้านโภชนาการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ข้อมูลสาระน่ารู้ในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุด้วยอาหาร ข้อมูลรายละเอียดประโยชน์ของวัตถุดิบที่มีในอาหารแต่ละชนิด ข้อมูลเกี่ยวกับเมนูภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น (4) รูปแบบของรายการ ได้แก่ รูปแบบรายการแบบผสมผสาน ทั้งสาระและความบันเทิง สารคดีเล่าเรื่องอาหาร มุ่งเน้นการสาธิตทำอาหาร (5) ความยาวของคลิปรายการเมนูภูมิปัญญาอาหารไทย ประมาณ 10-15 นาทีต่อ 1 เรื่องที่นำเสนอ (6) แหล่งสื่อที่สามารถเปิดรับชมสื่อได้อย่างสะดวก ได้แก่ สื่อออนไลน์ เช่น Application Line หรือ Youtube เครื่องเล่นแผ่น DVD ของที่พักอาศัยของท่านเอง การนำเสนอผ่านสื่อในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และการนำเสนอผ่านสื่อในสถานที่ประชุมระดับท้องถิ่นซึ่งข้อสรุปทั้ง 6 ข้อ นั้นผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางของการผลิตสื่อในการรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุของตำบลแหลมฟ้าผ่าในขั้นตอนต่อไป

3. การทดสอบประสิทธิภาพจากการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามของผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลแหลมฟ้าผ่าทั้งก่อนและหลัง (Pre-Test และ Post-Test) การรับชมเทปรายการเมนูภูมิปัญญาอาหารไทย 7 เทปรายการ เพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ ในพื้นที่ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ มีดังนี้

3.1 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อความรู้ความเข้าใจก่อนการรับชมคลิปรายการเมนูภูมิปัญญาอาหารไทย 7 เมนู โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ เมนูแกงส้มใบชะคราม และเมนูปลาต้มพริกไทยกระเทียม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 3.25 เมนูกะปิผัดไข่ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.24 เมนูต้มจืดกะทกรก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.11 เมนูน้ำพริกตำแพน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.07 เมนูแกงเลียงผักขม โดยมีค่าเฉลี่ย 2.97 และเมนูน้ำพริกขี้หนุ่ย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.9

3.2 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อความรู้ความเข้าใจหลังการรับชมคลิปรายการเมนูภูมิปัญญาอาหารไทย 7 เมนู โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ เมนูแกงส้มใบชะคราม โดยมีค่าเฉลี่ย 4.76 เมนูกะปิผัดไข่ และเมนูแกงเลียงผักขม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 4.72 เมนูน้ำพริกตำแพน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.78 เมนูปลาต้มพริกไทยกระเทียม โดยมีค่าเฉลี่ย 4.65 เมนูต้มจืดกะทกรก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.62 และเมนูน้ำพริกขี้หนุ่ย โดยมีค่าเฉลี่ย 4.61

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นในข้อ 3.1 และ 3.2 พบว่า หลังจากการรับชมคลิปรายการเมนูภูมิปัญญาอาหารไทย 7 เมนู ผู้สูงอายุมีความความรู้ความเข้าใจเกี่ยวเมนูอาหารทั้ง 7 เมนู เพิ่มขึ้นอย่างมาก

อภิปรายผล

1. กระบวนการในการสื่อสารเพื่อการรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ เรื่องปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่เจ็บป่วยส่วนใหญ่ด้วยโรคที่ไม่ติดต่อหรือ NCDs ซึ่งสอดคล้องกับผลของแบบสอบถามผู้สูงอายุของตำบลแหลมฟ้าผ่าเกี่ยวกับโรคประจำตัว 3 อันดับแรกได้แก่ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และโรคไขมันในเลือดสูง โดยโรคที่เกิดขึ้นนั้นมีปัจจัยมาจากพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันโดยเฉพาะการรับประทานอาหารที่ไม่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นประเด็นที่เหมาะสมนำมาใช้ในการรณรงค์ด้านสุขภาพกับกลุ่มผู้สูงอายุตำบลแหลมฟ้าผ่า โดยเริ่มต้นผู้วิจัยนำแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการรณรงค์ (Public Communication Campaign Evaluation) Coffman (2002) ซึ่งการรณรงค์เป็นการใช้ข้อความในการสื่อสารและการจัดการในการจัดกิจกรรมการสื่อสารที่มีความต้องการพิเศษต่อผลที่ต้องการจะได้รับที่ส่งผลต่อสมาชิกกลุ่มใหญ่ทั้งในส่วนบุคคลและระยะเวลาที่ต้องการความเฉพาะเจาะจง เพื่อการออกแบบพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการและมีความต้องการอย่างมากในการเปลี่ยนแปลง โดยการรณรงค์นั้นแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมส่วนบุคคล (Individual Behavior Change) การสื่อสารเพื่อพยายามเปลี่ยนแปลงบุคคลในส่วนของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นและเป็นปัญหาของสังคมหรือความต้องการให้เกิดพฤติกรรมที่มีส่วนในการขับเคลื่อนให้บุคคลหรือว่าสังคมดีขึ้น และ (2) การรณรงค์ต่อที่สาธารณะ (Public Will Campaigns) การสื่อสารที่ต้องการให้เกิดผลต่อพฤติกรรมของสาธารณะเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบาย การรณรงค์สาธารณะต้องการสร้างให้เกิดความเข้าใจแต่ไม่ได้ต้องการเพิ่มในส่วนของสมาชิกอย่างรวดเร็ว

ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นให้เกิดการรณรงค์ทั้ง 2 ลักษณะข้างต้นทั้งในส่วนบุคคลและระดับสาธารณะ โดยมีเป้าหมายในการรณรงค์ดังนี้ (1) การรณรงค์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเรื่องการบริโภคอาหารที่เหมาะสมในระดับบุคคลของผู้สูงอายุได้ ทำให้ผู้สูงอายุมีลักษณะในการบริโภคอาหารอย่างถูกต้องและส่งผลต่อสุขภาพที่ดีขึ้นย่อมส่งผลต่อ

ระดับสังคมและชุมชนต่อไปโดยผู้วิจัยจะทำการรณรงค์โดยผ่านสื่อทั้งออนไลน์และออฟไลน์ในการสื่อสารเรื่องเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งการสื่อสารในรูปแบบของออนไลน์คือ การนำเสนอรายการอาหารเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยทั้ง 7 เมนู ผ่านสื่อออนไลน์ และสำหรับการสื่อสารแบบออฟไลน์ คือ การนำเสนอผ่านแผ่นพับเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยทั้ง 7 เมนู ที่จะมอบให้กับหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ตำบลแหลมฟ้าผ่า เพื่อนำไปแจกให้กับผู้สูงอายุรายบุคคล (2) การรณรงค์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเรื่องการบริโภคอาหารที่เหมาะสมในระดับสาธารณะ ผู้วิจัยจะนำเทปรายการอาหารเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยทั้ง 7 เมนู และแผ่นพับเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยทั้ง 7 เมนู เพื่อใช้ประกอบการรณรงค์ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในท้องถิ่น อีกทางเป็นแนวทางหนึ่งของการสนับสนุนงบประมาณและการประชาสัมพันธ์เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงและเบาหวานในพื้นที่ซึ่งจะเป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาด้านสุขภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

2. การผลิตสื่อในการรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ ประเด็นเกี่ยวกับการผลิตสื่อในการรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้นำแนวทางเกี่ยวกับการผลิตสื่อในรายการวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้ (Sirisuntornpaiboon et al. 2022)

2.1 ขั้นตอนการผลิต ผู้วิจัยเริ่มกระบวนการพัฒนาและผลิตสื่อตั้งแต่การเก็บข้อมูลโดยเริ่มต้นศึกษาเอกสารข้อมูลพื้นฐานจากงานวิจัยเดิมของพื้นที่ เอกสารทางราชการของหน่วยงานในพื้นที่ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้เชิญปราชญ์ชาวบ้าน แม่ครัวท้องถิ่น แม่ครัวของโฮมสเตย์ อดีตผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน สัมภาษณ์ถึงเมนูอาหารประจำ และนำไปให้นักโภชนาการทำการคัดเลือกเมนูอาหารที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ รวมทั้งให้นักโภชนาการวิเคราะห์ความเหมาะสมของปริมาณสัดส่วนของแต่ละเมนู รวมถึงบอกถึงประโยชน์และคุณค่าด้านโภชนาการสำหรับผู้สูงอายุด้วย จึงทำให้เมนูอาหารจากงานวิจัยฉบับนี้ได้รับการวิเคราะห์อย่างถูกต้องจากนักโภชนาการและมีความเหมาะสมกับสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง ซึ่งเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยทั้ง 7 เมนูจากงานวิจัยฉบับนี้ได้ทำการวิเคราะห์สารอาหารจากโภชนาการตามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสารอาหารที่ผู้สูงอายุต้องการในแต่ละวัน หลังจากนั้นผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพ รูปแบบการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลแหลมฟ้าผ่า โดยผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์คือ เจ้าหน้าที่บริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตัวแทนชุมชนในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ และเก็บข้อมูลแบบสอบถามเรื่องการเปิดรับสื่อรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุจากตัวแทนผู้สูงอายุ เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลแล้วจึงทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนของการเขียนบทรายการโทรทัศน์ในลำดับถัดไป

ขั้นตอนของการเขียนบทรายการโทรทัศน์นั้นได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมและสังเคราะห์แล้วข้างต้นมาเป็นแนวทางของการผลิตบทรายการ โดยเริ่มจากการออกแบบชื่อรายการโดยนำคำว่า Silver-Age-People มาย่อให้เหลือ 3 ตัวอักษร คือ S-A-P ซึ่งเมื่ออ่านออกเสียงแล้วพ้องเสียงกับภาษาไทยคำว่า แซบ แปลว่า อร่อย ที่ปรากฏความหมายในราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (The Royal Institute, 2022) จึงเป็นที่มาของชื่อสื่อรณรงค์ในครั้งนี้ว่า “ครัววัย S-A-P (แซบ) แหลมฟ้าผ่า” ไก่รายการเป็นสัญลักษณ์การ์ตูนรูป “พ่อครัวและแม่ครัวสวมหมวกผู้ปรุงอาหาร” ขั้นตอนการผลิตนี้มีแบ่งส่วนงานออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ (1) การเตรียมการผลิตกับทีมงานถ่ายทำรายการ คัดเลือกทีมงานถ่ายทำโดยให้มีหน้าที่ผู้กำกับรายการ กล้อง ฝ่ายแสง ฝ่ายกราฟิกและตัดต่อ และการเตรียมอุปกรณ์ที่ต้องใช้ การถ่ายทำ 2 ครั้ง ครั้งที่หนึ่งคือ การถ่ายทำช่วงเพลงพื้นบ้านที่ถ่ายในสตูดิโอ และครั้งที่สองส่วนของการสาธิตการทำอาหารถ่ายทำที่

ตำบลแหลมฟ้าผ่า (2) การเตรียมการผลิตกับทีมเพลงพื้นบ้าน ก่อนการถ่ายทำเพลงพื้นบ้าน ได้ส่งเนื้อหาของเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยทั้ง 7 เมนู ที่ได้จากนักโภชนาการให้กับทีมเพลงพื้นบ้านที่มีความเชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านช่วยแต่งบทกลอน เพื่อเป็นการนำเสนอรายละเอียดของเมนูอาหารให้สามารถเข้าใจได้ง่ายทั้งในเชิงสาระความรู้ควบคู่ไปกับสุนทรียะในการรับชมสื่อ พร้อมกับการชักซ้อมกับกล้องในวันที่ถ่ายทำจริง (3) การเตรียมการผลิตกับทีมผู้ปรุงอาหาร ผู้วิจัยประสานกับแม่ครัวท้องถิ่นของตำบลแหลมฟ้าผ่าในการจัดหาวัตถุดิบท้องถิ่นที่ใช้เป็นวัตถุดิบอาหารทั้ง 7 เมนู ซึ่งพบว่าช่วงเดือนกุมภาพันธ์ที่ถ่ายทำเป็นช่วงนอกฤดูกาลของผักขมจึงพบได้น้อย อาจกล่าวได้ว่าอาหารท้องถิ่นบางเมนูนั้นสามารถรับประทานเฉพาะฤดูกาล (4) การเตรียมการผลิตและชักซ้อมกับพิธีกร ผู้วิจัยคัดเลือกพิธีกรตามผลของแบบสอบถามผู้สูงอายุคือ พิธีกรมีอาชีพหรือนักโภชนาการ ผู้วิจัยจึงคัดเลือกนักโภชนาการที่เป็นอาจารย์ด้านการโรงแรม สอนด้านอาหาร และจบการศึกษาด้านโภชนาการโดยตรง อีกทั้งมีความสามารถในการเป็นพิธีกรให้มาดำเนินรายการ ก่อนการถ่ายทำจริงได้มีการซ้อมบทก่อนเข้ากล้องและซ้อมมุกกล้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการถ่ายทำ (5) การเตรียมสถานที่และอุปกรณ์สำหรับการถ่ายทำรายการ สถานที่ในการถ่ายทำนั้นแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ การถ่ายทำในสตูดิโอและนอกสถานที่คือ พื้นที่ตำบลแหลมฟ้าผ่า จัดเตรียมอุปกรณ์การถ่ายทำตามบทรายการ

2.2 ขั้นตอนการผลิต ขั้นตอนของการผลิตรายการนั้นดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้ รวมทั้งการทำงานของบุคลากรที่ได้ประสานงานไว้ ทั้งการถ่ายทำเพลงพื้นบ้านในสตูดิโอและการถ่ายทำนอกสถานที่ในส่วนของการถ่ายทำช่วงต่าง ๆ ของรายการ ทั้งส่วนของการพูดเปิดรายการรายการของพิธีกร การแนะนำวัตถุดิบเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยในแต่ละเทป การพูดส่งต่อในช่วงเพลงพื้นบ้าน และช่วงสุดท้ายคือ การสาธิตการทำอาหารและกล่าวปิดรายการ โดยรายการเมนูภูมิปัญญาไทยนี้เป็นรายการที่บันทึกเทปไว้ก่อนจึงนำไปตัดต่อในขั้นต่อไป

2.3 ขั้นตอนหลังการผลิต ขั้นตอนสุดท้ายของการผลิตสื่อในการรณรงค์ของงานวิจัยฉบับนี้ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ (1) การตัดต่อลำดับภาพ หลังจากการถ่ายทำตามบทรายการที่วางไว้เรียบร้อยแล้ว ทีมงานจัดเรียงภาพ และทำกราฟิกส่วนต่าง ๆ ของรายการ เมื่อการตัดต่อเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้วพบว่า เทปรายการแต่ละเมื่อนั้นมีความยาวเกินกว่า 10 นาที ตามที่วางแผนไว้ในบทที่กำหนด แต่ไม่เกิน 15 นาที ซึ่งสอดคล้องกับผลจากแบบสอบถามผู้สูงอายุที่ต้องการรับชมรายการโดยมีความยาวของคลิปรายการที่เหมาะสม คือ 10 นาที และรองลงมา คือ 15 นาที เมื่อผลิตรายการเสร็จแล้วผู้วิจัยและผู้กำกับรายการทำการตรวจสอบรายการทั้งหมด (2) การประเมินรายการ เมื่อตัดต่อเสร็จสมบูรณ์แล้วได้ให้กลุ่มผู้สูงอายุเป้าหมายเข้าร่วมการทดสอบการรับรู้และความเข้าใจจากสื่อ จำนวน 42 คน โดยการชมเทปรายการเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยทั้ง 7 เทปรายการและการทำแบบสอบถามก่อนการรับชม (Pre-Test) และแบบสอบถามหลังการรับชม (Post-Test) รายการเพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสื่อที่ได้ทดลองรับชมรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลแหลมฟ้าผ่า

3. การทดสอบประสิทธิภาพจากการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์การบริโภคเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ ผลการวิจัยในประเด็นการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการรับชมสื่อ พบว่า ก่อนการรับชมสื่อมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเมนูทั้ง 7 เมนูอยู่ในระดับปานกลาง แต่หลังจากการรับชมสื่อพบว่า มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเมนูทั้ง 7 เมนูอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเมนูภูมิปัญญาอาหารไทย 7 เมนู

ประเด็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเมนู	ระดับความรู้ความเข้าใจก่อนชมคลิป			ระดับความรู้ความเข้าใจหลังชมคลิป		
	Mean	SD	ระดับความสำคัญ	Mean	SD	ระดับความสำคัญ
1. เมนูที่ 1 น้ำพริกตำแพน						
1.1 ลักษณะของเมนู	3.19	1.13	ปานกลาง	4.57	.63	มากที่สุด
1.2 วัตถุดิบของเมนู	3.23	1.18	ปานกลาง	4.71	.55	มากที่สุด
1.3 ขั้นตอนการปรุง	3.26	1.14	ปานกลาง	4.78	.51	มากที่สุด
1.4 สารอาหารที่ได้	2.78	1.27	ปานกลาง	4.66	.61	มากที่สุด
1.5 ประโยชน์ที่ได้	2.92	1.23	ปานกลาง	4.69	.60	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยเมนูน้ำพริกตำแพน	3.07	1.19	ปานกลาง	4.68	.58	มากที่สุด
2. เมนูที่ 2 แกงส้มใบชะคราม						
2.1 ลักษณะของเมนู	3.47	1.23443	ปานกลาง	4.71	.55	มากที่สุด
2.3 ขั้นตอนการปรุง	3.47	1.21451	ปานกลาง	4.80	.45	มากที่สุด
2.2 วัตถุดิบของเมนู	3.38	1.16770	ปานกลาง	4.76	.57	มากที่สุด
2.4 สารอาหารที่ได้	3.00	1.43136	ปานกลาง	4.80	.45	มากที่สุด
2.5 ประโยชน์ที่ได้	2.97	1.31572	ปานกลาง	4.76	.53	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยเมนูแกงส้มใบชะคราม	3.25	1.27	ปานกลาง	4.76	0.51	มากที่สุด
3. เมนูที่ 3 กะปิผัดไข่						
3.1 ลักษณะของเมนู	3.52	1.19	มาก	4.73	.58	มากที่สุด
3.2 วัตถุดิบของเมนู	3.30	1.37	ปานกลาง	4.76	.48	มากที่สุด
3.3 ขั้นตอนการปรุง	3.47	1.19	ปานกลาง	4.78	.56	มากที่สุด
3.4 สารอาหารที่ได้	3.09	1.33	ปานกลาง	4.71	.55	มากที่สุด
3.5 ประโยชน์ที่ได้	2.83	1.44	ปานกลาง	4.66	.61	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยเมนูกะปิผัดไข่	3.24	1.30	ปานกลาง	4.72	.55	มากที่สุด
4. เมนูที่ 4 น้ำพริกขี้หนุ						
4.1 ลักษณะของเมนู	3.04	1.41	ปานกลาง	4.73	.49	มากที่สุด
4.2 วัตถุดิบของเมนู	3.00	1.37	ปานกลาง	4.64	.57	มากที่สุด
4.3 ขั้นตอนการปรุง	3.02	1.31	ปานกลาง	4.64	.61	มากที่สุด
4.4 สารอาหารที่ได้	2.73	1.39	ปานกลาง	4.54	.73	มากที่สุด
4.5 ประโยชน์ที่ได้	2.71	1.38	ปานกลาง	4.54	.70	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยเมนูน้ำพริกขี้หนุ	2.9	1.37	ปานกลาง	4.61	.62	มากที่สุด
5. เมนูที่ 5 แกงเลียงผักขม						
5.1 ลักษณะของเมนู	3.19	1.15	ปานกลาง	4.73	.54	มากที่สุด
5.2 วัตถุดิบของเมนู	3.04	1.22	ปานกลาง	4.73	.54	มากที่สุด
5.3 ขั้นตอนการปรุง	2.95	1.30	ปานกลาง	4.76	.57	มากที่สุด
5.4 สารอาหารที่ได้	2.83	1.26	ปานกลาง	4.69	.56	มากที่สุด
5.5 ประโยชน์ที่ได้	2.85	1.31	ปานกลาง	4.71	.63	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยเมนูแกงเลียงผักขม	2.97	1.24	ปานกลาง	4.72	.56	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเมนู	ระดับความรู้ความเข้าใจก่อนชมคลิป			ระดับความรู้ความเข้าใจหลังชมคลิป		
	Mean	SD	ระดับความสำคัญ	Mean	SD	ระดับความสำคัญ
6. เมนูที่ 6 ต้มจืดยอดกะทกรก						
6.1 ลักษณะของเมนู	3.21	1.17	ปานกลาง	4.69	.64	มากที่สุด
6.2 วัตถุดิบของเมนู	3.14	1.18	ปานกลาง	4.64	.72	มากที่สุด
6.3 ขั้นตอนการปรุง	3.19	1.27	ปานกลาง	4.69	.71	มากที่สุด
6.4 สารอาหารที่ได้	3.07	1.29	ปานกลาง	4.52	.74	มากที่สุด
6.5 ประโยชน์ที่ได้	2.97	1.25	ปานกลาง	4.59	.82	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยเมนูต้มจืดยอดกะทกรก	3.11	1.23	ปานกลาง	4.62	.72	มากที่สุด
7. เมนูที่ 7 ปลาต้มพริกไทยกระเทียม						
7.1 ลักษณะของเมนู	3.54	1.15	มาก	4.71	.59	มากที่สุด
7.2 วัตถุดิบของเมนู	3.50	1.10	มาก	4.71	.63	มากที่สุด
7.3 ขั้นตอนการปรุง	3.30	1.35	ปานกลาง	4.69	.71	มากที่สุด
7.4 สารอาหารที่ได้	2.97	1.40	ปานกลาง	4.61	.62	มากที่สุด
7.5 ประโยชน์ที่ได้	2.97	1.40	ปานกลาง	4.54	.70	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยเมนูปลาต้มพริกไทยกระเทียม	3.25	1.28	ปานกลาง	4.65	.65	มากที่สุด

สำหรับประเด็นของความพึงพอใจที่มีต่อคลิปรายการเมนูภูมิปัญญาอาหารไทย 7 เมนู ในระดับมากที่สุดนี้ (1) ผู้สูงอายุที่รับชมเนื้อหาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ มีความเข้าใจถึงวัตถุดิบของเมนู มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาหารเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยในการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ (2) ผู้ดำเนินรายการมีความสามารถในการใช้ภาษาอย่างถูกต้องเหมาะสม น้ำเสียงชัดเจน ชวนฟัง มีความสามารถในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยให้กลุ่มผู้สูงอายุเข้าใจได้ง่าย (3) อุปกรณ์ประกอบฉากมีความเหมาะสมในการถ่ายทำรายการ (4) ในส่วนของภาพรวมของผู้ถ่ายทอดการปรุงอาหารเมนูภูมิปัญญาอาหารไทยมีความเหมาะสม และ (5) ความยาวของคลิปวิดีโอมีความเหมาะสมในการนำเสนอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dhanarun (2016) ศึกษาเรื่อง การออกแบบสื่อผสมเพื่อการเรียนรู้โรคเบาหวานในผู้ป่วยวัยชรา ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสื่อความรู้สำหรับผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวาน และเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้ โดยมีกลุ่มเป้าหมายของงานวิจัยคือผู้สูงอายุนั้น ค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจในการทำงานและจัดเก็บอยู่ในระดับดีถึงดีมาก มีความเหมาะสมและความสวยงามจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบอยู่ในระดับโดยรวมดี ซึ่งมีการสรุปผลให้เกิดแนวทางในการออกแบบสื่อผสมเพื่อการเรียนรู้สำหรับผู้ป่วยวัยชราในรูปแบบอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยควรมีการติดตามประสิทธิผลของสื่อรณรงค์เมนูภูมิปัญญาอาหารไทยในพื้นที่ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ในระยะยาว ซึ่งอาจจะต้องนำการทดสอบทางการแพทย์เข้ามาร่วมตรวจสอบสุขภาพของผู้สูงอายุที่ได้รับประทานเมนูอาหารตามการนำเสนอสื่อรณรงค์เมนูภูมิปัญญาอาหารไทยจากงานวิจัยฉบับนี้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในอนาคตเรื่องการสร้างสื่อรณรงค์กับกลุ่มผู้สูงอายุจำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติของการเปิดรับสื่อและความสามารถในการสื่อสารของผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ เช่น ผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการจะมีความแตกต่างในการเปิดรับสื่อต่างกัน จากงานวิจัยพบว่า บางพื้นที่ของตำบลแหลมฟ้าผ่าไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตและผู้สูงอายุบางกลุ่มใช้สื่อสังคมออนไลน์ไม่ชำนาญ จึงเป็นข้อจำกัดในการสื่อสารกับผู้สูงอายุ หากต้องการใช้สื่อใหม่ในการสื่อสารรณรงค์ให้เกิดประสิทธิภาพในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- Coffman, J. (2002). *Public communication campaign evaluation: An environment scan of challenges, criticisms, practice, and opportunities*. Cambridge, MA: Harva Family Research Project.
- Dhanarun, T. (2016) Multimedia designs for learning diabetes with old age patients. *Veridian E-Journal, Silpakorn University. Humanities, Social Sciences, and Arts*, 6(3), 1-15. (in Thai)
- Health Development Funds. (2019). *Community Development Plan 2019*. Samut Prakan: Laem Phapha Subdistrict Administrative Organization. Phra Samut Chedi District, Samut Prakan Province. (in Thai)
- Health Security Funds. (2019). *Community Health Plan 2019*. Samut Prakan: Laem Phapha Subdistrict Administrative Organization. Phra Samut Chedi District, Samut Prakan Province. (in Thai)
- Ministry of Public Health. (2014). *Strategy, Indicator and Data Collection Guidelines of Ministry of Public Health in fiscal year 2015*. Nonthaburi: Strategy and Planning Division of Office of the Permanent Secretary Ministry of Public Health. (in Thai)
- Sirisuntornpaiboon, A. Kingkaew, K. Chaojarern, P. and Kamsim, A. (2022). Format and Production Process of Live Streaming for Public Relations: A Case Study of Teeneephuket Facebook page. *Phuket Rajabhat University Academic Journal*, 18(2), 122-143. (in Thai)
- The Royal Institute. (2022). *SAP. Dictionary, Royal Graduate Edition 2011*. Office of the Royal Society. [Online]. Retrieved January 9, 2022, from: <https://dictionary.orst.go.th/> (in Thai)

ปัจจัยเชิงสาเหตุของการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของประเทศไทย

ธนภรณ์ กริยาผล^{1,*}, วิชิต อุ๋อัน²

¹วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

²วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Received: 31 January 2024

Revised: 1 March 2024

Accepted: 12 April 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของประเทศไทย (2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของประเทศไทย และ (3) เพื่อสร้างแบบจำลองของปัจจัยเชิงสาเหตุของการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเดินทางในแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรมของประเทศไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 416 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เป็นลักษณะคำถามแบบประเมินค่าโดยใช้แบบ 5 ระดับ Likert's Scale ผลการศึกษาพบว่า (1) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุของการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ปัจจัย ได้แก่ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การตลาดแหล่งท่องเที่ยว และความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยว (2) เส้นทางการอิทธิพลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยปัจจัยต่างๆ สามารถร่วมกันอธิบายการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวได้ร้อยละ 52 และสามารถร่วมกันอธิบายความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้ร้อยละ 81 และ (3) แบบจำลองของปัจจัยเชิงสาเหตุของการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อย่างไรก็ตาม การตลาดแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ด้วยนักท่องเที่ยวมองประสบการณ์ที่ได้รับเป็นสำคัญ กลยุทธ์หรือการดำเนินงานทางการตลาดในแหล่งมรดกโลกไม่ได้เป็นกิจกรรมของนักท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก ประเทศไทย

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: thanaporn.ka@spu.ac.th

Causal Factors of Destination Branding Affecting the Traveler Satisfaction in Thailand World Heritage Sites

Thanaporn Kariyapol^{1,*}, Vichit Uon²

¹Sripatum International College, Sripatum University

²Graduate College of Management, Sripatum University

Received: 31 January 2024

Revised: 1 March 2024

Accepted: 12 April 2024

Abstract

The objectives of this paper are to (1) study the causal factors affecting destination branding and traveler satisfaction in Thailand's World Heritage Sites, (2) study the influence of causal factors affecting destination branding and traveler satisfaction in Thailand's World Heritage Sites, and (3) create a model of the causal factors affecting destination branding and traveler satisfaction in Thailand's World Heritage Sites. The sample consisted of 416 travelers in World Heritage Sites of Thailand. Data were collected using a questionnaire. It is an evaluative question using a 5-point Likert's Scale. The study found that (1) the causal factors affecting destination branding and traveler satisfaction in Thailand's World Heritage Sites were at a high level in all 3 factors: destination management, destination marketing, and destination competitiveness, (2) The influence paths are consistent with empirical data. The factors can explain 52 percent of destination branding and 81 percent of traveler satisfaction, (3) The theoretical model of the causal factors affecting destination branding and traveler satisfaction in Thailand's World Heritage Sites is consistent with empirical data. However, the destination marketing has a direct negative influence on destination branding and traveler satisfaction. Travelers value their travel experiences. Marketing strategies or operations in World Heritage sites are not traveler activities.

Keywords: Destination Branding, Traveler Satisfaction, World Heritage Sites, Thailand

* Corresponding Author; E-mail: thanaporn.ka@spu.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมทางเศรษฐกิจอันดับต้นของหลายประเทศ (Yodsurang et al., 2022; Kariyapol, 2023) ความมุ่งมั่นในการพัฒนาภาพลักษณ์และสร้างแบรนด์สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวในแต่ละประเทศได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เพื่อเพิ่มผลกำไร สร้างความแตกต่าง สร้างภาพลักษณ์เชิงบวก และรักษาตำแหน่งทางการตลาดในระดับโลกที่มีการแข่งขันทางการท่องเที่ยวสูง (Lakmal, 2019) การพัฒนาภาพลักษณ์สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยจะส่งผลต่อการเข้ามาเยือนและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ด้วยมีสภาพภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการเดินทางท่องเที่ยว มีศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทั้งทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตของผู้คน ตลอดจนมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งล้วนแต่เป็นสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดผู้คนทั้งในประเทศและต่างประเทศให้มาเยี่ยมชมและสัมผัสประสบการณ์ที่น่าสนใจเหล่านั้นอยู่เสมอ (Kariyapol and U-on, 2021; Yodsurang et al., 2022; Kariyapol, 2023)

องค์การการท่องเที่ยวโลกได้พิจารณาแหล่งมรดกโลก เพื่ออนุรักษ์ เชิดชูคุณค่า และปกป้องรักษาให้ดำรงอยู่เป็นมรดกโลกแห่งมวลมนุษยชาติ โดยประเทศไทยมีมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่ขึ้นทะเบียน 4 แหล่ง ได้แก่ นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง (UNWTO, 2022) และเมืองโบราณศรีเทพ (UNWTO, 2023) อย่างไรก็ตาม แหล่งมรดกโลกดังกล่าวยังมีภาพจำที่ไม่สะดวกสบาย และไม่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน (Witchayakawin and Chantanupan, 2021; Yodsurang et al., 2022) นักท่องเที่ยวไม่เลือกเดินทางกลับมาซ้ำ ไม่มีการบอกต่อหรือส่งต่อข่าวสารทางลบสู่ผู้เดินทางคนอื่น ๆ เช่น การบริหารจัดการภายใน สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อรายได้และภาพพจน์ของท้องถิ่นและประเทศ (Kariyapol and U-on, 2021; Yodsurang et al., 2022) การสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวในแหล่งมรดกโลกของไทยที่มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการตลาดที่ดี ตลอดจนสร้างโอกาสในการแข่งขัน จึงมีความสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยให้ยั่งยืน เพื่อปรับมุมมองใหม่ของนักท่องเที่ยว มีภาพจำที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และเป็นหนึ่งในตัวเลือกของผู้เดินทางในการเลือกมาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของประเทศไทย (Lakmal, 2019; Kariyapol and U-on, 2021)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักเดินทางในแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักเดินทางในแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของประเทศไทย
3. เพื่อสร้างแบบจำลองของปัจจัยเชิงสาเหตุของการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักเดินทางในแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของประเทศไทย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว

การสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาเอกลักษณ์และตัวตนที่แตกต่างจากจุดหมายปลายทางของการแข่งขันทั้งหมด (Lakmal, 2019) อีกทั้ง ยังเป็นการรับรู้เกี่ยวกับตราสินค้าที่อยู่ในความทรงจำของผู้บริโภค โดยมุ่งเป้าไปที่การเข้าถึงและการสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำแก่นักท่องเที่ยว กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวซ้ำ (Ariestyani and Utami, 2022) การสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวมีกระบวนการและอิทธิพลจากการบริหารจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ มีการวางกลยุทธ์ทางการตลาดที่ดี และวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ที่สร้างความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และประเทศ เพื่อสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ เพิ่มมูลค่า และยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ (Ratliff and Kunz, 2020) การสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย 3 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจและมีลักษณะโดดเด่นสามารถดึงดูดความสนใจของผู้คนให้มาเยี่ยมชม การรับรู้ของนักท่องเที่ยวเป็นอารมณ์ความรู้สึกที่นักท่องเที่ยวมีต่อแหล่งท่องเที่ยวผ่านประสบการณ์จริง และการวางตำแหน่งแบรนด์ที่เป็นการเปรียบเทียบแหล่งท่องเที่ยวในมุมมองความคิดของนักท่องเที่ยวว่ามีความน่าสนใจ ความสะดวกสบาย ความปลอดภัยมากหรือน้อยเพียงใดเมื่อเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ (Lakmal, 2019; Kariyapol and U-on, 2021)

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับแรงจูงใจและพฤติกรรมการเดินทางและความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว (Kotiková and Pavlů, 2019) เป็นการสร้างภาพจำของจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวสามารถจดจำได้ ตลอดจนการสนับสนุนผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมวัฒนธรรม การสร้างทุนมนุษย์และสังคม และการสร้างแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนที่เหมาะสมกับความต้องการของแหล่งท่องเที่ยวและลักษณะเฉพาะของผู้ประกอบการท่องเที่ยว (Ratliff and Kunz, 2020) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หน่วยงานบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การทำงานร่วมกันในแหล่งท่องเที่ยว และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Kariyapol and U-on, 2021) หน่วยงานบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีหน้าที่บริหารจัดการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว อาทิ การขนส่ง การจองห้องพัก และประสานกิจกรรมต่าง ๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์และตรวจสอบผลกระทบของการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นความสามารถในการเดินทางสู่จุดหมายปลายทางและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลบนเว็บไซต์และแผนที่ออนไลน์ เป็นต้น (Dias et al., 2021) การทำงานร่วมกันในแหล่งท่องเที่ยวคือการมีบทบาทร่วมกันของชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการสร้างสรรค์นวัตกรรมแก่แหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ สามารถสำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมุ่งเน้นการพัฒนาในแหล่งท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ธุรกิจ สิ่งแวดล้อม และชุมชน (Sheehan et al., 2016; Dias et al., 2021; Ariestyani and Utami, 2022)

การตลาดแหล่งท่องเที่ยว

การตลาดแหล่งท่องเที่ยวเป็นการนำเสนอทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยศึกษาความต้องการ นำเสนอความคุ้มค่า จัดกิจกรรมส่งเสริมการขายและภาพลักษณ์ของจุดหมายปลายทาง เพื่อให้เกิดการรับรู้ การบอกต่อ การกลับมาเยี่ยมชมซ้ำ (Lakmal, 2019) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สินค้าและบริการการท่องเที่ยว หน่วยงานการตลาดแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการตลาด การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสภาพแวดล้อมทางธุรกิจของแหล่งท่องเที่ยว (Kariyapol and U-on, 2021) โดยสินค้าและบริการการท่องเที่ยว ได้แก่ กิจกรรม บุคคล และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการพักผ่อน เช่น ที่พัก ร้านอาหาร การขนส่ง การบริการ ร้านขายของที่ระลึก คุณภาพสินค้า วิถีชีวิตชาวบ้าน ประเพณีและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว (Kovačić et al., 2022) หน่วยงานการตลาดแหล่งท่องเที่ยวมีตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ภูมิภาค หรือระดับชาติที่ทำหน้าที่สื่อสารข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ผู้เดินทาง และบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ การสื่อสารที่ดีช่วยสร้างความเข้าใจแหล่งท่องเที่ยวได้ งานวิจัยของ Ariestyani and Utami (2022) ให้ความสำคัญกับกิจกรรมการตลาดว่าเป็นสื่อกลางในการสร้างความสนใจ เพิ่มโอกาสในการรับรู้และสร้างความผูกพันความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นกระบวนการในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อลดความซับซ้อนในการสื่อสารระหว่างกัน และให้ทุกฝ่ายได้รับข้อมูลชุดเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการร่วมกันพัฒนาสินค้าและบริการในแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจของแหล่งท่องเที่ยวเป็นกลไกในการกำหนดระบบภาษี ค่าใช้จ่าย ค่าธรรมเนียมในแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนความคุ้มค่าของจำนวนเงินที่ใช้จ่ายในแหล่งท่องเที่ยวเมื่อเทียบกับสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวัง (Kotiková and Pavlů, 2019; Ratliff and Kunz, 2020)

ความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยว

งานวิจัยของ Djeria et al. (2018) ระบุความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยวเป็นบทบาทสำคัญในการบูรณาการทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เพิ่มมูลค่า พัฒนา และให้บริการที่ดีกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพิ่มส่วนแบ่งการตลาดและผลตอบแทนทางการเงิน ประกอบด้วยปัจจัยสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว นโยบายการจัดการ และการบริการการท่องเที่ยว (Kariyapol and U-on, 2021) โดยงานวิจัยของ Kovačić et al. (2022) ระบุปัจจัยสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่น การมีที่จอดรถอย่างเพียงพอ การมีศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว และบุคลากรที่สามารถให้ข้อมูลและสื่อสารภาษาต่างประเทศได้ (Dias et al., 2021) นโยบายการจัดการในแหล่งท่องเที่ยวเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อตอบสนองต่อกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของท้องถิ่น เช่น การจำกัดคนเข้าพื้นที่ท่องเที่ยว ภาชนะนักท่องเที่ยว การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และนโยบายการรักษาระยะห่างช่วงโรคระบาด โดยนโยบายต้องมีส่วนสนับสนุนชุมชนและท้องถิ่นให้สามารถดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Chin et al., 2016) นอกจากนี้ Monica and Olimpia (2020) ยังระบุถึงการบริการการท่องเที่ยวว่าเป็นการต่อยอดทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้สามารถเพิ่มมูลค่าและรายได้แก่ชุมชน เช่น ที่พักสะอาดและปลอดภัย อาหารถูกสุขอนามัยและมีให้เลือกหลากหลาย แหล่งท่องเที่ยวที่มีบริการและกิจกรรมที่หลากหลายในราคาที่เหมาะสม มีคุณภาพ สามารถสะท้อนความเป็นตัวตนของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ และสร้างประสบการณ์เชิงบวกแก่ผู้เดินทางได้ (Dias et al., 2021; Kovačić et al., 2022)

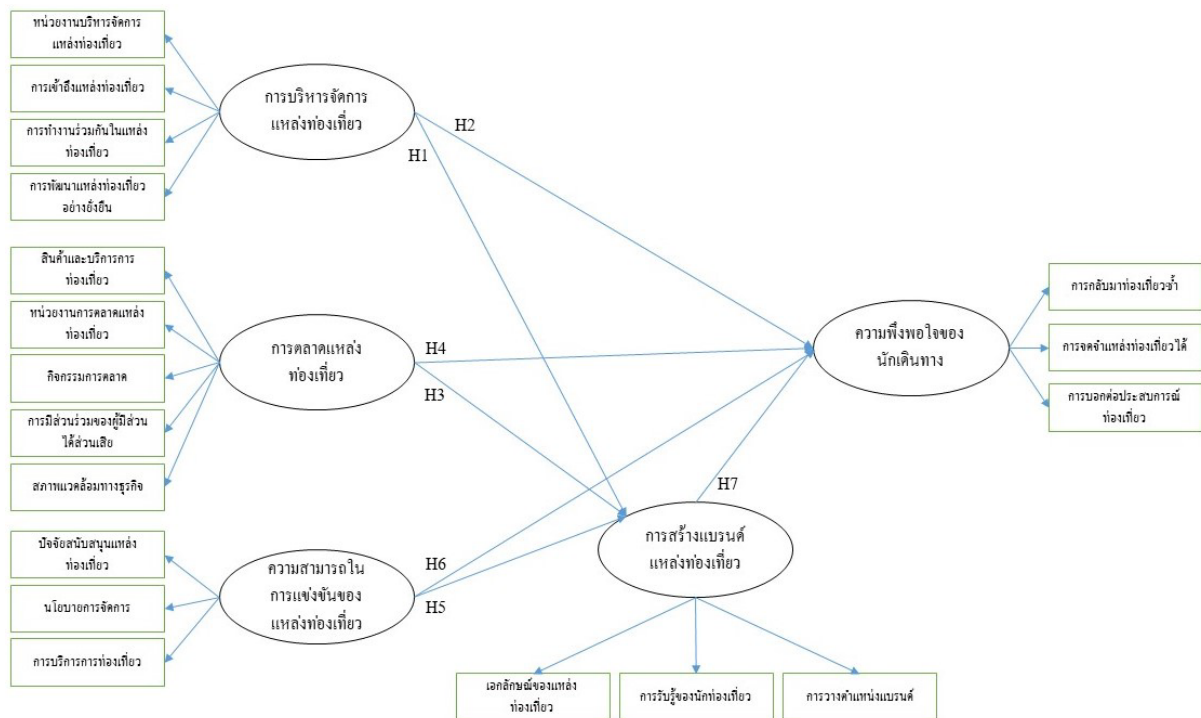
ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในธุรกิจการท่องเที่ยวและการบริการเป็นกระบวนการที่นักท่องเที่ยวจะอ้างอิงคุณค่าในการตัดสินใจซื้อ ใช้อารมณ์ความคาดหวังและตัดสินใจซื้อหรือซื้อซ้ำต่อเมื่อได้พิจารณาถึงข้อดีและ

ประสบการณ์ของที่ได้รับ รวมถึงการกลับมาเยี่ยมชมจุดหมายปลายทางเดิมหรือความเต็มใจที่จะแนะนำจุดหมายปลายทางให้กับผู้อื่น (Kotíková and Pavlů, 2019) โดยวัดจาก 3 มุมมองสำคัญ ได้แก่ การกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ การจดจำแหล่งท่องเที่ยวได้ และการบอกต่อประสบการณ์ท่องเที่ยว (Kariyapol and U-on, 2021) งานวิจัยของ Djeria et al. (2018) กล่าวถึงการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำเป็นความพึงพอใจของนักเดินทางต่อแหล่งท่องเที่ยวจนกลับมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเดิมซ้ำ ทั้งนี้ เกิดจากตัวแหล่งท่องเที่ยวเอง สินค้าและบริการ ทิวทัศน์ที่สวยงาม ผู้คนท้องถิ่น สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ความปลอดภัย มีกิจกรรมที่ผู้เดินทางสามารถเลือกได้ตามที่สนใจ โดยมีกำหนดระยะเวลาการเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำภายใน 12 เดือน ในขณะที่ยานวิจัยของ Lakmal (2019) ระบุการจดจำแหล่งท่องเที่ยวได้เป็นความสามารถในการจดจำภาพลักษณ์ลักษณะเด่น มีการระลึกถึงกิจกรรมและประสบการณ์ในแหล่งท่องเที่ยวภายหลังเดินทางกลับสู่ถิ่นการของตน ตลอดจนความมิตรของคนท้องถิ่น ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ กลายเป็นตัวเลือกลำดับต้นในการเดินทางครั้งต่อไป นอกจากนี้ การบอกต่อประสบการณ์เป็นพฤติกรรมที่นักเดินทางบอกเล่าเรื่องราว ประสบการณ์ตรง ความประทับใจ ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต (Kovačić et al., 2022)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม สังเคราะห์ทฤษฎี แนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของประเทศไทย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

- H1: การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว
- H2: การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวผ่านการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว
- H3: การตลาดแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว
- H4: การตลาดแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวผ่านการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว
- H5: ความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว
- H6: ความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวผ่านการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว
- H7: การสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวผ่านการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว

วิธีการดำเนินการวิจัย

แบบแผนของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาวิจัย ได้แก่ นักเดินทางในแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 416 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage-Sampling) แบ่งเป็น 3 กลุ่มตามแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก และจัดสรรขนาดของตัวอย่างแบบสัดส่วน (Proportional Allocation) จำแนกเป็นนักเดินทางจากนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจำนวน 208 คน (ร้อยละ 50) เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยจำนวน 104 คน (ร้อยละ 25) และแหล่งโบราณคดีบ้านเชียงจำนวน 104 คน (ร้อยละ 25) โดยเป็นผู้ที่จัดแผนการเดินทางด้วยตนเอง ไม่ได้เดินทางร่วมกับบริษัทนำเที่ยว

เครื่องมือวิจัย

แบบสอบถามภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Questionnaire) ลักษณะคำถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ Likert's Scale ประกอบด้วย (1) ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (2) การสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว (3) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (4) การตลาดแหล่งท่องเที่ยว (5) ความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยว และ (6) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาประเมินค่าสถิติดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence, IOC) จำนวน 9 ท่าน พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.610 - 0.931 และทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ด้วยการนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกในประเทศไทยจำนวน 30 ตัวอย่าง โดยไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งผลทดสอบค่าความเชื่อมั่นมีค่าตั้งแต่ 0.968 - 0.974

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตัวเอง ผ่านระบบ Google Form โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามสแกน QR Code หรือกดเข้าถึงลิงก์เข้าทำแบบสอบถาม ซึ่งจะมีการขอคำยินยอม ชี้แจงวัตถุประสงค์ และรายละเอียดของงานวิจัยก่อนการเก็บข้อมูลทุกครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคทางสถิติที่เป็นสถิติพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานด้วยการประเมินแบบจำลองการวัดเพื่อตรวจสอบความเที่ยงของตัวแปรและการตรวจสอบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นและแบบจำลองโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร ได้พิจารณาและมีมติรับรองโครงการวิจัย เอกสารรับรองเลขที่ COA. No. SPUIRB-2023-014

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุของการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลมากที่สุด ($\bar{X} = 4.20$ $SD = .69$) ตามด้วยการตลาดแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.12$ $SD = .77$) และการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.02$ $SD = .74$) เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า นโยบายการจัดการมีความสำคัญในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$ $SD = .72$) ตามด้วยปัจจัยสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.24$ $SD = .73$) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.23$ $SD = .80$) และหน่วยงานการตลาดแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.21$ $SD = .79$) แสดงไว้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนและระดับของอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ปัจจัยเชิงสาเหตุของการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (MA)	4.02	.74	มาก
1.1 หน่วยงานบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (ma1)	3.92	.79	มาก
1.2 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (ma2)	4.23	.80	มาก
1.3 การทำงานร่วมกันในแหล่งท่องเที่ยว (ma3)	3.99	.83	มาก
1.4 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ma4)	3.94	.84	มาก
2. การตลาดแหล่งท่องเที่ยว (MAK)	4.12	.77	มาก
2.1 สินค้าและบริการการท่องเที่ยว (mak1)	4.14	.79	มาก
2.2 หน่วยงานการตลาดแหล่งท่องเที่ยว (mak2)	4.21	.79	มาก
2.3 กิจกรรมการตลาด (mak3)	4.15	.84	มาก
2.4 การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (mak4)	4.03	.85	มาก
2.5 สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (mak5)	4.02	.88	มาก
3. ความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยว(CPT)	4.20	.69	มาก
3.1 ปัจจัยสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว (cpt1)	4.24	.73	มาก
3.2 นโยบายการจัดการ (cpt2)	4.27	.72	มาก
3.3 การบริการการท่องเที่ยว (cpt3)	4.07	.79	มาก

ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาของการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$ SD = .52) คะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.63$ SD = .54) การวางตำแหน่งแบรนด์ ($\bar{X} = 4.45$ SD = .66) และการรับรู้ของนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.42$ SD = .66) แสดงไว้ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนและระดับของการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว

การสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว	$\bar{X}$	SD	แปลผล
เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว (br1)	4.63	.54	มากที่สุด
การรับรู้ของนักท่องเที่ยว (br2)	4.42	.66	มาก
การวางตำแหน่งแบรนด์ (br3)	4.45	.58	มาก
เฉลี่ย	4.51	.52	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์คะแนนและระดับของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$ SD = .70) คะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การบอกต่อประสบการณ์ท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.41$ SD = .76) การจดจำแหล่งท่องเที่ยวได้ ($\bar{X} = 4.23$ SD = .72) และการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ($\bar{X} = 4.15$ SD = .78) แสดงไว้ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คะแนนและระดับของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	$\bar{X}$	SD	แปลผล
การกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ (sat1)	4.15	.78	มาก
การจดจำแหล่งท่องเที่ยวได้ (sat2)	4.23	.72	มาก
การบอกต่อประสบการณ์ท่องเที่ยว (sat3)	4.41	.76	มาก
เฉลี่ย	4.24	.70	มาก

เส้นทางอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จากโมเดลเชิงสาเหตุของการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ปรับแล้วและมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลทางตรงของปัจจัยการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การตลาดแหล่งท่องเที่ยว และความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวตามสมมติฐานการวิจัย ได้ดังนี้

- 1) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว (MA--->BR) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้วยขนาดอิทธิพลมาตรฐาน (β) .28 ($t = 1.98$)
- 2) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (MA--->SAT) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยขนาดอิทธิพลมาตรฐาน (β) .01 ($t = 0.06$)
- 3) การตลาดแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว (MAK--->BR) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้วยขนาดอิทธิพลมาตรฐาน (β) -0.55 ($t = -1.99$)
- 4) การตลาดแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (MAK--->SAT) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้วยขนาดอิทธิพลมาตรฐาน (β) 0.02 ($t = 0.05$)

- 5) ความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว (CPT--->BR) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้วยขนาดอิทธิพลมาตรฐาน (β) 1.00 ($t = 2.57$)
- 6) ความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (CPT--->SAT) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้วยขนาดอิทธิพลมาตรฐาน (β) .78 ($t = 2.69$)
- 7) การสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (BR--->SAT) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้วยขนาดอิทธิพลมาตรฐาน (β) .14 ($t = 2.52$)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เส้นทางในโมเดลสมการโครงสร้าง

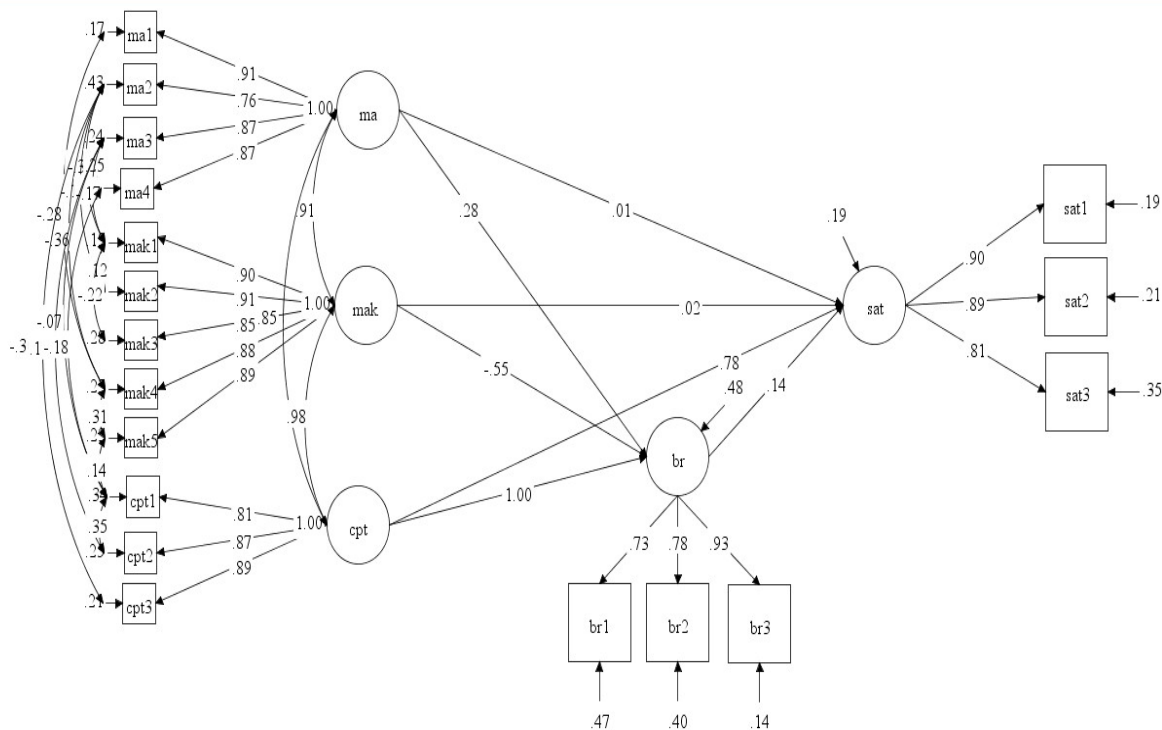
ตัวแปรอิสระ	การสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว (BR) ($R^2 = .52$)				ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (SAT) ($R^2 = .81$)			
	DE	t-stat	IE	TE	DE	t-stat	IE	TE
การสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว (BR)	-	-	-	-	.14*	2.52	-	.14*
การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	.28*	1.98	-	.28*	.01	0.06	.28×.14=.04	.05
การตลาดแหล่งท่องเที่ยว (MAK)	-.55*	-1.99	-	-.55*	.02	0.05	-.55×.14=-	-.06
ความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยว (CPT)	1.00*	2.57	-	1.00*	.78*	2.69	1.00×.14=.14	.92
Model Fit Indices		$\chi^2(113, n=389) = 412.65, p = .00, \chi^2/df = 3.65, CFI = .96, TLI = .95, RMSEA = .08, SRMR = .08$						

* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 DE = direct effect IE = indirect effect TE = total effect

สำหรับขนาดอิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมของปัจจัยการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การตลาดแหล่งท่องเที่ยว และความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้แสดงในตารางที่ 5 ทั้งนี้ ปัจจัยต่าง ๆ สามารถร่วมกันพยากรณ์หรืออธิบายการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวได้ร้อยละ 52 (ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ $R^2 = .52$) และสามารถร่วมกันพยากรณ์หรืออธิบายความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้ร้อยละ 81 (ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ $R^2 = .81$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 4 อย่างไรก็ตาม การตลาดแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว สามารถอธิบายขยายผลการวิจัยเพิ่มเติมได้ว่า นักเดินทางมองที่ผลลัพธ์หรือประสบการณ์ที่ได้รับเป็นสำคัญ ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อกลยุทธ์หรือการดำเนินงานทางการตลาดในการประสานงานภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ด้วยมองว่าไม่ได้เป็นกิจกรรมของนักท่องเที่ยว

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์หลังจากการปรับโมเดลพบว่า โมเดลเชิงสาเหตุตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล เป็นดังนี้ $\chi^2(113, n=389) = 412.65, p = .00, \chi^2/df = 3.65, CFI = .96, TLI = .95, RMSEA = .08, SRMR = .08$ เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์การพิจารณา χ^2/df อยู่ในช่วง 2.00-5.00 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องพอใช้ ดัชนี CFI และ

TLI มากกว่า .90 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องดี SRMR ไม่เกิน .08 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องดี และ RMSEA ไม่เกิน .08 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องดี (Angsuchoti et al., 2011) แม้ว่าค่า p เท่ากับ 0.00 จะไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากค่าที่ได้ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ดัชนีบ่งชี้ความกลมกลืนทุกข้อ แต่หากพิจารณาค่าดัชนีที่ผ่านเกณฑ์ 5 ค่า จึงสามารถสรุปได้ว่าโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามภาพที่ 2

$$\chi^2(113, n=389) = 412.65, p = .00, \chi^2/df = 3.65, CFI = .96, TLI = .95, RMSEA = .08, SRMR = .08$$

ภาพที่ 2 ผลการปรับโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

อภิปรายผล

ปัจจัยเชิงสาเหตุของการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวอันประกอบด้วยการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การตลาดแหล่งท่องเที่ยว และความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของประเทศไทย โดยการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเป็นการบูรณาการหน่วยงานบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดการทำงานร่วมกันและพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนภายในแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sheehan et al. (2016) ที่พบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการที่ดีจะสร้างแรงจูงใจให้ผู้คนเดินทางไปเยี่ยมชม และงานวิจัยของ Ratliff and Kunz (2020) ที่พบว่าการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อการดำเนินงานโดยรวมในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจให้แก่ผู้เดินทาง นำไปสู่การจดจำลักษณะเด่นของแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Witchayakawin and Chantanupan (2021) ศึกษาความสำคัญของสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่มรดกโลกของไทย ตลอดจนนโยบายในการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยว ทั้งการเก็บค่าผ่านทาง และการอนุรักษ์พื้นที่โบราณสถาน ศูนย์บริการที่มีบุคลากรสื่อสารภาษาต่างประเทศได้ มีบริการที่จอดรถเพียงพอ มีที่

พักและร้านอาหารที่สะอาดปลอดภัย นับเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยว กระตุ้นให้เกิดการนำเสนอภาพพจน์ที่ดีจนนักท่องเที่ยวต้องการไปเยือนและบอกต่อความประทับใจแก่ผู้อื่น สอดคล้องกับการศึกษาของ Chin et al. (2016) Djeria et al. (2018) และ Monica (2020) ที่ระบุความสำคัญของความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยวว่าเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่แหล่งท่องเที่ยว ผ่านการพัฒนานโยบายปัจจัยพื้นฐานด้านความปลอดภัย และการบริการนักท่องเที่ยวให้โดดเด่นและมีศักยภาพเหนือกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น เพื่อสร้างความพึงพอใจให้ผู้เยี่ยมชมและสามารถแข่งขันในระดับชาติและนานาชาติได้

อย่างไรก็ดี การตลาดแหล่งท่องเที่ยวส่งผลในเชิงลบต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของประเทศไทย ด้วยจุดขายสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรมเป็นความสวยงามทางศิลปะและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การนำเสนอกิจกรรมการตลาดในแหล่งท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้ถึงข้อมูลของพื้นที่และเพิ่มโอกาสให้นักเดินทางเข้าเยี่ยมชม ทั้งนี้ การประสานงานสื่อสารการตลาด กลยุทธ์ของหน่วยงานการตลาดในพื้นที่ และสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ไม่ได้มีความสำคัญต่อความพึงพอใจและประสบการณ์โดยรวมของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ariestyani and Utami (2022) และ Yodsurang et al. (2022) ที่ระบุว่าการทำการตลาดมีความสำคัญเพื่อให้นักเดินทางสามารถเข้าถึงข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก การนำเสนอแง่มุมใหม่ของแหล่งท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์กิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างการรับรู้และแรงจูงใจให้เลือกเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ การดำเนินการทางการตลาดด้านอื่นเป็นเพียงปัจจัยที่ทำให้นักเดินทางรู้สึกเพลิดเพลินภายในแหล่งมรดกโลกได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- 1.1. พัฒนาการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกให้มีการวางแผนดำเนินงาน วิเคราะห์ ตรวจสอบผลกระทบของการดำเนินงานภายในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ธุรกิจ และชุมชน
- 1.2. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ เพื่อพัฒนาศักยภาพและยกระดับขีดความสามารถในแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกและแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1. ขยายการศึกษาให้ครอบคลุมปัจจัยอื่น ๆ เช่น การจัดการวิกฤตแหล่งท่องเที่ยว พฤติกรรมผู้เดินทาง และคุณภาพการบริการ เพื่อพัฒนากลยุทธ์และยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวให้สูงขึ้น
- 2.2. เก็บข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ตลอดจนนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูง ซึ่งสามารถนำไปวางแผนและพัฒนาแผนกลยุทธ์สำหรับการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวต่อไป
- 2.3. ประยุกต์ใช้แบบจำลองกับแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกต่าง ๆ และแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อทำการตรวจสอบโมเดลว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เอกสารอ้างอิง

- Angsuchoti, S., Wijitwanna, S., and Pinyopanuwa, R. (2011). *Statistical analysis for social and behavioral science research: techniques for using the LISREL program*. Bangkok: CDMK Printing. (in Thai)
- Ariestyani, K., and Utami, A.B. (2022). The Heart Beat of Toba: A Storynomics of Super-priority Tourism Destination Branding in the New Normal Era. *Tourism and Sustainable Development Review*, 3(1), 91-104.
- Chin, C.H., Lo, M.C., Nair, V., and Songan, P. (2016). Examining the Effects of Environmental Components on Tourism Destination Competitiveness: The Moderating Impact of Community Support. *Asian Academy of Management Journal*, 21(1), 75-104.
- Dias, A.L., Silva, S., Patuleia, M., Esteves J., González-Rodríguez, M.R. (2021). Selecting lifestyle entrepreneurship recovery strategies: A response to the COVID-19 pandemic. *Tourism and Hospitality Research*, 0(0), 1-7.
- Djeria, L., Stamenkovića, P., Blešića, I., Miličevićb, S., and Ivkova, M. (2018). An importance-performance analysis of destination competitiveness factors: case of Jablanica district in Serbia. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 31(1), 811-826.
- Kariyapol, T. (2023). Perspective of taxi drivers as a service provider to promote the image of Thailand after COVID-19: a case study in Don Mueang Bangkok, Thailand. *Sripatum Review of Humanities and Social Sciences*, 23(2), 40-52.
- Kariyapol, T. and U-on, V. (2021). Modeling of Destination Branding Affecting Customer Performance in Thailand. *The Proceedings of the 8th Regional Conference on Graduate Research 2021*, 8 August, 83-95.
- Kotiková, S., and Pavlů, K. (2019). Destination management level evaluation with an emphasis on the internationalisation factor. *Business and Economic Horizons*, 15(3), 357-374.
- Kovačić, S., Jovanović, T., Vujičić, M.D., Morrison, A.M., and Kennell, J. (2022). What Shapes Activity Preferences? The Role of Tourist Personality, Destination Personality and Destination Image: Evidence from Serbia. *Sustainability*, 14(1803), 1-22.
- Lakmal, H.M. (2019). The Impact of an Identity Based Destination Image on Destination Loyalty: with Special Reference to Sri Lanka as a Tourist Destination. *Sri Lankan Journal of Management*, 24(2), 2-29.
- Monica, F., and Olimpia, B. (2020). Theoretical Framework about Tourism Destination Competitiveness. *Economic Sciences*, 1, 32-38.
- Ratliff, J., and Kunz, M.B. (2020). Key Components of Tourism Destination Development. *Journal of Marketing Development and Competitiveness*, 14(1), 48-56.

- Sheehan, L., Vargas-Sanchez, A., and Abbate, T. (2016). The Use of Intelligence in Tourism Destination Management: An Emerging Role for DMOs. *International Journal of Tourism Research*, 18, 549–557.
- UNWTO. (2022). *World Heritage Convention States Parties Thailand*. [Online]. Retrieved May 30, 2022, from: <https://whc.unesco.org/en/statesparties/th/>
- UNWTO. (2023). *World Heritage Convention States Parties Thailand*. [Online]. Retrieved November, 23, 2023 from: <https://whc.unesco.org/en/statesparties/th/>
- Witchayakawin, P., and Chantanupan, R. (2021). Perceptions of infrastructure in the World Heritage Historic Town based on an example, this case from Thailand. *Geo Journal of Tourism and Geosites*, 38(4), 1157-1165.
- Yodsurang, P., Kiatthanawat, A., Sanoamuang, S., Kraseain, A., and Pinijvarasin, W. (2022). Community-based tourism and heritage consumption in Thailand: An upside-down classification based on heritage consumption. *Cogent Social Sciences*, 8(1), 1-20.

การพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน

พรชูลี ลังกา¹, นิศารัตน์ อิศระมโนรส^{2*}, วรุตต์ อินทสระ³, ขวัญใจ จริยาทัศนกร⁴, ณัฐพล แยมฉิม⁵

^{1,2,4}สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

³คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

⁵สวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Received: 29 February 2024

Revised: 25 April 2024

Accepted: 11 June 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาบอร์ดเกมในการส่งเสริมทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน และ (2) เพื่อศึกษาผลการใช้บอร์ดเกมในการส่งเสริมทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนอนุบาล และประถมศึกษา จำนวน 205 คน และครูอนุบาลและประถมศึกษา จำนวน 40 คน ของโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ กรุงเทพมหานคร ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) บอร์ดเกมในการส่งเสริมทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน จำนวน 6 เกม (2) แบบประเมินบอร์ดเกม ในการส่งเสริมทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน (3) แบบประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน และ (4) แบบประเมิน ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้บอร์ดเกม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าคะแนน เฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติอ้างอิง คือ t-test แบบ Dependent ผลการวิจัย พบว่า ภาพรวมของบอร์ดเกมในการส่งเสริมทักษะสมอง EF มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการเปรียบเทียบทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียนก่อนและหลังการใช้บอร์ดเกมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .01 ($t = -29.23, p=.00$) โดยหลังการใช้บอร์ดเกมเด็กวัยเรียนแสดงพฤติกรรมทักษะสมอง EF สูงกว่าก่อน การใช้บอร์ดเกม และครูมีความพึงพอใจต่อการใช้บอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของเด็กวัยเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ทั้ง 6 เกม

คำสำคัญ: บอร์ดเกม ทักษะสมอง EF เด็กวัยเรียน

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: i_nisarat@hotmail.com

The Development of Board Games for Enhance Executive Functions of School-Age Children

Phornchulee Lungka¹, Nisarath Issaramanorose^{2,*}, Warat Intasara³,
Kwanjai Jariyatatkone⁴, Nattapon Yamchim⁵

^{1,2,4}Early Childhood Department, Faculty of Education, Suan Dusit University, Thailand

³Faculty of Management Sciences, Suan Dusit University, Thailand

⁵Suan Dusit Poll, Suan Dusit University, Thailand

Received: 29 February 2024

Revised: 25 April 2024

Accepted: 11 June 2024

Abstract

The purposes of the research were (1) to develop board games to enhance executive functions (EFs) of school-age children and (2) to study the results of using board games to enhance executive functions (EFs) of school-age children. The sample was 205 students, and 40 teachers of La-orutis Demonstration School in Bangkok by cluster random sampling. The research tools included (1) 6 board games to enhance executive functions (EFs) of school-age children, (2) assessment form of board games, (3) an assessment form of executive functions (EFs) of school-age children, and (4) teacher satisfaction assessment form regarding the use of board games. The quantitative data were analyzed via descriptive statistics and dependent t-test. The findings found that, the result of quality of the board games was at the highest level in all aspect. Thirdly, the results of comparing the executive functions (EFs) of school-age children before and after intervention found that overall there was a significant difference at the .01 level ($t = -29.23$, $p = .000$) after intervention, school-age children showed higher scores of executive functions (EFs) than before intervention. Finally, the teachers were satisfied with the use of board games to enhance executive functions (EFs) of school-aged children, the overall was at the highest level in all 6 board games.

Keywords: Board Game, Executive Functions (EF), School-age Children

* Corresponding Author; E-mail: i_nisarath@hotmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สมองมีความสำคัญของมนุษย์เพราะสมองสามารถควบคุมการคิด อารมณ์ การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ตลอดจนการรับรู้และการเรียนรู้ Horadal (2019) ได้เขียนถึงโครงสร้างและการเรียนรู้ของสมองว่า สมองส่วนที่ทำหน้าที่ในการควบคุมการทำงานของร่างกาย และทำหน้าที่เกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก การเรียนรู้ ความจำ ความคิดอย่างมีเหตุผล และคำพูด คือ “สมองส่วนหน้าสุด” ซึ่งสมองจะมีการพัฒนาได้สูงที่สุดในช่วงแรกเกิดถึง 6 ปีแรกของชีวิต ดังนั้น ทักษะสมอง EF จึงเป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับบุคคลในศตวรรษที่ 21 (Saengsawang et al., 2016) เนื่องจากทักษะสมอง EF เป็นกระบวนการคิดขั้นสูงที่ช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมความคิด การตัดสินใจ และการกระทำต่าง ๆ จนส่งผลให้บุคคลสามารถลงมือทำตามแผนที่วางไว้ และมุ่งมั่นจนทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย (Saengsawang et al., 2016 and Chutabhakdikul et al., 2017) รวมทั้งยังช่วยเอื้ออำนวยให้บุคคลเกิดพฤติกรรมใหม่ ๆ และสามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคยได้ ทักษะสมอง EF จึงช่วยจัดการกระบวนการทางความคิดเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การวางแผนอนาคต หรือการเปลี่ยนการกระทำจากสิ่งหนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่ง หรือการรู้จักหักห้ามใจต่อสิ่งยั่วยุต่าง ๆ เพื่อให้เราสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ และมีจุดมุ่งหมายในการดำเนินชีวิต (Gilbert and Burgess, 2008)

การพัฒนาทักษะสมอง EF จะช่วยลดปัญหาความล้มเหลวทางการเรียนหรือออกจากระบบการศึกษา ปัญหาพฤติกรรม และลดความเสี่ยงที่เด็กจะตัดสินใจผิดพลาด เช่น การใช้ยาเสพติด การตั้งครกในวัยเรียน เพราะการทำงานของสมองส่วนหน้าที่เข้มแข็งจะช่วยให้เด็กรู้จักคิดก่อนทำ ยับยั้งชั่งใจเพื่อกำกับตนเองสู่ความสำเร็จ ซึ่งการพัฒนาทักษะเหล่านี้ควรบูรณาการในชีวิตประจำวันทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน แต่ปัญหาในขณะนี้คือครู และพ่อแม่ ผู้ปกครองยังขาดความเข้าใจ โดยเฉพาะในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ที่ขาดความสมดุลและมุ่งเน้นวิชาการ แรงเรียนเขียนอ่านก่อนวัย ซึ่งในความเป็นจริงสมองของเด็กวัยนี้ควรได้รับการฝึกทักษะสมอง EF เช่น การรู้จักหยุดพฤติกรรม การยืดหยุ่นทางความคิด และการใช้ความจำขณะทำงาน การคิดเป็นเหตุผล คาดการณ์ผลของการกระทำ การจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อน และการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้ ครูควรมีการจัดการเรียนรู้และการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกับกระบวนการคิดของสมองส่วนหน้าของเด็ก เพราะความสามารถด้านวิชาการเพียงอย่างเดียวไม่สามารถเป็นเครื่องยืนยันว่าเด็กจะประสบความสำเร็จในชีวิตเสมอไป (Chutabhakdikul et al., 2017)

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะสมอง EF จึงจำเป็นต้องวางรากฐานตั้งแต่ปฐมวัย เพื่อพัฒนาการทำงาน of สมองให้อยู่ในระดับสูงเพื่อใช้ในการควบคุมอารมณ์ ความคิด และการกระทำ เพื่อกำกับตนเองให้เกิดพฤติกรรมที่มุ่งสู่เป้าหมายที่วางไว้ ช่วยให้เด็กคิดเป็น ทำงานเป็น เรียนรู้เป็น แก้ไขปัญหาเป็นอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ซึ่งในการจัดกิจกรรมควรเน้นการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกการคิด การวางแผน และการแก้ไข ปัญหา แนวคิดดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่ครูควรใช้เป็นหลักการในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กและสอดคล้องตามช่วงวัย เพราะฉะนั้นบทบาทของครูจึงมีส่วนสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมทักษะสมอง EF ให้กับเด็กปฐมวัย และครูควรตระหนักถึงการเลือก หรือจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับทักษะสมองของเด็ก ตามที่ Horadal (2019) ได้อธิบายถึงการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะสมอง EF ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย โดยมีรูปแบบของการเล่น อาทิเช่น การเล่นเกมต่าง ๆ ที่สามารถฝึกการคิด การวางแผน และเป็นของเล่นอุปกรณ์ที่เด็กสามารถจับต้องได้เป็นรูปธรรม พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติผ่านการเล่น ส่งผลให้เด็กเกิดความรับผิดชอบ

ต่อการกระทำของตนเอง และช่วยเหลือตัวเองได้อย่างเหมาะสมกับช่วงวัย จากการฝึกการคิดอย่างเป็นระบบให้กับเด็กขณะเล่น ถ้าหากครูต้องการจัดทำหรือผลิตของเล่นที่ต้องการฝึกให้เด็กได้ใช้สมาธิในการเล่น บอร์ดเกม ถือเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาเรื่องกระบวนการคิด และสมาธิสำหรับเด็ก ดังที่ Amarin Baby and Kids (2022) ได้อธิบายเกี่ยวกับบอร์ดเกม ว่าเป็นเกมรูปแบบหนึ่งที่มีความซับซ้อนในการเล่น มีหลากหลายรูปแบบ ไม่มีรูปแบบตายตัว ซึ่งจุดเด่นของบอร์ดเกมสำหรับเด็กส่วนใหญ่จะเป็นบอร์ดเกมฝึกสมอง หรือเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมทั้งพัฒนาการด้านสมอง และสมาธิ นอกจากนี้ บอร์ดเกมยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะสังคมของเด็กๆ พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา และคิดวางแผน ควบคุมสมาธิให้นานขึ้น เรียนรู้จักการรอคอย การยอมรับ การแบ่งปัน วิธีในการรับมือกับความล้มเหลว การสนทนา การแก้ปัญหา การประนีประนอม การร่วมมือกัน และความยืดหยุ่น รวมถึงการวางแผนกลยุทธ์ในการเล่นเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเล่นเกม จากข้อมูลดังกล่าว พบว่า บอร์ดเกมต่าง ๆ ช่วยพัฒนาสมอง ฝึกการคิดและการวางแผน ช่วยให้สมองส่วนหน้ามีความตื่นตัวในการทำงาน การเล่นเกมที่มีกฎกติกา หรือเล่นเป็นทีม จึงช่วยฝึกเรื่องการคิด การวางแผน และการมุ่งเป้าหมายที่สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะสมอง EF สำหรับเด็กได้เป็นอย่างดี

ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็ก หลังจากสถานการณ์โควิด-19 พบว่า การเรียนในรูปแบบออนไลน์ทำให้เด็กเกิดประสิทธิภาพของการเรียนรู้ลดน้อยลง เพราะการเรียนรู้ดังกล่าวไม่ตอบสนองต่อความต้องการและธรรมชาติตามช่วงวัย โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษา ซึ่งเป็นวัยแห่งการเรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ดังนั้น บอร์ดเกมจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านการเล่นเกม และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในขณะที่ร่วมกันเล่นเกม ทำให้การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นมีความหมายต่อตัวเด็ก และสามารถทำให้เกิดทักษะสมอง EF ในขณะที่เล่นบอร์ดเกมได้อีกด้วย เพราะการเล่นบอร์ดเกมเด็กจะต้องใช้กระบวนการคิดในหลายระดับซึ่งสอดคล้องต่อการพัฒนาทักษะสมอง EF ทำให้คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงวิธีการ ประโยชน์และความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยหลังยุคโควิด-19 ที่ได้จากกระบวนการในการเล่นบอร์ดเกม เพื่อให้เด็กสามารถดำเนินวิถีชีวิตใหม่ และปรับตัวอยู่ในสังคมที่เปราะบางและไม่แน่นอนได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบอร์ดเกมในการส่งเสริมทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน
2. เพื่อศึกษาผลการใช้บอร์ดเกมในการส่งเสริมทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน

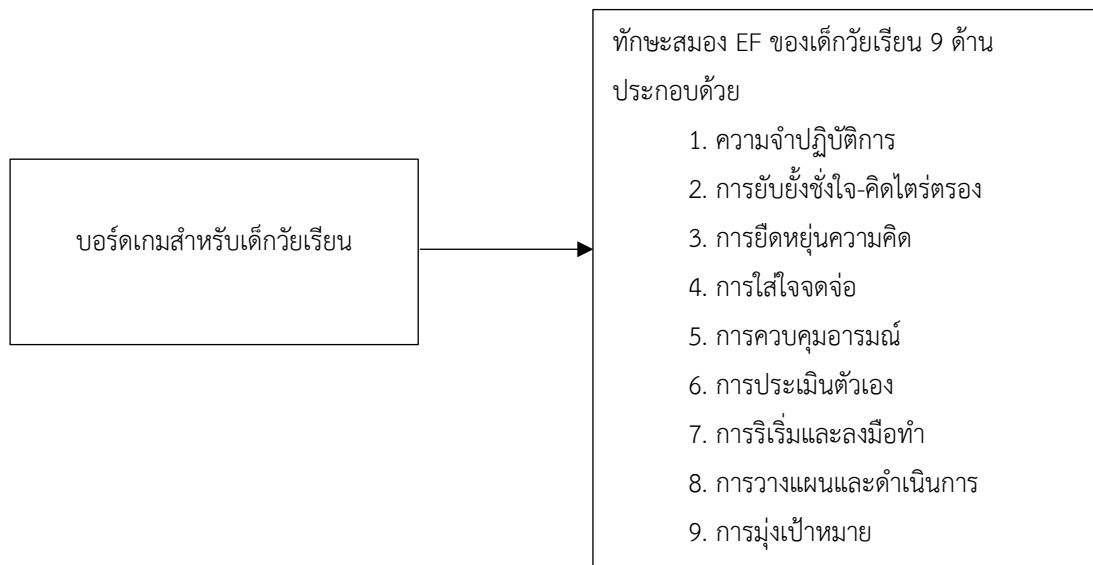
สมมติฐานการวิจัย

เด็กวัยเรียนมีทักษะสมอง EF หลังการทดลองใช้บอร์ดเกมสูงกว่าก่อนการทดลองใช้บอร์ดเกม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน เป็นทักษะที่สำคัญในการพัฒนาตนเอง ทั้งการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา และคิดวางแผน ควบคุมสมาธิให้นานขึ้น เรียนรู้จักการรอคอย และการอดทน การยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ วิธีในการรับมือกับความล้มเหลว การแก้ปัญหา การประนีประนอม จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัย

ได้นำแนวคิดในการพัฒนาบอร์ดเกมที่สอดคล้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการเล่นบอร์ดเกม เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน โดยกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบของทักษะสมอง EF

องค์ประกอบของทักษะทางสมอง EF (Executive Functions) สามารถแบ่งประเภทได้ 3 ประเภทใหญ่ 9 ประเภทย่อย ได้แก่ (1) ทักษะพื้นฐาน คือ ทักษะที่ใช้การจำข้อมูล การคิดไตร่ตรอง และยืดหยุ่นความคิด ซึ่งทักษะพื้นฐานนี้สำคัญเพราะถือเป็นฐานในการพัฒนาการด้านอื่น ๆ ต่อไป (2) ทักษะกำกับตนเอง คือ ทักษะการจดจ่อ ควบคุมอารมณ์ และประเมินตนเอง ซึ่งทักษะกำกับตนเองเป็นทักษะที่ทำให้มีความมุ่งมั่นในสิ่งที่ทำ และการแสดงออกทางอารมณ์ต่อบุคคลอื่น ซึ่งเป็นการควบคุมอารมณ์ของตนเองเมื่อมีความโกรธหรือไม่พอใจได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการประเมินตนเองจะช่วยให้ตนเองรู้ว่าตนเองต้องแก้ไขในส่วนใด (3) ทักษะการปฏิบัติ คือ ทักษะการริเริ่ม การวางแผน และการมุ่งเป้าหมาย ซึ่งทักษะการปฏิบัติ ถือเป็นทักษะที่สำคัญในการทำงาน เนื่องจากต้องมีความริเริ่มและวางแผน ตลอดจนต้องมีความมุ่งหมายให้ถึงเป้าหมายให้สำเร็จ (Hanmethi et al., 2018)

ความสำคัญของบอร์ดเกมเพื่อใช้ในการเรียนรู้

Play Academy Thailand (2017) ได้กล่าวถึงความสำคัญของบอร์ดเกม (board game) ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ ดังนี้ (1) พัฒนาทักษะการคิด (Thinking Skill) บอร์ดเกม (board game) มีสามารถช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลได้ดี ตั้งแต่การเข้าใจเป้าหมายในสิ่งที่ตนเองกำลังลงมือทำ การจดจำกติกา รวมถึงเกิดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณขณะลงมือเล่น (2) พัฒนาทักษะการแก้ปัญหา (Problem-Solving Skill) บอร์ดเกม (board game) มักจำลองสถานการณ์ที่ผู้เล่นต้องแก้ปัญหาภายใต้ทรัพยากร และเวลาที่จำกัด เมื่อผู้เล่นลงมือทำซ้ำด้วยความถี่ที่เหมาะสม ผู้เล่นจะพัฒนาความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ผู้เล่นเห็นคุณค่าในตัวเองไปในคราวเดียวกัน (3) พัฒนาทักษะทางสังคม (Social Emotional Learning Skill) บอร์ดเกมที่มีกระบวนการเล่น

เป็นคู่หรือทีม ผู้เรียนจะต้องรู้จักแบ่งงานกัน รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รู้จักการใช้เหตุผลของตัวเอง ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้อารมณ์ และเหตุผลของผู้อื่น (4) พัฒนาศีลธรรมจรรยา (Ethical Characteristics) ระหว่างการเล่นผู้เล่นต้องซื่อสัตย์ต่อกติกาการเล่น เมื่อพบว่าตนเองทุจริตโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็กล้ายอมรับความผิดด้วยตนเอง นับเป็นความรับผิดชอบที่มีมาจากภายใน และนำไปสู่ความนับถือตัวเอง (Self-respect) (5) พัฒนาการเห็นคุณค่าในตัวเอง (Self-Esteem) และมีภาพลักษณ์แห่งตน (Self-image) ที่ดี กล่าวคือ เมื่อลงมือเรียนรู้ครั้งแรก อาจยังไม่เข้าใจได้ชัดเจน เนื่องจากไม่สามารถรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด รวมทั้งตัดสินใจได้ไม่รอบคอบ แต่เมื่อมีความพยายามในการเล่นอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาการเล่นจนบรรลุเป้าหมายได้ในที่สุด

ประโยชน์ของการเล่นเกมสำหรับเด็ก

ประโยชน์ของการเล่นเกมสำหรับเด็ก มีดังนี้ (Wetworanan, 2020) (1) ด้านความคิด ด้วยรูปแบบของบอร์ดเกมที่พบเห็นในปัจจุบันจะมีกลไกการเล่นที่มีความซับซ้อนหลากหลายระดับ เช่น ระดับที่มีความซับซ้อนน้อยตัวอย่างเช่น เกมอุโน้ (UNO) เกมเหมียวระเบิด (Exploding kittens) เป็นต้น สามารถทำความเข้าใจระบบการเล่นได้ไม่ยาก ใช้เวลาเล่นไม่นาน แต่ต้องใช้ความคิดในการแก้ไขปัญหา หรือเก็บสะสมคะแนนเพื่อให้ผ่านเงื่อนไขที่จำกัด ทำให้ผู้เล่นเกิดการลำดับความคิด ลำดับความสำคัญ การปรับกลยุทธ์เพื่อพาให้ผู้เล่นชนะในเกมเหล่านี้ให้ได้ (2) ด้านทักษะ บอร์ดเกมบางเกมต้องใช้ทักษะการเจรจาต่อรอง ซึ่งพบว่าการจัดการศึกษาไทยเด็กมักไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นเนื่องจากกลัวผิดพลาด ไม่อยากที่จะเป็นเป้าสายตา หรือเป็นตัวตลกในชั้นเรียน แต่หากเด็กอยู่ในสถานการณ์ของเกม ที่เด็กจะต้องเจรจาต่อรองเพื่อให้ตนเองได้ประโยชน์สูงสุดแล้วนั้น เด็กจะไม่เพียงแต่ใช้ทักษะการเจรจาต่อรองเท่านั้น แต่ยังรวมถึงทักษะในการเลือกใช้ข้อมูล ทักษะการให้เหตุผลอีกด้วย ด้วยรูปแบบของเกมที่ทำให้เด็กเกิดความอยากที่จะเรียนรู้ประกอบกับเงื่อนไขที่กระตุ้นให้เด็กอยากที่จะทำภารกิจเพื่อได้มาซึ่งคะแนนและชัยชนะในเกมจึงสามารถโน้มน้าวให้เด็กเข้าสู่กระบวนการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเกมได้เป็นอย่างดี เด็กอาจเป็นเลิศในทักษะด้านวิชาการ (Hard skills) และทักษะด้านสังคม (Soft skills) ผ่านการเล่นเกม (3) ด้านเจตคติ บอร์ดเกมสามารถกระตุ้นและสร้างบรรยากาศให้เด็กอยากเข้าไปมีส่วนร่วมในเกมได้เป็นอย่างดี ถ้าครูสามารถนำเกมมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กได้ จะมีประโยชน์ต่อการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ได้เป็นอย่างมาก ทำให้เด็ก ๆ อยากรู้จักที่จะเรียนรู้ ถ้าครูรู้จักที่จะนำเกมมาใช้ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ก็จะทำให้ครูเข้าใจธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กได้มากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีแบบแผนการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการวิจัยแบบ Pre-Experimental Design แบบกลุ่มเดียว ประเมินก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (One Group, Pretest- Posttest Design) โดยมีการประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กก่อนการทดลองใช้บอร์ดเกม ดำเนินการทดลองใช้บอร์ดเกมในห้องเรียน เป็นเวลา 2 เดือน และประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กหลังการทดลองใช้บอร์ดเกม

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนอนุบาลและนักเรียนประถมศึกษา จำนวน 2,335 คน และครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษา ของโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ จำนวน 272 คน จาก 4 แห่ง ประกอบด้วย ในมหาวิทยาลัย (กรุงเทพฯ) วิทยาเขตสุพรรณบุรี ศูนย์การศึกษานนทบุรี และศูนย์การศึกษาลำปาง

ตัวอย่าง คือ นักเรียนอนุบาล และนักเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ กรุงเทพมหานคร จำนวน 205 คน และครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษา จำนวน 40 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยการจับสลากเลือกกลุ่ม จาก 4 กลุ่ม ได้กลุ่มโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ กรุงเทพมหานคร และรับสมัครครูที่สนใจเข้าร่วมการทดลองและสามารถเข้ารับการอบรมและดำเนินการใช้บอร์ดเกมในห้องเรียนได้ครบตามระยะเวลาที่กำหนดจำนวน 40 คน และเลือกเด็กที่ผู้ปกครองอนุญาตให้เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 205 คน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัย มีจำนวน 4 ชนิด ประกอบด้วย

1. บอร์ดเกมในการส่งเสริมทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน จำนวน 6 เกม โดยมีลักษณะการเล่นแบบกลยุทธ์ ต้องมีผู้เล่นจำนวน 2 คน ขึ้นไป
2. แบบประเมินบอร์ดเกมในการส่งเสริมทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ใช้เกณฑ์ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวนรายการประเมิน 14 ข้อ
3. แบบประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 4 ระดับ คือ ไม่เคย บางครั้ง บ่อยครั้ง ทุกครั้ง จำนวนรายการประเมิน 36 ข้อ
4. แบบประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้บอร์ดเกม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ใช้เกณฑ์ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวนรายการประเมิน 16 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. อบรมวิธีการใช้บอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง EF สำหรับเด็กวัยเรียนให้กับครูที่สอนในระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษา
2. คณะผู้วิจัยและครูร่วมกันประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กอนุบาลและประถมศึกษา ก่อนการทดลอง
3. ครูที่สอนในระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษาใช้บอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง EF สำหรับเด็กวัยเรียนในห้องเรียน เป็นระยะเวลา 2 เดือน
4. คณะผู้วิจัยและครูร่วมกันประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กอนุบาลและประถมศึกษา หลังการทดลอง
5. ครูประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้บอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง EF สำหรับเด็กวัยเรียน
6. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ตัวแทนครูอนุบาลและครูประถมเกี่ยวกับการใช้บอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง EF สำหรับเด็กวัยเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติอ้างอิง คือ t-test แบบ Dependent และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต หมายเลขการรับรอง SDU-RDI-SHS-2022-050

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาบอร์ดเกมในการส่งเสริมทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน

1.1 บอร์ดเกมในการส่งเสริมทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน จำนวน 6 เกม โดยแบ่งเป็นบอร์ดเกมสำหรับเด็กอนุบาล จำนวน 3 เกม ประกอบด้วย เกม Supermarket Kids เกม Seasoning Kids และเกม Sensory Kids และบอร์ดเกมสำหรับเด็กประถมศึกษา จำนวน 3 เกม ประกอบด้วย เกม Supermarket Plus+ เกม Seasoning Plus+ และเกม Sensory Plus+ แต่ละเกมมีแนวคิด และจุดเน้นในการส่งเสริมทักษะสมอง EF ที่แตกต่างกัน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายละเอียดบอร์ดเกมในการส่งเสริมทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน

เกม	แนวคิดของเกม	จุดเน้นในการส่งเสริมทักษะสมอง EF
1. Supermarket Kids	เพื่อให้เด็กรู้จักสินค้าชนิดต่าง ๆ มีการวางแผน และสามารถ	1. การริเริ่มและลงมือทำ
2. Supermarket Plus+	เลือกซื้อสินค้าได้ตรงตามที่กำหนด ผ่านกระบวนการทำงานของทักษะสมอง EF โดยผ่านการวางแผนการเดินทาง เพื่อเก็บสินค้าให้ครบตามที่กำหนด และไปจ่ายเงินให้เร็วที่สุด	2. การวางแผนและดำเนินการ 3. การมุ่งเป้าหมาย
3. Seasoning Kids	เพื่อให้เด็กรู้จักและเลือกใช้เครื่องแต่งกายหรือของใช้ได้	1. การใส่ใจจดจ่อ
4. Seasoning Plus+	เหมาะสมกับสภาพอากาศในแต่ละวัน และเหมาะสมตามฤดูกาล โดยผ่านกระบวนการทำของของทักษะสมอง EF ด้านการจดจ่อใส่ใจ การควบคุมอารมณ์ และการติดตามประเมินตนเอง	2. การควบคุมอารมณ์ 3. การประเมินตัวเอง
5. Sensory Kids	เพื่อให้เด็กรู้จักและเลือกใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้าน คือ ตา หู จมูก ลิ้น สัมผัส ได้อย่างถูกต้องผ่านกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยผ่านกระบวนการทำงานของทักษะสมอง EF จากการจดจำหน้าที่ของประสาทสัมผัส การยั้งคิดไตร่ตรอง และการยืดหยุ่นความคิด	1. ความจำปฏิบัติการ 2. การยั้งคิดไตร่ตรอง 3. การยืดหยุ่นความคิด
6. Sensory Plus+		

1.2 การประเมินคุณภาพความเหมาะสมในภาพรวมของบอร์ดเกมสำหรับเด็กวัยเรียนโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.57$, $\sigma = 0.58$) โดยกติกาการเล่นเกม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu = 4.70$, $\sigma = 0.55$) รองลงมาคือ ลักษณะของเกม ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.55$) ความน่าสนใจของเกม ($\mu = 4.63$, $\sigma = 0.70$) รูปภาพประกอบ ($\mu = 4.57$, $\sigma = 0.45$) และอุปกรณ์การเล่นเกม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\mu = 4.45$, $\sigma = 0.55$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการหาคุณภาพของบอร์ดเกมสำหรับเด็กวัยเรียน ด้านความเหมาะสมในภาพรวมของเกม (N=5)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม		
	μ	σ	แปลผล
1. ลักษณะของเกม	4.67	.45	เหมาะสมมากที่สุด
1.1 วัตถุประสงค์ของเกมมีความชัดเจน	4.70	.55	เหมาะสมมากที่สุด
1.2 รูปแบบของเกมเหมาะสมกับวัยของเด็ก	4.63	.45	เหมาะสมมากที่สุด
2. กติกาการเล่นเกม	4.70	.55	เหมาะสมมากที่สุด
2.1 วิธีการเล่นเหมาะสมกับวัยของเด็ก	4.53	.70	เหมาะสมมากที่สุด
2.2 ขั้นตอนการเล่นเกมเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน และเหมาะสมกับวัยของเด็ก	4.60	.70	เหมาะสมมากที่สุด
2.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการเล่นมีความเหมาะสม	4.76	.45	เหมาะสมมากที่สุด
2.4 จำนวนผู้เล่นในเกมมีความเหมาะสม	4.63	.55	เหมาะสมมากที่สุด
3. อุปกรณ์การเล่นเกม	4.45	.55	เหมาะสมมาก
3.1 อุปกรณ์สะดวกต่อการใช้งาน	4.63	.55	เหมาะสมมากที่สุด
3.2 อุปกรณ์นำออกมาใช้และจัดเก็บได้ง่าย	4.23	.55	เหมาะสมมาก
3.3 ขนาดของอุปกรณ์มีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก	4.56	.84	เหมาะสมมากที่สุด
3.4 บรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสมต่อการเคลื่อนย้าย และการใช้งาน	4.36	.45	เหมาะสมมาก
4. รูปภาพประกอบ	4.57	.45	เหมาะสมมากที่สุด
4.1 รูปภาพสื่อความหมายได้ชัดเจน	4.46	.45	เหมาะสมมาก
4.2 รูปภาพสีสันสดใส กระตุ้นความสนใจของเด็กได้ดี	4.66	.55	เหมาะสมมากที่สุด
4.3 รูปภาพมีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก	4.60	.55	เหมาะสมมากที่สุด
5. ความน่าสนใจของเกม	4.63	.70	เหมาะสมมากที่สุด
5.1 เกมมีความน่าสนใจ และสนุกสำหรับเด็ก	4.63	.70	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	4.57	.58	เหมาะสมมากที่สุด

2. การเปรียบเทียบทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียนก่อนและหลังการใช้บอร์ดเกม

2.1 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียนก่อนและหลังการใช้บอร์ดเกม ภาพรวม พบว่า ก่อนและหลังการใช้บอร์ดเกมเด็กมีทักษะสมอง EF แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($t = -29.23$, $p = .00$) โดยหลังการใช้บอร์ดเกมเด็กวัยเรียนแสดงพฤติกรรมทักษะสมอง EF ($\bar{X} = 2.62$, S.D. = .24) สูงกว่าก่อนการใช้บอร์ดเกม ($\bar{X} = 1.82$, S.D. = .38) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียนก่อนและหลังการใช้บอร์ดเกม

ระยะเวลา	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนการทดลอง	205	1.82	.38	-29.23**	.000
หลังการทดลอง	205	2.62	.24		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน ก่อนและหลังการใช้บอร์ดเกม รายด้าน พบว่า ทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียนก่อนและหลังการใช้บอร์ดเกมทุกด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 คือ ด้านความจำปฏิบัติการ (working memory) ($t = -22.29, p=.00$) ด้านการยับยั้งชั่งใจ-คิดไตร่ตรอง (Inhibitory Control) ($t = -20.42, p=.00$) ด้านการยืดหยุ่นความคิด (Shift Cognitive Flexibility) ($t = -18.79, p=.00$) ด้านการใส่ใจจดจ่อ (Focus) ($t = -20.02, p=.00$) ด้านการควบคุมอารมณ์ (Emotion Control) ($t = -21.70, p=.00$) ด้านการประเมินตัวเอง (Self-Monitoring) ($t = -21.99, p=.000$) ด้านการริเริ่มและลงมือทำ (Initiating) ($t = -21.99, p=.00$) ด้านการวางแผนและดำเนินการ (Planning and Organizing) ($t = -20.80, p=.00$) และด้านการมุ่งเป้าหมาย (Goal-Directed Persistence) ($t = -20.02, p=.00$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียนรายด้านก่อนและหลังการใช้บอร์ดเกม (n=205)

ทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน	ก่อนการใช้บอร์ดเกม		หลังการใช้บอร์ดเกม		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ความจำปฏิบัติการ (working memory)	1.79	.47	2.48	.37	-22.29	.00
2. การยับยั้งชั่งใจ-คิดไตร่ตรอง (Inhibitory Control)	1.80	.48	2.49	.36	-20.42	.00
3. การยืดหยุ่นความคิด (Shift Cognitive Flexibility)	1.84	.51	2.60	.34	-18.79	.00
4. การใส่ใจจดจ่อ (Focus)	1.81	.55	2.63	.34	-20.02	.00
5. การควบคุมอารมณ์ (Emotion Control)	1.83	.53	2.70	.29	-21.70	.00
6. การประเมินตัวเอง (Self-Monitoring)	1.86	.43	2.68	.33	-21.99	.00
7. การริเริ่มและลงมือทำ (Initiating)	1.78	.47	2.64	.33	-21.99	.00
8. การวางแผนและดำเนินการ (Planning and Organizing)	1.80	.50	2.69	.31	-20.80	.00
9. การมุ่งเป้าหมาย (Goal-Directed Persistence)	1.82	.53	2.68	.32	-20.02	.00

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้บอร์ดเกม

การวิเคราะห์ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้บอร์ดเกม พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อการใช้บอร์ดเกม ภาพรวมทุกเกมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73, S.D. = .55$) โดยอันดับแรก คือ ด้านคุณภาพของเกม ($\bar{X} = 4.83, S.D. = .44$) รองลงมา คือ ด้านเนื้อหาการสอน ($\bar{X} = 4.76, S.D. = .50$) ด้านอุปกรณ์ ($\bar{X} = 4.71, S.D. = .57$) และด้านกติกา ($\bar{X} = 4.64, S.D. = .64$) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของครูที่มีต่อบอร์ดเกม (n=40)

ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้บอร์ดเกม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหาการสอน	4.76	.50	มากที่สุด
1. วัตถุประสงค์ของเกมมีความชัดเจน	4.89	.33	มากที่สุด
2. สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมตามสาระการเรียนรู้/ หน่วยการเรียนรู้ของโรงเรียนได้	4.85	.37	มากที่สุด
3. เนื้อหาของเกมมีความยาก-ง่ายเหมาะสมกับวัยของเด็ก	4.54	.65	มากที่สุด
ด้านกติกา	4.64	.64	มากที่สุด
4. วิธีการเล่นเหมาะสมกับวัยของเด็ก	4.46	.79	มากที่สุด
5. สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นการสอนของเด็กได้	4.80	.46	มากที่สุด
6. ขั้นตอนการเล่นเกมที่เข้าใจง่าย มีความท้าทาย และเหมาะสมกับวัยของเด็ก	4.54	.79	มากที่สุด
7. ระยะเวลาที่ใช้ในการเล่นมีความเหมาะสม	4.70	.52	มากที่สุด
8. จำนวนผู้เล่นในเกมมีความเหมาะสม	4.72	.50	มากที่สุด
ด้านอุปกรณ์	4.71	.57	มากที่สุด
9. อุปกรณ์สะดวกต่อการใช้งาน	4.68	.60	มากที่สุด
10. อุปกรณ์นำออกมาใช้และจัดเก็บได้ง่าย	4.74	.55	มากที่สุด
11. ขนาดของอุปกรณ์มีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก	4.70	.62	มากที่สุด
12. บรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสมต่อการเคลื่อนย้าย และการใช้งาน	4.68	.49	มากที่สุด
ด้านคุณภาพของเกม	4.83	.44	มากที่สุด
13. รูปภาพสื่อความหมายได้ชัดเจน	4.71	.63	มากที่สุด
14. รูปภาพสีสันสดใส กระตุ้นความสนใจของเด็กได้ดี	4.89	.33	มากที่สุด
15. รูปภาพมีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก	4.87	.35	มากที่สุด
16. เกมมีความน่าสนใจ และสนุกสำหรับเด็ก	4.86	.34	มากที่สุด
ภาพรวม	4.73	.55	มากที่สุด

สรุปผลการวิจัย การหาคุณภาพของบอร์ดเกมทั้ง 6 เกม พบว่า ภาพรวมของเกมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการเปรียบเทียบทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียนก่อนและหลังการใช้บอร์ดเกม พบว่า ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 ($t = -29.23$, $p = .00$) โดยหลังการใช้บอร์ดเกมเด็กวัยเรียนแสดงพฤติกรรมทักษะสมอง EF ($\bar{X} = 2.62$, S.D. = .24) สูงกว่าก่อนการใช้บอร์ดเกม ($\bar{X} = 1.82$, S.D. = .38) และครูมีความพึงพอใจต่อการใช้บอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของเด็กวัยเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดทั้ง 6 เกม ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = .55)

อภิปรายผล

1. การพัฒนาบอร์ดเกมในการส่งเสริมทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน โดยบอร์ดเกมมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก เมื่อประเมินคุณภาพด้านความเหมาะสมโดยภาพรวมของเกม พบว่า บอร์ดเกมทั้ง 6 เกมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากบอร์ดเกมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความยืดหยุ่นในการเล่น มีความยาก

ความซับซ้อนของกติกา และมีเงื่อนไขหลายระดับ เพื่อให้เหมาะกับเด็กที่มีอายุแตกต่างกัน และสามารถเล่นได้บ่อยตามความต้องการ โดยครูสามารถปรับวิธีการเล่นให้ยากขึ้นได้ตามความสามารถของเด็ก สอดคล้องกับ Horadal (2019) ได้อธิบายถึงแนวทางการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมองว่าต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมต้องเหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของเด็ก เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง จากการสอบถามครูที่นำบอร์ดเกมไปใช้พบว่า ทั้งเด็กระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษาให้ความสนใจกิจกรรมการเล่นบอร์ดเกม เนื่องจากบอร์ดเกมมีความน่าสนใจ สนุกสนาน และเป็นรูปแบบใหม่ที่เด็กยังไม่เคยเล่นมาก่อน มีความท้าทาย และฝึกการวางแผน ทำตามกติกา แก้ไขปัญหาเพื่อสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยผลของ Reamkidkarn and Chumchua (2019) เรื่องเกมกระดานสำหรับครอบครัวต่อการเพิ่มสมาธิและลดพฤติกรรม ขาดสมาธิ ไม่อยู่นิ่ง ที่แนะนำให้เด็กอายุ 5-7 ปี เล่นบอร์ดเกมเพื่อช่วยส่งเสริมความจำใช้งาน (Working memory) การยั้งคิด (Shift) และยังแนะนำให้เด็กอายุ 7-12 ปี เล่นบอร์ดเกมเพื่อช่วยส่งเสริมสมาธิ การจดจ่อต่อสิ่งที่กำลังทำ การวางแผน และการตัดสินใจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบอร์ดเกมสามารถส่งเสริมหน้าที่บริหารจัดการของสมอง การนำบอร์ดเกมที่เหมาะสมมาปรับใช้กับเด็ก สามารถส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจร่วมด้วย รูปแบบของเกมที่นำมาใช้จะมีกฎและกติกาในการเล่น และส่งเสริมทักษะหน้าที่บริหารจัดการของสมองในด้านความจำใช้งาน ด้านการยั้งคิด ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านการยืดหยุ่น การติดตามการสังเกต การวางแผน/การจัดระบบ การทำงานจนสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ผลของการใช้ชุดกิจกรรมบอร์ดเกมสำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยการเรียนรู้ชุมชนของเราที่ต่อทักษะการคิดเชิงบริหาร (Executive Functions : EF) ของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2/5 โรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ของ Rubun and Puntaeak (2022) พบว่า กิจกรรมการใช้ชุดกิจกรรมบอร์ดเกมสำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยการเรียนรู้ชุมชนของเราที่ต่อทักษะสมอง EF เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การควบคุมอารมณ์ ความคิด การกระทำ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่มุ่งสู่เป้าหมาย เด็กได้รับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา และสติปัญญา ดังนั้น การใช้ชุดกิจกรรมบอร์ดเกมสำหรับเด็กปฐมวัย ในการวิจัยนี้สามารถส่งเสริมทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยได้

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียนก่อนและหลังการใช้บอร์ดเกม พบว่า ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($t = -29.23, p=.00$) สอดคล้องกับ Harnkajornsuk (2021) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดเกมกระดานเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า การใช้ชุดเกมกระดานที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมทักษะสมอง EF บางด้านของเด็กปฐมวัยได้ โดยเฉพาะด้านด้านการยับยั้ง/การหยุดพฤติกรรม การวางแผนจัดการ เด็กกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะสมอง EF โดยภาพรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อพิจารณาการประเมินรายด้านของทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน พบว่า เด็กอนุบาลและเด็กประถมศึกษาแสดงพฤติกรรมทักษะสมอง EF หลังการใช้บอร์ดเกมสูงกว่าก่อนการใช้บอร์ดเกม จากผลการวิจัยสังเกตได้ว่าบอร์ดเกมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมทักษะสมอง EF ในด้านการควบคุมอารมณ์ (Emotion Control) ได้สูงที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากบอร์ดเกมออกแบบมาให้เด็กได้เกิดการแข่งขัน มีการแพ้ และชนะ เพื่อให้เด็กรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง และสามารถยอมรับผลที่เกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับ Hanmethi et al. (2018) ที่ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะสมอง EF ด้านการควบคุมอารมณ์สำหรับเด็กไว้ว่า กิจกรรมที่ควรส่งเสริมให้เด็กรู้จักควบคุมอารมณ์ ได้แก่ การให้เด็กได้เล่นร่วมกับผู้อื่น การเล่นเกมต่าง ๆ เพื่อให้เด็กรู้จักแพ้-ชนะ การเล่นเกมที่มีกฎกติกาเพื่อฝึกให้เด็กรู้จักยับยั้งชั่งใจอดทนรอคอย เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จ (Thonglon et al., 2022) เป็นต้น

3. ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้บอร์ดเกมในการส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของเด็กวัยเรียน พบว่า ครูมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 เกม ทั้งนี้เนื่องจากบอร์ดเกม มีความน่าสนใจ และบอร์ดเกมนั้นมีความเหมาะสมชัดเจน มีการใช้รูปภาพ และภาษาง่ายต่อการทำความเข้าใจ ช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และเด็กได้พูดคุยทำการปรึกษากันในกลุ่มเพื่อนระหว่างการเรียนรู้จากการเล่นเกม รวมถึงเด็กได้พบกับความท้าทายในการเล่นแต่ละเกม จึงเกิดความสนใจ ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย เป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่แปลกใหม่ กระตุ้นให้เด็กมีความสนุกกับการเรียน ช่วยให้เด็กมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thepphuthorn et al. (2022) ได้ศึกษาการพัฒนาบอร์ดเกมการศึกษาความเป็นจริงเสริมสำหรับการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานด้วยบอร์ดเกมการศึกษาความเป็นจริงเสริมเรื่องงานเกษตรอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการพัฒนาบอร์ดเกมการศึกษาความเป็นจริงเสริมในแต่ละส่วนได้พัฒนาให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน ทั้งในเรื่องของเนื้อหาบทเรียนที่ออกแบบมาในรูปแบบของโมชันกราฟิกที่เข้าใจง่าย มีรูปภาพประกอบที่สวยงามเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

4. บอร์ดเกมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นเกมที่พัฒนาตามหลักการพัฒนาการของเด็กและทฤษฎีการทำงานของสมองส่วนหน้า โดยการออกแบบของเกมทำให้เด็กสามารถเล่นเกมได้ด้วยตนเอง สามารถเล่นซ้ำ และเพิ่มระดับของความยากของเกมตามต้องการ ตามที่ Horadal (2019) ได้เขียนถึงแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมองเพื่อส่งเสริมพัฒนาการว่า การคิดเกิดจากสมองรับรู้ข้อมูลผ่านการจับต้องสัมผัส สังเกตเปรียบเทียบ จำแนกผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 การเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่มีความหลากหลาย สามารถเลือกการเรียนรู้ได้เองตามความสนใจ ได้ลงมือกระทำเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดช่วงโอกาสแห่งการเรียนรู้ กล่าวคือ เป็นช่วงที่สมองเจริญเติบโตและพัฒนาการได้สูงสุด ดังนั้นบอร์ดเกมจึงเป็นวิธีการในการสร้างทักษะสมอง EF เพราะสร้างความรู้สึกล้มเหลวของตัวของเด็ก เด็กสามารถเลือกที่จะวางแผน ลงมือปฏิบัติ และเลือกระดับความท้าทายได้ด้วยตนเอง บอร์ดเกมดังกล่าวเป็นการประยุกต์ใช้จากหลักการตามธรรมชาติของเด็กที่อยากรู้อยากลอง เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กผสมผสานกับองค์ความรู้หรือวัตถุประสงค์ของเกม ทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือสมรรถนะที่ผู้วิจัยต้องการให้เกิดในขณะที่เล่นเกม

สำหรับบอร์ดเกมกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 มีความสอดคล้องกับกิจกรรมเกมการศึกษาที่ระบุในคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี ว่าเกมการศึกษา (Didactic Games) เป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา ช่วยส่งเสริมให้เด็ก เกิดการเรียนรู้เป็นพื้นฐานการศึกษา รู้จักสังเกต คิดหาเหตุผล และเกิดความคิดรวบยอด เกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่ ระยะ มีกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียว หรือเล่นเป็นกลุ่มได้ และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในส่วนของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัยความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบการทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล และการช่วยเหลือแบ่งปันกัน โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของเด็ก ให้เด็กได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ดังนั้น บอร์ดเกมที่ผู้วิจัยคิดขึ้นจึงสอดคล้องทั้งกระบวนการการทำงานสมองของเด็ก และสอดคล้องกับหลักสูตรของเด็ก เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการทำงานของเกมด้วยความสามารถ และความต้องการของตัวเอง

ข้อมูลดังกล่าวอธิบายได้ว่าการพัฒนาบอร์ดเกมระดับอนุบาล 3 เกม ได้แก่ 1) Supermarket Kids 2) Seasoning Kids 3) Sensory Kids และบอร์ดเกมระดับประถมศึกษา 3 เกม ได้แก่ 1) Supermarket Plus + 2) Seasoning Plus+ 3) Sensory Plus + ของคณะผู้วิจัย เป็นบอร์ดเกมที่ช่วยให้เด็กวัยเรียนเกิดทักษะสมอง EF ใน

ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านการวางแผนและดำเนินการ ด้านการมุ่งเป้าหมาย ด้านการประเมินตัวเอง ด้านการริเริ่ม และลงมือทำ ด้านการการใส่ใจจดจ่อ ด้านการยืดหยุ่นความคิด ด้านการยับยั้งชั่งใจ-คิดไตร่ตรอง และด้านความจำ ปฏิบัติการ เนื่องจากบอร์ดเกมที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความยืดหยุ่นในการเล่น มีความยาก ความซับซ้อนของกติกา และมีเงื่อนไขหลายระดับทำให้เกิดความท้าทาย เพื่อให้เหมาะสมกับวัยและสอดคล้องกับความต้องการของเด็กที่มีอายุแตกต่างกัน สามารถเล่นซ้ำด้วยตนเองได้บ่อยตามความต้องการของเด็ก ทำให้เด็กเกิดกระบวนการคิด การวางแผน รู้จักยับยั้งชั่งใจ อดทนรอคอย เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการนำบอร์ดเกมไปทดลองเล่นพบว่า การนำเกมของผู้นำเกม มีผลต่อความเข้าใจในการเล่น และนำไปสู่ทักษะที่คาดหวังได้ ดังนั้น ผู้นำเกมจึงควรมีความเข้าใจในเนื้อหาของเกมที่เพียงพอ ไม่ควรเร่งรีบในการนำเกม หรือรับนำเกมตามความอยากแพ้ชนะของผู้เล่นจนเกินไป เพราะอาจทำให้ข้ามเนื้อหาสาระสำคัญ รวมทั้งประเด็นที่ต้องการถ่ายทอดจากเกมไปสู่ผู้เล่นได้

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกม ครูผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการเล่นเกมให้เข้าใจอย่างชัดเจน และก่อนเริ่มทำกิจกรรมในช่วงแรกผู้สอน ควรอธิบายวิธีการเล่นเกมในแต่ละขั้นให้ผู้เรียนได้ทราบโดยละเอียดคำนึงถึงเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เพียงพอสำหรับการเล่นเกม และการให้ความช่วยเหลือในระหว่างการเล่นบอร์ดเกมให้ทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การใช้บอร์ดเกมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัยในทักษะวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ หรือภาษาอังกฤษ

2.2 การพัฒนาบอร์ดให้เหมาะสมกับการทำงานร่วมกับผู้ใหญ่ หรือ ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2.3 การพัฒนาบอร์ดเกมในการส่งเสริมทักษะสมอง EF ตามบริบทของไทย หรือภูมิภาค เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของเด็กวัยเรียน ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ประจำปีงบประมาณ 2566

เอกสารอ้างอิง

- Amarin Baby and Kids. (2022). *Benefits of Board Games for children*. [Online]. Retrieved December 23, 2023, from: <https://www.amarinbabyandkids.com/kids/benefits-of-board-games-for-kid>
- Chutabhakdikul, N., Thanasetkorn, P., Lertawasdatrakul, O., and Ruksee, N. (2015). *Tool development and evaluation criteria for assessment of executive function in early childhood*. Bangkok: Institute of Molecular Biosciences. Mahidol University. (in Thai)
- Gilbert, S. J., and Burgess, P.W. (2008). Executive Function. *Current Biology*, 18(3), 110-114.
- Hanmethi, S., Pitaksinsuk, T., and Aramrid, P. (2018). *Kindergarten school Teacher Handbook: Executive function Development*. Bangkok: Matichon public company limited. (in Thai)
- Harnkajornsuk, S. (2021). Development of Board Games for Enhancing Executive functions in Young Children. *Journal of Humanities and Social Sciences, Rajapruk University*, 7(Special), 191-202.
- Horadal, A. (2019). Brain-Based Learning for Young Children. *Kasetsart Educational Review*, 34(2), 1-10.
- Play Academy Thailand. (2017). *Board Game for Enhancing Executive Functions*. [Online]. Retrieved December 23, 2023, from: www.facebook.com/PlayAcademyTH/posts/1288519341203435/.
- Reamkidkarn, K. and Chumchua, V. (2019). Impact of Family Card Board Game to Increase Attention and Reduce Inattention, Impulsivity and Hyperactivity in Children with ADHD. *Journal of Psychiatr Assoc Thailand*, 64(3), 217-234.
- Rubun, P. and Puntaeak, S. (2022). The effect of using board game for young children: Community unit through executive functioning skills in Anubarn Kalasin school Muang Kalasin district, Kalasin. *Journal of Education Yala Rajabhat University*, 1(1), 29-43.
- Saengsawang, T.; Langka, W.; Utairatanakit, D. and Semheng, S. (2016). A development of executive function skills indicators for elementary students. *BU Academic Review*, 15(1), 14-28.
- Thepphuthorn, T.; Pattanasith, S.; and Srifa, P. (2022). The development of augmented reality technology educational boardgame for game base learning to promote learning achievement of prathomsuksa 3 students. *Journal of Educational Measurement*, 39(105), 64-75.
- Thonglon, S.; Sirithadakunlaphat, S. and Haenjohn, J. (2022). The Effect of Mindfulness Combined with Board Games Training Program to Enhance Executive Functions and Reduce Inattention in Children with Attention-Deficit Hyperactivity Disorder. *Journal of Research and Development in Special Education*, 11(2), 51-65.
- Wetworanan, R. (2020). *Game-based learning: GBL*. [Online]. Retrieved December 23, 2023, from: <https://www.bosslabboardgame.com>

Gender Differences in Coping Strategies of Cyberbullying of University Students in Thailand: The Role of Socio-Emotional Skills

Supavadee Nontakao*

Sritapum University International College, Sripatum University

Received: 6 February 2024

Revised: 5 June 2024

Accepted: 11 June 2024

Abstract

The objectives of this study were to study online usage behavior, cyberbullying experiences and perceived effective coping strategies of cyberbullying of Thai university students. In addition, this study investigated whether there are differences in online usage behavior, cyberbullying experiences, and chosen coping strategies between gender in relation to socio-emotional skills. The population of this study was university students who were 18-25 years of age. This study employed cross-sectional design and data was collected through a self-administered questionnaire. The final sample was 396, comprising of 206 male students and 190 female students. The statistical analysis included percentage, mean, standard deviation, chi-square test and t-test. The analysis indicated that there was no difference between male and female students in online usage behavior and cyberbullying experiences reporting cyberbully perpetrators, cyberbully victims and bystanders. There was no difference between male and female students in ignorance and technology use as coping strategies. However, male students tended to perceive direct reaction as a coping strategy of cyberbullying more than female students. On the other hand, female students tended to perceive support seeking as a coping strategy more than male students. The findings help promote understanding of the role of socio-emotional skills on cyberbullying handling, which may assist in prevention and coping when dealing with cyberbully. There should be a socio-emotional development program that aims to foster social and emotional skills within universities to improve the quality of interpersonal relationships and reduce conflicts between peers.

Keywords: Gender, Cyberbullying, Socio-emotional skills, Coping strategies

* Corresponding Author; E-mail: supavadee.no@spu.ac.th

Introduction

More public concern has been on cyberbullying, a new form of bullying that has appeared with the spread of electronic communication technologies. Cyberbullying, using electronic media meant to harm or discomfort others, has been considered more pervasive and impactful than traditional bullying since perpetrators can remain anonymous online and are not bound by time or place (Nontakao and Sutinyamanee, 2023). Cyberbullying incidents have increased during the COVID-19 pandemic, caused severe harm and led to serious psychological impairment in victims (Kee et al., 2022). Cyberbullying can be very harmful, especially among children and adolescents. Cyberbullying can be more serious than traditional bullying, mainly due to the publicity of online attacks. According to the research results of Saengcharoensap and Rujiprak (2021), it showed that 86.7% of Thai undergraduate students had cyberbullied, while only 13.3% had not cyberbullied. Euajarusphan (2021) reported that most of the sample, 400 Thai youths aged 19-24 years in Bangkok, have experienced cyberbullying. Parents, instructors, and professionals who work with adolescents need to equip themselves with knowledge about their reactions and the coping strategies they choose to apply in order to deal with this harmful phenomenon. Despite of the higher concern of cyberbullying by the societies, few studies have focused on the coping strategies that university students take to overcome the negative emotions that result from cyberbullying.

People use different coping strategies when facing cyberbullying. Socio-emotional skills affect the coping strategy chosen. Socio-emotional skills are essential for connecting with others. Adolescents' socio-emotional skills contribute to engagement in cyberbullying activities and to coping with cyberbullying (Ford and Russdorf, 2023). Social and emotional development begins at a very young age. Early experiences with family, teachers, and peers greatly impact social and emotional development, but throughout their lives people continue to be shaped by experiences. These experiences can include meeting new people, overcoming difficult situations, etc. In addition, gender differences in frequency and intensity of social media usage remain. Many studies have found significant gender differences in social media use, although gender differences are not consistent across studies (Notakao and Pitchayachananon, 2019). This study thus aims to examine cyberbullying coping strategies of male and female university students in Thailand in relation to socio-emotional skills. The research investigates not only how frequently different strategies were applied, but also whether there are the differences of applying different coping strategies between genders. If the difference in coping strategies between these two groups of students exist, different prevention and intervention need to be applied.

Research Objective

1. To explore the online usage behavior of Thai university students
2. To explore the cyberbullying experiences of Thai university students
3. To investigate the gender difference on coping strategies

Hypotheses

Hypothesis 1: There is no difference in online usage behavior between male and female Thai university students.

Hypothesis 2: There is no difference in cyberbullying experiences between male and female Thai university students.

Hypothesis 3: There is no difference in perceived coping strategy, direct reaction, between male and female Thai university students.

Hypothesis 4: There is no difference in perceived coping strategy, ignorance, between male and female Thai university students.

Hypothesis 5: There is no difference in perceived coping strategy, support seeking, between male and female Thai university students.

Hypothesis 6: There is no difference in perceived coping strategy, technology use, between male and female Thai university students.

Literature Review

Use of Internet and Cyberbullying in Thailand

The number of Internet users in Thailand reached 52.16 million (85.3 percent of the population) in 2021 (NBTC, 2024). Euajarusphan (2021) examined the Internet usage behavior in Thailand in 2019 and revealed that in the past decade, Thais have increased their use of the Internet by 150%. Thailand ranks in the world's top countries for social media usage (Saengcharoensap and Rujiprak, 2021) and, thus, inevitably faces cyberbullying problems. Thailand's National Report 2020 published by Child Online Safety Index (COSI) indicates that Thai children aged 8-19 years old encounter cyber risks at a much higher rate than their counterparts in other countries (47% to 37%). Around 43% of Thais aged between 12 and 24 years have been victims of online bullying. Thai boys are at greater risk than girls (53% to 41%). Notakao and Pitchayachananon (2019) examined the extent to which university students in Thailand experienced cyberbullying and found that close to 60 percent of the students were cyberbully victims; 45 percent of the students had cyberbullied others; and 62 percent of the students reported that they knew someone being cyberbullied. Samoh et al., (2019) studied 2,500 students around the country, aged 12 to 24 years. It was found that 43%

of students had been threatened over the Internet. Most of them declined to disclose details but said they had been annoyed by the cyberbullying and particularly by attempts to lure them into offline meetings. Few parents or teachers were told of bullying episodes. There were many previous studies on cyberbullying in Thailand (Euajarusphan, 2021, Saengcharoensap and Rujiprak, 2021, Sittichai and Smith, 2018); however, studies on the coping strategies of cyberbullying are still scarce.

Coping Strategies

Coping with cyberbullying can be difficult for adolescents, especially in terms of employing the most appropriate strategy to overcome this problem (Chen and Zhu, 2021). Coping strategies can be active (e.g., talking to or confronting the perpetrator) or avoidant (e.g., ignoring the cyberbullying or distracting oneself), and may also involve the seeking of social support (e.g., informing someone else or asking for instrumental or emotional support; Some technical solutions have also proven helpful in the short term, such as blocking contact. The effectiveness of a coping strategy lies in its capacity to reduce immediate stress and to minimize psychological consequences of cyberbullying (Ngo Anh Toan et al., 2021). Coping strategies when having cyberbullying experience may vary and can be classified into four groups:

- (1) Direct Reaction: directly reacting against cyberbullying acts (such as retaliation or constructive feedback); the reactions are targeted toward perpetrators
- (2) Ignorance: ignoring the cyberbullying behaviors (such as avoidance or doing nothing); doing nothing, deliberately ignoring, avoidant behavior
- (3) Support Seeking: seeking support from other sources; involve seeking other instrumental or emotional support from adults, teachers, friends, external institutions
- (4) Technology Use: utilizing technological solutions (such as blocking senders); cyber-specific technical solutions

Socio-emotional Skills

The Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning (CASEL) defines socio-emotional skills as the set of skills used to “manage emotions, set and achieve positive goals, feel and show empathy for others, establish and maintain positive relationships, and make responsible decisions.” (Schlund et al., 2020). Social-emotional learning (SEL) is the process of developing the self-awareness, self-control, and interpersonal skills that are vital for school, work, and life success (Committee for Children, 2024). Socio-emotional skills predict a broad range of important life outcomes, such as educational achievement, income, employment success, health, and life satisfaction (Danner et al., 2021). Children learn to understand and manage their emotions, set goals, show empathy for others, establish positive relationships, and make responsible decisions. People with strong social-emotional skills are better able to cope with everyday challenges and benefit academically, professionally, and socially.

Many scholars believe that socio-emotional skills differ from traditional IQ measures or from raw intelligence. They recognize that such skills interact with intelligence, which must be taken into consideration when measuring outcomes and estimating causal relationships (Schlund et al., 2020). Some define socio-emotional competencies as skills that enable individuals to accomplish particular tasks, such as recognizing and managing their emotions, and coping successfully with conflict. Commonly used terms include soft skills, noncognitive skills, character skills, life skills, and 21st century skills. Schlund et al., (2020) address five broad interrelated areas of competence: self-awareness, self-management, social awareness, relationship skills, working in teams and responsible decision-making.

Socio-Emotional Skills and Cyberbullying

Social and emotional competencies seem to influence the development of bullying behavior. Learning to live together necessarily involves emotional aspects that must be part of the student's competence to relate to others. Emotionally intelligent adolescents tend to be more aware of their own emotions, express their feelings accurately, and regulate emotional responses effectively (Schoeps et al., 2018). Studies that analyze the benefits of developing emotional skills highlight that they are an important protection factor against the negative consequences of cyberbullying victimization (Baroncelli and Ciucci, 2014), since they could cushion mental health problems by promoting adolescents' life satisfaction. On the other hand, deficits in emotional processing play a crucial role in aggressive behaviors at different levels (Geng, 2016).

Gender Differences and Socio-Emotional Skills

Analysis of Young Lives' longitudinal data (Ford and Russdorf, 2023) shows that while girls and boys exhibit similar social and emotional skills in the early years, gender differences widen during late adolescence. Gender differences in social and emotional skills during late adolescence are most striking in skills associated with empowerment, such as self-efficacy (belief in his/her own capacity to achieve goals) and agency (sense of control over his/her own life). Adolescent girls have significantly lower self-efficacy than boys at age 19 across all four study countries: Ethiopia, India, and Vietnam. The study concluded that while educational achievement was positively associated with social and emotional skills, this did not explain the increasing gender gap in late adolescence. Social and cultural contexts are key to explaining why adolescent girls and young women develop lower social and emotional skills than boys and men, particularly in relation to gender norms and gendered social expectations (Ford and Russdorf, 2023). Poverty also worsens gender inequalities in social and emotional skills. Gender gaps in self-efficacy were widest among those living in the poorest households and those in rural areas.

According to World Bank Report (2023), despite progress made towards gender equality in Thailand, persistent gaps continue to impede development and socio-economic growth. The labor

force participation rate for women is only 59% compared to 75% for men. Women also continue to spend 3.2 times more time on unpaid domestic and care work than men. Representation of women in national parliament is only 15.7%, which is lower than the average for East Asia and Pacific and upper-middle income countries. The COVID-19 pandemic has set back some of the progress in gender equality as women have been disproportionately affected and have had a slower recovery. The changing socio-economic conditions in the post-COVID era, along with the increased use of digital technology, have further highlighted the challenges faced by women in Thailand. In general, social norms discriminating against women still exist; consequently, adolescent girls and young women develop lower social and emotional skills than boys and men.

Research Methodology

Research Design

This study used a cross-sectional study design, carried out in August - December of 2023. The study assessed demographic information, online usage behavior, cyberbullying experiences, and students' perceptions of coping strategies for cyberbullying. The online survey was employed by posting on social media platform LINE, which ranked second among the leading social media networks in Thailand as of February 2022, with the penetration rate of around 92.8 percent (Statista, 2022).

Population and Sample

The population of this study is university students in Thailand aging 18-25. There are 1,423,189 students studying in higher education institutions in 2023 (MHESI, 2023). With 95% confidence level, the calculated sample size is 385. The final sample size of 396 is large enough for a study of this magnitude. The sample consisted of 206 male students (52%) and 190 female students (48%). The mean age was 20.45 years.

Research Instrument

The online surveys were developed and used for this research. The questionnaire is comprised of closed-end questions. It is a self-administered questionnaire where respondents answer the questions on their own. The questionnaire is divided into five parts. The first part includes general questions regarding the respondent profile. The second part includes questions about online usage behavior. The third part includes questions about experiences of cyberbullying behavior. The fourth part includes questions about coping strategies of cyberbullying.

Data Collection

The sampling methodology used for this study is purposive sampling. The questionnaires were distributed to university students all over Thailand through LINE group network. Students

received an invitation to participate in the survey. One of the limitations of using an online survey is lack of quality random sampling. However, due to the large number of the population, it was the most cost-efficient choice. The other advantage is the ability to access students in distant locations. The incorrect, incomplete, erroneous data were removed.

Data Analysis

Descriptive statistics were used to study the online usage behavior, cyberbullying experiences, and perceived coping strategies of cyberbullying of Thai university male and female students. An F-test is used to test whether two population variances are equal. Also, chi-square (χ^2) test of independence was applied to compare online usage behavior and cyberbullying experiences of male and female students. The independent samples t-test was applied to compare gender on perceived coping strategies of cyberbullying.

Findings

1. Online Usage Behavior of Thai University Students

Most of them use online media more than 4 times per day (52%) followed by 3-4 times per day (31%) and 1-2 times per day (17%). These results can be seen in Table 1.

Table 1 Frequency of using online media

Number of times per day	Percent
> 4 times	205 (52%)
3-4 times	124 (31%)
1-2 times	67 (17%)

Most of them use online media 1-2 hours per time (39%) followed by less than 1 hour per time (36%) and more than 2 hours per time (25%). These results can be seen in Table 2.

Table 2 Times spent on using online media

Number of hours per time	Percent
> 2 hours	99 (25%)
1-2 hours	154 (39%)
< 1 hours	143 (36%)

The most used social media platforms are Facebook (34%) followed by Line (27%), Instagram (25%), Twitter (10%) and others (4%). Most of them use smartphones (75%) and tablets (21%) to access the internet. Most of them use social media to connect with people they know (33%), shop online (27%), search for information (22%), and update status or personal information (15%).

In general, respondents of different genders have no significant difference in online usage behavior: frequency of using online media, time spent on online media, social media platforms used, devices used to access the internet and purpose of using social media. Null hypothesis 1 is failed to reject.

2. The difference in cyberbullying experiences of Thai university students by gender

Table 3 presents the observed frequency distribution. According to a chi-square test of independence, there is no significant difference between the proportions of male students and female students who reported cyberbully perpetrator ($\chi^2 = 3.27, p > .05$). However, more male students (27.2 percent) reported cyberbully perpetrator than female (23.7 percent). Also, there is no significant difference between the proportions of male and female students who reported being cyberbully victim ($\chi^2 = 3.36, p > .05$). However, more male students (42.2 percent) reported being cyberbully victim than female (37.9 percent). Hence, null hypothesis 2 is failed to reject.

Table 3 Frequency distribution of students' cyberbullying experiences by gender

	Experiences of Cyberbullying		
	Cyberbully perpetrator	Cyberbully victim	Aware of cyberbullying
Male	56 (27.2%)	87 (42.2%)	63 (30.6%)
Female	45 (23.7%)	72 (37.9%)	73 (38.4%)

3. The perception of coping strategies of cyberbullying of Thai university students

Frequencies were run to gain percentages for the data. Technology use (30 percent) had the largest percentage of perceived coping strategies while direct reaction had the lowest percentage (20 percent). These results can be seen in Table 4.

Table 4 Coping strategies of cyberbullying

Coping Strategies	Percent
Direct Reaction	79 (20%)
Ignorance	107 (27%)
Support Seeking	91 (23%)
Technology Use	119 (30%)

The differences in perceived coping strategies of Thai university students by gender

Responses regarding a specific coping strategy of cyberbullying ranged from 1 (very untrue of me) to 5 (very true of me). The result of the F test statistic turns out to be 1.04 and the corresponding p-value is 0.071. Since this p-value is greater than 0.05, the variance in mean score of

direct reaction does not differ between male and female students. Results of the independent samples t-test show that mean score of direct reaction differs between male students (mean = 3.66, SD = .71) and female students (mean = 3.25, SD = .43) at the .05 level of significance [$t(394) = 2.37$, $df = 394$, $p = .05$, 95% CI for mean difference: 0.18 to 0.28]. On average, male students tend to perceive direct reaction as coping strategy for cyberbullying more than female students. The effect size to see how substantially different between two groups' means is calculated. The value of 0.68 shows a medium effect size. Hence, null hypothesis 3 is rejected.

The result of the F test statistic turns out to be 1.07 and the corresponding p-value is 0.082. Since this p-value is greater than 0.05, the variance in mean score of ignorance does not differ between male and female students. Results of the independent samples t-test show that mean score of ignorance does not differ between male students ($M = 3.75$, $SD = .42$) and female students ($M = 3.78$, $SD = .39$) at the .05 level of significance ($t = 1.46$, $df = 394$, $p > .05$, 95% CI for mean difference .06 to .31). On average, female students tend to perceive ignorance as coping strategy more than male students. Null hypothesis 4 is failed to reject.

The result of the F test statistic turns out to be 1.00 and the corresponding p-value is 0.066. Since this p-value is greater than 0.05, the variance in mean score of support seeking does not differ between male and female students. Results of the independent samples t-test show that mean score of support seeking differs between male students (mean = 3.45, SD = .51) and female students (mean = 3.84, SD = .42) at the .05 level of significance [$t(394) = 2.69$, $df = 394$, $p = .05$, 95% CI for mean difference: -.34 to -.21]. On average, female students tend to perceive support seeking as coping strategy of cyberbullying more than male students. The effect size to see how substantially different between two groups' means is calculated. The value of 0.61 shows a medium effect size. Hence, null hypothesis 5 is rejected.

The result of the F test statistic turns out to be 0.91 and the corresponding p-value is 0.059. Since this p-value is greater than 0.05, the variance in mean score of technology use does not differ between male and female students. Results of the independent samples t-test show that mean score of technology use does not differ between male students ($M = 3.84$, $SD = .41$) and female students ($M = 3.91$, $SD = .45$) at the .05 level of significance ($t = 1.81$, $df = 394$, $p > .05$, 95% CI for mean difference -.21 to -.17). On average, female students tend to perceive technology use as coping strategy of cyberbullying more than male students. Null hypothesis 6 is failed to reject. Table 5 summarizes the statistical findings of perceived motivation to cyberbullying of students living in urban areas and rural areas.

Table 5 Independent samples t-test comparing gender on perceived coping strategies of cyberbullying

Coping Strategy	Gender						t	df
	Male			Female				
	Mean	SD	n	Mean	SD	n		
Direct reaction	3.66	.71	206	3.25	.43	190	2.37**	394
Ignorance	3.75	.42	206	3.78	.39	190	1.46*	394
Support seeking	3.45	.51	206	3.84	.42	190	2.69**	394
Technology use	3.84	.41	206	3.91	.45	190	1.81*	394

**p< .05, *p>.05

Discussion

There is no difference between the proportions of male and female university students in online usage behavior: frequency of using online media, time spent on online media, social media platforms used, devices used to access the internet and purpose of using social media. Similarly, there is no difference in cyberbullying experiences of Thai university students, as perpetrators, victims, or bystanders. Thailand is among the top 10 users of social media in the world and the prevalence of cyberbullying is becoming more common in the everyday lives of young Thai digital natives (Thianthai, 2022). Additionally, the percentage of Internet users in different age groups was rising steadily, with the highest percentage 93.5 being observed among those aged 15 to 24 (Nontakao and Sutinyamanee, 2023).

This study found that mean scores of direct reaction and support seeking differ between male and female students. Male students tend to perceive direct reaction as a coping strategy for cyberbullying more than female students. On the other hand, female students tend to perceive support seeking as a coping strategy for cyberbullying more than male students. This finding is consistent with the study of Raskauskas and Huynh, 2015 that young women are more willing than men to seek social support. Seeking social support would be particularly beneficial for girls given that they suffer more severe negative consequences of cybervictimization (Chen, 2020). Similarly, World Bank Report (2023) and Ford and Russdorf, 2023 stated that male adolescents has higher self-efficacy: belief in their own capacity to achieve goals, and agency: sense of control over their own life. Female adolescents tend to express more positive emotions and internalizing emotions such as anxiety and sympathy; they use more emotion-focused strategies than males, such as ruminating and talking about their feelings. Furthermore, in Thailand gender norms that privilege men and boys may negatively affect adolescent girls' social and emotional skills due to discriminatory social pressures and unequal gender role expectations.

Suggestions

1. Suggestion for Research Utilization

This paper demonstrates that coping strategies chosen is associated with socio-emotional competences. The ability to understand the roles of socio-emotional skills, as the ability to solve interpersonal problems, may assist in coping with cyberbullying and potentially help reduce harms associated with cyberbullying. The parents, counselors and administrators could help students cope with or recover from cyberbullying by understanding and recognizing their coping strategies and the rationale of their selected choice. The administrators should also consider the socio-emotional development program that aims to foster social and emotional skills within. Its objective was to develop adolescents' emotional skills to improve the quality of interpersonal relationships and reduce conflicts between peers.

2. Suggestion for Future Research

Several strategies share relative popularity, but there is a lack of consistent evidence for their effectiveness. Effectiveness could be measured in two ways: the extent to which the coping strategy buffered negative emotions, and the extent to which it stopped the cyber aggression. Future research is needed to assess the effectiveness of particular strategies. In addition, this study is cross-sectional design, which limit the ability to establish the causal associations of coping strategy and its outcomes. Thus, conclusions about the associations and effects in this study cannot be drawn. Future study should use longitudinal design to investigate the influence of coping strategy used on psychological well-being.

References

- Baroncelli, A., and Ciucci, E. (2014). Unique effects of different components of trait emotional intelligence in traditional bullying and cyberbullying. *Journal of Adolescence*. 37(1), 807–815.
- Chen, J. K. (2020). Cyber victimisation, social support, and psychological distress among junior high school students in Taiwan and Mainland China. *Asia Pacific Journal of Social Work and Development*, 30(3), 1–14.
- Chen, Q., and Zhu, Y. (2021). Cyberbullying victimisation among adolescents in China: coping strategies and the role of self-compassion. *Health and Social Care in the Community*, 1–10.
- Committee for Children. (2024). *What Is Social-Emotional Learning?*. [Online]. Retrieved January 6, 2024, from: <https://cfchildren.org>
- Danner, D., Lechner, C. and Spengler, M. (2021). Do We Need Socio-Emotional Skills? *Frontiers in Psychology*, 12(1), 1-9.

- Euajarusphan, A. (2021). Cyberbullying and Thai Generation Z Youths in Bangkok, Thailand. *International Journal of Crime, Law and Social Issues*, 8(2), 43-55.
- Ford, K. and Russdorf, S. (2023). *Supporting Soft Skills in Hard Times: Gender Inequalities in Social and Emotional Skills are Holding Adolescent Girls Back*. Oxford, UK: Young Lives, Oxford Department of International Development (ODID).
- Geng, Y. (2016). Gratitude mediates the effect of emotional intelligence on subjective well-being: a structural equation modeling analysis. *Journal of Health Psychology*, 23(1), 1378–1386.
- Kee, DMH., Al-Anesi, MAL. and Al-Anesi, SAL. (2022). Cyberbullying on social media under the influence of COVID-19. *Global Business and Organizational Excellence*, 41(6), 11–22.
- Lyle S. Kaye, Laurie-ann M. Hellsten, Laureen J. McIntyre and Brittany P. Hendry. (2022). ‘There’s a fine line between trash-talking and cyberbullying’: a qualitative exploration of youth perspectives of online gaming culture. *International Review of Sociology*, 32(3), 426-442.
- Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation: MHESI. (2023). *Information Distribution System*. [Online]. Retrieved October 23, 2023, from: <https://info.mhesi.go.th>.
- Ngo Anh Toan, Tran Anh Quynh, Tran Bach Xuan, Nguyen Long Hoang, Hoang Men Thi, Nguyen Trang Huyen Thi, Doan Linh Phuong, Vu Giang Thu, Nguyen Tu Huu, Do Hoa Thi, Latkin Carl A., Ho Roger C. M., Ho Cyrus S. H. (2021). Cyberbullying Among School Adolescents in an Urban Setting of a Developing Country: Experience, Coping Strategies, and Mediating Effects of Different Support on Psychological Well-Being. *Frontiers in Psychology*, 12(1), 1-12.
- Notakao, S. and Pitchayachananon, P. 2019. “Gender Difference towards Social Media Usage among Thai Elderly”. *The Proceedings of the 14th National and International Sripatum University Conference (SPUCON2019)*, Dec. 19, 2019, Bangkok, Thailand. 179-187.
- Nontakao, S. and Sutinyamanee, V. (2023). Perceived Motivation Differences for Cyberbullying of University Students in Thailand: Impact of Urbanization. *Sripatum Review of Humanities and Social Sciences*, 23(2), 26-39.
- Office of The National Broadcasting and Telecommunication Commission (NBTC). (2024). *Internet Users in Thailand*. [Online]. Retrieved January 10, 2024, from: <http://webstats.nbtc.go.th/>
- Raskauskas, J., and Huynh, A. (2015). The process of coping with cyberbullying: a systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 23(1), 118–125.
- Saengcharoensap, K., and Rujiprak, V. (2021). Cyberbullying Among University Students in Thailand. *Thammasat Review*, 24(2), 41–58.
- Samoh, N., Boonmongkon,P., Ojanen, T. Samakkeekarom, R., Jonas, J. and Guadamu,T.(2019). ‘It’s an ordinary matter’: perceptions of cyberbullying in Thai youth culture. *Journal of Youth Studies*, 22(2), 240-255.

- Schlund, J., Jagers, R., and Schlinger, M. (2020). *Advancing Social and Emotional Learning (SEL) as a Lever for Equity and Excellence*. CASEL.ORG. Chicago. U.S.A.
- Schoeps K, Villanueva L, Prado-Gascó VJ and Montoya-Castilla I. (2018). Development of Emotional Skills in Adolescents to Prevent Cyberbullying and Improve Subjective Well-Being. *Frontier in Psychology*, 9(2050), 1-12.
- Sittichai, R. and Smith, P. (2018). Bullying and Cyberbullying in Thailand: Coping Strategies and Relation to Age, Gender, Religion and Victim Status. *Journal of New Approaches in Educational Research*, 2018, 7(1), 24-30.
- Statista. (2023). *Thailand: Social Media Usage*. [Online]. Retrieved 25 November 2023, from: <https://www.statista.com/topics/1164/social-networks/>
- The World Bank. (2023). *World Development Report*. [Online]. Retrieved December 12, 2023, from: worldbank.org/en/publication/wdr2023.
- Thianthai, C. (2022). Thai digital natives' identification and experience of social media cyberhate patterns. *Journal of Language and Culture*, 41(1), 76-98.

คำแนะนำในการเตรียมและการส่งต้นฉบับ

วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กองบรรณาธิการ วารสารศรีปทุมปริทัศน์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม มีความยินดีที่จะรับบทความจากทุกท่าน เพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่ในวารสาร เพื่อความสะดวกในการพิจารณา จึงขอแนะนำแนวทางการเตรียมต้นฉบับและส่งต้นฉบับ ดังนี้

ประเภทของบทความ

- บทความวิจัย (Research Article)** หมายถึง งานเขียนที่นำเสนอผลการวิจัยอย่างเป็นระบบ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขตการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ
- บทความวิชาการ (Academic Article)** หมายถึง งานเขียนซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นความรู้ใหม่หรือแนวคิดใหม่ กล่าวถึงความเป็นมา วัตถุประสงค์ มีการใช้แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ประกอบการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ และให้ข้อเสนอแนะ
- บทความปริทัศน์ (Review Article)** หมายถึง งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการเฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้ ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ข้อวิพากษ์ที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป
- บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)** หมายถึง บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่า และคุณภาพ ของหนังสือ บทความ หรือผลงานสิ่งประดิษฐ์ โดยใช้หลักวิชาและดุลพินิจที่เหมาะสม

องค์ประกอบของบทความ

1. บทความวิจัย (Research Article)

บทความวิจัย ประกอบด้วยชื่อเรื่อง บทคัดย่อ และเนื้อหาของบทความ โดยมีข้อมูลเรียงตามลำดับ ได้แก่ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน สังกัด (ภาควิชา คณะ สถาบัน) และอีเมล ของผู้เขียนสำหรับติดต่อ ในส่วนบทคัดย่อต้องระบุถึงแบบแผนของการวิจัย วัตถุประสงค์ ประชากรและตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิจัย ความยาวไม่เกิน 250 คำ ในกรณีที่ต้นฉบับเป็นภาษาไทย ให้เขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ระบุคำสำคัญของเรื่อง (Keywords) จำนวนไม่เกิน 5 คำ ในส่วนเนื้อหาของบทความ ให้เริ่มต้นจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี) สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และกิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

2. บทความวิชาการ (Academic Article)

บทความวิชาการ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง บทคัดย่อ และเนื้อหาของบทความ โดยเรียงตามลำดับ ได้แก่ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน สังกัด (ภาควิชา คณะ สถาบัน) และอีเมลของผู้นิพนธ์ สำหรับติดต่อ ในส่วนบทคัดย่อ ต้องระบุถึง วัตถุประสงค์ สาระสำคัญ สรุป และข้อเสนอแนะ โดยเนื้อหาในบทคัดย่อความยาวไม่เกิน 250 คำ ในกรณีที่ต้นฉบับ

เป็นภาษาไทย ให้เขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ระบุคำสำคัญของเรื่อง (Keywords) จำนวนไม่เกิน 5 คำ ในส่วนเนื้อหาของบทความ ให้เริ่มต้นจากบทนำ ที่แสดงเหตุผลหรือที่มาของประเด็นที่ต้องการอธิบายหรือวิเคราะห์ ในส่วนของเนื้อหาสาระ จะเป็นการอธิบายหรือวิเคราะห์ประเด็นตามหลักวิชาการ โดยมีการสำรวจเอกสารหรืองานวิจัยเพื่อสนับสนุนจนสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ในประเด็นนั้นได้ อาจเป็นการนำความรู้จากแหล่งต่างๆ มาประมวลร้อยเรียงเพื่อวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยผู้เขียนสามารถแสดงทัศนะทางวิชาการของตนเองไว้อย่างชัดเจนด้วย ส่วนสุดท้ายจะเป็นส่วนสรุปและข้อเสนอแนะ มีการเขียนเอกสารอ้างอิงที่ครบถ้วนสมบูรณ์

3. บทความปริทัศน์ (Review Article)

บทความปริทัศน์ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน สังกัด (ภาควิชา คณะ สถาบัน) และอีเมลของผู้เขียน สำหรับติดต่อ บทความปริทัศน์เป็นการนำเสนอภาพรวมของเรื่องที่น่าสนใจ ในส่วนของเนื้อหาของบทความ ต้องมีบทนำ เพื่อกล่าวถึงความน่าสนใจของเรื่องที่น่าสนใจก่อนเข้าสู่เนื้อหาในแต่ละประเด็น และต้องมีบทสรุปเรื่องที่เสนอพร้อมข้อเสนอแนะจากผู้เขียนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวสำหรับให้อ่านได้พิจารณาประเด็นที่น่าสนใจต่อไปผู้เขียนควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาที่ใหม่ที่สุด ข้อมูลที่นำเสนอจะต้องไม่จำเพาะเจาะจงเฉพาะผู้อ่านที่อยู่ในสาขาของบทความเท่านั้น แต่ต้องนำเสนอข้อมูลที่ซึ่งผู้อ่านในสาขาอื่นสามารถเข้าใจได้

4. บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

บทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน สังกัด (ภาควิชา คณะ สถาบัน) และอีเมลของผู้เขียน สำหรับติดต่อ ชื่อเรื่องของบทวิจารณ์หนังสือควรเรียกถึงความสนใจของผู้อ่านและสื่อความหมายได้ชัดเจน เช่น ตั้งชื่อตามชื่อหนังสือที่ต้องการวิจารณ์ ตั้งชื่อตามจุดมุ่งหมายของเรื่อง ตั้งชื่อด้วยการให้ประเด็น ขวนคิด ขวนสงสัย เป็นต้น ในส่วนบทนำ เป็นการเขียนนำเกี่ยวกับหนังสือที่จะวิจารณ์ ในส่วนเนื้อหา เป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียด ในการวิจารณ์ โดยนำเสนอจุดเด่น และจุดบกพร่องของเรื่องอย่างมีหลักเกณฑ์และมีเหตุผล และส่วนสุดท้ายเป็นบทสรุป เป็นการเขียนสรุปความคิดทั้งหมดที่วิจารณ์และให้แง่คิด หรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน นอกจากนี้บทสรุปยังช่วยให้ผู้อ่านได้บทวน ประเด็นสำคัญของเรื่องและความคิดสำคัญของผู้วิจารณ์ แม้ว่าผู้อ่านอาจจะไม่ได้อ่านบทวิจารณ์ทั้งบท แต่ได้อ่านบทสรุปก็สามารถทราบเรื่องของหนังสือที่นำมาวิจารณ์ รวมทั้งความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ที่มีต่อหนังสือเรื่องนั้นได้

การเตรียมต้นฉบับ

1. ขนาดของบทความ: ควรจัดพิมพ์บทความด้วย Microsoft Word บนกระดาษขนาด A4 หนึ่งเดียว ประมาณ 26 บรรทัด ต่อ 1 หน้า แบบแนวตั้ง (Portrait) รูปแบบตัวอักษร (Font) ให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาดของตัวอักษร (Font size) เท่ากับ 16 และใส่เลขหน้าตั้งแต่ต้นจนจบบทความที่ด้านบนขวาของกระดาษ (ยกเว้นหน้าแรก) ความยาวของบทความไม่ควรเกิน 15 หน้า สำหรับการตั้งค่าหน้ากระดาษ (Page setup) และส่วนระยะขอบ (Margins) กำหนดดังนี้

ด้านบน (Top)	2.54 ซม.	ด้านล่าง (Bottom)	2.54 ซม.
ด้านซ้าย (Left)	2.54 ซม.	ด้านขวา (Right)	2.54 ซม.
หัวกระดาษ (Header)	1.25 ซม.	ท้ายกระดาษ (Footer)	1.25 ซม.

2. ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน และสังกัด (Title, Author's name, Author's affiliation): ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษจัดกึ่งกลาง ให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาดของตัวอักษร 18 ตัวหนา ส่วนชื่อ-นามสกุลผู้เขียน และสังกัด ให้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ ชื่อผู้เขียนให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาดของตัวอักษร 16 ตัวหนา และไม่ต้องระบุค่านำหน้าชื่อ เช่น นาย นาง นางสาว ดร. ผศ. รศ. ศ. เป็นต้น ส่วนสังกัดให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาดของตัวอักษร 16 ตัวหนา ให้ระบุสาขาวิชา ภาควิชา คณะ สถาบัน หรือหน่วยงานที่สังกัด พร้อมอีเมลในการติดต่อ ทั้งนี้ กรณีมีผู้เขียนมากกว่า 1 คน ให้ระบุด้วยว่าใคร คือ ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)

3. บทคัดย่อ (Abstract): หัวข้อบทคัดย่อให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาดของตัวอักษร 18 ตัวหนา และขีดซ้าย ส่วนเนื้อความในบทคัดย่อและคำสำคัญให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาดของตัวอักษร 16 ตัวธรรมดา หากเป็นบทความภาษาไทยให้เขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นบทความภาษาอังกฤษให้เขียนบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษ (หรืออาจมีบทคัดย่อภาษาไทยด้วยหรือไม่ก็ได้) ทั้งนี้ บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมกันไม่ควรเกิน 1 หน้ากระดาษ A4 ให้จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ มีความยาวประมาณ 250 คำ จะต้องพิมพ์คำสำคัญในบทคัดย่อภาษาไทย และพิมพ์ Keywords ในบทคัดย่อภาษาอังกฤษของบทความเรื่องนั้นด้วย จำนวนไม่เกิน 5 คำ

4. เนื้อหา (Content): หัวข้อให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาดของตัวอักษร 18 ตัวหนาและขีดซ้าย ส่วนเนื้อความในแต่ละหัวข้อให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาดของตัวอักษร 16 ตัวธรรมดา

5. รูปภาพและตารางประกอบ: ควรมีภาพที่ชัดเจน ถ้าเป็นรูปถ่ายควรมีภาพถ่ายจริงแนบมาด้วย หากเป็นภาพที่คัดลอกมาจากแหล่งอื่นควรเขียนแหล่งอ้างอิงนั้นด้วยตามหลักวิชาการ กรณีรูปภาพให้ใช้คำว่า “ภาพที่” กรณีตารางให้ใช้คำว่า “ตารางที่”

6. เอกสารอ้างอิง (References): การเขียนอ้างอิงให้ใช้ระบบ APA โดยมีเงื่อนไขดังนี้

6.1 เอกสารที่นำมาอ้างอิงต้องมีไม่เกิน 20 รายการ และไม่ควรมีอายุเกิน 10 ปี ยกเว้นแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกิดขึ้นก่อน 10 ปีและในปัจจุบันยังมีส่วนนำมาใช้ โนโลมให้นำมาใช้อ้างอิงได้

6.2 ให้จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และเรียงตามลำดับตัวอักษร

6.3 การอ้างอิงในเนื้อหา ใช้ระบบนามปี [นามสกุล, ปี หรือ นามสกุล (ปี)] และอ้างอิงโดยใช้นามสกุลภาษาอังกฤษเท่านั้น เช่น Yurarach (2017) หรือ (Yurarach, 2017) เป็นต้น ทั้งนี้ หากมีผู้เขียน 2 คน ให้ใส่นามสกุลทั้งสองคน เช่น Yurarach and Yoothanom (2017) หรือ (Yurarach and Yoothanom, 2017) หากมีผู้แต่งมากกว่า 2 คน ให้ใส่นามสกุลของผู้แต่งคนแรก และตามด้วย “et al.” เช่น Yurarach et al. (2017) หรือ (Yurarach et al., 2017) เป็นต้น

6.4 เอกสารอ้างอิงฉบับภาษาไทยต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด โดยมีแนวทางดังนี้

(1) ต้องแปลเอกสารอ้างอิงภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ โดยยังคงเอกสารอ้างอิงภาษาไทยเดิมไว้ด้วย เขียนจัดเรียงคู่กัน โดยให้เอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษที่แปลขึ้นก่อนและตามด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทย และเติมคำว่า “(in Thai)” ต่อท้ายเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษที่แปลจากภาษาไทย

(2) การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิง กรณีเอกสารอ้างอิงที่แปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษให้เรียงลำดับตามตัวอักษรภาษาอังกฤษ และรายการเอกสารอ้างอิงทุกรายการ หากมีผู้เขียนไม่เกิน 6 คน ให้ใส่ชื่อให้ครบทุกคน แต่หากมีมากกว่า 6 คน ให้ใส่ชื่อทั้ง 6 คน หลังจากคนที่ 6 ให้ตามด้วย “และคณะ” หรือ “et al.”

ตัวอย่างการแปลเอกสารอ้างอิงภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

ตัวอย่างที่ 1 หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อหนังสือ. พิมพ์ครั้งที่ (ถ้ามี). สถานที่พิมพ์ (เมือง): สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

Chantavanich, S. (2014). *Qualitative Research Methods*. 22nd ed. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)

สุภางค์ จันทวานิช. (2557). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ตัวอย่างที่ 2 วารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Siriprakob, P. (2010). Autonomous Public Organization and Its Autonomy: A Preliminary Finding. *Sripatum Review of Humanities and Social Sciences*, 10(2), 63-77. (in Thai)

ปกรณ ศิริประกอบ. (2553). องค์การมหาชนกับความเป็นอิสระ: ข้อค้นพบเบื้องต้น. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(2), 63-77.

ตัวอย่างที่ 3 เว็บไซต์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ วัน เดือน ปี, จาก: URL.

Wikipedia free encyclopedia. (2018). *Globalization*. [Online]. Retrieved May 23, 2018, from: <http://th.wikipedia.org/wiki/Globalization>. (in Thai)

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2561). *โลกาภิวัตน์*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2561, จาก: <http://th.wikipedia.org/wiki/Globalization>.

ตัวอย่างที่ 4 รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการ (ชื่อเอกสาร), วัน เดือน ปี สถานที่จัด, หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Sorntanong, M. (2018). Guidelines for Tourism Management by Identity and Community in the Cultural Tourism of Elephant's Village Pa-Nied Luang at Pranakorn Sri Ayutthaya Province. *The Proceedings of the 13th National and International Sripatum University Conference (SPUCON2018)*, 20 December 2018 at Sripatum University (Bangkhen Campus), 2112-2122. (in Thai)

มานะศิลป์ ศรีทงศ์. (2561). “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์และวิถีชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในหมู่บ้านช้างเพนียดหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.” *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ครั้งที่ 13 ประจำปี 2561, วันที่ 20 ธันวาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยศรีปทุม*, 2112-2122.

ตัวอย่างที่ 5 วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์, ชื่อมหาวิทยาลัย.

Boonlom, P. (2017). *A Survey of the Attitudes of Local Residents toward Phase 1 of the Proposed Special Economic Zone Development Plan for Klong Yai District, Trat Province*. Independent Study of the Degree of Master of Public Administration Program in Local Government. Chanthaburi: Rambhai Barni Rajabhat University. (in Thai)

ปกรณ บัญล่อม. (2560). *การขานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด*. ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

7. บทความทุกเรื่องที่จะส่งให้กองบรรณาธิการพิจารณา ต้องไม่ได้รับการเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาเผยแพร่ของวารสารอื่นๆ

8. การส่งต้นฉบับบทความ (Submission)

8.1 ส่งต้นฉบับบทความ (Manuscript) ที่จัดเตรียมตามคำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับและตามรูปแบบการอ้างอิงที่วารสารกำหนด (นามสกุล .docx และ .pdf) และส่งผ่านระบบ ThaiJo โดยให้ผู้เขียนเข้าไปลงทะเบียนและทำตามขั้นตอนของระบบ โดยสามารถเข้าไปดำเนินการได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/spurhs>

8.2 กรณีที่บทความไม่ผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการ ผู้เขียนไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าดำเนินการใดๆ แต่กรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาเบื้องต้นแล้วเห็นว่า ควรส่งผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer reviewers) จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบและประเมินคุณภาพของบทความ ผู้เขียนจะต้องจ่ายค่าดำเนินการ (Operation fee) ในอัตรา 6,000 บาท ต่อ 1 บทความ โดยใช้วิธีการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารและส่งสลิปเงินโอนมาที่กองบรรณาธิการวารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผ่านช่องทางอีเมล research@spu.ac.th หรือทางไปรษณีย์

(1) ชื่อบัญชีธนาคาร

ธนาคารกรุงเทพ สาขามหาวิทยาลัยศรีปทุม

ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม ประเภทบัญชี ออมทรัพย์

เลขที่บัญชี 006-8-07686-8

(2) กองบรรณาธิการ วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่อยู่ ศูนย์ส่งเสริมการวิจัยและการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

เลขที่ 2410/2 ถนนพหลโยธิน แขวงเสนานิคม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2579-1111 ต่อ 1331, 1252, 1155 โทรสาร ต่อ 2187

นโยบายและเงื่อนไขในการพิจารณาบทความ (Editorial Policy)

1. บทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ต้องเป็นผลงานที่อยู่ในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งตามวัตถุประสงค์ของวารสาร ได้แก่ (1) General Arts and Humanities (2) General Business, Management and Accounting และ (3) General Social Sciences

2. บทความที่ส่งมาต้องไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ที่วารสารใดมาก่อนและต้องไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

3. บทความที่ส่งมาจะได้รับการประเมินคุณภาพเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการก่อน โดยจะพิจารณาถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสาร โดยการพิจารณาแยกเป็น 2 กรณี คือ

3.1 ในกรณีที่บทความไม่ผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการ บรรณาธิการจะแจ้งปฏิเสธการรับตีพิมพ์บทความ (Reject) พร้อมเหตุผล ข้อเสนอแนะ หรือข้อสังเกตสั้นๆ ให้ผู้ส่งบทความได้รับทราบ ทั้งนี้ ผู้เขียนไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าดำเนินการใดๆ

3.2 ในกรณีที่บทความผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการ ผู้เขียนจะต้องจ่ายค่าดำเนินการ (Operation Fee) ในอัตรา 6,000 บาท ต่อ 1 บทความ และบรรณาธิการจะส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer reviewers) ในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของบทความก่อนลงตีพิมพ์ โดยผู้ประเมินไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้ประเมินบทความ (Double-Blind Peer Review) ทั้งนี้ การจ่ายเงินค่าดำเนินการ ให้จ่ายผ่านระบบการโอนเข้าบัญชีธนาคารเท่านั้น

3.3 การประเมินคุณภาพบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก (Peer Reviewer) ดำเนินการโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาของบทความและมาจากหลากหลายสถาบันภายนอกมหาวิทยาลัยศรีปทุม และไม่ได้เกี่ยวข้องกับผู้เขียน

4. เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณากลับกรองบทความเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะพิจารณาว่าบทความนั้นๆ ควรได้ลงตีพิมพ์ (Accept) หรือควรส่งคืนให้ผู้เขียนแก้ไขเพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง (Major/Minor Revision) หรือควรแจ้งปฏิเสธการลงตีพิมพ์ (Reject)

5. กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาและตัดสินใจการตีพิมพ์บทความในวารสาร และจะไม่คืนเงิน ไม่ว่าในกรณีใดๆ

แบบฟอร์มส่งบทความเพื่อพิจารณานำลงวารสารศรีปทุมปริทัศน์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการ

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

ตำแหน่ง.....อาจารย์ประจำสาขาวิชา/ภาควิชา.....

คณะ.....มหาวิทยาลัย.....

ขอส่ง () บทความวิจัย () บทความวิชาการ

() บทความหนังสือ () บทความปริทัศน์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)

คำสำคัญ (ภาษาไทย)

Keywords (ภาษาอังกฤษ)

ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย)

ชื่อผู้เขียน (ภาษาอังกฤษ)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวกหมู่ที่.....ซอย.....

ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

โทรศัพท์มือถือ.....โทรสาร.....E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้

() เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว

() เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารอื่นๆ อีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสารศรีปทุมปริทัศน์

ลงนาม

(.....)

NATIONAL AND
INTERNATIONAL
SRIPATUM
UNIVERSITY
CONFERENCE
2024

วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

SRIPATUM REVIEW OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ปีที่ 24 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2567

บทความวิจัย

- 11 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา
: กุลธิดา กุลคง, จตุพล ยงกร, จักรกฤษณ์ โปนนาทอง
- 26 แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย
: นเรศ ดวงทิพย์
- 39 Capability Development on Supply Chain Management of Processed Agriculture Products Based on Local Identity of Young Smart Farmers
: Usanee Jittimane, Chirawan Somwang
- 53 Current situation and relationship between hospital workers' out-group trust and job satisfaction before hospital mergers — a merger study based on a combined Grade A tertiary hospital in Ningbo, China
: Zheyun Zheng, Davud Shahidi
- 68 กระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มทอผ้าบ้านชาวหลวง ตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน
: อรุณา พันไพศาล, นิษภา โมรากบ
- 82 การมีส่วนร่วมของธุรกิจนำเที่ยวและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว Sea Farming เมืองสร้างสรรค์
: รุ่งโรจน์ เข็มชัยพุก, จิราบุร โสทา, ธนาวิทย์ เพียรดี, กาญจนรัตน์ รัตนสนธิ, รัชศิริ ชุณหะวัณรักษ์
- 95 ศึกษาเปรียบเทียบกลไกการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารในกลุ่มประเทศที่ประสบผลสำเร็จในการควบคุมราคายา
: ช้องนาง วิพรานุพงษ์, พัทยา ไชยมหาพุก, สุริยฉาย พลวัน, สุภัตสร ภู่อริณศิลป์, สีนันทา กริษเกษมชัย
- 109 การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อลดการใช้คำพูดเกลียดชังในโลกดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี
: สรรเสริญ เลาสกิตย
- 122 อิทธิพลของความสัมพันธ์ทางธุรกิจและวัฒนธรรมองค์กรต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน และคุณภาพการบริการในฐานะตัวกลางของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อม สำหรับงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม
: สุพจน์ วงศ์คำลือ, วิศนันท อูปรณัย, ปุริมาปรีชญ์ คณินพศุตย์
- 138 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีสรณนิยมที่เป็นกระบวนการทางสังคมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารและข้อผิดพลาดของพหุเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ
: ธนิต อภัยวาทิน, เกศราพรรณ พันธุศรีภัก, วิไลภรณ์ วิษณววัฒน์, ลำไย สีสามาตย์
- 151 กระบวนการพัฒนาสื่อรณรงค์การบริโภคเมนูมีโภชนาการไทยเพื่อการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ
: นิรมล นางพร:
- 165 ปัจจัยเชิงสาเหตุของการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของประเทศไทย
: ธนกรณ กริยาพล, วิชิต อุ๋อัน
- 179 การพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง EF ของเด็กวัยเรียน
: พรบุลย์ ลังกา, นิศารัตน์ อัสระมโนรส, วรุตต์ อินทสระ, ชวัญใจ จริญญาทัศน์, ณัฐพล แยมฉิม
- 194 Gender Differences in Coping Strategies of Cyberbullying of University Students in Thailand: The Role of Socio-Emotional Skills
: Supavadee Nontakao

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/spurhs>

NATIONAL AND
INTERNATIONAL
SRIPATUM
UNIVERSITY
CONFERENCE
2024